1069

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐ
ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ

Ի

Մ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆՑ
ՅԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՈՒԽՏԷ
ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

Դ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

…ԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՅ
…ԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ
ՅԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

1896

08.2(00)
Մ-96

2847

220
600 -

2010

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ

220 / 598-Մու 208.2(09) Մ-96

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ

Ի

Մ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆՑ

ՅԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՈՒԽՏԷ ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

Դ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՅԽԵ

ՀՍՍՀ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ... ичная Библиотека 7/XI 1922 имени А. Мясникяна Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
1004 / 1979.20 16626-58

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԱԹՈՌՈՑ

ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

1896

2001

34016-Ա.Լ.

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ Ա.

ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՀՐԱՄԱՆԱՒ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՍՐԲՈՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԵՒ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԻ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Մեր ազգային դպրոցներն շատ և շատ թերութիւններ ունին, թէ դաստիարակութեան եղանակին նկատմամբ եւ թէ ուսանելեաց ընտրութեան: Մեծ առաւելութիւն եւ առաջնութիւն կը տրուի երկրորդական ուսանելիքներուն, և ընդհակառակն, առանց կարեւոր մտադրութեան կը թողուին այն ուսմունքներն, որոնք առաջին տեղը պիտի գըրաւէին դաստիարակութեան մէջ: Այն մարդիկն, որոնք լըջօրէն խորհած են դաստիարակութեան վերայ, քաջ կըզգան՝ թէ որչափ վնասակար է այս խառնաշփոթութիւնը:

Քրիստոնէական կրօնի ուսումն, որ իւր բարոյական վսեմ եւ պարզ սկզբունքներով դպրոցական եւ ընկերական կենաց համեմիչ աղն է, կամ բնաւ չըկայ մեր դպրոցներուն մէջ, և կամ ստուերը միայն կայ: Ո՞վ գիտէ, թէ այս չէ գլխաւոր պատճառն, որ դպրոցական գեղեցիկ յարկը պատժարան մի եղած է շատ տեղ՝ թէ ուսուցչաց համար և թէ ուսանողաց: Չը կայ դպրոցական գերդաստանի անդամոց մէջ փոխադարձ սիրոյ և վստահութեան այն սուրբ և խորհրդաւոր կապն, որ կը քաղցրացնէ ուսուցչի աշխատանքն եւ կը բեղմնաւորէ աշակերտի եռանդն ու ջանքը: Չը կայ ճշմարտասիրութեան եւ արդարասիրութեան այն մշտաբորբոք հուրը, որ մանկական հասակէն կը վառէ աշակերտի միտքն ու սիրտն՝ արիաբար պատերազմիլ ամեն մոլորութեան եւ անիրաւութեան դէմ: Չը կայ, վերջապէս, աստուածսիրութեան եւ մարդասիրութեան այն հեզահամբոյր հոգին, զոր միայն Քրիստոնէական կրօնի ճշմարիտ ուսումն կարող է զարթուցանել ուսանողին մէջ, եւ ոչ որ եւ իցէ արտաքին գիտութիւն կամ հմտութիւն:

Արդ՝ կրթութեան եւ դաստիարակութեան արդիւնքն առատօրէն քաղելու և վայելելու համար՝ անհրաժեշտ հարկ է էական գիտութեանց առաջին տեղը կրօնի ուսման ընծայել, նովաւ սկսանիլ, շարունակել եւ աւարտել մարդոյ բովանդակ դաստիարակութիւնը։ Բայց սոյն վսեմ նպատակին հասնելու համար՝ բաւական չէ, իբրեւ դեղ, կաթիլ կաթիլ եւ եթ արբուցանել կրօնի ուսումն. այլ պէտք է Ս. Գրոց կենդանի աղբիւրին մօտեցնել մանուկները, եւ այս եղանակաւ զովացնել նոցա բարոյական ծարաւը։ Պէտք է քաղուածել Ս. Գրքէն այն ամէն ճշմարտութիւններն, որոնք մանկանց հասողութենէն եւ կարողութենէն վեր չեն, և որոնք անհրաժեշտ են նոցա քրիստոնէական և բարոյական կենաց զարգացման համար։

Այս է Քրիստոնէական կրօնի հմուտ և փորձառու ուսուցչաց հասուն խորհուրդը, եւ սոյն իսկ նպատակաւ յօրինուած է Ներկայ Երկասիրութիւնն, որուն մէջ պատմական ձեւով ամփոփուած են Նոր Կտակարանի աստուածաշունչ ճշմարտութիւններն, հանդերձ պարզ եւ դիւրիմաց յորդորակներով։

Թէեւ Նոր Կտակարանի պատմութեան քանի մի՛ տեսակ հրատարակութիւններ կան, բայց մենք մասնաւորապէս հետեւած ենք 1862ին Թիֆլիզի մէջ տեղական բարբառով հրատարակուած Դասագրքին, որ ունի այսպիսի վերնագիր — Սրբազան Պատմութիւն Հայ տղայոց և աղջկանց համար. Աշխատ. Պ. Ս. —։ Եւ ահա սոյն առթիւ պարտք կը համարինք մատուցանել Աշխատասիրողին մեր շնորհակալութիւնը, վստահ լինելով, որ մեր Մեծարգոյ Բարեկամն, իւր Դասագրքի երկրորդ տպագրութեան ժամանակ, առանց նկատողութեան չը թողուր մեր սոյն հրատարակութեան մէջ գտնուած ճշմարտութիւններն ու յաւելուածները։

Ներկայ երկասիրութիւնը, տարիներով մեր ուսուցչութեան ժամանակ, Քրիստոնէական կրօնի դասական հրահանգ եղած է մեր ձեռքը, որոյ դասատուութեան համար մեր ընտրած ուսուցման միակ եղանակն է եղած՝ նախ ընդարձակօրէն բացատրելով պատմել, եւ ապա պահանջել աշակերտներէն, որ մտադրութեամբ կարդան, պատրաստեն, եւ իրենք եւս բանիւ բերանոյ պատմեն. իսկ ամբողջ Դասագիրքն աւարտելէն զկնի՝ Աւետարանական իմաստներուն վրայ համառօտ շարադրածներ գրել տալով սրբագրած ենք, լսելի ձայնիւ կարդալով։ Թէ ի՞նչ զգալի օգուտներ տեսած ենք այս եղանակին մէջ՝ կը թողունք որ իւրաքանչիւր դասատու ինքնին փորձէ, տեսնէ և վկայէ։

Քաղցր յոյս մի կը քաջալերէ և կը մխիթարէ զմեզ, որ սոյն Աւետարանական Պատմութիւնը դպրոցական Դասագիրք լինելով հանդերձ, կարող է նա եւ բարեպաշտ Գերդաստաններու մէջ ընթերցանութեան շահաւէտ գիրք լինիլ։ Այս յոյսն արդէն մասամբ պսակուած կը համարիմք, վասն զի գտած ընդունելութենէն քաջալերուելով՝ կը պարտաւորիմք ահա չորրորդ անգամ 'ի լոյս ընծայել սոյն Դասագիրքն քառասուն պատկերներով զարդարուած։

Մ. Վ. Մ.

Գոհանամ զքէն, Հայր՝ Տէր երկնի եւ երկրի, զի ծածկեցեր զայս յիմաստնոց եւ 'ի գիտնոց, եւ յայտնեցեր տղայոց։ Այո՛, Հայր, զի այսպէս հաճոյ եղեւ առաջի քո։

Մատթ․ ԺԱ․ 25–26։

«Ես եմ հովիւն քաջ, հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ 'ի վերայ ոչխարաց»։

Յովհ. Ժ. 11։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ

Ա

ԶԱՔԱՐԻԱ ԵՒ ԵՂԻՍԱԲԷԹ

Ղուկ. Ա. 5։

ՀԵՐՈՎԴԷՍԻ *թագաւորութեան ժամանակ, Յուդայի մի փոքրիկ եւ լեռներու մէջ շինուած քաղաքի մէջ, կը բնակէր Զաքարիա անունով մի բարեպաշտ քահանայ, իւր Եղիսաբէթ կնոջ հետ միասին։ Սոքա արդար էին Աստուծոյ առջեւ եւ կը վարէին առաքինի կեանք։*

Զաքարիա եւ Եղիսաբէթ անզաւակ էին եւ այս մասին շատ կը տրտմէին, վասն զի բարի զաւակները մեծ ուրախութիւն են ծնողաց համար։ Նոքա երկար տարիներ կ'աղօթէին, որ Աստուած իրենց որդի պարգեւէ. բայց որովհետեւ երկուան եւս արդէն շատ ծերա-

ցած էին, ուստի այլ եւս յոյս չունէին զաւակ ունենալու։ Նոցա միակ ցանկութիւնն ու փափաքը այն էր, որ կենդանի մնան եւ այն երջանիկ ժամանակը տեսնեն, յորում խոստացեալ Փրկիչը պիտի ծնուէր։

Քահանաները սովորական կարգաւ կը կատարէին իրենց պաշտօնը Երուսաղէմի տաճարին մէջ։ Կարգը հասաւ Զաքարիային եւ նա գնաց Երուսաղէմ։ Ժողովուրդը տաճարէն դուրս կ'աղօթէր. իսկ Զաքարիան խունկ արկանելու համար տաճարը մտաւ, ուր բաց 'ի քահանայէն այլ ոք չէր մտներ։ Զաքարիան խունկ դրաւ խնկոց սեղանի վրայ, եւ յանկարծ տեսաւ որ սեղանի աջ կողմը կանգնած է Տիրոջ հրեշտակը։ Խռովեցաւ Զաքարիա եւ սաստիկ վախցաւ. բայց հրեշտակը քաջալերեց եւ ասաց. “Մի՛ վախնար, Զաքարիա՛, քու աղօթքը լսուեցաւ, քու Եղիսաբէթ կինդ պիտի ծնի որդի եւ դու նորա անունը Յովհաննէս պիտի կոչես։ Նա պիտի լինի քեզ համար ուրախութիւն եւ ցնծութիւն, եւ շատերը պիտի ուրախանան նորա ծննդեան վրայ։ Վասն զի մեծ պիտի լինի նա Տիրոջ առջեւ. գինի եւ օղի պիտի չըխմէ, եւ դեռ իւր մօր արգանդին մէջ՝ պիտի լցուի Հոգւով Սրբով։ Նա Իսրայելացիներէն շատերը պիտի դարձնէ իրենց Աս-

տուծոյն, եւ ինքն պիտի լինի Եղիայի հոգւով եւ զօրութեամբ։ Նա պիտի դարձնէ հայրերու սիրտը՝ որդիներուն եւ արդարներու իմաստութիւնը՝ անհաւաններուն, որ Տիրոջ համար բարեկարգ ժողովուրդ պատրաստէ”։

Այսպիսի մեծ աւետիքը Զաքարիայի յուսէն շատ վեր էր։ Նա ոչ միայն որդի ունենալու յոյսը իսպառ կտրած էր, այլ եւ արդէն անկարելի կը համարէր, ուստի եւ ասաց հրեշտակին. “Ինչո՞վ կարեմ հաւատալ այդ բանին, մինչդեռ ես ծեր եմ եւ իմ կինս օրերը անցուցած”։ Հրեշտակը պատասխանեց. “Ես Գաբրիէլն եմ, որ կը կանգնիմ Աստուծոյ առջեւ, եւ ղրկուած եմ այս աւետիքը քեզ տալու. բայց որովհետեւ չը հաւատացիր ինձ, ուստի համր պիտի լինիս եւ պիտի չը կարենաս խօսիլ, մինչեւ որ այս ամենը կատարուի”։

Հրեշտակը հեռացաւ եւ Զաքարիա մնաց համր։ Ժողովուրդը տաճարէն դուրս կըսպասէր, եւ ամենքը կը զարմանային՝ որ Զաքարիան կ'ուշանար տաճարին մէջ։ Վերջապէս Զաքարիա ելաւ տաճարէն, բայց չէր կարող խօսիլ։ Նա չը կարաց տալ սովորական օրհնութիւնը, այլ միայն լռութեամբ արձակեց ժողովուրդը, վասն զի համրացած էր եւ նշաններով միայն կը խօսէր. ուստի եւ ամենքը

իմացան որ տեսիլ տեսած է։ Երբ նորա պաշտօնի օրերը լրացան, դարձաւ իւր տունը։ Շատ չանցաւ, Եղիսաբէթը յղացաւ, բայց երկար ժամանակ իւր ուրախութիւնը կը թագցընէր իւր ազգականներէն։

Բ

ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍՆ ՄԱՐԻԱՄ

Ղուկ. Ա. 26։

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ծննդեան ժամանակները, ոչ միայն Հրէից՝ այլ եւ հեթանոսաց մէջ, համբաւ տարածեցաւ, որ մարգարէից գուշակած Փրկիչը շուտով պիտի յայտնուի աշխարհին։ Բայց Հրէաները, ըստ մեծի մասին, այնպէս չէին հասկնար մարգարէութիւնները, ինչպէս հարկ էր հասկնալ։ Նոքա կը կարծէին թէ՝ Մեսիան աշխարհ պիտի գայ երկրաւոր մեծութեամբ եւ փառաւորութեամբ։ Նոքա կը կարծէին թէ՝ Իսրայէլացի աղջիկներէն ամենէն հարուստը եւ երեւելին պիտի արժանանայ Մեսիային մայրը լինելու։ Բայց Աստուած ամեն բան ուրիշ կերպով տնօրինած էր։

Գալիլեա, որ Իսրայելացւոց առաջուան թագաւորութեան հիւսիսային մասն էր, եւ

ուր ըստ մեծի մասին հեթանոսներ կը բնակէին, արհամարհելի եղած էր Հրէից ազգին։ Այս աննշան գաւառին մէջ կար մի փոքրիկ քաղաք Նազարէթ անունով։

Այս տեղ կը բնակէին Մարիամ կուսի բարեպաշտ ծնողքը՝ Յովակիմ եւ Աննա, որ Դաւիթ թագաւորի ցեղէն էին։ Նոքա անզաւակ էին եւ ջերմեռանդութեամբ կը խընդրէին, որ Աստուած օրհնէ իրենց ամուսնութիւնը, իրենց ցանկացած զաւակովը, ուստի եւ միշտ առատաձեռնութեամբ ողորմութիւն կուտային։ Շատ տարիներ աղօթեցին եւ խոստացան՝ Աստուծոյ նուիրել այն զաւակը, որով կը հաճի Աստուած օրհնել նոցա ամուսնութիւնը։

Ամենողորմ Աստուած լսեց այս բարեպաշտ ամուսիններու աղօթքը եւ պարգեւեց մի դուստր, յորմէ յետ ժամանակաց հաճեցաւ ծնանիլ աշխարհի Փրկիչը։ Արդար ծընողքը Աստուծոյ պարգեւած դուստրը անուանեցին Մարիամ։

Այսպէս երեւեցաւ այն գեղեցիկ արշալոյսը, յորմէ պիտի ծագէր ճշմարտութեան Արեգակն, որուն ամեն սուրբեր կը սպասէին մեծ փափաքով։

Յովակիմ գոհութեան մեծագին զոհ մա-

տոյց Աստուծոյ՝ ջերմեռանդ երախտագիտութեամբ ։

Բարեպաշտ ծնողքը ամեն ջանք գործ կը դնէին եւ այս սուրբ մանուկը կը կրթէին մեծ խնամքով եւ հոգատարութեամբ ։ Երբ հասաւ իրենց խոստման ժամանակը, նուիրեցին մանուկը Աստուծոյ տաճարին ։ Աստուած, որ կը կառավարէր սուրբ մանուկի ծնողաց սիրտը, այնպէս տնօրինեց իւր իմաստուն խորհրդով, որ նա մնայ տաճարի մէջ, միշտ լսէ Տիրոջ խօսքը, մանկութենէ ընդունի իւր մտքին եւ սրտին մէջ բարեպաշտ մտածմունքներ, սուրբ զգացմունքներ եւ ցանկութիւններ եւ լինի ընդունակ ծնանելու ամենասուրբ Բանն Աստուած ։

Սուրբն Յովակիմ իւր դուստրն Աստուծոյ նուիրելէն յետոյ՝ փոխեցաւ այս կեանքէն դէպ 'ի յաւիտենական կեանքը եւ սակաւ ժամանակէն յետոյ փոխեցաւ նոյնպէս եւ Սրբուհին Աննա. Իսկ Մարիամ մնաց Երուսաղեմի տաճարին մէջ, ուր կը դաստիարակուէր քահանայից հսկողութեամբ եւ հոգատարութեամբ ։ Որովհետեւ ջերմեռանդն սէր ունէր առ Աստուած, միտքը դրաւ իւր բոլոր կեանքը Աստուծոյ նուիրել, ուստի եւ խոստացաւ միշտ կոյս մնալ ։ Աղքատութիւնը,

մշտնջենաւոր մենաւորութիւնը, աղօթքը, ընթերցմունքը եւ Աստուծոյ խօսքը լսելը, ծնան սուրբ կուսի սրտին մէջ յոյս առ Աստուած եւ խորին խոնարհութիւն ։

Հին աւանդութիւնը կը պատմէ թէ՝ երբ Մարիամ 14 տարեկան եղաւ, քահանաները հրամայեցին հեռանալ տաճարէն եւ ուրիշ աղջկանց նման ամուսնանալ, բայց նա չընդունեց այս առաջարկութիւնը, այլ յայտնեց, որ ինքն ուխտած է Աստուծոյ՝ միշտ կոյս մնալու ։ Երբ յայտնեց Մարիամ իւր ուխտը, քահանաները խռովեցան, որովհետեւ աստուածային օրինաց մէջ հրամայուած է թէ՝ ով որ կ'ուխտէ Աստուծոյ, պէտք է որ կատարէ ։ Քահանայքը խորհուրդ կազմեցին եւ վճռեցին, որ Աստուծմէ հարցնեն ։ Աստուած, Մարիամի հետ ամուսնանալու համար, ցոյց տուաւ մի արդար եւ երկիւղած մարդ Յուդայի ցեղէն ։ Այս մարդն էր Յովսէփ ։ Սա կը բնակէր նոյն Նազարէթ քաղաքին մէջ, ուր կը բնակէին սուրբ կուսի ծնողքը ։ Աւանդութիւնը կը պատմէ՝ որ Յովսէփ մօտ ութսուն տարեկան էր, [illegible] զառամեալ եւ կը կերակրէր իւր ընտանիքն աշխատանքով, թէ եւ Մարիամի պէս Դաւիթ թագաւորի ցեղէն էր ։ Մարիամ նշանուեց

16626-58
1004 / 19726
Публичная Библиотека имени А. Мясникяна
Ա. Մյասնիկյանի անվան
1929

ցաւ այս սուրբ մարդոյ հետ, որպէս զի նա լինի սուրբ կուսի ողջախոհութեան եւ կուսութեան պահպանող։

Աստուած իւր Գաբրիէլ հրեշտակապետն առաքեց Մարիամ սուրբ կուսին մօտ։ Մարիամ, որովհետեւ մարգարէից գրքերը շատ կը կարդար, արդէն գիտէր որ շուտ պիտի աշխարհ գայ խոստացեալ Մեսիան—Փրկիչը—, ուստի եւ շատ կը փափաքէր այն ժամանակին հասնիլ։ Եւ ահա՛ միանգամ, երբ նա խաղաղ առանձնութեան մէջ Աստուծոյ վրայ կը մըտածէր, յանկարծ Գաբրիէլ հրեշտակը երկնային լուսով երեւեցաւ Մարիամին եւ ասաց. “Ուրախ լե՛ր բերկրեալդ, Տէր ընդ քեզ.

օրհնեալ ես դու 'ի կանայս”։ (Ուրախացի՛ր, ով շնորհընկալ կոյս, Տէրը քեզ հետ է, դու օրհնուած ես կանանց մէջ)։

Մարիամ իւր հեզութեամբ այնքան փոքր կը համարէր իւր արժանաւորութիւնները, որ չը կարաց հասկանալ այս երկնային տեսլեան պատճառը։ Նա խռովեցաւ եւ կ'ասէր իւր միտքին մէջ, ի՞նչ պիտի լինի այս ողջոյնը։ Հրեշտակը ասաց. “Մի՛ վախնար, Մարիամ, դու շնորհք գտար Աստուծոյ առջեւ. դու պիտի յղանաս ու որդի ծնանիս եւ անունը դնես Յիսուս։ Նա մեծ պիտի լինի եւ պիտի կոչուի Որդի Բարձրելոյն։ Տէր Աստուած պիտի նորան տայ իւր հայր Դաւիթի աթոռն եւ նա յաւիտեան պիտի թագաւորէ Յակոբի տան վրայ, եւ նորա թագաւորութիւնը վախճան պիտի չունենայ”։

Հեզ կոյսը, թէ եւ նշանուած էր Յովսէփի հետ, բայց երբէք միտքէն անցած չէր նորան կին լինելու, եւ այս պատճառաւ ասաց հրեշտակին. “Բայց ի՞նչպէս պիտի լինի այս, վասն զի ես մարդ չեմ գիտեր (այր չունիմ)”։

Հրեշտակը պատասխանեց. “Հոգին Սուրբ քեզ պիտի գայ եւ Բարձրելոյն զօրութիւնը հովանի պիտի լինի քո վրադ. վասն զի քեզմէն ծնանելու մանուկը՝ սուրբ է եւ Աստուծոյ

որդի պիտի կոչուի։ Ահա քո Եղիսաբէթ ազգականդ եւս, որ ամուլ կոչուած էր, յղի է իր ծերութեան մէջ, եւ այս վեցերորդ ամիսն է։ Վասն զի Աստուծոյ համար անկարելի բան չը կայ»։

Սուրբն Մարիամ, սիրտը լցուած ջերմեռանդ շնորհակալութեամբ առ Աստուած, ապա հեզութեամբ. «Ահա, ես Տիրոջ աղախինն եմ. թող լինի ինձ, ինչպէս ասացիր». եւ հրեշտակը նորա մօտէն գնաց։

Գ

ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍՆ ՄԱՐԻԱՄ ԵՒ ԱՐԴԱՐՆ ԵՂԻՍԱԲԷԹ

Ղուկ. Ա. 39։

ԿԱՐՈ՞Ղ ենք արդեօք խօսքով յայտնել այն, ինչ որ կըզգար սուրբ կոյսն, երբ հրեշտակը հեռացաւ եւ ինքն միայնակ մնաց։ Նորա սիրտը լցուած էր երկնային կենդանի ուրախութեամբ։ Չէր կարող նա մինակ իւր մէջ պարունակել իւր բոլոր երջանկութիւնը։ Պէտք էր որ մէկուն բանար իւր սիրտը. բայց որո՞ւն կարէր բանալ, եթէ ոչ իւր ազգական բարեպաշտ Եղիսաբեթին։ Հրեշտակն ինքն յիշեց Եղիսաբեթի անունը եւ յայտնեց,

որ նա եւս արժանացած է երկնային ողորմութեան։ Երեք օր պէտք էր որ ճանապարհորդէր լեռներու մէջէն Եղիսաբեթին հասնելու. բայց այս ճանապարհային դժուարութիւնը ամենեւին չը կարաց արգելք դառնալ մատաղահաս կուսի փափաքին. նա իսկոյն պատրաստուեցաւ ճանապարհ ընկնելու, որ գնայ հաղորդէ Եղիսաբեթին իւր բաղդաւորութիւնը եւ մասնակից լինի նորա ուրախութեանը։ Յայտնի բան է, որ բարեպաշտ եւ բարեգործ մարդիկ կը կրկնապատկեն իւրեանց ուրախութիւնը, երբ իրարու կը հաղորդեն։ Նոքա կ'ուրախանան իւրեանց մերձաւորներու յաջողութեան վրայ այնպէս՝ որպէս թէ իրենց պատահած է։ Եթէ ամենքը ճշմարտապէս բարի մարդիկ լինէին, անշուշտ՝ երկիրս արքայութիւն պիտի լինէր այն ժամանակ։

Մարիամ, Զաքարիայի տունը մտնելով, ողջունեց Եղիսաբէթը։ Իսկ Եղիսաբէթ երբ լսեց Մարիամի ձայնը՝ մանուկը իսկոյն խաղաց ցնծալով նորա որովայնի մէջ։ Եղիսաբէթ հոգւով Սրբով լցուեցաւ եւ բարձրաձայն աղաղակեց. «Օրհնեալ ես դու կանանց մէջ եւ օրհնեալ է քո որովայնի պտուղը։ Ուստի՞ է ինձ այս երջանկութիւնը, որ իմ

Տիրոջ մայրը մօտս եկաւ։ Ահա՛, երբ ողջոյնդ լսեցի, իսկոյն մանուկը ուրախութենէն խաղաց որովայնիս մէջ։ Երանի քեզ, որ հաւատացիր թէ ամէն բան պիտի կատարուի, ինչ որ Տէրն ասաց»։

Մարիամ, մինչեւ սրտի խորը շարժուած, ասաց. «Իմ անձս կը մեծացնէ (կը փառաւորէ) Տէրը եւ հոգիս ցնծացաւ իմ Փրկիչ Աստուծով։ Վասն զի նայեցաւ նա իր աղախնոյ խոնարհութեան վրայ եւ այսուհետեւ ամէն ազգեր պիտի երանի տան ինձ։ Վասն զի մեծացոյց զիս հզօրն եւ սուրբ է նորա անունը։ Նորա ողորմութիւնը ազգէ յազգ իր երկիւղածներու վրայ է։ Նա յայտնեց իր բազկի զօրութիւնը, ցրուեց ամբարտաւաններու սրտի խորհուրդը, հզօրները աթոռէն ձգեց եւ խոնարհները բարձրացուց։ Աղքատները բարութեամբ լցուց եւ մեծատունները ունայն արձակեց։ Օգնեց իր Իսրայէլ ծառային եւ յիշեց իր ողորմութիւնը, որ խոստացաւ մեր հայրերուն, Աբրահամին եւ նորա զաւակին յաւիտեան»։

Սուրբ Մարիամ երեք ամիս մնաց Եղիսաբեթի մօտ եւ ապա դարձաւ իր տունը։

Դ

ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

ԶԱՔԱՐԻԱՅԻՆ եւ Եղիսաբեթին որդի ծնաւ, ինչպէս գուշակած էր հրեշտակն։ Այր եւ կին մեծ շնորհակալութեամբ ընդունեցին մանուկը, որպէս Աստուծոյ նուէր. բայց Եղիսաբէթ առաւել ուրախանալու պատճառ մի եւս ունէր. վասն զի այն ժամանակ ամուլ կինը անպատիւ կը համարուէր ամենու առջեւ։ Նա ամբողջ յիսուն տարի կը համբերէր այս նախատանացը, որ այժմ վերցաւ իր վրայէն։ Այս ամէն բարութեան համար, գոհացաւ նա Աստուծմէ եւ ասաց. «Ինչ ուրախութիւն է այս, զոր տէր Աստուած ղրկեց ինձ ծերութեանս ժամանակ՛։ Ողորմութեամբ նայեցաւ նա ինձ և իմ վրայէս նախատինքը վերցուց»։ Նորա ազգականները եւ մերձաւորները՝ Աստուծոյ ցուցած մեծ ողորմութիւնը տեսնելով՝ կ'ուրախանային նորա հետ։

Երբ թլփատութեան ութերորդ օրն հասաւ, կամեցան հօր պատուոյն համար Զաքարիա անուանել մանուկը, վասն զի ազգականները չգիտէին որ մանկան անունը ար-

դէն նշանակուած է հրեշտակէն ։ Ո՛չ, ասաց Եղիսաբէթ, նա պէտք է որ Յովհաննէս անուանի ։ Ազգականներն ասացին, որ նոցա ազգի մէջ նոյն անուամբ մարդ չկայ. եւ կ՚ակնարկէին Զաքարիային՝ որ անուն տայ մանկանը, եւ Զաքարիա որովհետեւ տակաւին համր էր, առաւ տախտակ եւ վրան գրեց այս խօսքերը. «Նորա անունը Յովհաննէս է»։ Ամենքն զարմացան այս բանիս վրայ ։

Իսկոյն բացուեցաւ Զաքարիայի լեզուն. վասն զի հրեշտակի ամեն ասածներն կատարուեցան ։ Զաքարիա բարձր ձայնով սկսաւ օրհնել զԱստուած ։ Ահ եւ երկիւղ պատեց ամենուն, որոնք ներկայ էին եւ որոնք այն երկրին մէջ կը բնակէին ։ Ուր որ լսուեցաւ այս համբաւը, ամենքը կ՚ասէին առհասարակ. «Ի՞նչ պիտի լինի այս մանուկը»։ Իսկ Զաքարիա Հոգւով Սրբով լցուած մարգարէացաւ եւ ասաց. «Օրհնեալ է Իսրայելի Աստուածը, որ այցելութեան եկաւ մեզ եւ փրկութիւն արար իւր ժողովրդին ։ Նա փրկութեան եղջիւր հանեց մեզ իւր ծառայ Դաւթի տանէն, ինչպէս որ սուրբերը գուշակեցին ։ Նա փրկեց մեզ մեր թշնամիներէն եւ ամեն մեզ ատողներէն ։ Նա ողորմեցաւ մեր հայրերուն եւ յիշեց իւր ուխտը, զոր երդմամբ խոստացաւ մեր Աբրահամ հօրը ։ Մենք, մեր թշնամիներէն փրկուելով, առանց երկիւղի պիտի պաշտենք զԱստուած, սրբութեամբ և արդարութեամբ, մեր բոլոր կենաց մէջ ։ Իսկ դու, մանո՛ւկ, Բարձրելոյն մարգարէն պիտի լինիս, պիտի երթաս նորա առջեւ և նորա ճանապարհը պատրաստես, ժողովուրդը պիտի խրատես եւ իմացնես իրենց մեղաց թողութիւնը եւ փրկութիւնը, որ պարգեւեցաւ մեզ Աստուծոյ ողորմութեամբ եւ գթութեամբ, որով ծագեցաւ երկնից Արեգակն որ խաւարի եւ մահուան ստուերի մէջ նստողները լուսաւորէ եւ մեր ոտքերը ուղղէ խաղաղութեան ճանապարհին վրայ»։

Մանուկը կ՚աճէր եւ կը զօրանար հոգւով եւ կը բնակէր անապատի մէջ մինչեւ մարդկանց յայտնուելու օրը ։

Ե

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Ղուկ. Բ. 1։ Մատթ. Ա. 18։

Յովսէփ, Մարիամ կուսի նշանածը, տակաւին չգիտէր Մարիամին յայտնուած աւետիքը, բայց Աստուած ինքն յայտնեց Յովսէփին այս գաղտնիքը։ Հրեշտակը երեւեցաւ Յովսէփին եւ ասաց. «Յովսէփ, Դաւթի որդի, մի վախնար քեզ մօտ առնուլ Մարիամ կինդ. վասն զի նորա ծնածն՝ Սուրբ Հոգիէն է։ Նա պիտի ծնի որդի եւ դու պիտի անուանես Յիսուս (Փրկիչ), որ իւր ժողովուրդը մեղքերէն պիտի փրկէ»։ Յովսէփ երբ քնէն

արթնցաւ, իսկոյն կատարեց հրեշտակի հրամանը։ Առաւ նա Մարիամը իւր տունը եւ կը բնակէին Նազարեթին մէջ խաղաղութեամբ, համաձայնութեամբ, ու երախտագիտութեամբ առ Աստուած եւ կը վարէին սուրբ եւ անարատ կեանք։

Այս ժամանակ Հռովմայեցւոց Օգոստոս կայսերէն հրաման ելաւ Հրէաստան, որ աշխարհագիր առնեն նորա բոլոր հպատակները։ Ամեն մարդ պարտական էր իւր հայրենեաց մէջ իւր անունը գրել տալ։ Յովսէփ և Մարիամ, որովհետեւ Դաւիթ թագաւորի ցեղէն էին, պէտք էր որ իւրեանց անունը Հրէաստանի Բեթղեհէմ քաղաքի մէջ գրել տային, որ Դաւթի հայրենիքն էր։ Այսպէս կատարուեցաւ վաղեմի մարգարէութիւններէն մէկը, որով գուշակուած էր թէ Քրիստոս Բեթղեհէմի մէջ պիտի ծնի։ Յովսէփ և Մարիամ գնացին Բեթղեհէմ։ Նոքա երեկոյեան հասան այն տեղ։ Մեծ բազմութիւն ժողովեցաւ իւրեանց անունը գրել տալու համար։ Ամեն տներ լցուած էին նոր եկած մարդիկներով։ Յովսէփ գիշերն անցնելու համար օթեւան որոնեց, բայց տուն չըտուին. պատճառն որ ամեն տներ արդէն բռնուած էին եւ մանաւանդ որ իրենք աղքատ էին։ Գիշերը հասաւ

եւ նորա ճանապարհորդութենէն յոգնած՝ եւ ոչ մի ապաստան գտան։ Ի՛նչ խղճալի վիճակ։ Քաղաքի մօտ կար մի այր (մաղարա) ուր գիշերները և վատ եղանակներուն կը ժողովէին հովիւները իւրեանց խաշները։ Այն այս այրին մէջ ծնաւ Յիսուս Քրիստոս՝ Որդին Աստուծոյ։ Սուրբ Մարիամ պատեց մանուկը խանձարուրով եւ դրաւ մսուրի մէջ, որովհետեւ ուրիշ տեղ չկար։

Այսպէս Աստուծոյ Որդին, երբ երեւեցաւ աշխարհի վրայ, աղքատութեան եւ անպատուութեան հանդիպեցաւ։ Նա ծնաւ այրին մէջ. նա բաց 'ի աղքատ խանձարուրէն ուրիշ հագուստ չունեցաւ. խոտն ու յարդը միայն նորա հանգստարան եղան, որոնք սփռուած էին այրին մէջ։ Որչափ բարձր է երկինքը երկրէս, այնչափ բարձր են Աստուծոյ խորհուրդները մարդկանց խորհուրդներէն։ Ի՞նչ է մարդկանց խնդրածը եւ որոնածը աշխարհիս մէջ, եթէ ոչ պատիւ եւ հարստութիւն. ի՞նչ է Քրիստոսի խնդրածը, եթէ ոչ խոնարհութիւն եւ հեզութիւն, որոյ օրինակը ցոյց տուաւ նոյն րոպէին, երբ աշխարհ մտաւ։ Ուրեմն, թէ՛ հարստութեան ցանկացողները եւ թէ՛ աղքատութեան համար լացողները իւրեանց միտքը թո՛ղ բերեն, որ Յիսուս Քրիստոս ծնաւ որպէս աղքատ մանուկ եւ նորա ընտրած սուրբ ծնողքը՝ Յովսէփ եւ Մարիամ, աղքատ էին։ Թո՛ղ ամէնքը մտածեն այս գեղեցիկ օրինակին վրայ եւ սիրտերը խաղաղ պահեն ու մխիթարուին։ Կան բարիքներ եւ առաքինութիւններ, որոնք աւելի լաւ են քան թէ հարստութիւնը։

Զ

ԲԵԹՂԵՀԷՄԻ ՀՈՎԻՒՆԵՐՆ

Ղուկ. Բ. 8։

ԱՅՆ գիշեր, երբ ծնաւ մարդկային ազգի Փրկիչը, Բեթղեհէմի բոլոր բնակիչները (ո՞չ ապաքէն եւ բոլոր մարդկութիւնը) ընկղմած էին խոր քնոյ մէջ, միայն քանի մի հովիւներ արթուն էին եւ դաշտին մէջ կը պահպանէին իւրեանց խաշները։ Սոքա բարի մարդիկ էին եւ հոգւով հեզ ու խաղաղ, ինչպէս իւրեանց գառները։

Նոյն գիշերը յանկարծ տեսան հովիւներն իրենց առջեւ Աստուծոյ հրեշտակն երկնային լուսով պատած։ Շատ վախցան նոքա, բայց հրեշտակը քաջալերեց եւ ասաց. «Մի՛ վախնաք. ես կ'աւետեմ ձեզ մեծ ուրախութիւն,

որ ամէն մարդկանց փրկութեան համար է։ Այսօր Փրկիչ ծնաւ ձեզ Դաւթի քաղաքին մէջ։ Եւ այս թող նշան լինի ձեզ, որ պիտի մանուկը գտնէք խանձարուրով պատած եւ մսուրի մէջ դրուած »։

Հովիւները յանկարծ աւետաբեր հրեշտակի հետ ուրիշ անթիւ հրեշտակներ եւս տեսան, որոնք կը փառաբանէին զԱստուած եւ կ'երգէին ասելով. « Փառք ՚ի բարձունս Աստուծոյ եւ յերկիր խաղաղութիւն, ՚ի մարդիկ հաճութիւն »։ Փառք եւ գոհութիւն Աստուծոյ, որ երկնքի ու երկրի մէջ խաղաղութիւն հաստատուեցաւ եւ մարդկանց մէջ հաճութիւն։

Եկէք երթանք, ասացին հովիւներն ուրախութեամբ, եկէք երթանք եւ տեսնենք, ինչ որ Տէրը յայտնեց։ Նոքա մտան այրին մէջ, գտան այն տեղ Յովսէփն ու Մարիամը եւ տեսան մանուկը մսուրի մէջ դրած։ Նոքա մօտեցան մանկանը եւ կը նայէին լռութեամբ ու խորին յարգանօք։

Մարիամ եւ Յովսէփ, որոնք կը կարծէին թէ՝ ոչ ոք չգիտէ մանկան ծնունդը, զարմացան, երբ տեսան թէ հովիւներուն եւս յայտնուած է։ Հովիւները պատմեցին իրենց երեւցած տեսիլը, դուրս ելան այրէն. կը

փառաւորէին զԱստուած, կը գոհանային ամէն տեսածներու եւ լսածներու համար եւ կը պատմէին իւրեանց ծանօթներուն։ Իսկ Մարիամ կը պահէր իւր սրտին մէջ այս ամէնն ու կը մտածէր։

Է

ՅԻՍՈՒՍԻ ՏԱՃԱՐԸ ՏԱՐՈՒԻԼՆ

Ութ օրէն յետոյ թլփատեցաւ մանուկն եւ անուանեցաւ Յիսուս, ինչպէս կոչուած էր հրեշտակէն իւր ծննդենէն առաջ։

Մովսէսի օրէնքով պէտք էր որ ծնողները քառասուն օրէն յետոյ նորածին մանուկը,

եթէ արու էր, Երուսաղէմի տաճարը տանէին, եւ իբրեւ անդրանիկ, նուիրէին Աստուծոյ եւ ապա զնոյն վերստին գնէին։ Հարուստները զոհ կը բերէին գառն, իսկ աղքատներն մի զոյգ տատրակ կամ աղաւնի։ Անդրանիկները նուիրելու օրէնքը գրած էր Մովսէս այն գիշերի յիշատակի համար, երբ Եգիպտացւոց բոլոր անդրանիկները սպաննուեցան եւ Իսրայելացիք ազատուեցան ծառայութենէ։

Այս օրէնքը կատարելու համար՝ սուրբ Մայրը մանուկն առաւ եւ Երուսաղէմի տաճարը գնաց։ Բայց Մարիամ, թէ եւ Դաւիթ եւ Սողոմոն թագաւորներու ցեղէն էր, սակայն չկարաց հարուստներու զոհ բերել. այլ բերաւ միայն մի զոյգ աղաւնի։ Ամօթ չհամարեց իւր աղքատութիւնը, ուստի եւ մատոյց իւր աղքատ նուէրը։

Մարիամին հեզութեան ամենագեղեցիկ օրինակ է։ Աղքատութիւնը ծանր չերեւիր մարդուն, երբ անդորր սրտիւ համբերել գիտէ։ Ո՛չ հարստութիւնը մարդու համար արժանաւորութիւն է եւ ոչ աղքատութիւնը յանցանք։ Առաքինութիւնն է միայն որ կը բարձրացնէ զմարդ, եւ ընդհակառակն՝ միայն մեղքն է որ կը ցածացնէ զմարդ։

Ը

ԱՍՏՈՒԱԾԸՆԿԱԼՆ ՍԻՄԷՕՆ ԵՒ ԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐԷՈՒՀԻՆ. Ղուկ. Բ. 25։

Երուսաղեմի մէջ կը բնակէր մի արդար եւ երկիւղած ծերունի, Սիմէօն անունով, եւ կը սպասէր Իսրայելի մխիթարութեանն, այն է Փրկչի գալստեանը. որովհետեւ Հոգին Սուրբ խոստացած էր նորան, որ առանց Մեսիան տեսնելու պիտի չմեռնի։ Երբ մանուկն Յիսուս տաճարը բերին, Սիմէօն եւս նոյն տեղը եկաւ Հոգւոյն Սրբոյ ազդմամբ։

Սիմէօն տաճարը մտնելով՝ տեսաւ Յիսուս Մանուկը և ճանաչեց որ խոստացեալ Փրկիչն է. ուստի ձեռքն առաւ, փառաբանեց զԱստուած եւ 'ի բոլոր սրտէ ուրախանալով աղաղակեց. “Տէ՛ր, այժմ խաղաղութեամբ արձակէ քո ծառայդ, քո խօսքին համեմատ. որովհետեւ աչքերս տեսան քո փրկութիւնը, որ պատրաստած ես ամեն ժողովրդներուն համար։ Ես տեսայ լոյսը, որ պիտի լուսաւորէ հեթանոսները։ Ես տեսայ քո Իսրայէլ ժողովրդեան փառքը”։

Յովսէփ և Մարիամ կը զարմանային իրենց լսածներուն վրայ։ Սիմէօն օրհնեց բարեպաշտ

ծնողները եւ ասաց Մարիամին. «Ահա այս Մանուկն շատերու գլորման եւ կանգնման պատճառ պիտի լինի. սա է նշան հակառակութեան: Իսկ քո սիրտդ պիտի սուր խոցուի եւ շատ սրտերու խորհուրդներ պիտի յայտնուին»:

Տաճարին մէջ կար նոյնպէս մի այրի պառաւ կին, Աննա անունով, որ արդէն ութսուն և չորս տարեկան էր: Սա իւր ամուսնոյ հետ բնակած էր միայն եօթն տարի և առաջ հասակին մէջ այրիացած: Իւր ամուսնոյ մահէն յետոյ իւր կեանքը անցուցած էր պահով, աղօթքով եւ բարեգործութեամբ, միշտ ծառայելով տաճարին մէջ: Սա մարգարէուհի էր եւ երբ տեսաւ Յիսուս մանուկն, ճանաչեց որ խոստացեալ Փրկիչն է, եւ ամենուն կը պատմէր, որոնք Երուսաղեմի փրկութեանը կ՚ըսպասէին:

Թ

ՄՈԳԵՐՈՒ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԻՒՆՆ

Մատթ. Բ. 1.

ՔԱՆԻ մի բարեպաշտ մարդոց յայտնի էր արդէն Փրկչին ծնունդն. բայց երկրաւոր իշխաններն, իմաստուններն և քահանայապետներն տակաւին չը գիտէին այս երկնաւոր այցելութիւնն:

Արեւելեան հեռաւոր երկիրներէն երեք մարդիկ եկան Երուսաղէմ: Սոքա մոգեր էին, այսինքն իմաստուններ, որոնք կը պարապէին զանազան գիտութիւններով եւ բնութեան գաղտնիքները քննելու կ՚աշխատէին: Այս

մարդիկն իւրեանց անսովոր հագուստով, պատկառելի կերպարանքով և մոգ անունով ամենու ուշադրութիւնը գրաւեցին. վասն զի այն ժամանակները մեծ համարումն ունէին արեւելեան լուսաւոր երկիրներու վրայ, ուստի եւ ամէնքն զարմացան մոգերու գալստեան վրայ։ Երբ Երուսաղէմ հասան, իսկոյն սկսան հարցնել. «Ո՞ւր է Հրէից նորածին Թագաւորը։ Մենք արեւելքի մէջ տեսանք նորա աստղն և եկանք որ երկրպագութիւն տանք»։ Այս համբաւը տարածուեցաւ բոլոր քաղաքի մէջ և Հերովդէս երբ լսեց, խռովեցաւ, նոյնպէս եւ բոլոր Երուսաղէմ։ Փառասէր Թագաւորը կ'երկնչէր, որ մի՛ գուցէ իւր գահէն զրկուի։

Հերովդէս իւր մօտ կոչեց քահանայապետները և ժողովրդեան դպիրները (կարդացողները) եւ հարցուց թէ. «Ո՞ւր պիտի ծնանի Քրիստոս»։ Նոքա պատասխանեցին. «Յուդայի Բեթղեհէմ քաղաքի մէջ». որովհետեւ այսպէս գրած է Միքիա մարգարէն. «Եւ դու, Բեթղեհէմ, Յուդայի երկիր, բնաւ կրտսեր չես Յուդայի իշխաններու մէջ, քեզմէն պիտի իշխան ելնէ և իմ Իսրայէլ ժողովուրդս հովուէ». Միք. Ե. 2։

Հերովդէս իսկոյն ծածուկ իւր մօտ կոչեց մոգերը, մեծարեց եւ հարցուց աստղի երեւելու ժամանակը։ Նոքա ամէն բան պարզմտութեամբ պատմեցին, ուստի եւ Հերովդէս ասաց. «Գնացէ՛ք Բեթղեհէմ եւ ստուգեցէ՛ք Մանկան համար եւ երբ որ գտնէք, իմաց տուէ՛ք ինձ, որ ես եւս գամ եւ երկրպագութիւն տամ»։

Մոգերը Թագաւորի խօսքը լսելով պատրաստուեցան Բեթղեհէմ գնալու, որ Երուսաղէմէն երկու ժամու ճանապարհ էր։ Երբ Երուսաղէմէն ելան, արեւելեան աւետաբեր աստղը վերստին երեւեցաւ եւ երթալով նոցա առջեւէն՝ առաջնորդեց մինչեւ այն տեղը, ուր էր յաւիտենական Մանուկն իւր մօր հետ միասին։ Մոգերը տուն մտան եւ տեսան Մարիամ եւ Մանուկն։ Այս իմաստուններն ամենեւին չխռովեցան ծնողի եւ Մանկան աղքատ վիճակէն, վասն զի գիտէին թէ ի՛նչ է մարդոյ իսկական արժանաւորութիւնը։ Մի կողմէն Աստուածամօր կուսի երեսին փայլող անմեղութիւնը, ազնուութիւնը, խոնարհութիւնը, հեզութիւնը եւ բարութիւնը, իսկ միւս կողմէն Մանկան սքանչելի գեղեցկութիւնը եւ խաղաղ կերպարանքը, պարզապէս կը ցուցնէին ամէն բան։ Մոգերը ընկան աստուածային Մանկան առջեւ, երկրպագութիւն տուին եւ բանալով իւրեանց

գանձը՝ պատարագ (ընծայ) մատուցին ոսկի, կնդրուկ եւ զմուռս։

Երեւի թէ սովորութիւն կար նոցա հայրենեաց մէջ ընծաներ տանել նորածիններուն, մանաւանդ թագաւորազուններուն. բայց Յիսուսին մատուցած ընծաները խորհրդաւոր նշանակութիւն ունէին։ Ոսկին՝ թագաւորներուն կուտային՝ որպէս հարկ. կնդրուկը կամ խունկը կը բուրէին աստուածպաշտութեան եւ աղօթքի ժամանակ. իսկ զմուռը կ'օծէին մեռածներու մարմինները։ Ուրեմն՝ մոգերը ոսկին մատուցին Յիսուսին՝ որպէս թագաւորի, կնդրուկը մատուցին՝ որպէս Աստուծոյ եւ զմուռսը՝ որպէս մարդոյ։

Մոգերը կամեցան Հերովդէսի մօտ դառնալ եւ աւետիք տալ, բայց հրեշտակն երեւեցաւ նոցա՝ տեսլեան մէջ եւ արգիլեց, ուստի ուրիշ ճանապարհաւ գնացին իրենց հայրենիքը։

Ժ

ՓԱԽՈՒՍՏԸ ԵԳԻՊՏՈՍ

Հերովդէս, երբ տեսաւ թէ մոգերը յետ չը դարձան եւ իմացաւ որ ուրիշ ճանապարհաւ գնացած են իրենց երկիրը, սաստիկ բարկացաւ եւ անգթաբար հրաման տուաւ, որ Բեթղեհեմի եւ իւր շրջականերու բոլոր մանուկները կոտորեն, երկու տարեկանէն սկսեալ մինչեւ նորածինները, կարծելով թէ նոցա հետ կըսպանուի նոյնպէս եւ աստուածային Մանուկն։ Բայց՝ դեռ այս անգութ հրամանը չէր հրատարակուած՝ որ հրեշտակն երեւեցաւ Յովսէփին տեսլեան մէջ և ասաց.

“Վե՛ր կաց, ա՛ռ մանուկն ու իւր մայրն, փախի՛ր յԵգիպտոս եւ մնա՛ այն տեղ, մինչեւ ես քեզ ասեմ. վասն զի Հերովդէս՝ Մանուկը կը փնտռէ, որ սպաննէ”:

Յովսէփ երբ արթնցաւ, իսկոյն կատարեց հրեշտակի հրամանը, առաւ մանուկն ու իւր մայրը գիշերով եւ Եգիպտոս գնաց, ուր մնաց մինչեւ Հերովդէսի մահը: Այսպէս կատարուեցաւ այն մարգարէութիւնը, որով գուշակած էր թէ, “Եգիպտոսէն պիտի կոչեմ իմ որդին”. Ովսէ. Ա. 1:

Հերովդէսի ղրկած սպաննիչները սփռուեցան Բեթղեհէմի եւ նորա շրջակայ գիւղերուն մէջ: Սկսան մայրերու ձեռքէն յափշ-

տակել անմեղ մանուկներն եւ անխնայ կոտորել, որով կատարուեցաւ Երեմիայի մարգարէութիւնը, որ կ'ասէ. “Հռամայի մէջ ձայն լսուեցաւ, ողբ, լաց եւ մեծ կոծ, Հռաքէլը կուլար իւր որդւոց վրայ եւ չէր կամիր մխիթարուիլ, որովհետեւ չկային”. Երեմ. ԼԱ. 13:

Հերովդէս այս չարագործութենէն յետոյ երկար չապրեցաւ: Նորա մահէն յետոյ հրեշտակն դարձեալ երեւեցաւ Յովսէփին եւ ասաց. “Ա՛ռ մանուկն ու իւր մայրն եւ դարձիր Իսրայելի երկիրը, որովհետեւ մեռան նոքա, որոնք մանուկը կը խնդրէին, որ սպաննեն”: Յովսէփ, մանուկը եւ մայրն առնելով, դարձաւ Յուդայի երկիրը. բայց երբ լսեց թէ Հերովդէսի տեղ կը թագաւորէ նորա որդին Արքեղայոս՝ վախցաւ այն տեղ մնալու, ուստի եւ տեղափոխուեցաւ Գալիլեայի Նազարէթ քաղաքը, ուր որ առաջ կը բնակէր:

ԺԱ

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԻՍՈՒՍՆ ՏԱՃԱՐԻ ՄԷՋ

Ղուկ. Բ. 11։

Յովսէփ և Մարիամ ամէն տարի Զատկի տօնին կ'երթային Երուսաղէմ։ Յիսուս երբ տասներկու տարեկան եղաւ, իւրեանց հետ տարան այն տեղ. և երբ տօնի օրերը լրացան, տուն դարձան. իսկ Յիսուս, առանց ծնողաց գիտութեանը, մնաց Երուսաղեմի մէջ։ Յովսէփ եւ Մարիամ հարցուցին ուղեկիցներէն եւ երբ չգտան, շատ խռովեցան եւ դարձան Երուսաղէմ։ Երեք օր փնտռելէն յետոյ՝ գտան Տաճարին մէջ, որ վարդապետներուն (ուսուցիչներուն) հետ նստած՝ բան կը հարցնէր եւ նոցա պատասխանները մեծ ուշադրութեամբ կը լսէր։ Ամէն ներկայ գտնուողներ կը զարմանային տասներկու տարեկան մանուկի իմաստութեան եւ տուած պատասխաններուն վրայ։ Մայրն երբ տեսաւ որդին՝ ասաց. “Որդեակ, այս ի՞նչ բերիր դու մեր գլխուն։ Ահա հայրդ եւ ես՝ խիստ վշտացած քեզ կը փնտռէինք”։ — “Ինչո՞ւ կը փնտռէիք զիս, պատասխանեց մանուկն, միթէ չը գիտէի՞ք, որ ես պարտական եմ իմ Հօրս տանը լինիլ”։ Այս խօսքերու միտքը նոքա չհասկցան այն ժամանակ։ Յիսուս ծնողաց հետ Նազարէթ դարձաւ, որոց հնազանդ էր ամէն կերպով։ Մայրն՝ նորա ամէն խօսքերն իւր սրտին մէջ կը պահէր. իսկ մանուկն կը զարգանար հասակաւ և կը փայլէր իմաստութեամբ ու շնորհքով։

ԺԲ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԸ ՔԱՐՈԶԷ ՅՈՐԴԱՆԱՆՈՒ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ. Մատթ. Գ. 1։ Մարկ. Ա. 1։ Ղուկ. Գ. 1։ Յովհ. Ա. 6։

Կը մօտենար ժամանակն, որ Յիսուս յայտնապէս պէտք է կատարէր փրկութեան մեծ գործը։ Հրեշտակն արդէն առաջուց յայտնած

էր, որ Յովհաննէս մարդոց սրտերը պիտի պատրաստէ Փրկիչն ընդունելու համար։ Յովհաննէս զեղխ աշխարհէն հեռացած՝ առանձնութեան մէջ կ'անցընէր իր երիտասարդութեան օրերը։ Կը բնակէր նա անապատին մէջ եւ խըստակեաց կեանքով ու աղօթքով կը պատրաստուէր իր մեծ կոչման և պաշտօնին համար։ Հրէից ազգի բարքը խիստ վատթարացած էր այն ժամանակ, հարկաւոր էր աներկիւղ խրատող եւ յանդիմանող, որ նոցա թիւր մտքերը ուղղէ եւ քարացած սրտերը կակղացնէ։ Յայտնուեցաւ այս անաչառ ուսուցիչն՝ Յովհաննէս, որոյ արտաքին անսովոր տեսիլը՝ պարզապէս կը ցուցնէր իր զգաստ եւ բարեխառն բնաւորութիւնը։ Նորա հագուստը մազեղէն էր, գօտին մաշկեղէն, իսկ կերակուրն՝ վայրի մեղր եւ մարախ։ Գինի եւ օղի երբէք չէր խմած, այլ միայն ջուր։ Նորա բնակարանն էր անապատի այրը։

Յովհաննէս յայտնուեցաւ իբրեւ քարոզիչ Յորդանանու շրջականերու մէջ, եւ իր քարոզութիւնն էր ապաշխարութիւն եւ պատրաստութիւն. “Ապաշխարեցէք, կ'ասէր նա, վասն զի մօտեցած է երկնքի արքայութիւնը”։ Ապաշխարողները և նոր ու աստուածահաճոյ կեանք վարողները կը մկրտէր Յորդանանի մէջ։

Այս արտաքին լուացումն նշան էր, որ ապաշխարողները կը փափաքին ներքին մեղքերէ սրբուիլ եւ մաքրուիլ։

Ապաշխարութեան արժանի պտուղ արարէք, կ'ասէր Յովհաննէս իր քարոզը լսողներուն, եւ որպէս զի հասկանան թէ ի՞նչ է այս պտուղն, կ'ասէր. “Ով որ երկու հանդերձ ունի, մէկը պէտք է չունեցողին տայ. ով որ շատ կերակուր ունի, պէտք է բաժին տայ չունեցողին”։ Մենք ի՞նչ պէտք է որ ընենք, կը հարցնէին մաքսաւորներն։— Մի՛ պահանջէք ժողովրդէն, ինչ որ օրէնքը հրամայած չէ՛։— Մենք ի՞նչ պէտք է ընենք, կը հարցնէին զինուորականները.— Ո՛չ ոք մի՛ զրկէք եւ ո՛չ ոք մի՛ զրպարտէք, այլ բաւականացէք ձեր թոշակով։ Այս պատասխաններէն ամեն մարդ կարող էր մակաբերել, որ ապաշխարութեան արժանի պտուղն այն է, որ ամեն մարդ իր պարտաւորութիւնները անթերի կատարէ եւ իր մերձաւորին բարի կամենայ։

Յովհաննէսի մօտ եկան նմանապէս Փարիսեցիք եւ Սադուկեցիք։ Փարիսեցիք երեսպաշտ եւ կեղծաւոր մարդիկ էին, որոնք աւելի արտաքին բարեպաշտութեան համար կը հոգային քան թէ սրտի յստակութեան եւ հոգւով աստուածպաշտութեան։ Աւելի սուրբ

կը համարէին արտաքին ծէսերը պաշտել, որոնք մարդկային աւանդութեանց վրայ էին հիմնուած, քան թէ Աստուծոյ պատուէրները կատարել։ Իսկ Սադուկեցիք, ընդհակառակն, միայն կը հաւատային Մովսէսի օրէնքներուն եւ մարգարէից գրածներուն, բայց Սուրբ Գիրքը լաւ չհասկնալով՝ չէին ընդուներ մեռելոց յարութիւնն ու հոգւոյ գոյութիւնը։ Փարիսեցիք կատարեալ սրբութիւն կը համարէին ծէսերու արտաքին կատարումն, եւ ապաշխարութեան ու իրենց սրտերը ուղղելու վրայ ամենեւին չէին մտածեր։ Նոքա կը կարծէին թէ՝ Աբրահամ մեծ նահապետի որդիքն անպատճառ պիտի ժառանգեն երկնից արքայութիւնը։ Իսկ Սադուկեցիք առաքինութիւնն ու հաւատը կը համարէին իբրեւ միջոց ժամանակաւոր օգտի համար, եւ կը պնդէին թէ՝ մահէն յետոյ ոչ մի բանի պէտք չէ սպասել. այս պատճառաւ կ'ուզէին Յովհաննէսէն իմանալ թէ՝ ի՞նչ կ'ասէ արդեօք իրենց օգտին համար եւ իրենց թշնամի Փարիսեցւոց հակառակ։

Յովհաննէս երբ տեսաւ՝ աղաղակեց. “Արարէ՛ք պտուղ արժանի ապաշխարութեան։ Մի՛ ասէք, թէ մենք Աբրահամու զաւակներն ենք։ Աստուած կարող է այս քարերէն անդամ Աբրահամու որդիք յարուցանել։ Տեսէ՛ք ահա, կացինը ծառին արմատին վրայ դրուած է. այն ծառը որ բարի պտուղ չտար, պիտի կտրուի եւ կրակը ձգուի”։

ԺԳ

ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԱՐ. Մատթ. Գ. 11։ Մարկ. Ա. 7։ Ղուկ. Գ. 16. Յովհ. Ա. 26.

Հրէից մէջ համբաւ տարածուած էր թէ Եղիա մարգարէն կամ մեծ մարգարէներէն մին պիտի յայտնուի երկրիս վրայ եւ մարդիկներու սիրտը պատրաստէ Մեսիան ընդունելու համար։ Այս պատճառաւ Երուսաղէմէն քահանաներ եւ ղեւտացիներ ղրկուեցան Յովհաննէսի մօտ, որ իմանան թէ ո՞վ է նա։ Ուստի, երբ Յովհաննէսին հարցուցին թէ՝ արդեօք դու Քրիստո՞ս ես. նա պատասխանեց՝ ես Քրիստոս չեմ։ — Արդեօք դու Եղիա՞ն ես, կամ մարգարէներէն մին. — նա պատասխանեց, ո՛չ։ Ուրեմն ո՞վ ես դու, ասացին քահանաներն ու ղեւտացիներն. ասա՛ մեզ, մենք պարտաւոր ենք տեղեկութիւն տալ քո մասին մեր մեծերուն։

— Ես նա եմ, որուն համար ըսաց Եսայի մարգարէն. Նա խօսողի ձայնն է անապատի մէջ, որ կը կոչէ. Պատրաստեցէ՛ք Աստուծոյ ճանապարհը. (Ձայն բարբառոյ յանապատի, պատրաստ արարէք զշաւիղս Տեառն):— Ուրեմն ինչո՞ւ կը մկրտես դու, երբ ո՛չ Քրիստոսն ես, ո՛չ Եղիան եւ ո՛չ մարգարէն, հարցուցին քահանաները:— Յովհաննէս պատասխանեց. ես ջրով կը մկրտեմ, բայց ձեր մէջ մէկը կայ, զոր դուք չէք ճանաչեր, եւ որուն կօշիկին կապը ես չեմ արժանի քակել, նա է որ իմ ետեւէս կուգայ, թէպէտ և ինձմէն առաջ է: Նա պիտի մկրտէ Հոգւով Սրբով և հրով: Նա հեծանոց ունի իւր ձեռքը. կալը պիտի սրբէ, ցորենը պիտի ժողվէ շտեմարանի մէջ, իսկ յարդը պիտի այրէ անշէջ հրով:

ԺԴ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՄԿՐՏՈՒԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԷՆ

Մատթ. Գ. 13: Մարկ. Ա. 9: Ղուկ. Գ. 21:
Յովհ. Ա. 29:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ արդէն գիտէր Փրկչի գալուստն եւ Աստուած յայտնած էր թէ՝ որուն վրայ որ տեսնէ Հոգւոյն Սրբոյ իջնելը, նա պիտի հաւատացեալները մկրտէ Հոգւով Սրբով: Երբ Յովհաննէս կը մկրտէր ժողովուրդը՝ Յիսուս եւս եկաւ Նազարեթէն, որ մկրտութիւն ընդունի: Յովհաննէս երբ տեսաւ ըզՅիսուս, աղաղակեց. «Ահա՛ Աստուծոյ Գառն»:

Երբ Յիսուս կամեցաւ ժողովրդի բազմութեան հետ գետը մտնել եւ մկրտուիլ, Յովհաննէս արգիլեց այս յարգական խօսքերով. «Ես պարտաւոր եմ քեզմէն մկրտուիլ եւ դու ինձ մօ՞տ կուգաս»։ (Ինձ պարտ է ՚ի քէն մկրտիլ եւ դու առ ի՞ս գաս)։

Բայց Յիսուս պատասխանեց եւ ասաց. «Թող տո՛ւր այժմ, որովհետեւ այսպէս կը վայելէ մեզ որ արդարութիւնը կատարենք»։ Յովհաննէս այլ եւս չընդդիմացաւ, և Յիսուս Քրիստոս մկրտուեցաւ Յորդանանի մէջ։ Այս մկրտութեան ժամանակ երկինքը բացուեցաւ և Սուրբ Հոգին իբրեւ աղաւնի իջաւ Յիսուսի վրայ։ Նոյնպէս երկնքէն ձայն լսուեցաւ թէ. «Դա՛ է Որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ»։

ԺԵ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԿԸ ՓՈՐՁՈՒԻ ՍԱՏԱՆԱՅԷՆ

Մատթ. Դ. 1։ Մարկ. Ա. 12։ Ղուկ. Դ. 1։

Յիսուս Քրիստոս, Որդին Աստուծոյ, իւր մարդեղութեամբ կոչուեցաւ Որդի մարդոյ. որովհետեւ ինչպէս որ կատարեալ Աստուած էր, նոյնպէս եւ կատարեալ մարդ եղաւ. վասն զի ընդունեց մարդկային մարմին, հոգի, միտք, կամք եւ ամեն մարդկային կիրք բաց ՚ի մեղաց։ Նա իւր մարդեղութեամբ կամեցաւ մարդիկներուն ցոյց տալ՝ թէ ի՞նչպէս պէտք է զսպել բնութեան կիրքերը եւ յաղթել փորձութեանց։ Վասն զի՝ փորձութեանց մէջ կ՚երեւի մարդոյ տկարութիւնը եւ առաքինութիւնը։ Ադամ՝ փորձուեցաւ դրախտի մէջ եւ Յիսուս Քրիստոս փորձուեցաւ երկրիս վրայ՝ անապատի մէջ։ Ադամ, ամեն բարիքներով շրջապատուած՝ չընդդիմացաւ փորձութեան. իսկ Յիսուս Քրիստոս սոսկալի անապատին մէջ ամեն կարօտութեան համբերեց եւ փորձողին (սատանային) յաղթեց։ Առաջին մարդոյ պատմութենէն տեսանք՝ թէ ի՞նչպէս շուտ կարող է մարդ գայթակղիլ. իսկ Յիսուս Քրիստոսի սուրբ Աւետարանին մէջ կը տեսնենք՝ թէ ի՞նչպէս կարող է մարդ փորձութեան յաղթել։

Յիսուս, իւր մկրտութենէն յետոյ, յեռացաւ անապատ, ուր քառասուն օր պահելէն զկնի՝ անօթեցաւ։ Փորձիչը իսկոյն մօտեցաւ Յիսուսին եւ ըսաց. «Եթէ դու Աստուծոյ որդի ես, հրամայէ՛ որ այս քարերը հաց լինին»։ Բայց Յիսուս փորձողին պատասխանեց Ս. Գրքի այս խօսքով. «Ո՛չ թէ միայն հացով կ'ապրի մարդ, այլ ամէն խօսքով, որ Աստուծոյ բերնէն կ'ելնէ»։ Բ. Օրէն. Ը. 3։ Այն ժամանակ սատանան առաւ տարաւ զՅիսուս եւ կայնեցուց Երուսաղեմի տաճարի աշտարակին վրայ եւ ըսաց. «Թէ որ դու Աստուծոյ որդին ես, այս տեղէն քեզ վար ձգէ, որովհետեւ գրուած է թէ՝ հրեշտակներուն պատուիրուած է քու

համար, որ իրենց ձեռքերուն վրայ պիտի բռնեն եւ չըթողուն ընաւ, որ ոտքդ քարին դպչի»։ Սաղմ. Ղ. 11, 12։ Յիսուս պատասխանեց. «Բայց գրուած է նմանապէս թէ՝ մի՛ փորձեր Տէր Աստուածդ». այսինքն քու Աստուծոյ կարողութիւնը փորձելու նպատակաւ՝ անձնդ վտանգներու մէջ մի՛ ձգեր։ Ի վերջոյ, սատանան տարաւ զՅիսուս մի ամենաբարձր լերան վրայ եւ այն տեղէն ցոյց տալով երկրաւոր թագաւորութեանց մեծութիւնները՝ ըսաց. «Այս ամէնը քեզ կուտամ, եթէ ինձ երկրպագութիւն տաս»։ Այն ժամանակ Յիսուս պատասխանեց. «Հեռացի՛ր, կորի՛ր, սատանայ. վասն զի գրուած է պատուիրանաց մէջ թէ՝ քու Տէր Աստուծոյն միայն երկրպագութիւն տո՛ւր եւ նորան միայն ծառայէ»։ Բ. Օրէն. Զ. 13։ Այնուհետեւ սատանան թողաւ զՅիսուս, եւ հրեշտակները եկան պաշտելու։ Այսպէս եւս, երբ մենք դեւերը մեզմէն կը հեռացնենք, հրեշտակները կուգան եւ նոցա տեղը կը բռնեն։ Երբ որ փորձանքները կը յաղթենք՝ մեր հոգին կը ցնծայ երկնային ուրախութեամբ։

Այս պատմութենէն պիտի իմանանք, որ աշխարհիս մէջ ամէն մարդ շրջապատուած է փորձանքներով, վասն զի Քրիստոս ինքն, որ

ամենէն անմեղն էր, փորձուեցաւ սատանայէն։ Մանուկներն անգամ փորձանքներէն ազատ չեն, մանաւանդ երբ հասած են այն հասակին, որ պէտք է ընտրեն բարին չարէն։ Մեղաց երեւոյթը հեշտարար է, իսկ առաքինութեանը՝ դժուարին. բայց ամենեւին պիտի չը գայթակղուինք, այլ պէտք է զԱստուած յօգնութիւն կոչենք, նորա երկիւղը մեր սրտերու մէջ պահենք եւ քաջալերուելով՝ փորձութեան յաղթենք։ Վասն զի հաստատ պէտք է իմանանք, որ մեղքը որչափ որ քաղցր երեւի, եւ շքով ու փառքով պատած լինի, երբէք կարող չէ երջանկութիւն տալ մարդուն։ Երբ որ մարդ մեղաւոր է, նորա սիրտը կատարեալ դժոխք է, նա զուրկ է երջանկութենէ, վասն զի խիղճը, իբրեւ ներքին դատաւոր, միշտ կը նեղէ կը չարչարէ եւ չը թողուր խաղաղութիւն վայելել։ Բայց առաքինութիւնն որչափ որ անշուք եւ խոնարհ երեւի, դարձեալ մարդուն երջանկութիւն կուտայ։

ԺԶ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ

Մատթ. Դ. 18։ Յովհ. Ա. 36։

ՅԻՍՈՒՍԻ մկրտութենէն յետոյ՝ Յովհաննէսը տեսնելով ասաց. «Ահաւասիկ Քրիստոս՝ Գառն Աստուծոյ»։

Յովհաննիսի աշակերտներէն երկուքը հետեւեցան Յիսուսին, եւ նա երբ տեսաւ թէ՝ իւր ետեւէն կ'երթան, հարցուց՝ ի՞նչ կը խնդրէք. նոքա պատասխանեցին՝ կամինք տեսնել թէ ո՞ւր կը բնակիս դու։ Յիսուս ասաց՝ եկէք եւ տեսէք։ Նոքա ուրախութեամբ գնացին Յիսուսի ետեւէն մինչեւ նորա օթեւանը (բնակարանը), եւ բոլոր օրը մնացին նորա մօտ։ Այս աշակերտներէն մէկուն անունն Անդրէաս էր, եւ որովհետեւ Յիսուսի առաջին աշակերտն նա եղաւ, ուստի եւ Եկեղեցին Նախակոչ կ'անուանէ։ Անդրէաս գնաց իւր Սիմօն եղբօր մօտ եւ ասաց. «Մենք տեսանք Մեսիան»։ Սիմօնն եւս կամեցաւ Փրկիչը տեսնել եւ գնաց նորա մօտ։ Յիսուս Սիմօնի անունը կոչեց Կեփաս կամ Պետրոս, որ կը նշանակէ վէմ (քար)։ Այս անունով Յիսուս կամեցաւ ցուցընել նորա հաւատոյ հաստատութիւնը, եւ այս պատճառաւ էր, որ

յետոյ ըսաց թէ. «Այդ վէմի վրայ (այսինքն հաւատոյ հաստատութեան վրայ) պիտի շինեմ իմ Եկեղեցին, որուն պիտի չը կարենան յաղթել դժոխքի դռները»։

Միւս օրը, երբ Յիսուս Գալիլեա կը դառնար, պատահեցաւ Փիլիպպոս անուն մի մարդոյ եւ ըսաց. «Եկ իմ ետեւէս»։ Փիլիպպոս գտաւ Նաթանայէլը եւ ըսաց. «Մենք տեսանք Յիսուս Նազարէթցին՝ Յովսէփի որդին, որուն համար գրած են Մովսէս եւ միւս մարգարէքը»։ Նաթանայէլ պատասխանեց. «Մի՞թէ կարելի է, որ Նազարեթէն բարի բան լինի»։ Փիլիպպոս ըսաց. «Ե՛կ եւ տես»։

Յիսուս Քրիստոս երբ տեսաւ զՆաթանայէլ՝ ըսաց. «Ահա ճշմարիտ Իսրայէլացի, որոյ մէջ նենգութիւն չը կայ»։ Նաթանայէլ զարմանալով ըսաց Յիսուսին. «Ուստի՞ կը ճանաչես դու զիս»։ Յիսուս պատասխանեց. «Դեռ Փիլիպպոս քեզ չէր կոչած, որ ես քեզ տեսայ թզենու տակ»։ Նաթանայէլ զարմանալով աղաղակեց. «Ռաբբի (վարդապետ,) դո՛ւ ես Աստուծոյ որդին. դո՛ւ ես Իսրայէլի Թագաւորն»։ Յիսուս պատասխանեց. «Դու այն պատճառաւ միայն հաւատացիր ինծ, որ ըսացի թէ տեսայ զքեզ թզենու տակ, բայց դու եւս աւելի մեծամեծ գործքեր պի-

տի տեսնես։ Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, դուք պիտի տեսնէք երկինքը բացուած եւ Աստուծոյ հրեշտակներն որ կ'ելնեն եւ կ'իջնեն մարդոյ Որդւոյ վրայ»։

Յովհաննէս Մկրտիչ երբ իմացաւ թէ մեծ բազմութիւն կը ժողովուին Յիսուսի քարոզութիւնը լսելու՝ հեզութեամբ ըսաց. «Այժմ ուրախութիւնս կատարեալ է. Նա (Յիսուս) պիտի աճի այսուհետեւ եւ ես պիտի մեղմանամ։ Բարձրէն եկածն ամենէն բարձր է։ Նա եկաւ Աստուծմէ որ Նորա պատուիրանները հրատարակէ։ Հայրը կը սիրէ Որդին, ուստի եւ ամեն բան Նորա ձեռքը տուաւ։ Ով որ հաւատայ Որդուն, պիտի յաւիտենական կեանք ընդունի։ Իսկ ով որ չհնազանդի Որդուն, նա կեանք չը տեսներ. այլ Աստուծոյ բարկութիւնը պիտի մնայ Նորա վրայ»։ Յովհ. Գ. 26–27։

ԺԷ

ԳԱԼԻԼԻԱՑԻ ԿԱՆԱ ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Յովհ. Բ. 1։

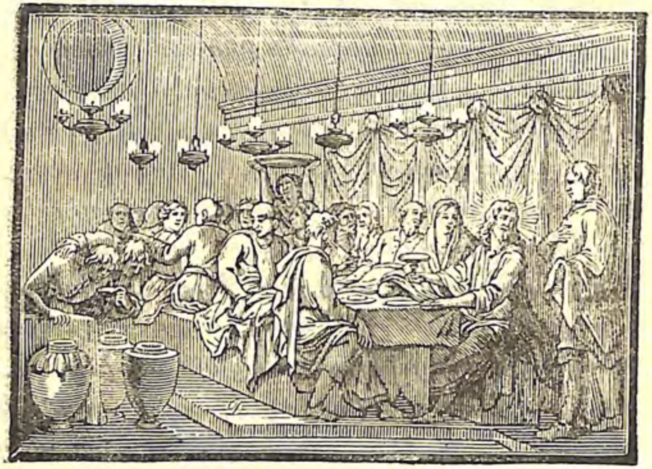

ԳԱԼԻԼԻԱՑԻ Կանա փոքրիկ քաղաքին մէջ հարսանիք էր, ուր ներկայ էր նոյնպէս Մարիամ՝ Յիսուսի մայրը։ Նորապսակներն իմանալով՝ որ Յիսուս Գալիլեա դարձած է՝ հրաւիրեցին հարսանիք իւր աշակերտներու հետ միասին։ Յիսուս՝ ողորմածն եւ մարդասէրն, չարհամարհելով մարդկային անմեղ ուրախութիւնները, եկաւ այն հարսանեաց հացկերոյթը՝ աշակերտներով հանդերձ։ Յիսուս իւր

գալստեամբ կամեցաւ ցոյց տալ նմանապէս, որ օրինաւոր ամուսնութիւնը Աստուծմէ օրհնուած է եւ միանգամայն յարգելու արժանի։

Երեւի թէ՝ նորապսակներն աղքատ էին, որովհետեւ հացկերութի ժամանակ գինին պակսեցաւ։ Աստուածամայրը՝ նկատելով տան տիրոջ խռովութիւնը եւ պատճառը իմանալով՝ կամեցաւ ազատել նոյն մտատանջութենէն, ուստի եւ յայտնեց Յիսուսին որ գինին պակսած է։ Յիսուս զբաղուած էր աւելի բարձր խորհրդներով, ուստի եւ պատասխանեց. «Զի՞ կայ իմ եւ քո, կին դու, իմ ժամանակս դեռ հասած չէ»։ Թէ եւ այս պատասխանը բացասութեան նման էր, բայց Մարիամ գիտէր իւր որդւոյ իմաստութիւնն ու բարութիւնը եւ անմիջապէս ասաց սպասաւորներուն. «Ի՛նչ որ ձեզ հրամայէ (Յիսուս), կատարեցէք»։

Այն տեղ կային վեց թակոյկներ (ջրի ամաններ) լուացուելու համար։ Վասն զի Եբրայեցիք սովորութիւն ունէին սեղան նստելէն առաջ եւ ելնելէն յետոյ լուանալ իրենց ձեռքերն եւ շատ անգամ բոլոր մարմինը։ Յիսուս ասաց սպասաւորներուն. «Թակոյկները ջրով լցէք»։ Նորա հրամանը իսկոյն կատարուեցաւ եւ ջրամանները մինչ 'ի բերան

լուացին ջրով։ Յիսուս ասաց սպասաւորներուն. «Այժմ առէք եւ բերէք տաճարապետին (սեղանի վերակացուին)»։ Տիրոջ կամքով հասարակ ջուրը՝ ընտիր գինի փոխուած էր. բայց տաճարապետը չը գիտէր կատարուած հրաշքը եւ կը կարծէր թէ փեսան սխալուեր է իր կարգադրութեան մէջ, ուստի կոչեց իր մօտ եւ ասաց. «Մարդիկ սովորաբար առաջ անոյշ գինին կը խմեն եւ յետոյ վատը, երբոր արդէն բաւական խմած են. իսկ դու մինչեւ ցայժմ անոյշ գինին պահեցիր»։ Բայց սպասաւորները, որոնք գիտէին՝ թէ ջուրը գինի փոխուած է, զարմացած կեցած էին։

Այսպէս սկսաւ Յիսուս իր բարերար հրաշագործութիւնները մարդկանց համար։ Առաջին անգամ նա Կանայի մէջ յայտնեց իր փառքն եւ աշակերտները հաւատացին։

ԺԸ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Կ'ԱՐՏԱՔՍԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸ

Մատթ. ԻԱ. 12։ Մարկ. ԺԱ. 15։ Ղուկ. ԺԹ. 45։ Յովհ. Բ. 15։

ՊԱՍԵՔԻ տօնը Հրէից ամենամեծ և հանդիսաւոր օրն էր։ Այս տօնը կը կատարէին

Երուսաղէմի մէջ, որ բոլոր Պաղեստինի մայրաքաղաքն էր։ Այս տեղ կը հաւաքուէր բազմաթիւ ժողովուրդ Իսրայէլի ամեն քաղաքներէն եւ գիւղերէն։ Այս տեղ կը ժողովուէին շրջակայ ազգերէն նաեւ կռապաշտներ, որ սուրբ Տաճարին մէջ երկրպագեն ճշմարիտ Աստուծոյն։ Պասեքի տօնը երբ մօտեցաւ, Յիսուս եւս գնաց Երուսաղէմ. որովհետեւ նա կը յարգէր իր ազգի սուրբ աւանդութիւններն ու բարեպաշտ սովորութիւնները։

Երուսաղէմի տաճարը շինուած էր շատ հոյակապ եւ շքեղ։ Տաճարը երեք բաժանումն ունէր։ Առաջինը կամ արտաքին բաժանումը ժողովրդեան համար էր. երկրորդը քահանայից համար. իսկ երրորդը միայն քահանայապետի համար. և այն եւս տարին մի անգամ։ Առաջին մասին մէջ կը կանգնէր բոլոր ժողովուրդը եւ կ'աղօթէր, բայց չարագործ մարդիկ դրան մօտ համարձակ անասուններ կը վաճառէին եւ դրամներ (ստակներ) կը մանրէին։ Այս անկարգութիւնը յառաջ եկած էր այսպէս. — Իսրայելացիները երբ Երուսաղէմ կուգային, սովորաբար իրենց հետ կը բերէին եզներ, արջառներ, այծեր եւ ոչխարներ՝ զոհելու համար. իսկ աղքատները կը բերէին աղաւնիներ եւ տատրակներ եւ

շատ անգամ մանր դրամներու կարօտութիւն կը կրէին։ Հեռու քաղաքներէն եկողներու համար շատ մեծ դիւրութիւն էր նոյն իսկ տաճարի մօտ զոհերու անասուններ գնել եւ դրամներ մանրել։ Ուստի եւ տաճարի վերակացուներն իրենց անհոգութեամբ կամ արծաթսիրութեամբ թոյլ տուած էին՝ տաճարի նախասենեկին կամ գաւթին մէջ անասուններ վաճառել, դրամներ մանրել և այն սուրբ տեղը շահավաճառութեան տեղի շինել։

Յիսուս՝ տաճարը մտնելու ժամանակ՝ տեսաւ վաճառականներու եւ սեղանաւորներու բազմութիւնը. տեսաւ բազմաթիւ եզներ, այծեր, ոչխարներ և աղաւնիներ. միւս բանիւ, տեսաւ, որ աղօթքի տունը վաճառափողոց դարձած է։ Սիրտը լցաւ տրտմութեամբ, որ Աստուծոյ տաճարը այնպիսի անարգութեան հասած է։ Ուստի շինեց մի չուանեայ խարազան եւ բոլոր անասուններն ու վաճառողները արտաքսեց. իսկ աղաւնէվաճառներուն եւ սեղանաւորներուն ասաց. “Առէք, տարէք այդ ամենը և իմ հօր տունը վաճառի տուն մի՛ շինէք”։

Ամենքը հնազանդեցան Տիրոջ հրամանին եւ ամենեւին չը համարձակեցան ընդդէմ խօսիլ։ Յիսուսի նախանձը աստուածային տան

համար՝ ամենու սրտի մէջ երկիւղ եւ յարգանք վառեց։ Տաճարի նախագաւիթը խաղաղ մաքրուեցաւ եւ վերստին թագաւորեցին այն սուրբ տեղւոյն մէջ կարգ և լռութիւն։

Երբ հատավաճառները տաճարէն հեռացան՝ քահանայքն եւ անուանի Հրէաները մօտեցան Յիսուս Քրիստոսին։ Թէ եւ գիտէին նոքա, որ անվայել է Աստուծոյ տունը վաճառատեղի շինել, բայց զարմացած էին այն իշխանութեան եւ զօրութեան վրայ, որով Յիսուս վճռաբար ջնջեց չարագործութիւնը, ուստի եւ կը հարցնէին. “Ի՞նչ իրաւունք ունիս, որ այդպէս կը հրամայես. ցոյց տո՛ւր մեզ քո իշխանութեան նշանը”։ Յիսուս արդէն գործքով ցոյց տուաւ, որ չարագործութիւնը ջնջելու իշխանութիւն ունի։ Նա կարող էր ամենեւին պատասխան չը տալ հարցնողներուն, բայց արժան համարեց պատասխանել, թէ եւ այլաբանօրէն։ Նա ասաց. “Քանդեցէ՛ք այս տաճարս, եւ ես երեք օրուան մէջ վերստին կը կանգնեմ”։ Այս խօսքերու միտքը չը կարացին հասկընալ։ Հարցնողները կարծելով թէ Երուսաղէմի տաճարի շինութեան համար կ'ասէ, պատասխանեցին. “Քառասուն ու վեց տարի հազիւ շինուեցաւ այս տաճարը եւ դու երեք օրուան

մէջ պիտի՛ կանգնեմ»։ Այս ասելովը բարկութեամբ հեռացան։ Բայց Յիսուս Քրիստոս նոյն խօսքերը իր մարմնոյ տաճարին համար ասաց, որուն երեք օրուան մէջ յարութիւն տուաւ իր աստուածութեամբ։ Աշակերտները յիշեցին այս մարգարէական խօսքերը Յիսուսի յարութենէն յետոյ։

Պասեքի ժամանակ, երբ Յիսուս Երուսաղեմի մէջ էր, շատերը տեսնելով նորա գործած հրաշքները՝ կը հաւատային։ Բայց Յիսուս ճանաչելով նոցա սիրտը՝ չ՚էր հաւատար նոցա շրթունքներու խօսքերուն։ Նա կարօտ չ՚էր ուրիշի վկայութեան՝ մարդ ճանաչելու համար։ Վասն զի սրտագէտ էր եւ ամենուն սրտի գաղտնիքը կը կարդար։ Ո՛րչափ կը սխալին այն մարդիկը, որոնք առանց սրտի ուղղութեան եւ սրբութեան, միայն արտաքին ձեւերով զԱստուած կը պաշտեն։ Այնպիսիներն երբեք չեն կարող միանալ Աստուծոյ հետ և նորա քաղցրութիւնը ճաշակել։ Սիրտն Աստուծոյ տաճար է. այն ժամանակ միայն Աստուած կը հաճի բնակիլ նորա մէջ, երբ սուրբ զգացմունքներով եւ ցանկութիւններով լցուած է։ Եթէ Երուսաղեմի տաճարն աղօթքի տուն էր եւ վաճառատեղի դառնալով՝ Յիսուսի սրտմտութիւնն շարժեց, առաւել եւս աղօթքի տուն է մեր սիրտն, որ երբեք պէտք չէ չար խորհուրդներու բնակարան չընենք եւ զԱստուած տրտմեցնենք մեր վրայ։

ԺԹ

ՓՐԿՉԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՆԻԿՈԴԻՄՈՍԻ ՀԵՏ

Յովհ. Գ. 1։

ՓԱՐԻՍԵՑԻՆԵՐԷՆ մին, Նիկոդիմոս անունով, եկաւ Յիսուսի մօտ գիշեր ժամանակ. վասն զի եթէ միւս փարիսեցիներն տեսնէին, պիտի հալածէին այս բանի համար։ Նիկոդիմոս ասաց Յիսուսին. «Վարդապետ, գիտեմ որ դու Աստուծոյ ղրկածն ես, որովհետեւ քո գործածն ոչ ոք չէ կարող գործել, եթէ Աստուած նորա հետ չը լինի»։ Յիսուս պատասխանեց. «Ճշմարիտ ասեմ քեզ, ով որ վերստին չը ծնի, չէ կարող Աստուծոյ արքայութիւնն մտնել»։— Բայց ի՛նչպէս կարող է մարդ երկու անգամ ծնանիլ, ասաց Նիկոդիմոս։— Յիսուս պատասխանեց. «Ճշմարիտ ասեմ քեզ, ով որ ջրէն և հոգիէն չը ծնանի, չէ կարող Աստուծոյ արքայութիւնն մտնել։ Խօսքս մարմնաւոր ծննդեան համար չէ, շարունակեց Յիսուս, այլ հոգեւոր ծննդեան։

Դու մի՛ զարմանար որ ասացի քեզ, թէ մարդ պէտք է վերստին ծնանի։ Վասն զի հողմը կը շնչէ, ուր կը կամի և միայն ձայնը կը լսես, բայց չը գիտես թէ ուստի՞ կուգայ եւ ու՞ր կ'երթայ։ Այսպէս իմացիր եւ հոգիէն ծնածն”։— Ի՞նչպէս կարելի է, որ այդ լինի, հարցուց Նիկոդիմոս։ Յիսուս պատասխանեց. “Դու Իսրայելի վարդապետն ես եւ այդ չը գիտե՞ս։ Ես կ'ասեմ քեզ, ինչ որ գիտեմ, եւ կը վկայեմ ինչ որ տեսած եմ, բայց դուք իմ վկայութիւնս չէք ընդունիր։ Եթէ երկրաւոր բաներ կը պատմեմ ձեզ՝ եւ չէք հաւատար, հապա եթէ երկնաւորն պատմեմ, ի՞նչպէս կարող էք հաւատալ։ Ո՛չ ոք երկինքն չէ բարձրացեր, եթէ ոչ միայն նա, որ երկինքէն իջաւ, այսինքն Յիսուս Քրիստոս Որդին մարդոյ, որ երկինքին մէջ է։ Ինչպէս որ Մովսէս անապատին մէջ օձը բարձրացուց, նոյնպէս պիտի բարձրանայ եւ մարդոյ Որդին, որ հաւատացողը չը կորնչի, այլ յաւիտենական կեանք ժառանգէ։ Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհն, որ իւր Միածին Որդին տուաւ, որպէս զի՝ ով որ հաւատայ, չը կորընչի, այլ յաւիտենական կեանք ընդունի։ Աստուած ղրկեց իւր Որդին՝ ո՛չ թէ աշխարհը դատելու համար, այլ փրկելու։

Ով որ հաւատայ Որդուն՝ չը դատապարտուիր. իսկ ով որ չը հաւատայ, նա արդէն դատապարտուած է, որովհետեւ չը հաւատաց Աստուծոյ Միածին Որդուն։ Լոյսն եկաւ աշխարհ, բայց մարդիկ խաւարը աւելի սիրեցին քան թէ լոյսը, որովհետեւ իրենց գործքերը չար էին, եւ այս չար գործքերն խաւարի մէջ աւելի հեշտ կարող էին ծածկել։ Ով որ չար կը գործէ, նա կը փախչի լուսէն, որ իւր չարութիւնն չը յայտնուի եւ յանդիմանուի. իսկ ճշմարտութիւն սիրողն և գործողն ամենեւին չը թագչիր, այլ լուսի մօտ կուգայ, որ ամէնքն տեսնեն, որ նորա գործքերն Աստուծոյ կամաց համեմատ գործուեցան”։

Յիսուս քանի մի ժամանակ դարձեալ մնաց Հրէաստանի մէջ եւ կ'ուսուցանէր ամենուն։ Բայց երբ փարիսեցիքն իմացան որ շատերը կ'աշակերտին Յիսուսին, նախանձեցան եւ սկսան հալածել։ Ուստի եւ Յիսուս վճռեց Գալիլեա դառնալ։

Ի

ՍԱՄԱՐԱՑԻ ԿԻՆԸ. Յովհ. Դ. 7։

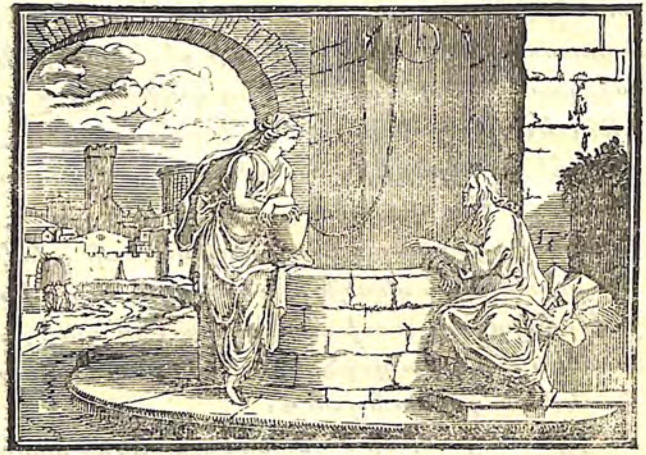

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ Նազարէթ դառնալու ճանապարհը Սամարիայի վրայէն էր, որ առաջ Իսրայէլի թագաւորութեան կը պատկանէր և իւր անունն առած էր Սամարիա մայրաքաղաքէն։ Ճանապարհն կ'անցնէր Սիւքար քաղաքի մօտէն, որ հին ժամանակ կը կոչուէր Սիւքէմ։ Այս քաղաքի մօտ էր այն երկիրն, որ Յակոբ ժառանգութիւն տուաւ իւր Յովսէփ որդւոյն։ Այս տեղ ջրհոր մի կար, որ փորուած էր Յակոբի հրամանաւ և կը կոչուէր Յակոբայ աղբիւր։ Յիսուս Քրիստոս նստաւ այս

ջրհորի մօտ հանգստանալու. իսկ նորա աշակերտները գնացին քաղաքը կերակուր գնելու։

Այս ժամանակ քաղաքէն կին մի եկաւ, որ ջրհորէն ջուր հանէ։ Հրէաները 'ի հնուց շատ կ'ատէին Սամարացիներն։ Նոքա չէին կամենար նոցա հետ մի ամանէ ուտել կամ խմել։ Թէ եւ Յիսուս գիտէր, որ Սամարացիք շատ մոլութիւններ ունին, բայց դարձեալ Հրէաներն կը պարսաւէր իրենց անհաշտ ատելութեան համար։ Երբ Սամարացի կինն ջուրը հանեց, Յիսուս ասաց. «Ջուր տուր ինձ խմելու»։

Այս կինն այսպիսի քաղցր եւ հեզ ձայն լսելով՝ չը կարաց իւր զարմանքն թագցնել, ուստի եւ ասաց Յիսուսին. «Դու որ Հրէայ ես, ի՞նչպէս ջուր կը խնդրես Սամարացի կնոջէ, Հրէայքն Սամարայւոց հետ կապակցութիւն չունին։ Նոքա մեզմէն կը զզուին»։ Յիսուս ամէն միջոց 'ի գործ կը դնէր, որ իւր լսողներու միտքն բարձր առարկաներու վրայ դարձնէ, վասն որոյ եւ ասաց նոյն կնոջն. «Եթէ դու գիտնայիր Աստուծոյ պարգեւն եւ իմանայիր թէ ո՞վ է, որ քեզ հետ կը խօսի, դու ինքդ ինձմէն կենդանի ջուր կը խնդրէիր»։

Սամարացի կինն չը հասկցաւ Յիսուսի խօս-

քերն եւ պատասխանեց. «Դու դոյլ անգամ չունիս, որ ջուր հանես, իսկ ջրհորը շատ խոր է, ուստի՞ պիտի կենդանի ջուր առնես։ Միթէ դու աւելի մե՞ծ մարդ ես քան մեր նախահայր Յակոբէն, որ այս ջրհորը տուաւ մեզ, որմէ ինքն, իր որդիքն եւ խաշներն կը խմէին»։

Յիսուս իր խօսքն շարունակելով՝ ասաց կնոջն. «Ո՛վ որ այս ջուրն խմէ, վերստին կը ծարաւի. բայց ով որ իմ տուած ջրէն խմէ, յաւիտեան չը ծարաւիր, եւ իմ տուած ջուրն նորա համար կը լինի յաւիտենական կեանք տուող ջրոյ աղբիւր»։

Բայց Սամարացի կինն դարձեալ չը հասկանալով, որ այս կենդանարար աղբիւրն ինքն Յիսուս Քրիստոսն է եւ նորա փրկարար վարդապետութիւնն, ասաց. «Տէր, տուր ինձ այն ջրէն, որ կարենամ յաւիտեան ծարաւս զովացնել եւ ամենեւին չը գալ այս տեղէն ջուր հանելու»։

Յիսուս ասաց կնոջն. «Գնա՛, այրդ (էրիկ) կոչէ եւ նորա հետ միասին եկ այս տեղ»։ — «Ես այր չունիմ, պատասխանեց կինն»։ — «Իրաւ է որ այր չունիս, կրկնեց Յիսուս, որովհետեւ հինգ այր փոխած ես, եւ այժմ ունեցածդ քո այրն չէ»։ Այս խօսքերն զարմացուցին Սամարացի կինն։ Նա վախցաւ, երբ իրեն անծանօթ եւ ուրիշ անգամ չը տեսած մարդէն իր կենաց մանրամասն հանգամանքներն լսեց։ Շփոթուած եւ շուարած կանգնած էր Յիսուսի առջեւ իբրեւ դատաւորի առջեւ։ Վերջապէս, իր ամօթն ծածկելով և սրտանց զղջալով՝ աղաղակեց. «Տէ՛ր, ինձ այնպէս կը թուի, որ դու մարգարէ ես»։

Արտագէտն Յիսուս կարդաց կնոջ սրտի մէջ յուզուած զղջումն եւ ուղղութեան փափաքն, ուստի եւ ամենեւին յանդիմանական խօսք չ'ասաց։ Յիսուս գթած եւ ողորմած էր զղջացեալ մեղաւորներու վրայ եւ ամեն ժամանակ ցոյց տուաւ, որ աշխարհ եկած է ոչ թէ դատելու համար, այլ փրկելու. ոչ թէ մեղաւորներն յանդիմանելու, այլ ուղղելու։

Սամարացի կինն կամէր փարատել այն տարակուսանքն եւ երկբայութիւնը, որ նորա սրտի վրայ ծանր նստած էր։ Այս տարակուսանքն էր Հրէաներու եւ Սամարացիներու մէջ եղած վէճն, թէ ո՞ւր է աղօթելու իսկ տեղն։ Սամարացիք իրենց համար տաճար հիմնեցին Սիւքար քաղաքի մօտ Գարիզին լերան վրայ, բայց Հրէայք կը հաստատէին թէ բաց 'ի Երուսաղէմի տաճարէն, ուրիշ ոչ մի տեղ կարելի չէ արժանապէս պաշտել

զԱստուած եւ փառաւորել. ուստի եւ քանդեցին Սամարացւոց նոր շինած տաճարն։ Այն տեղէն, ուր փորուած էր Յակոբի ջրհորն, կ'երեւէին Սամարացւոց տաճարի աւերակներն։ Սամարացի կինն, ճշմարտապէս հաւատալով այս իրեն յայտնուած մարգարէին, կամէր իմանալ նորա կարծիքն այս բանի համար, ուստի եւ ասաց. «Մեր հայրերն այս լերան վրայ երկրպագութիւն տուին Աստուծոյ, բայց դուք Հրէաներդ կ'ասէք թէ միայն Երուսաղէմն է Աստուծոյ երկրպագութեան արժանաւոր տեղին»։ Յիսուս պատասխանեց. «Հաւատա ինձ, ով կին, ահա ժամանակը կը հասնի, որ մարդիկ պիտի երկրպագեն Հօր, ոչ այս լերան վրայ եւ ոչ Երուսաղեմի մէջ։ Ժամանակը կը հասնի եւ արդէն հասած է, որ ճշմարիտ երկրպագուներն պիտի երկրպագեն Աստուծոյ՝ հոգւով եւ ճշմարտութեամբ, վասն զի Հայրն այնպիսի երկրպագուներ կը խնդրէ։ Վասն զի, Աստուած հոգի է եւ նորա երկրպագուները պարտական են հոգւով եւ ճշմարտութեամբ երկրպագանել»։

Սամարացի կինը մտադրութեամբ կը լսէր Յիսուսի խօսքերն եւ իսկոյն միտքը բերաւ Մեսիան, որ ամէնեցուն պիտի ուսուցանէր ճշմարիտ հաւատը, ուստի ասաց. «Ես գիտեմ, որ Մեսիան պիտի գայ, նա պիտի սորվեցնէ մեզ ամէն բան»։ — Յիսուս պատասխանեց. «Ես եմ այն՝ որ քեզ հետ կը խօսիմ»։

Սամարացի կինը խօսք չ'էր գտներ իւր ուրախութիւնն ու յարգանքը յայտնելու։ Նորա սիրտը կը վառուէր մեծ փափաքով, որ շուտ հաղորդէ իւր քաղաքակիցներուն այս աւետիքը։ Նա թողաւ իւր սափորը և իսկոյն քաղաքը վազեց։ Ամէն հանդիպողին այսպէս կ'ասէր. «Գնացէ՛ք տեսէք այն մարդը, որ ճանաչեց զիս և ամէն գործածներս պատմեց։ Տեսէ՛ք, թէ արդեօք նա՞ է Քրիստոն»։

ԻԱ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՍԱՄԱՐԻԱՅԻ ՄԷՋ

Յովհ. Դ. 27։

ՅԻՍՈՒՍԻ աշակերտները, քաղաքի մէջ կերակուր գնելէն զկնի, դարձան նորա մօտ եւ տեսնելով որ իրենց վարդապետը Սամարացի կնոջ հետ կը խօսի, զարմացան։ Նոքա շատ հետաքրքիր էին և կամէին իմանալ թէ ի՞նչ բանի վրայ կը խօսէր Յիսուս կնոջ հետ. բայց չ'էին համարձակեր հարցնել։ Լու֊

թեամբ մատուցին Յիսուսին գնած կերակուրը։ Բայց տեսնելով՝ որ նա ընկղմած է խորին մտածման մէջ, ասացին. «Վարդապետ, հաց կե՛ր»։ Յիսուս պատասխանեց. «Ես ուտելու կերակուր ունիմ, որ դուք չը գիտէք»։ Աշակերտները նորա խօսքերու բուն իմաստը չը հասկընալով՝ իրարու կը հարցնէին. «Միթէ մէկը կերակո՞ւր բերած է նորա համար»։ Այն ժամանակ Յիսուս պատասխանեց. «Իմ կերակուրս այն է, որ կատարեմ նորա կամքը՝ որ զիս ղրկեց, եւ կատարեմ այն գործը, որոյ համար նա զիս ղրկեց։ Դուք կ'ասէք, որ չորս ամսէն յետոյ պիտի գայ հունձի ժամանակը, բայց ես կ'ասեմ, որ հունձի ժամանակն արդէն եկած հասած է։ Նայեցէք արտերուն վրայ. արդէն հնձելու ժամանակն է։ Հնձողը վարձ կ'ընդունի եւ յաւիտենական կենաց համար պտուղ կը ժողովէ։ Թէ՛ սերմանողը եւ թէ՛ հնձողը միասին պիտի ուրախանան։ Բայց ա՛յլ է սերմանողը եւ ա՛յլ է հնձողը։ Ես կը ղրկեմ ձեզ հնձել, ինչ տեղ որ դուք չէք սերմանել. ուրիշները վաստակեցին, իսկ դուք նոցա վաստակածը կը ժողովէք»։

Սամարացի կնոջ խօսքով նորա քաղաքակիցներէն շատերը հաւատացին Յիսուս Քրիստոսին. իսկ ժողովուրդը քաղաքէն նորա մօտ

գալով՝ կը խնդրէին որ իրենց մօտ մնայ։ Յիսուս երկու օր Սիւքարի մէջ մնաց եւ այս միջոցին հաւատացելոց թիւը բազմացաւ։ Սիւքարի բնակիչները կ'ասէին Սամարացի կնոջը. «Այժմ ոչ թէ քո խօսքով կը հաւատանք, այլ մենք ինքներս լսեցինք նորա վարդապետութիւնը, եւ գիտենք որ նա ճշմարտիւ Քրիստոսն է, աշխարհի Փրկիչը»։

ԻԲ

ԹԱԳԱՒՈՐԱԶՆԻ ՈՐԴՒՈՅ ԲԺՇԿՈՒԻԼԸ ԿԱՓԱՌՆԱՈՒՄ ՔԱՂԱՔԻ ՄԷՋ. ՅՈՎՀ. Դ. 16։

Երկու օրէն յետոյ Յիսուս Գալիլեա գնաց, ուր ուրախութեամբ ընդունեցին։ Գալիլեացիք Պասեքի տօնին Երուսաղէմ կ'երթային եւ ամէն գործքերուն վկայ էին, ինչ որ գործած էր Յիսուս։ Նորա համբաւն արդէն տարածուած էր բոլոր այն երկրին մէջ։

Կափառնաում Գալիլեայի ամենահարուստ քաղաքներէն մէկն էր, ուր կը բնակէր մի երեւելի թագաւորազն, որ իւր պաշտօնին համար ամենուն սիրելի էր։ Այս պաշտօնաւորը որդի մի ունէր մահուան մահճի մէջ պառ-

կած եւ ամէն րոպէ կը սպասէին նորա վախճանելուն ։

Այս հիւանդի սրտացաւ հայրը, լսելով որ Յիսուս Հրէաստանէն Գալիլեա դարձած է եւ Կանայի մէջ է, որ Կափառնաումէն երկու ժամ ճանապարհ հեռի էր, աճապարեց գնաց նորա մօտ եւ աղաչեց որ գայ իւր տունը եւ իւր որդին բժշկէ ։ Յիսուս ասաց. “ Մինչեւ նշան չը տեսնէք, չէ՞ք հաւատար ” ։ Թագաւորազն պատասխանեց. “ Տէ՛ր, փութացէ՛ք, քանի որ որդիս մեռած չէ ” ։ — “ Գնա՛ տուն, ասաց Յիսուս, քո որդին կենդանի է ” ։ Թագաւորազն հաւատաց Տիրոջ խօսքին եւ տուն դարձաւ ։ Բայց տակաւին տուն չէր մտած, ծառայքը նորա առաջն ելան եւ ուրախութեամբ աղաղակելով աւետիս տուին թէ՝ “ Մանուկն կենդանի է ” ։ Ստուգեց եւ իմացաւ որ նոյն ժամուն առողջացած է մանուկն, երբ Յիսուս ասաց. “ Որդիդ կենդանի է ” ։ Թագաւորազն եւ իւր բոլոր ընտանիքը հաւատացին Յիսուս Քրիստոսին ։

ԻԳ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՔԱՐՈԶՈՒԹԻՒՆԸ ՆԱԶԱՐԷԹԻ ՄԷՋ. Ղուկ. Դ. 16 ։

Յիսուս դարձաւ Նազարէթ, իւր սնընդեան քաղաքը եւ իւր սովորութեամբ, շաբաթ օրը մտաւ ժողովրդանոցը կամ աղօթից տունը ։ Երբ ամէնքն հաւաքուեցան, Յիսուս ելաւ իւր տեղէն, որ նշան էր թէ կամի Օրինաց Գրքէն բան կարդալ ։ Նորա գործքերու համբաւը Նազարէթ եւս հասած էր. ուստի առանց ընդդիմանալու Եսայի մարգարէի գիրքը Յիսուսին տուին ։ Յիսուս գիրքը բացաւ եւ սկսաւ յետագայ խօսքերը կարդալ. “ Աստուծոյ հոգին իմ վրայ է, նա օծեց զիս եւ առաքեց, որ աղքատներուն աւետարանեմ, սրտով բեկեալները բժշկեմ, գերիներուն թողութիւն (ազատութիւն) քարոզեմ, կոյրերուն լոյս աւետեմ, վիրաւորուածները առողջացնեմ եւ Տիրոջ տարեկանը ընդունելի քարոզեմ ” ։ Եսայի ԿԱ. 1–2 ։ Այս կարդալէն յետոյ, Յիսուս գիրքը փակեց, տուաւ պաշտօնէին եւ վերստին նստաւ իւր տեղը ։ Ներկայ եղողները ամէնքն իրենց հայեցուածքը Յիսուսի վրայ

դարձուցին. իսկ նա սկսաւ ասել թէ՝ այժմ իսկ կատարուեցան մարգարէին խօսքերը։

Ամէնքը կը վկայէին Յիսուսի, կը զարմանային նորա բերանէն ելած շնորհալի խօսքերուն վրայ եւ կ'ասէին. «Չէ՞ որ սա Յովսէփի որդին է»։ Նոցա միտքը Յիսուսին յայտնի էր, ուստի եւ ասաց. «Գիտեմ որ պիտի ասէք դուք ինձ այն հին առակը. Բժիշկ, բժշկէ քո անձդ։ Կ'ասէք, լսեցինք ինչ որ Կափառնաումի մէջ գործեցիր, այժմ նոյնը արա այս տեղ քո գաւառիդ (հայրենիքիդ) մէջ։ Բայց ճշմարիտ ասեմ ձեզ, որ ոչ մի մարգարէ ընդունելի չէ իւր քաղաքի մէջ։ Յիշեցէք, Եղիա՛ մարգարէի ժամանակը, երբ երկինքը փակուեցաւ երեք տարի և վեց ամիս, և երբ մեծ սով եղաւ բոլոր երկրին մէջ. այն ժամանակը խեղճեր շատ կային Իսրայելի մէջ, բայց մարգարէն միայն ղրկուեցաւ Սիդոնացւոց Սարեփթա քաղաքի մի այրի կնոջ մօտ։ Նոյնպէս եւս Եղիսէ մարգարէի ժամանակ շատ բորոտներ կային Իսրայելի մէջ, բայց միայն Նէեման Ասորին բժշկուեցաւ։

Ժողովականները երբ լսեցին այս խօսքերը՝ սաստիկ բարկացան, Յիսուս քաղաքէն հանեցին եւ տարան այն լերան գագաթը, ուր Նազարէթը շինուած էր։ Նոքա կամէին այն

լեռնէն գահավէժ առնել (վար ձգել), բայց Փրկիչն անցաւ նոցա մէջէն և հեռացաւ։

ԻԴ

ՁԿԱՆ ՀՐԱՇԱԼԻ ՈՐՍԸ. Ղուկ. Ե. 1։

Յիսուս Նազարէթէն գնաց Գեննեսարէթայ լճակի մօտ, որ իւր մեծութեան պատճառաւ կը կոչուէր ծով Գալիլեացւոց կամ ծով Տիբերական։ Այս ծովակի շրջակայքը շատ գեղեցիկ էին եւ նման էին այգիի։ Ամեն տեղ բուսած էին պտղաբեր ծառեր, ամեն տեղ կ'երեւէին քաղաքներ եւ գիւղեր։ Մեծ բազմութիւն կ'երթար Յիսուսի ետեւէն եւ կը փափաքէին նորա քարոզած աստուածային խօսքերը լսել եւ իրենց ախտերէն բժշկուիլ։

Ամէնքը կը ժողովէին նորա շուրջ։ Ձըկնորսի երկու դատարկ նաւակներ կային ծովեզրին վրայ։ Ձկնորսները նաւակներէն ելած իրենց գործիները կը լուային։ Յիսուս մտաւ նաւակներու մէկուն մէջ, որ կը պատկանէր Սիմօն Պետրոսին եւ խնդրեց, որ եզերքէն փոքր ինչ յառաջ վարէ դէպ 'ի ծովամէջը, որ աւելի դիւրութեամբ կարենայ

ուսուցանել ժողովրդին ։ Երբ քարոզութիւնը աւարտեց, հրամայեց Յիսուս՝ Պետրոսին որ դարձեալ յառաջ նաւէ եւ ուռկանը ձգէ ։ Պետրոս պատասխանեց. « Վարդապե՛տ, մենք բոլոր գիշերը աշխատեցանք եւ ոչինչ չը կալանք, բայց այժմ քո հրամանին հնազանդելով կրկին կը ձգեմ ուռկանս » ։

Սիմոն եւ նորա եղբայրն Անդրէաս նաւեցին դէպ 'ի ծովակին մէջ տեղն, գործիքն ձգեցին եւ այնքան ձուկն կալան, որ ծանրութենէն ուռկանը պատռուեցաւ ։ Նոքա նշան տուին իրենց սրտակիցներուն՝ Յովհաննէսին եւ նորա եղբայր Յակոբին միւս նաւի վրայ, որ իրենց օգնութիւն հասնին ։ Երբ սոքա եւս մօտեցան, ուռկանը հարին եւ այնքան ձուկն կալան, որ կը դժուարանային ջրի երեսին մնալ ։ Սիմոն Պետրոս սարսեցաւ թէ Տիրոջ ամենակարողութենէն եւ թէ իւր անարժանութենէն ։ Իսկոյն Յիսուսի ծունկերն ընկաւ աղաղակելով. « Տէ՛ր, հեռացի՛ր ինձմէն, ես մեղաւոր մարդ եմ » ։ Նոյնպէս զարմացան եւ զարհուրեցան ամենքն, որոնք Սիմոն Պետրոսի հետ էին ։ Բայց Յիսուս պատասխանեց Սիմոն Պետրոսին. « Մի՛ վախնար, այսուհետեւ մարդիկ պիտի որսաս յաւիտենական կենաց համար » ։

Երբ ափն հասան, նաւակներն ցամաքը հանին եւ ամեն բան թողով՝ գնացին Յիսուսի Քրիստոսի ետեւէն ։

ԻԵ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԿԻՋՆԷ ԿԱՓԱՌՆԱՈՒՄ ԵՒ ԿԸ ՇՐՋԻ ԳԱԼԻԼԻԱՅԻ ՄԷՋ

ՅԻՍՈՒՍ մտաւ Կափառնաում, որ Գենեսարէթի ծովեզրին վրայ էր ։ Այս քաղաքին մէջ տուն ունէին Սիմոն Պետրոս եւ իւր եղբայրն ։ Յիսուս այս քաղաքն իւր բնակութեան համար տեղ ընտրեց՝ փոխանակ թշնամի Նազարեթին ։ Այս տեղ եւս՝ առաջ մտաւ ժողովրդանոցը եւ կ'ուսուցանէր ժողովրդին ։ Երբ Յիսուս ժողովրդանոցէն ելաւ, մտաւ Պետրոսի տունն եւ իրենց հետ էին Յակոբոս եւ Յովհաննէս ։ Պետրոսի զոքանչը սաստիկ ջերմով հիւանդացած կը տագնապէր ։ Պետրոս յայտնեց Յիսուսին եւ խնդրեց որ հիւանդին օգնէ ։ Յիսուս մօտեցաւ հիւանդի մահճին, ձեռքէն բռնեց եւ իսկոյն ջերմը թողաւ ։ Հիւանդը ելաւ եւ կսպասաւորէր Յիսուսին եւ իւր աշակերտներուն ճաշի ժամանակ ։

Այս բժշկութեան համբաւը տարածուեցաւ բոլոր քաղաքի մէջ։ Օրը շաբաթ էր եւ Հրէաները մինչեւ արեգակի մայր մտնելը ոչինչ չէին գործեր. իսկ երբ երեկոյ եղաւ, հիւանդները Փրկչի մօտ բերին։ Քաղաքացիք ամէնքն ժողովեցան Պետրոսի դրան մօտ։ Յիսուս միայն ձեռք դնելով կամ հպելով՝ կը բժշկէր ամէն հիւանդները։ Ո՛չ մի մարդու խնդիր չէր մերժեր, ո՛չ ոք իր մօտէն չէր հեռացնէր առանց բարութեան, այլ առհասարակ ամենուն կ'օգնէր, ամէնքը կը մխիթարէր եւ այնպէս կ'արձակէր։ Ի՜նչ գեղեցիկ եւ խրատական տեսարան մեր համար, որ մեր բարերար Տէրը շրջապատած է խեղճերու եւ տառապեալներու բազմութենէն։ Ի՜նչ սէր, ի՜նչ կարողութիւն եւ ի՜նչ մխիթարիչ գթութիւն։ Ո՞վ չը յանձնէր ուրախութեամբ իւր անձն այս մարդասէր Փրկչին։

Յիսուս Քրիստոս գիշերուան մէջ եւս երկար ժամանակ դեռ կը շարունակէր իւր մխիթարութիւններն։ Միւս օրն, երբ առաւօտեան արշալոյսն երեւեցաւ, ելաւ քաղաքէն, բարձրացաւ սարի վրայ եւ սկսաւ աղօթել այն տեղ։ Քաղաքի մէջ եւս, ուր Յիսուս այնքան բարերարութիւն ըրաւ, սովորականէն առաջ ամէն բան սկսաւ շարժիլ եւ կենդա-

նանալ։ Ամէնքն կը փափաքէին Յիսուսը տեսնել, ամէնքը կը փնտռէին։ Յիսուս գիտէր այս, ուստի եւ պատիւէն փախչելով հեռացած էր։

Սիմոն Պետրոս ժողովրդի բազմութենէն շրջապատած, վերջապէս գտաւ զՅիսուս և ասաց. "Վարդապե՛տ, ամէնքը քեզ կը փնտռեն, ամէնքն կը խնդրեն որ դարձեալ քանի մի ժամանակ եւս մնաս իրենց մօտ"։ Բայց Յիսուս, որ երբէք չ'էր մոռանար իւր բարձր նպատակը, այլ հաւասարապէս կը սիրէր բոլոր մարդկութիւնը, պատասխանեց. "Ես պարտական եմ ուրիշ քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ եւս աւետարանել Աստուծոյ արքայութիւնն, որովհետեւ սոյն այս բանիս համար ղրկուած եմ"։ Յիսուս անցաւ բոլոր Գալիլեան, ուսուցանելով ժողովրդանոցներու մէջ, քարոզելով Աստուծոյ արքայութիւնն և բժշկելով ամէն ախտեր և հիւանդութիւններ։ Ամէն տեղ փայլեցաւ այն երկնային իմաստութիւնը, որ կը բղխէր նորա շրթունքներէն. ամէն տեղ ծաւալեցաւ այն աստուածային սէրը, որ ամէն վիշտ կը թեթեւցնէր։ Մեծ բազմութիւն կը ժողովուէր Յիսուսի մօտ. Գալիլիայէն, Հրէաստանէն, Յորդանանի միւս կողմէն, եւս և Երուսաղեմէն։ Նորա համ-

բուն հասաւ մինչեւ Ասորիք եւ ուրիշ սահմանակից Թագաւորութիւններ ։ Նորա մօտ կը բերէին զանազան ցաւերով հիւանդացածներ, դիւահարներ, անդամալոյծներ, կոյրեր, խուլեր, համրեր, կաղեր եւ նա ամէնքն եւս կը բժշկէր։ Առողջութիւն և կեանք կը բղխէին նորա աջէն ։ Վիշտ ու ցաւ կը հեռանային, ուր որ նա կ'երեւէր ։ Ամէն տեղ իւր հետ կը տանէր ուրախութիւն և մխիթարութիւն, ուր կը մնար ։ Ի՜նչ մարդասիրութիւն, ի՜նչ գթութիւն ։

ԻԶ

ԿԱՓԱՌՆԱՈՒՄ ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏՆ

Մատթ. Ը. 3 ։ Ղուկ. Է. 1.

Երբ Յիսուս շրջեցաւ Գալիլիայի միւս քաղաքներն և աւարտեց, վերստին դարձաւ Կափառնաում, զոր իւր բնակութեան տեղ ընտրած էր ։ Այս քաղաքի մէջ կար մի Հռովմէացի հարիւրապետ, այսինքն հարիւր զինուորներու գլխաւոր ։ Հարիւրապետն ունէր մի հաւատարիմ եւ մտերիմ ծառայ, զոր շատ կը սիրէր եւ որ հիւանդացած էր մերձ 'ի մահ ։ Հարիւրապետն, երբ լսեց որ Յիսուս

դարձած է, Հրէից ծերերէն մի քանիսն ղրկեց նորա մօտ խնդրելու, որ գայ եւ հիւանդն ազատէ ։ Ծերերն գնացին յայտնեցին Յիսուսին հարիւրապետի խնդիրքն, եւ այս եւս յաւելցուցին թէ . « Արժանի է նա, որուն այս շնորհքն կը ցուցընես . վասն զի նա կը սիրէ մեր ազգը և մեր ժողովրդանոցը շինած է »։

Յիսուս գնաց նոցա հետ, եւ երբ մօտեցան հարիւրապետի տանն, հարիւրապետն իւր բարեկամներն նորա առաջն ղրկեց եւ յետոյ ինքն եւս եկաւ եւ ասաց . « Տէ՛ր, մի՛ աշխատիր ինքդ գալու . ես չեմ արժանի, որ դուն իմ տունս մտնես . այս պատճառաւ էր, որ ես իմ անձն անարժան համարեցի քո մօտ գա-

չու. այլ միայն խօսքով ասա, եւ մանուկս կը բժշկուի։ Վասն զի ես եւս, թէ և իշխանութեան տակ կարգուած մարդ եմ, բայց իմ հրամանիս տակ մարդիկ ունիմ, որոնք ինձ կը հպատակին եւ կը կատարեն ինչ որ ես կը հրամայեմ»։

Յիսուս Քրիստոս երբ լսեց հարիւրապետի խօսքը, զարմացաւ, եւ դարձաւ իր չորս կողմը եղած ժողովուրդին ասաց. «Կը հաւատացնեմ ձեզ, որ Իսրայելի մէջ անգամ ես այսպիսի հաւատ չըգտայ. Ճշմարիտ կ'ասեմ ձեզ, որ Արեւելքէն եւ Արեւմուտքէն շատերը պիտի գան եւ մասնակից լինին երկնային արքայութեան ուրախութեանցը՝ Աբրահամի, Իսահակի եւ Յակոբի հետ միասին. բայց արքայութեան որդիքն (Իսրայելացիք) պիտի արտաքսուին արտաքին խաւարին մէջ, ուր պիտի լան եւ ատամները կրճտեն»։ Յետոյ դարձաւ եւ հարիւրապետին ասաց. «Գնա՛, ինչպէս հաւատացիր, թող այնպէս լինի քեզ»։ Նոյն րոպէին առողջացաւ հիւանդն, և պատգամաւորները տուն դառնալով՝ հիւանդ ծառայն բժշկուած գտան։

ԻԷ

ԱՆԴԱՄԱԼՈՅԾԻ ԲԺՇԿՈՒԻԼԸ

Մարկ. Բ. 3. Ղուկ. Ե. 18։

Հարիւրապետի ծառայի բժշկութենէն յետոյ շատ ժողովուրդ հաւաքուեցաւ Յիսուսի մօտ։ Ո՛չ միայն գտնուած տունն, այլ եւ նորա շուրջ՝ ժողովուրդ լցուեցաւ։

Յիսուս տան մէջ եւս կ'ուսուցանէր։ Նա իր աստուածային զօրութեամբ ամէնքն կը բժշկէր։ Նորա մօտ կը ժողովուէին, շատ ողորմելիներ ամէն կողմէն, Գալիլիայէն, Հրէաստանէն եւ նաեւ Երուսաղեմէն։ Ոմանք կու գային որ նորա մխիթարիչ քարոզութիւնը լսեն, եւ ոմանք կու գային միայն հետաքրքրութեան համար։ Եկան Յիսուսի մօտ նմանապէս շատ դպիրներ եւ փարիսեցիներ, ոչ թէ բժշկուելու կամ բան մի սորվելու, այլ Յիսուսի ամէն մի գործքը նկատելու համար։ Նոքա կը յուսային, իրենց կարծիքով, կամ նախատանաց արժանի բան գտնել եւ կամ աւելորդ խօսք մի լսել Յիսուսէն, որպէս զի զրպարտեն ժողովրդի առջեւ եւ չնչեն կամ նուազեցնեն այն յարգն ու պատիւը, զոր ժողովուրդը կու տար Յիսուսին։ Բայց Յիսուս

ամենեւին նոցա նենգութեանը չէր նայեր, այլ շարունակ կ'ուսուցանէր եւ կը բժշկէր ։

Այս ժամանակ մահճի վրայ դրած մի անդամալոյծ կը բերէին Յիսուսի մօտ ։ Անդամալոյծը բերող մարդիկը ժողովրդի բազմութեան պատճառաւ չը կարենալով ներս մտնել՝ հնարք մի մտածեցին Յիսուսին մօտենալու համար ։ Հրէաստանի տներու տանիքները բոլորովին տափարակ էին եւ երբեմն այնպէս թեթեւ, որ դիւրութեամբ կարելի էր վեր առնել. վասն զի այսպիսի տաք եւ անանձրեւ կլիմային կամ երկրին մէջ այնքան կարեւորութիւն չը կար վատ եղանակի դէմ պաշտպանուելու ։ Իսկ լաւ եղանակներու մէջ

տանիքները ճեմելու տեղի էին, վասն որոյ եւ պատած էին վանդակներով եւ արտաքուստ սանդուխներ ունէին վեր ելնելու համար ։

Այսպէս ահա հիւանդը բարձրացուցին սանդուղի վրայ, տանիքը վեր առին, որ մի անգամայն եւ առաստաղ էր, եւ հիւանդը մահճով իջուցին Յիսուսի ոտքերու մօտ ։

Յիսուս՝ այս գործողութեանը մէջ հաստատ հաւատ տեսնելով կ'ուրախանար. իսկ Փարիսեցիներն ու Դպիրները նախանձով կը բորբոքէին եւ ցաւակցութեան ու ողորմածութեան զգացմունքի դէմ կը մեղանչէին ։

Սրտագէտն Յիսուս, ինչպէս փարիսեցւոց սրտի մէջ եղածը կը կարդար, նոյնպէս եւ այն ողորմելի հիւանդինն որ իւր ոտքերու մօտ էր ։ Նա կը տեսնէր նորա մէջ հին մեղաց զղջումն, որ չարչարող ախտէն եւ հիւանդութենէն աւելի զօրեղ էր, ուստի եւ ասաց. “Քաջալերուիր, ներուած են քեզ քո մեղքերդ” ։

Դպիրներն ու փարիսեցիներն այս լսելով՝ իրենց մէջ ասացին. “Նա զԱստուած կը հայհոյէ ։ Բաց Աստուծմէ, ո՞վ որ կարող է մարդոյ մեղքերը թողուլ” ։ Յիսուս, որ նոցա գաղտնի խորհուրդը կը տեսնէր, ասաց. “Ինչո՞ւ վատ խորհուրդներ կը խորհիք ։ Ո՞րն

ւելի դիւրին է, ըսել՝ ներուա՞ծ են քեզ մեղքերդ, թէ ըսել՝ ե՛լ, ա՛ռ մահիճդ և գնա՛. բայց որպէս զի գիտնաք թէ՝ մարդոյ Որդին իշխանութիւն ունի երկրի վրայ մեղքերուն թողութիւն տալ, ահա կ'ըսեմ. (և դառնալով ըսաց անդամալուծին). « Ե՛լ, ա՛ռ մահիճդ եւ գնա՛ »։

Հիւանդն ելաւ իսկոյն, առաւ իւր մահիճն եւ գնաց։ Տեսնողներն ամենքը զարմացան, վասն զի այսպիսի բան երբէք տեսած չէին, ուստի և կը փառաւորէին զԱստուած։

ԻԸ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՅԱՐՈՒՑԱՆԷ ՅԱՅՐՈՍԻ ԱՂՋԻԿՆ ԵՒ ԿԸ ԲԺՇԿԷ ՀԻՒԱՆԴ ԿԻՆԸ

Մ—րկ. Ե. 22։ Ղ—կ. Ը. 41։

Յիսուս երբ ելաւ այն տանէն, ուր բըժշկեց անդամալոյծը, տեսաւ Մատթէոս անունով մարդ մի, որ մաքսաւորութեան կը պարապէր։ Յիսուս ըսաց նորան. « Ե՛կ իմ ետեւէս »։ Մատթէոս հետեւեցաւ Յիսուսին եւ մաքսաւորին՝ առաքեալ դարձաւ եւ ապա Աւետարանիչ եւ մարտիրոս։ Մատթէոս ուրախանալով՝ Յիսուսն իւր տունը հրաւիրեց

ճաշելու։ Երբ սեղան նստան, Յիսուսին եւ իւր աշակերտներուն սեղանակից էին նոյնպէս Մատթէոսի առաջուան ընկերներն, այսինքն մաքսաւորներն ու ուրիշ ծանօթներ։ Փարիսեցիք շատ կ'ատէին մաքսաւորները՝ որպէս անարժան մեղաւորներ. իրենց անձը արդար կը համարէին, իսկ մաքսաւորներէն կը խորշէին, ուստի և հարցուցին Յիսուսի աշակերտներուն. « Ի՞նչպէս կարող էք դուք մաքսաւորաց եւ մեղաւորաց հետ մի սեղանէ ուտել և խմել »։ Յիսուս երբ լսեց փարիսեցւոց խօսքը՝ ըսաց. « Բժիշկը հիւանդներուն պէտք է եւ ոչ ողջերուն. եւ ես եկայ ոչ թէ արդարները, այլ մեղաւորները կոչել ապաշխարելու »։

Այն ժամանակ Յովհաննէսի աշակերտները մօտեցան Յիսուսին եւ ըսացին. « Ինչո՞ւ մենք եւ փարիսեցիք յաճախ կը պահենք, իսկ դու եւ քո աշակերտներդ չէք պահեր »։ Յիսուս պատասխանեց. « Առագաստի մանուկներն (հարսանիք հրաւիրուածները) անհընար է որ տրտմին, քանի որ փեսան իրենց մօտ է. իսկ երբ փեսան հեռանայ, այն ժամանակ կը պահեն »։

Այս խօսակցութեան ժամանակ, Հրէից իշխաններէն մէկը, Յայրոս անունով, ներս

մօտ, ընկաւ Յիսուսի ոտքերն եւ ասաց. «Աղջիկս կը մեռնի, եկ, ձեռքդ վրան դի՛ր, որ կենդանանայ»։ Յիսուս խոյն ելաւ եւ գնաց Յայրոսի տունը։ Նորա ետեւէն կ'երթային իւր աշակերտներն եւ ժողովրդեան մեծ բազմութիւն։ Այս բազմութեան մէջ կին մի կար, որ տասներկու տարիէն 'ի վեր հիւանդ էր, բոլոր իւր ունեցածը ծախած և բժիշկներու տուած էր, թեթեւութիւն մի գտնելու համար, բայց ամենեւին օգուտ տուած չէր։ Լսելով Յիսուսի բժշկութեանց համբաւը, յոյս ունէր նորա ձեռքով բժշկուելու, բայց կանացի ամօթխածութիւնը եւ երկչոտութիւնը չէր ներէր իրեն, որ բազմութեան մէջ համարձակի յայտնել Յիսուսին իւր հիւանդութիւնը։ Հաւատալով՝ որ միայն նորա հանդերձին ձեռք դնելով կարող է բըժշկուիլ, ստիպուեցաւ Յիսուսի ետեւէն գընալ։ Անցաւ բազմութեան միջէն, մօտեցաւ Յիսուսին, կամաց իւր ձեռքը նորա հանդերձի քղանցին (ծայրին) հպեց եւ խոյն կատարեալ առողջութիւն զգաց։

Կինը կը կարծէր թէ այս բանը մարդ չիմացաւ եւ արդէն կամէր հեռանալ, բայց Փրկիչն, որուն համար ամենեւին ծածուկ բան չը կար, դառնալով հարցուց. «Ո՞վ մեր-

ձեցաւ ինձ»։ Աշակերտները պատասխանեցին. «Տէ՛ր, կը տեսնես ահա, թէ ո՛րքան ժողովուրդ շրջապատած է քեզ, ի՞նչպէս կարելի է իմանալ թէ ով մերձեցաւ քեզ»։ Բայց Յիսուս ասաց. «Ես գիտեմ՝, որ մէկը դիտմամբ մօտեցաւ ինձ. վասն զի ես զգացի, որ ինձմէն զօրութիւն ելաւ»։ Յայտնի բան է, որ Յիսուս գիտէր թէ ով մերձեցաւ, բայց կամէր յայտնել բժշկուող կնոջ հաւատը եւ համեստութիւնը եւ ուրիշներուն օրինակ տալ։ Ամօթխած կինը, տեսնելով որ չէ կարող թագչիլ Յիսուսի ամենատես աչքէն, դողալով ընկաւ նորա ոտքերն եւ ամեն բան պատմեց։ Յիսուս գթութեամբ նայելով՝ ասաց. «Քաջալերուէ՛ր աղջիկս, քո հաւատը քեզ փրկեց. գնա՛ խաղաղութեամբ»։

Մինչդեռ Յիսուս կը խօսէր, Յայրոսի ծանօթներէն ոմանք եկան նորա մօտ եւ ասացին. «Վարդապետին աշխատութիւն մի՛ տար (մի՛ անհանգստացներ), դուստրդ մեռաւ»։ Խեղճ հայրը շուարեցաւ իբրեւ կայծակնահար. բայց Յիսուս քաջալերելով ասաց. «Մի՛ վախնար, այլ միայն հաւատա՛ եւ նա կ'ապրի»։

Երբ տուն եկան, ամեն բան խռովութեան եւ շփոթութեան մէջ տեսան։ Հա-

ւաքուած էր մեծ բազմութիւն․ ոմանք կուլային եւ կ՚ողբային մեռած աղջկան վրայ, եւ ոմանք արդէն կը պատրաստուէին թաղելու համար։ Յիսուս ասաց ներկայ եղողներուն․ «Ինչո՞ւ կուլաք եւ կ՚ողբաք, նա մեռած չէ, այլ կը ննջէ»։ Ամէնքն սկսան ծիծաղիլ Յիսուսի վրայ, վասն զի հաստատ գիտէին, որ մեռած է աղջիկը։ Յիսուս հրամայեց որ հեռանան եւ միայն մնացին աղջըկան հայրը, մայրը եւ իւր երեք աշակերտները, Պետրոս, Յակոբոս եւ Յովհաննէս։ Մօտեցաւ Յիսուս հանգուցելոյն, ձեռքէն բռնեց եւ ասաց․ «Աղջիկ, քեզ ասեմ, ե՛լ կանգնէ»։ Իսկոյն կենդանացաւ մեռեալն, կանգնեցաւ եւ սկսաւ ման գալ։ Սա տասներկու տարեկան էր։ Ամէնքը սարսափեցան, երբ այս հրաշքը տեսան։

Յիսուս հրամայեց, որ կերակուր տան յարութիւն առած աղջկանը, և սաստիկ արգիլեց՝ որ այս անցքը ուրիշներուն չըպատմեն։

ԻԹ

ՀԻՒԱՆԴԸ ՊՐՈՊԱՏԻԿԷ ԱՒԱԶԱՆԻ ՄՕՏ

Յովհ. Ե. 2։

Յիսուս Քրիստոսի քարոզութիւնը սկըսելէն յետոյ՝ երկրորդ անգամ հասաւ Պասեքի տօնը։ Այս տօնի համար, ըստ սովորութեան, Երուսաղէմի մէջ հաւաքուեցաւ մեծ բազմութիւն, և Յիսուս եւս եկաւ այն տեղ։ Ինչպէս ամէն ժամանակ, նոյնպէս եւ այս անգամ իւր նպատակն էր բարերարութիւն եւ մարդասիրութիւն։

Երուսաղէմի այն դրան մօտ, որ ոչխարի դուռն կը կոչուէր, կար առողջարար ջրոյ աւազան մի, որ եբրայեցերէն Բեթհեզդա կ՚անուանուէր, այսինքն տուն ողորմութեան։ Վասն զի այս աւազանի չորս կողմը շինուած կային հինգ սրահներ, ուր կը պատսպարուէին բազմաթիւ հիւանդներ, այն է կոյրեր, կաղեր, անդամալոյծներ եւ ուրիշ զանազան ախտաւորներ։ Սոքա ամէնքը ջրի յուզուելուն կ՚ըսպասէին, որովհետեւ ջուրը միշտ առողջարար չէ՛ր, այլ միայն տարին մի անգամ, երբ հրեշտակը կ՚իջնէր եւ կը յուզէր։ Երբոր աւազանի ջուրը կ՚ըսկսէր յուզուիլ եւ ալէկոծուիլ, հիւանդները կ՚աճապարէին մէջն

ընկնելու և յուզմանէն յետոյ առաջին լուացուողը իսկոյն կը բժշկուէր ինչ հիւանդութիւն որ ունենար։

Այս հիւանդանոցի մէջ կար ողորմելի հիւանդ մի, որ ոչ ինքը կարող էր ջրի յուզման ժամանակ աւազանը մտնել եւ ոչ եղբայր որդի կամ բարեկամ ունէր, որ օգնեն մտնելու։ Ուստի երեսուն ութ տարիէն 'ի վեր պառկած էր այս տեղ, կը կերակրուէր ողորմութեամբ, բայց ամենակարեւոր ժամանակին մէկը չը կար որ օգնէր։ Թէպէտ աղքատ մարդը թշուառութեան մէջ բարեկամ հազիւ կը գտնէ երկրիս վրայ, բայց երկնքին մէջ միշտ պաշտպան ունի։

Յիսուս երբ եկաւ աւազանի մօտ եւ տեսաւ հիւանդը՝ հարցուց. «Կամի՞ս ողջ լինիլ»։ Հիւանդը պատասխանեց. «Տէ՛ր, ես օգնական չունիմ, որ ջուրը յուզուելու ժամանակ աւազանը մտցնէ, իսկ ես ինքս այնքան թոյլ եւ տկար եմ, որ մինչեւ աւազանին կը մօտենամ, ուրիշը ինձմէն առաջ ջուրը կը մտնէ արդէն»։ Փրկիչն ասաց. «Ե՛լ, ա՛ռ մահիճդ եւ գնա՛»։ Անդամալոյծն իսկոյն ողջանալով՝ առաւ մահիճը եւ հեռացաւ այն տեղէն, սիրտը լցուած երախտագիտութեամբ եւ ուրախութեամբ։ Յիսուս եւս այնպէս հեռացաւ

առանց նկատուելու, որ բժշկուող հիւանդը չը կարողացաւ գոնէ անունն իմանալ։

Այս բժշկութեան օրը շաբաթ էր։ Մովսիսի օրէնքով շաբաթ օրն ամեն աշխատանք արգիլուած էր։ Երբ տեսան թէ հիւանդը իւր մահիճն առած կ'երթայ, ասացին. «Պէտք չէ որ մահիճդ շալակես երթաս. միթէ չը գիտե՞ս որ այսօր շաբաթ է»։ Բժշկուածը պատասխանեց. «Նա որ զիս բժշկեց, հրամայեց մահիճս առնուլ եւ երթալ»։ Եւ արդէն աներկբայ հաւատացած էր, որ երեսուն ութ տարուան հիւանդութիւնը մի խօսքով բժշկողը՝ անշուշտ իշխանութիւն ունի եւ հրամայել, որ շաբաթ օրը մահիճը վերցնեն եւ երթան։ Ամենքն սկսան խնդրել եւ հարցնել թէ՝ ո՞վ է արդեօք բժշկողը. բայց Յիսուս արդէն հեռացած էր եւ բժշկուածն եւս չգիտէր իւր բարերարի անունը։ Մի քանի ժամանակէն յետոյ Յիսուս պատահեցաւ նոյն մարդոյն տաճարի մէջ եւ ասաց. «Այժմ դու ողջ ես, զգոյշ կա՛ց, որ այսուհետեւ չմեղանչես եւ աւելի չար լինի քեզ»։ Բժշկուածը ճանաչեց իւր բարերարն եւ ամենուն կը պատմէր, որ Յիսուսն է զինքը բժշկողը։ Նա երախտագիտութենէ շարժուած՝ այնպէս կը կարծէր թէ ամեն լաւներն պիտի

իրեն հետ միասին փառաւորեն զԱստուած այս հրաշքին համար։ Բայց Հրէից սրտերը ճշմարիտ բարեպաշտութենէ եւ բարեկամական սիրոյ զգացմունքներէ ցամքած էին։ Նոքա միայն արտաքին ծէսերը պինդ կը պահէին եւ կը պաշտէին, առանց ներքին խորհրդին մտադիր լինելու։ Նոքա 'ի բոլոր սրտէ Յիսուսը կ'ատէին եւ մինչեւ անգամ կ'աշխատէին սպանել՝ շաբաթ օրը բարերարութիւն գործելուն համար։ Յիսուս կը պատասխանէր. «Իմ Հայրս մինչեւ ցայժմ կը գործէ եւ ես կը գործեմ»։

Հրէաներն աւելի կը զայրանային եւ կը ջանային կեանքէ զրկել, մանաւանդ այն պատճառաւ, որ Յիսուս կ'անուանէր զինքը Որդի Աստուծոյ եւ հաւասար Աստուծոյ։ Իսկ Փրկիչն առ ոչինչ համարելով նոցա սպառնալիքները՝ կ'ասէր. «Հայրը կը սիրէ Որդին եւ ամեն բան կ'ուսուցանէ գործելու՝ ինչ որ ինքն կը գործէ։ Դուք պիտի աւելի մեծ հրաշքներ տեսնէք։ Ինչպէս Հայրը կը կեցուցանէ եւ կը կենդանացուցանէ մեռածները, նոյնպէս եւ Որդին։ Հայրն ամեն դատաստանը Որդուն տուած է, որ ամենքը պատուեն Որդին ինչպէս կը պատուեն Հայրը։ Ով որ չը պատուէ Որդին, չը պատուեր Հայրը, որ իր Որդին

ղրկած է։ Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, ով լսէ իմ խօսքերը եւ հաւատայ զիս ղրկողին, նա յաւիտենական կեանք կ'ըստանայ։ Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, պիտի ժամը գայ եւ արդէն եկած է, որ գերեզմաններու մէջ գտնուածները պիտի լսեն Աստուծոյ Որդւոյ ձայնը եւ լսելով պիտի կենդանանան։ Նոքա որոնք բարի գործած են, պիտի յարութիւն առնեն յաւիտենական կեանք ժառանգելու համար. իսկ նոքա, որոնք չար գործած են, պիտի յարութիւն առնեն դատուելու համար»։

Այս ասելով՝ Թողաւ Յիսուս իւր դէմ ժողովուած Հրէաներն եւ ոչ ոք համարձակեցաւ նորա վրայ յարձակելու, վասն զի դեռ նորա ժամն հասած չէր։

Լ.

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԱՆՑՔԵՐ

Մատթ. ԺԲ. 1։ Մարկ. Բ. 25։ Ղուկ. Զ. 1։

ՅԻՍՈՒՍ Քրիստոս Երուսաղեմէն Գալիլեա դառնալով՝ կ'անցնէր շաբաթ օրը արտերու մէջէն։ Աշակերտները քաղցելով՝ սկսան հասկ կորզել, բռան մէջ շփել եւ ուտել։ Փարիսեցիներէն մի քանիսը տեսան այս բանը։ Մով-

սխալ օրէնքով արգիլուած էր ինչպէս շաբաթ օրուան ծանր աշխատանքները, նոյնպէս եւ ցորեն աղալը։ Փարիսեցիք, որոնք կը ջանային ամենէն սուրբ և իմաստուն երեւիլ, կը հաստատէին որ շաբաթ օրը հասկ շփելը ընդդէմ է օրինաց, եւ այս պատճառաւ կը պարսաւէին Յիսուսի աշակերտներն։ Այս բանի համար Յիսուս ասաց փարիսեցւոց յետագայ խրատական խօսքերն. «Եթէ դուք հասկընայիք, ողորմութիւն կամիմ և ո՛չ զոհ, բառերու միտքն, ամենեւին չէիք դատապարտեր անմեղներն։ (Այսինքն իմ կամեցածս է մարդասիրութիւն և ո՛չ թէ շաբաթ օրուան կամ ծիսից պահպանութիւն եւ ընդ նմին ոխ եւ ատելութիւն)։ Շաբաթը մարդուս համար է ստեղծուած և ո՛չ թէ մարդը շաբաթի համար։ Մարդոյ Որդին նոյնպէս և Շաբաթի տէրն է»։

Յայտնի բան է, որ կիւրակէ և տօնի օրերը մենք պէտք չէ գործենք, որ Աստուած նշանակած է մեր հանգստութեան համար, այլ պարտական ենք թողուլ ամեն ծանր աշխատանքներն եւ նոյն օրը նուիրել աղօթքի եւ հոգեշուարճ պարապմունքներու։ Բայց դարձեալ, սոյն օրերուն մէջ, որ յատկապէս Աստուծոյ պաշտամանը նուիրուած են, կարող ենք օգտակար գործքեր կատարել, մանաւանդ

այնպիսիներ, որոնք մարդասիրութեան կը վերաբերին և անհնարին է յետաձգել։

Յիսուս մի անգամ կը ճաշէր մի փարիսեցու մօտ։ Նոյն ժամանակ սուրբ համարուած սովորութիւն մի կար, որ կը պահանջէր, որ մարդիկ սեղանէն յառաջ եւ յետոյ իրենց ձեռքերը լուանան։ Փարիսեցին ջերմեռանդութեամբ կը կատարէր այս սովորութիւնը։ Յիսուս իւր աշակերտներով հանդերձ ամեն ժամանակ չէր հետեւեր այս սովորութեանը, կամելով ցոյց տալ որ արտաքին լուացումն ինքն ըստ ինքեան արժանաւորութիւն չունի, առանց ներքին սրբութեան։ Հիւրընկալ փարիսեցին դժգոհութեամբ նկատեց այս բանն եւ կը մտածէր թէ ինչո՞ւ արդեօք Յիսուս եւ իւր աշակերտները ձեռքերը չը լուացին։ Յիսուս, որուն յայտնի են ամեն մարդոյ խորհուրդներ, ասաց. «Դուք փարիսեցիքդ սովորութիւն ունիք բաժակի և պնակի արտաքինը սրբել, բայց ձեր ներքինը լցուած է յափշտակութեամբ եւ չարութեամբ»։

Պիղատոս, Հրէաստանի հռովմէական կառավարիչը, հրամայեց 'ի մահ դատապարտել քանի մի Գալիլիացիներ, որոնք կասկածաւոր եղած էին հռովմայեցւոց տէրութեան առջեւ։ Այս Գալիլիացիքը դատապարտուեցան

եւ սպանուեցան տօնի օրը եւ նոցա արիւնը խառնուեցաւ զոհերու արեան հետ։ Երբ այս բանը պատմեցին Յիսուսին, պատասխանեց. «Դուք կը կարծէք թէ այս Գալիլիացիքն՝ ուրիշներէն աւելի մեղաւո՞ր են, որ այս մահով մեռան։ Ոչ բնաւ. խմացէք որ, եթէ դուք եւս չ'ապաշխարէք, նոյն կերպով պիտի կորնչիք»։

Այս ժամանակ մի ուրիշ դժբաղդութիւն եւս պատահեցաւ Երուսաղէմի մէջ։ Այն աշտարակը, որ շինուած էր Սեղովամի աւազանի մօտ, քանդուեցաւ եւ տասնութ հոգի սպաննեց։ Յիսուս ասաց. «Դուք կը կարծէք, թէ այն մարդիկը, որոնք Սեղովամի աշտարակի տակը մնացին, ամենէն մեծ մեղաւորնե՞րն էին Իսրայէլի մէջ։ Հաւատացէք, որ այդպէս չէ։ Եթէ դուք եւս չ'ապաշխարէք, նոցա նման պիտի կորնչիք»։

Նմանապէս մենք, այսպիսի անցքեր լսելով կամ տեսնելով, պարտական ենք մտածել, որ եթէ մեզ եւս յանկարծական մահ հասնի, ի՞նչպէս պիտի ներկայանանք մեր դատաւորին, որ է Աստուած։ Մեր մերձաւորի դժբաղդութիւնը տեսնելով՝ պարտաւոր ենք զգուշանալ և ամեն ժամանակ աստուածային կամաց հետեւիլ, վասն զի չգիտենք թէ ե՞րբ կամ ի՞նչպէս մահը կը հասնի մեզ։

ԼԱ.

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ԲԺՇԿԷ ՁԵՌՔՈՎ ԳՕՍԱՑԵԱԼԸ

Մատթ. ԺԲ. 10։ Մարկ. Գ. 1։ Ղուկ. Զ. 6։

ԳԱԼԻԼԻԱՅԻ ճանապարհորդութեան ժամանակ Յիսուս շաբաթ օրը ժողովրդանոցը մտաւ և կ'ուսուցանէր։ Նորա ունկնդիրներու մէջ կար տկար մարդ մի, որոյ աջ ձեռքը այնպէս գօսացած էր, որ ամենեւին չէր կարող գործածել։ Դպիրներն և փարիսեցիները կը նայէին Յիսուսի գործքերուն եւ կըսպասէին որ շաբաթ օրը մարդ մի բժշկէ, որ ամբաստանեն իբրեւ պատժոյ արժանի. որովհետեւ նոքա շաբաթ օրը մարդ բժշկելն անգամ պատուիրանի դէմ կը համարէին։

Յիսուս, որ գիտէր նոցա խորամանկութիւնը, դարձաւ եւ ասաց գօսացածին. «Ե՛լ եւ մէջ տեղը կանգնէ»։ Գօսացածը կատարեց Փրկչի հրամանն՝ ելաւ եւ կանգնեցաւ ժողովրդեան առջեւ։ Ամեն բարի մարդ կը ցաւէր այն ողորմելիին վրայ, որ զուրկ էր այն ձեռքէն, որով իր օրական հացը կը վաստըկէր. բայց փարիսեցիք և դպիրք այս զգացմունքը չունէին, միայն հետաքրքրութեամբ

կը նայէին եւ կամէին տեսնել, թէ ինչպէս պիտի վերջանայ այս տեսարանը։

Յիսուս ըսաց Դպիրներուն և փարիսեցիներուն. «Ես կը հարցնեմ ձեզ. ինչ պէտք է գործել շաբաթ օրը. բարի՞, թէ չար. մա՞րդ փրկել, թէ կորուսանել»։ Ամէնքը լռեցին, որովհետեւ ո՞վ կարող էր ըսել թէ պէտք չէ շաբաթ օրը բարի գործել և կամ մարդ փրկել։

Յիսուս շարունակեց իր խօսքն. «Եթէ ձեր մէջէն մէկը ոչխար ունենայ եւ փոսի մէջ ընկնի, միթէ շաբաթ օրն անգամ չը հանէ՞ր. բայց մարդն որչա՞փ առաւել է ոչխարէն»։ Այս խօսքիս դէմ եւս չը կարացին պատասխան տալ, այլ լռեցին ամօթահար։

Յիսուս կը ցաւէր նոցա քարասրտութեան վրայ, ուստի դարձաւ և ըսաց գօսացածին. «Ձգէ՛ ձեռքդ»։ Ձգեց նա չորացած ձեռքն և իսկոյն միւսի նման առողջ գտաւ։

Դպիրներն եւ փարիսեցիներն, որոնք կը ջանային Յիսուսի փառքն ու համբաւը նուաղեցնել, ժողովրդեան առջեւ մնացին ամօթահար։ Նոքա զայրացան և ժողովրդանոցէն ելնելով կը խորհէին և կը մտածէին թէ ինչ հնարք գտնեն արդեօք, որ սպաննեն զՅիսուս, որ ամենուն բարերար կը հանդիսանայ եւ իրենց յանդիմանական խօսք անգամ չ'ասաց։

Բայց Յիսուս իմանալով նոցա խորհուրդը, հեռացաւ եւ իւր աշակերտաց հետ միասին գնաց Գալիլեացւոց ծովակի մօտ։

ԼԲ

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐՆ. Մատթ. Ժ. 1։

Երբ Յիսուս Գալիլիա դարձաւ, վերստին ժողովուեցաւ նորա մօտ մեծ բազմութիւն ամեն կողմէն։ Ո՛չ միայն Իսրայելի երկրէն կը ժողովէին, այլ եւ կռապաշտ քաղաքներէն, Տիւրոսէն և Սիդոնէն, որ տեսնեն և լսեն Յիսուսի վարդապետութիւնը։ Շատերը կը բերէին իւրեանց հիւանդները Յիսուսի մօտ, որ և կը բժշկէր։ Շատերը կը բանային նորա առջեւ իւրեանց ցաւն ու վիշտն եւ մխիթարութիւն կ'ըստանային։ Շատերը կը փափաքէին լսել Յիսուսի քարոզութիւններն, որով կը խրատէր լինել առաքինի և երանելի։ Ողորմածն եւ մարդասէրն Յիսուս առ ինքն դիմողներէն բնաւ չէր հեռանար, մինչեւ անգամ մեղաւորներէն եւս. Նա պատրաստ էր ամենուն օգնելու։

Յիսուս Քրիստոս երբեմն միայն կը հեռանար ժողովրդէն և աշակերտներէն, որ առան-

ձին աղօթէ ։ Մի անգամ բոլոր գիշերն աղօթելէն զկնի դարձաւ իւր աշակերտներու մօտ և տեսնելով ամեն կողմէն հաւաքուած բազմութիւնն , որ եկած էր իր վարդապետութիւնը լսելու , խիստ ցաւեցաւ այս մարդոց վրայ , որոնք ցրուած էին ինչպէս ոչխարներ առանց հովուի ։ Յիսուս Քրիստոս ասաց իւր աշակերտներուն . « Հունձը շատ է , իսկ մշակները սակաւ են ։ Խնդրեցէք հնձի Տիրոջէն , որ շատ հնձողներ հանէ արտին համար »։ Յետոյ իւր մօտ կոչեց աշակերտներն և տասներկուսն ընտրեց Իսրայելի տասներկու ցեղերուն թուով , որոնք պիտի քարոզէին Փրկչի վարդապետութիւնը ։

Սոքա անուանեցան Առաքեալներ , որոց անուանքն են — Սիմոն , անուանեալն Պետրոս եւ Անդրէաս նորա եղբայրը , Յակովբոս եւ Յովհաննէս՝ Զեբեդեայ որդիքը , Փիլիպպոս եւ Բարդուղիմէոս , որ արդէն յայտնի է Նաթանայէլ անունով . Թովմաս եւ Մատթէոս մաքսաւոր , Յակովբոս Ալփեայ , Զեբէոս՝ անուանեալն Թադէոս , Սիմոն Կանանացի (այսինքն Կանայ քաղաքէն ,) եւ Յուդա Իսկարիովտացի ։ Բաց 'ի այս տասներկուսէն Յիսուս ընտրեց այլ եւս եւթանասուն աշակերտներ ։

Յիսուս երկու երկու առաքեց իւր ընտ-

րածներն , այս պատուէրները տալով . « Մինչեւ սահմանած ժամանակը չը հասնի , մի՛ գնաք ամենեւին ոչ Սամարացւոց քաղաքներն եւ ոչ հեթանոսաց մօտ , այլ յատկապէս գընացէք Իսրայելի տան կորած ոչխարներու մօտ ։ Քարոզեցէք նոյա՝ Աստուծոյ արքայութեան մերձենալն , հիւանդները բժշկեցէք , բորոտները սրբեցէք , մեռեալները յարուցէք , դեւերը հալածեցէք ։ Դուք ձրի առացիք այս պարգեւն , ուրեմն ձրի եւս տուէք ուրիշներուն ։ Ճանապարհի համար մի՛ առնէք ձեր հետ , ոչ ոսկի , ոչ արծաթ , ոչ պըղինձ , ոչ հացով պարկ , ոչ աւելորդ հագուստ , ոչ կօշիկ եւ ոչ գաւազան ։ Ամեն մշակ արժանի է իւր աշխատանաց վարձին ։

« Երբ մտնէք մի քաղաքի կամ գիւղի մէջ , իմացէք թէ ո՛վ է ամենէն արժանաւորն , նորա տունը բնակեցէք , մինչեւ այն տեղէն ելնելն ։ Երբ տուն մտնէք , տան տիրոջն ողջոյն տուէք այս խօսքով . « Խաղաղութիւն այս տանս » ։ Եթէ արժանի է տունը ձեր օրհնութեանն , իր վրայ կ'իջնէ . իսկ եթէ արժանի չէ , ձեր օրհնութիւնը առ ձեզ կը դառնայ ։

« Եթէ մէկը ձեզ չ'ընդունի և ձեր խօսքերը չը լսէ , այն տանէն կամ քաղաքէն ել-

նելու ժամանակ՝ թափ տուէք ձեր ոտներու փոշին։ Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, որ Սոդոմին եւ Գոմորին աւելի դիւրին կը լինի դատաստանին օրը քան թէ այն քաղաքին։

«Ես կ'առաքեմ ձեզ ինչպէս ոչխարներ գայլերու մէջ, ուստի խորագէտ եղէք ինչպէս օձ և միամիտ ինչպէս աղաւնի։

«Ո՞չ ապաքէն երկու ճնճղուկ մի դանգով (փոքրիկ դրամ) կը վաճառուին, բայց առանց ձեր երկնաւոր Հօր կամքին և ոչ մէկը երկրի վրայ կ'ընկնի. իսկ ձեր գլխու մազերն անգամ հաշուած են։ Մի՛ վախնաք, դուք ճնճղուկներէն աւելի լաւ էք։

«Ով որ զիս խոստովանի եւ փառաւորէ մարդոց առջեւ, ես եւս զինքը կը խոստովանիմ եւ կը փառաւորեմ իմ երկնաւոր Հօր առջեւ։ Բայց ով որ զիս ուրանայ մարդոց առջեւ, ես եւս զինքը կ'ուրանամ իմ երկնաւոր Հօրս առջեւ։

«Ով որ իւր հայրը կամ մայրը ինձմէն աւելի սիրէ, նա ինձ արժանի չէ։ Ով որ իւր որդին կամ աղջիկը ինձմէն աւելի սիրէ, նա ինձ արժանի չէ։ Ով որ չ'առնու իւր խաչը և իմ ետեւէս գայ, նա ինձ արժանի չ'է։

«Ով ձեզ ընդունի, զիս կ'ընդունի, ով զիս ընդունի, իմ առաքիչն կ'ընդունի։ Ով

որ այս փոքրիկներէն մէկուն բաժակ մի սառն ջուր տայ իմ աշակերտի անունով, ճշմարիտ և ճշմարիտն ասեմ ձեզ, նա չը մնար առանց վարձի»։

Յիսուս Քրիստոս այս խրատները վերջացնելով և այն աշակերտները թողլով, զորս երկու երկու առաքեց, իւր հետ առաւ մնացած աշակերտներն և գնաց ուրիշ քաղաքներ որ քարոզէ և բարերարութիւն ընէ։

ԼԳ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԿԸ ՅԱՐՈՒՑԱՆԷ ՆԱՅԻՆԻ ԱՅՐԻ ԿՆՈՋ ՈՐԴԻՆ. Ղուկ. Է. 11։

Յիսուս, երբ կը շրջէր Գալիլեայի մէջ, մօտեցաւ մի քաղաքի, որ կը կոչուէր Նային։ Յիսուսին ուղեկից էին իւր աշակերտներն եւ ժողովրդեան բազմութիւնը։ Երբ քաղաքին մօտեցան, տեսան որ մարդիկ կը տանէին թաղելու մեռած պատանի մի, որ այրի կնոջ միամօր որդի էր։ Անորդի եւ անօգնական մնացած մայրը արտասուքով եւ յուսահատութեամբ կ'երթար իւր որդւոյ անշունչ դիակի ետեւէն. Նմանապէս ցաւակից քաղաքացիներէն շատերը կ'երթային նորա հետ։

Յիսուս շատ ցաւեցաւ մօր տրտմութեան վրայ եւ ասաց. «Մի՛ լար»։ յետոյ նշան տուաւ մարմինը տանողներուն որ կանգնին. եւ նոքա հնազանդեցան։ Փրկիչը մօտեցաւ դիակին եւ ասաց. «Պատանի՛, քեզ ասեմ, ե՛լ, կանգնէ՛»։ Մեռեալն իսկոյն կենդանացաւ, նստաւ եւ սկսաւ խօսիլ։ Յիսուս յանձնեց պատանին իւր մօրը։ Այս հրաշքը տեսնողներն ամենքը զարհուրեցան, ամենքը կը փառաւորէին զԱստուած եւ կ'ասէին. «Մեծ մարգարէ յայտնուեցաւ մեր մէջ եւ տէրը այցելութիւն ըրաւ իւր ժողովրդին»։ Այս հրաշագործութեան համբաւը տարածուե-

ցաւ բոլոր Հրէաստանի եւ շրջակայ երկիրներուն մէջ։

ԼԴ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉԷՆ ՂՐԿՈՒԱԾՆԵՐԸ ՅԻՍՈՒՍԻ ՄՕՏ. Մատթ. ԺԱ. 2։ Ղուկ. Է. 18։

Յովհաննէս, այս մեծ սուրբ մարդը արգիլուած էր բանտի մէջ։ Բանտարգելութեան պատճառը յետոյ պիտի յայտնենք։ Յովհաննիսի աշակերտներն երբեմն այցելութեան կ'երթային բանտին մէջ, ուստի եւ պատմեցին այն հրաշքները, զոր Յիսուս կը գործէր։ Յովհաննէս ղրկեց Յիսուսի մօտ իւր երկու աշակերտները եւ պատուիրեց որ հարցնեն. «Դու ա՞յն ես արդեօք որ պիտի գայ, թէ ուրիշին սպասենք»։ Յովհաննիսի աշակերտներն եկան եւ տեսան որ Յիսուս շրջապատուած է խեղճերու բազմութենէն։ Ով որ հաւատով նորա մօտ կուգար, կը բժշկէր, կը մխիթարէր եւ կ'ուսուցանէր։ Երբ աւարտեց Յիսուս իւր գործը՝ ասաց Յովհաննիսի աշակերտներուն. «Գնացէ՛ք պատմեցէ՛ք Յովհաննիսին ինչ որ ձեր աչքով տեսաք։ Ահա՛ կոյրերը կը տեսնեն, կաղերը կ'ընթանան, բորոտները կը

սրբուին, խուլերը կը լսեն, մեռեալները յարութիւն կ'առնեն եւ աղքատները կ'աւետարանուին: Երանելի է նա, որ չը գայթակղիր իր վրայ: Երբ Յովհաննէսի աշակերտները գնացին, Յիսուս սկսաւ խօսիլ ժողովրդեան հետ Յովհաննէս Մկրտչի վրայ եւ ասաց. «Ի՞նչ գնացիք տեսնելու անապատի մէջ. եղէ՞գն որ հողմէն կը շարժի: Ի՞նչ գնացիք տեսնելու, արդեօք փափկութեան հանդերձներով զարդարուած մա՞րդ: Ի՞նչ գնացիք տեսնելու, արդեօք մարգարէ՞: Այո՛, ասեմ ձեզ, նա աւելի է քան զմարգարէ: Նա այն է, որուն համար գրուած է. Ահա կը ղրկեմ քո հրեշտակը քո առջեւ, որ յարդարէ (պատրաստէ) քո ճանապարհդ»:

Յետոյ սկսաւ Յիսուս ցաւակցութեամբ նախատել այն քաղաքներն, ուր այնքան հրաշքներ գործեց և չ'ապաշխարեցին, ինչպէս էին Քորազին, Բեթսայիդա, Կափառնաում. Նախագուշակեց այս քաղաքներու քանդումն եւ ամայանալն եւ նոցա բնակիչներու ծանր պատիժն Աստուծոյ դատաստանի օրը:

Այս միջոցին Առաքեալներն, որոնք քարոզելու ղրկուած էին, դարձան եւ կը պատմէին Յիսուսին իւրեանց գործոց յաջողութիւնն եւ գործած հրաշքները, մանաւանդ

այն, թէ դեւերն եւս կը հպատակեն իրենց, երկնչելով Յիսուսի անունէն: Բայց Փրկիչը ասաց Առաքելոց. «Մի՛ ուրախանաք, որ դեւերը կը հպատակեն ձեզ, այլ ուրախացէ՛ք, որ ձեր անուններն գրուած են երկնքին մէջ»: Այն ժամանակ Յիսուս ուրախացաւ և ասաց. «Գոհ եմ քեզմէն, ո՛վ Հայր, երկնքի և երկրի տէր, որ քո գաղտնիքն իմաստուններէն եւ գիտուններէն ծածկեցիր և յայտնեցիր տղաներուն: Այո՛ Հա՛յր, այսպէս էր քո կամքդ: Ամէն բան տուած է ինձ Հայրս, ոչ ոք կը ճանաչէ զՈրդին, բայց միայն Հայրն. իսկ Հայրն եւս ո՛չ ոք կը ճանաչէ, բայց միայն Որդին և նոքա միայն, որոց Որդին կը յայտնէ: Ինձ մօտ եկէք, ո՛վ աշխատեալներ, եւ ես պիտի հանգստացնեմ զձեզ: Առէ՛ք իմ լուծս ձեր վրայ և սովորեցէ՛ք ինձմէն, որ ես հեզ եմ և սրտով խոնարհ և հանգիստ կը գտնէք ձեր անձանց համար. որովհետեւ իմ լուծս քաղցր է եւ բեռս փոքրոգի»: Ի՞նչ գեղեցիկ հրաւէր եւ ի՛նչ թեթեւութիւն վաստակեալներու եւ աշխատեալներու համար: Ո՞րչափ երջանիկ են այն մարդիկը, որոնք Յիսուսի քաղցր հրաւէրը կը լսեն, աշխարհի ծանր լուծը կը թօթափեն եւ փրկչական քաղցր լուծն իւրեանց վրայ կ'առնուն:

ԼԵ

ՍԵՐՄԱՆԱՑԱՆԻ ԵՒ ՀՈՒՆՁԻ ԱՌԱԿԸ

Մատթ. ԺԳ. 4։ Մարկ. Դ. 3։ Ղուկ. Ը. 5։

Յիսուս միանգամ կանգնած էր Գենեսարեթի ծովեզրին վրայ եւ կը քարոզէր. իսկ ժողովուրդն մեծ բազմութեամբ կը հաւաքուէր նորա մօտ։ Յիսուս նստաւ նաւակի մէջ եւ սկսաւ ուսուցանել առակներով.—«Մէկ սերմնացան ելաւ սերմանելու, և սերմանելու ժամանակ սերմերէն մի քանիսն ընկան ճանապարհի վրայ և ոտնակոխ եղան անցաւորներէն եւ կամ կերակուր դարձան թռչնոց. միւսներն ընկան ապառաժի վրայ, ուր շատ հող չը կար, որ արմատ բռնեն, եւ թէպէտ բուսան, բայց արեգակի տապէն շուտով չորացան, որովհետեւ արմատ չ'ունէին։ Մի քանիսն ընկան փուշերուն մէջ եւ պտուղ չը տուին, որովհետեւ փշերէն խեղդուեցան. բայց ոմանք ընկան լաւ երկրի վրայ եւ արդիւնաւոր պտուղ տուին, մի քանիսը հարիւրաւոր, միւսները վաթսնաւոր եւ ոմանք երեսնաւոր։ Ո՛վ որ ականջ ունի լսելու, թող լսէ»։ Այս խօսքն եւս աւելցուց Յիսուս առակին վրայ։

Աշակերտները խնդրեցին Յիսուսէն, որ մեկնէ այս առակն, եւ նա սկսաւ մեկնել այսպէս. «Սերմն է Աստուծոյ խօսքը։ Ճանապարհի վրայ ընկած սերմերը կը նշանակեն Աստուծոյ այն խօսքերն, որոնք քարոզուած են. բայց այնպիսի մարդիկ կան, որոնք քարոզածը կը լսեն, բայց այնքան բթացուցած են իրենց միտքն եւ զգացմունքն, որ չեն հասկանար. ուստի եւ սատանան դիւրութեամբ կը խլէ նոցա սրտերէն ցանած սերմունքը։ Հողով ծածկած ապառաժը կը նշանակէ այն մարդկանց սրտերն, որոնք Աստուծոյ խօսքը ուրախութեամբ կը լսեն եւ կ'ընդունին, բայց չեն թողուր արմատ բռնելու. վասն զի, երբ նեղութեանց եւ հալածանաց կը պատահին, շուտով կ'ուրանան իրենց ճըշմարիտ հաւատն եւ փորձանաց ժամանակ կը մոռանան Աստուծոյ խօսքերն եւ պատուէրները։ Փշերու մէջ ընկած սերմերը կը նշանակեն Աստուծոյ խօսքը, որ քարոզուած է այնպիսի մարդկանց, որոնք թէ եւ կ'ընդունին, բայց աշխարհային հոգսերով եւ մեծութեան պատրանքներով կը խեղդեն այն ազնիւ սերմերն, ուստի եւ ոչ կ'աճին եւ ոչ պտուղ կու տան։ Իսկ պտղաբեր երկրի մէջ ցանուածը կը նշանակէ այն մարդկանց սրտերն, որոնք

Աստուծոյ խօսքը կը լսեն, ուրախութեամբ կը հասկանան եւ իրենց սրտի մէջ կը պահեն, որ եւ պտուղ կուտայ երբեմն հարիւր, երբեմն վաթսուն եւ երբեմն երեսուն»։

Յիսուս Քրիստոս ուրիշ առակ մի եւս ասաց ժողովրդին.— «Երկնքի արքայութիւնը նման է այն մարդուն, որ բարի սերմը ցանեց իւր ագարակին մէջ։ Բայց մինչդեռ պահապանները քնացած էին, եկաւ թշնամին եւ որոմն (վատ բոյս) ցանեց ցորենի մէջ։ Ցորենը բուսաւ, նմանապէս բուսաւ եւ որոմն։ Ծառայքը գնացին իւրեանց տիրոջն ասացին. «Տէ՛ր, դու բարի սերմն ցանեցիր ագարակիդ մէջ, որոմն ուստի՞ է գոյացած»։— Տէրը պատասխանեց. «Որոմն իմ թշնամիս է ցանած»։ — Ծառայքն ասացին. «Թոյլ տո՛ւր մեզ որ գնանք եւ որոմները քաղենք»։ — «Ո՛չ, պատասխանեց տէրը, գուցէ պատահի որ որոմը քաղած ժամանակ՝ ցորենն եւս արմատէն խլէք։ Այժմ թողէք, որ երկուքն միասին աճին, իսկ յետոյ հունձի ժամանակ ես կը պատուիրեմ հնձողներուն որ որոմը հաւաքեն, միասին կապեն եւ կրակը ձգեն, իսկ ցորենը կը ժողովեմ շտեմարանիս մէջ»։

Աշակերտները ասացին. Տէ՛ր, մեկնէ մեզ որոման առակը։

Փրկիչը ասաց աշակերտներուն.— «Բարի սերմն ցանողն մարդոյ Որդին է (Յիսուս Քրիստոս,) ագարակն աշխարհս է. ցորենը արքայութեան որդիքն են, որոմն՝ չարութեան որդիքը. իսկ որոմն ցանող թշնամին՝ սատանան է։ Հնձողները հրեշտակներն են եւ հունձը աշխարհիս կատարածը։ Ինչպէս որ որոմը կը ժողովեն եւ կ'այրեն կրակի մէջ, նոյնպէս եւս կը լինի աշխարհիս կատարածին։ Մարդոյ Որդին պիտի ղրկէ իւր հրեշտակներն, որ անօրէնութիւն գործողները ժողովեն կրակի մէջ ձգեն, որ լան եւ իրենց ատամները կրճտեն. իսկ արդարները եւ պատուիրանապահները կը ծագեն ինչպէս արեգակն՝ արքայութեան մէջ։ Ով ականջ ունի լսելու, թող լսէ»։

ԼԶ

ՓՐԿՉԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ԱՌԱԿՆԵՐ ԵՒՍ. Մատթ. ԺԳ. 31։ Մարկ. Դ. 30։ Ղուկ. ԺԳ. 18։—ԺԵ. 4։

ՅԻՍՈՒՍ կ'ասէր. «Ի՞նչ բանի նմանեցընեմ երկնքի արքայութիւնը եւ ի՞նչպէս նկարագրեմ ձեզ համար։ Երկնքի արքայութիւնը նման է մանանեխի հատին, զոր կը ցանէ մարդ իւր ագարակի մէջ։ Այս հատն

ամենափոքրիկ սերմերէն մէկն է, բայց երբ աճի, կը լինի ամեն բանջարներէն բարձր, այնպէս որ թռչունները նորա հովանեաց տակ կը հանգչին»։

Այսպէս ահա ամեն բարի բան կը սկսի մարդուս մէջ աննշմարելի կերպով, բայց երբ արմատ բռնէ, կը գործէ մեծ եւ երեւելի առաքինութիւններ։ Իսկ ընդհակառակն չարութիւնն եւս մարդու սիրտը կը մտնէ աննշմարելի կերպով, բայց արմատանալով կը խեղդէ ամեն բարի զգացմունք եւ մարդը չարագործ կը լինի։ Ուստի մարդ ամեն փոքրիկ բանէ պիտի զգուշանայ։ Պէտք է որ իւր սրտին մէջ սնուցանէ սէր առ բարին, եւ ամենափոքր պատահման մէջ անգամ պարտաւոր է հաստատ մնալ առաքինութեան եւ բարեպաշտութեան պատուէրներուն մէջ։ Պարտական է նա չարութեան ամենափոքր ցանկութիւնն անգամ իւր սրտէն ջնջել եւ փորձութենէ փախչիլ։ Այս է երկնային արքայութեանը արժանանալու միջոցն ու ճանապարհը։

Փրկիչը շարունակեց. «Երկնքի արքայութիւնը նման է այն խմորին, զոր կինը խառնելով երեք գրիւ (չափ) ալիւրի հետ՝ կը թողու, մինչեւ որ ամենը խմորուի։

Փոքր խմորը խառնուելով շատ ալիւրի հետ՝ բոլորը կը խմորէ։ Այս խմորուած հացէն կը շինուի աճեցուն եւ բարեհամ հաց։ Այսպէս Փրկչի խօսքերը պիտի մտնեն մեր սիրտը, որ արժանանանք երկնային արքայութեան։ Բայց եթէ մենք չարութեանը տեղի կուտանք, որ մեզ վրայ թագաւորէ, նա խմորի պէս կը տիրէ մեր սրտին եւ բարի զգացմանց համար տեղ չը թողուր։

Յիսուս կ՚ասէր. «Երկնքի արքայութիւնը նման է ագարակի մէջ ծածկուած գանձի։ Ով որ գտնէ այն գանձը, կ՚աճապարէ եւ ուրախութեամբ կը վաճառէ ամեն բան, ինչ որ ունի, որ ծախու առնէ երկրի այն մասը, ուր գանձը ծածկուած է»։

Մենք պարտական ենք ամեն բան զոհել Քրիստոսի վարդապետութեանը հաւատարիմ մնալու համար։ Պարտական ենք նոյն վարդապետութիւնը պահպանել ինչպէս ամենազնիւ գանձ, որ կարող է տալ մեզ երանութիւն եւ յաւիտենական կեանք։

Մի եւ նոյն խրատը կը պարունակուի նմանապէս եւ յետագայ առակի մէջ։

«Երկնքի արքայութիւնը նման է մարգարիտ գնող վաճառականի։ Այն վաճառականն երբ թանկագին մարգարիտ մի գտնէ, իւր

բոլոր ունեցածը կը վաճառէ եւ այն մարգարիտը կը գնէ”:

“Երկնքի արքայութիւնը նման է ուռկանի, որ ծովին մէջ ձգուած է: Նորա մէջ կը ժողովին ամեն տեսակ ձկներ: Բայց երբ կը լցուի ուռկանը, ջուրի ափը կը հանեն, լաւ ձկները կ'ընտրեն ամանի մէջ կը դնեն, իսկ վատերը կը ձգեն 'ի բաց: Այսպէս պիտի լինի աշխարհիս կատարածին: Հրեշտակները պիտի արդարները մեղաւորներէն բաժանեն եւ մեղաւորները կրակի մէջ ձգեն, ուր պիտի լան եւ ատամները կրճտեն”:

ՊԱՏՄԵՆՔ ՄԻ ՔԱՆԻ ԱՌԱԿՆԵՐ ԵՒՍ

“Մի մարդ եթէ հարիւր ոչխար ունենայ եւ մէկը կորցնէ, արդեօք չը թողո՞ւր անապատի մէջ իւր բոլոր հօտը՝ կորուսուածը որոնելու և գտնելու համար: Իսկ երբ գտնէ, կ'ուրախանայ, իւր ուսին վրայ կը դնէ և տուն կը բերէ, կը կոչէ իւր բարեկամներին և դրացիները և կ'ասէ. “Ուրախացէք ինձ հետ, ես գտայ իմ կորուսեալ ոչխարը”:

Ինչպէս բարի հովիւը կը փնտռէ իւր կորած ոչխարը, նոյնպէս և մեր Փրկիչը կը կոչէ

ամեն մեղաւորներին ապաշխարելու: Ինչպէս հովիւը կ'ուրախանայ իւր կորած ոչխարը գտնելուն համար, նոյնպէս եւ մեր երկնաւոր Հայրը կ'ուրախանայ մեղաւորի ապաշխարելուն համար:

Եթէ կին մի տասն դրամ ունենայ և մէկը կորցնէ, ո՞չ ապաքէն իսկոյն կը վառէ իւր լապտերը, կը փնտռէ տան անկիւններու մէջ և սենեակը կ'աւլէ, որ կորած դրամը գտնէ: Իսկ երբ գտնէ, կը կոչէ իւր բարեկամները եւ դրացիները եւ կ'ասէ. “Ուրախացէք ինձ հետ, կորուսեալ դրամս գտայ”:

Այս համեմատութիւնը մեկնելու համար՝ Յիսուս ասաց. “Այսպէս եւս հրեշտակները երկնքի մէջ կ'ուրախանան մեղաւորի դարձի համար”:

Եթէ ձեզմէ մէկը ունի մշակ մի որ կը մշակէ նորա ագարակը, կամ կ'արածէ նորա հօտը, շնորհակալութիւն կը մատուցանէ՞ արդեօք այն մշակին, երբ օրական աշխատանքէն յետ դառնայ, և կամ կը վարձատրէ՞ որ տիրոջ հրամանը կատարած է անթերի: Կարծեմ թէ, ո՛չ: Այսպէս եւս, երբ անթերի կատարէք դուք ձեր պարտաւորութիւնը, չը պարծիք, այլ ասացէք. “Մենք ինչպէս հրամանակատար ծառաներ, կատարեցինք

մեր պարտքը, կատարեցինք այն, ինչ որ պարտական էինք կատարելու»։

«Այն ծառայն, որ գիտէ իւր տիրոջ կամքը եւ չը կատարեր, խստութեամբ կը պատժուի. իսկ նա, որ չը գիտէ իւր տիրոջ կամքը և չը կատարեր, սակաւ պատիժ կըստանայ։ Ում շատ տրուած է, շատ կը պահանջուի, իսկ ում որ սակաւ տրուած է, սակաւ կը պահանջուի»։

Ամեն մարդ պարտական է ուսանիլ եւ ճանաչել Աստուծոյ կամքը եւ սիրով կատարել։ Որչա՜փ թշուառ են ուրեմն այն մարդիկը, որոնք Աստուծոյ կամքը չը գիտեն. եւ որչա՜փ թշուառագոյն են նոքա, որ գիտեն և չեն կատարեր։

«Եթէ ձեզմէն մէկը կամենայ մեծ շինուածք մի կառուցանել, առաջուց չը հաշուէ՞ր արդեօք թէ որքան ծախք կ'երթայ, եւ կամ ինքն այնքան կարողութիւն ունի՞, որ հիմն արկանելէն յետոյ չըստիպուի շինուածքը անկատար թողուլ եւ ծաղր լինիլ մարդկան, որոնք անշուշտ պիտի ասեն. «Ահա այս մարդը սկսաւ շէնք կառուցանել, բայց կարողութիւն չունի որ 'ի կատար հասուցանէ»։

«Կամ ո՞ր թագաւորը պատերազմ ունեցած ժամանակ առաջուց չը հաշուեր, թէ

արդեօք իւր տասն հազար զօրքով կարո՞ղ է ընդդիմանալ թշնամւոյն քսան հազարին, թէ ոչ։ Երբ տեսնէ թէ կարող չէ ընդդիմանալ, պատգամաւորներ կը ղրկէ եւ խաղաղութիւն կը խնդրէ»։

«Եթէ ձեզմէն մէկը այնքան հաստատուն կամք չունի, որ կարենայ իւր ամեն բանը թողուլ եւ իմ ետեւէս գալ, նա կարող չէ իմ աշակերտս լինիլ»։

Յիսուսի ճշմարիտ աշակերտը, ճշմարիտ քրիստոնեայն, ամեն ժամանակ պարտական է պատրաստ լինիլ եւ աստուածային սիրոյ համար ամեն բան ուրախութեամբ թողուլ։ Վասն զի ով որ այս պատրաստութիւնը չունի եւ ուրիշ բաները Աստուծմէ աւելի կը սիրէ, այս կը նշանակէ որ նա Աստուծոյ պաշտօնը և սէրը ուրիշ առարկաներու տուած է և հեռացած է Քրիստոսի աշակերտութենէն։

ԼԷ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԱՌԱԿՆԵՐ, ՈՐՈՆՔ Կ'ՈՒՍՈՒՑԱՆԵՆ, ԹԷ ԱՂՕԹՔԸ ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ Է ՄԱՐԴՈՒՆ ԵՒ ԱՄԵՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ԱՂՕԹՔ ՄԻՇՏ ԼՍԵԼԻ ԿԸ ԼԻՆԻ· Ղուկ. ԺԸ. 2։

Տէրն ասաց. «խնդրեցէք՝ և պիտի տրուի ձեզ. փնտռեցէք եւ պիտի գտնէք. զարկէք (դուռն) եւ պիտի բացուի ձեզ»։

Մէկ մարդ մի բարեկամ ունէր, եւ մի անգամ գիշերը եկաւ նորա մօտ եւ ասաց. «Բարեկամ, երեք հաց տուր ինձ, վասն զի հեռու տեղէ ծանօթ մի եկած է մօտս եւ ես կերակրելու բան չունիմ»։ Բարեկամը պատասխանեց. «Մի՛ տաղտկացներ զիս, ես դուռս փակած եմ, որդիքս կը քնանան, ես չեմ կարող այժմ ելնել եւ հաց տալ քեզ»։

Իսկ աղաչաւորը դրան ետեւը կանգնած անդադար կը բախէր եւ հաց կը խնդրէր։ Այն ժամանակ բարեկամն ասաց. «Եթէ ոչ բարեկամութեան համար, գոնէ ձանձրութենէ ազատելու համար ելնեմ տամ, ինչ որ կը խնդրէ»։

Քրիստոս այլ առակով եւս կը յորդորէր իւր ունկնդիրներն որ աղօթքէ չը ձանձրանան։

Նա կ'ասէր. «Մի քաղաքի մէջ կար մի դատաւոր, որ ոչ Աստուծմէ կ'երկնչէր եւ ո՛չ մարդիկներէ կ'ամաչէր։ Նոյն քաղաքի մէջ կը բնակէր նոյնպէս մի այրի կին, որ կը գանգատէր իւր թշնամիէն եւ պաշտպանութիւն կը խնդրէր դատաւորէն։ Դատաւորն երկար ժամանակ ականջ չէր դնէր այրի կնոջ խնդրուածքին, եւ վերջապէս ասաց ինքն իրեն. «Եթէ աստուածային երկիւղն ու մարդասիրութիւն անգամ զիս չը պարտաւորեն այրի կնոջ արդարութիւնը պաշտպանելու, գոնէ ձանձրութենէ ազատելու համար ստիպուած եմ կնոջ խնդրուածքը կատարելու, որ միւս անգամ չ'աշխատեցնէ զիս»։ Եթէ անիրաւ դատաւորը լսեց այրի կնոջ խնդրուածքը, միթէ բարեգութն Աստուած չը լսէ՞ր իւր ընտրեալներու աղօթքը, որոնք գիշեր եւ ցերեկ կ'աղօթեն։ Միթէ Աստուած առանց պաշտպանութեա՞ն կը թողու արդարութեան համար զրկանք կրողները։ Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, որ Աստուած շուտով օգնութեան կը հասնի և իւր ծառայից խնդրուածքը կը կատարէ։ Ուստի՝ ամեն աղօթող 'ի բոլոր սրտէ վստահ պիտի լինի Աստուծոյ ողորմածութեան և մարդասիրութեան վրայ, և երբէք աղօթքէ չը պիտի ձանձրանայ։ Աստուած այնպիսի ճա-

նապարհով կը կատարէ մեր խնդրուածքն եւ այնպէս կը պսակէ մեր օրինաւոր բաղձանքն, որ մեր ցանկացածէն շատ աւելի կը լինի։ Միայն այս հարկաւոր է, որ մեր խնդրուածքներն Աստուծոյ կամքին համաձայն լինին, ապա թէ ոչ՝ անկատար կը մնան, վասն զի ինքն ասած է. «Կը խնդրէք և չէք առնուր, որովհետեւ չարաչար կը խնդրէք»։ այսինքն, իմ կամքէն արտաքոյ բաներ կը խնդրէք։

ԼԸ

ԱՊԱՇԽԱՐՈՂ ՄԵՂԱՒՈՐ ԿԻՆՆ. Ղուկ. Է. 31։

Իսրայէլացիք ճաշի կամ կերակուր ուտելու ժամանակ շատ բաներու մէջ զանազան սովորութիւններ ունէին։ Օրինակի համար, հիւրի ոտքերը կը լուային, հոտաւէտ ծխանելիքներ կը ծխէին, անուշահոտ նիւթեր կը սրսկէին, եւ այլն։ Այն երկիրներու բնակիչները կօշիկ տեղ կը հագնէին հողաթափ, եւ որովհետեւ ոտքերն առանց ծածկուելու կը մնային, ուստի եւ շուտով կը փոշոտուէին եւ շատ կ'աղտոտուէին։ Իսրայէլացիք, որոնք մաքրութիւն շատ կը սիրէին, ճաշէն առաջ հիւրերու ոտքերն ու ձեռքերը

կը լուային, եւ գլուխն իւղով կ'օծէին։ Իսկ հարուստները փոխանակ ձիթապտղի իւղին, որ այն երկրի մէջ սովորական էր, հիւրերու համար կը պատրաստէին անուշահոտ օծանելիքներ։

Փարիսեցիներէն մին, Սիմոն անունով, աղաչեց որ Յիսուս իւր հետ հաց ուտէ, եւ Փրկիչը՝ փարիսեցւոյ տունը մտնելով սեղան բազմեցաւ։ Նոյն քաղաքին մէջ կին մի կար, զոր ամէնքը կ'ատէին, որովհետեւ մեղաւոր էր։ Բայց այս կինը, ճանաչելով զՅիսուս, մեծ յարգանք ցոյց տուաւ, իւր մեղքն ապաշխարելով։ Երբ լսեց, որ Յիսուս Փարի-

սեցի Սիմոնի տունն է, շուտ այն տեղ գնաց հոգեւոր ողորմութիւն եւ մխիթարութիւն գտնելու համար։ Երբ որ տուն մտաւ, առանց խօսելու, Յիսուսի ոտներն ընկաւ եւ սկսաւ արտասուք թափել։ Իւր յորդ արտասուքով Յիսուսի ոտները կը թանար (կը թրջէր) իր երկար մազերովը կը սրբէր եւ կը համբուրէր։ Այս կինը բերած էր մի շիշ ազնիւ իւղ, որով օծեց Փրկչի ոտները։

Փարիսեցին, որ զՅիսուս մեծարած էր, լռութեամբ կը նայէր այս արարմանը։ Նա պարտաւորութիւն համարած էր յայտնի մեղաւորներին ատել և ինքն իրեն կ'ասէր. «Եթէ սա (Յիսուս) ճշմարտիւ մարգարէ լինէր, պէտք է որ իմանար, թէ ո՞վ է այս կինն, որ կը համարձակի նորան մօտենալ։ Նա մեղաւոր կին է»։

Սրտագէտն Յիսուս, իմանալով նորա խորհուրդն՝ ասաց. «Սիմո՛ն, ես քեզ բան մի ունիմ ասելու»։ — «Ասա՛, վարդապետ, պատասխանեց Սիմո՛ն»։ — Փրկիչն ասաց. «Մէկ փոխատու ունէր երկու պարտապան։ Առաջինը պարտ էր յիսուն դահեկան, իսկ երկրորդը՝ հինգ հարիւր. բայց երկուքն եւս կարողութիւն չունէին իրենց պարտքը վճարելու։ Փոխատուն երկուսին եւս ներեց իրենց

պարտքն։ Ի՞նչ կը կարծես, երկուսէն ո՞րն աւելի շատ սիրեց իր բարերարը»։ Սիմոն պատասխանեց. «Ես կարծեմ թէ նա՝ որուն աւելի ներուեցաւ»։ — «Ուղիղ դատեցիր», ասաց Փրկիչը։

Փարիսեցին չէր հասկընար, թէ ո՞ր բանին կը վերաբերի այս առակը։ Յիսուս դէպ 'ի կինը դառնալով՝ ասաց Սիմոնին. «Կը տեսնե՞ս այս կինն։ Երբ ես քո տունդ եկայ, դու ջուր անգամ չը տուիր ինձ, որ ոտքերս լուանամ. իսկ սա անդադար իւր արտասուքով կը լուայ եւ իւր մազերով կը սրբէ։ Դու երբ զիս ընդունեցիր, սովորական համբոյրն անգամ չը տուիր, իսկ սա կը համբուրէ իմ ոտքերս։ Դու հասարակ իւղով անգամ չ'օծեցիր գլուխս, իսկ սա թանկագին եւ անուշահոտ իւղով օծեց ոտքերս։ Ուստի և կ'ասեմ քեզ, որ կը ներուին սորա մեղքերը, որովհետեւ սա շատ կը սիրէ զիս, իսկ ում որ սակաւ կը ներուի, նա սակաւ կը սիրէ»։

Յետոյ դառնալով դէպ 'ի կինն ասաց. «Կը ներուին քեզ մեղքերդ»։ Սեղանի մօտ նստողները սկսան տրտնջալ եւ միմեանց ասել. «Ո՞վ է սա, որ իրեն կը սեպհականէ մեղքեր թողնելու իշխանութիւնը»։ Բայց Յիսուս չը նայելով նոցա տրտունջին, ասաց

կնոջը. «Քո հաւատքդ փրկեց քեզ, գնա խաղաղութեամբ»։

Այս կնոջ գեղեցիկ օրինակէն կ'ուսանինք, որ ամեն մեղաւոր, որ զղջայ եւ արտասուքով Յիսուսի մարդասիրութեանը դիմէ, թողութիւն կը գտնէ իւր մեղքերուն։ Նորա ալէկոծուած սիրտը կ'անդորրանայ եւ մի անպատում խաղաղութիւն կը թագաւորէ անհանգըստութեան տեղ։ Անուշահոտութեան շիշը մարդուս սրտի օրինակն է։ Ինչպէս այն բեկուած շիշէն, նոյնպէս եւ մարդոյ զղջմամբ բեկուած սրտէն անուշահոտութիւն մի կը զեղանի, որ հաճելի է Աստուծոյ։ Անուշահոտութիւն մի, որոյ բուրումն մինչեւ երկինքը կը ծաւալի։

ԼԹ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԿԸ ՍԱՍՏԷ ՄՐՐԿԻՆ

Մարկ. Դ. 35։ Ղուկ. Ը. 22։

Մի անգամ, երբ Յիսուս Գեննեսարեթայ ծովակի մօտ էր, իր աշակերտաց հետ նաւը մտաւ եւ ասաց. «Եկէք անցնինք ծովակի միւս ափը»։ — Իսկոյն նաւեցին քանի մի նաւերով հանդերձ։ Գնալու ժամանակ՝ Յիսուս քնացաւ։ Արդէն ծովակի կամ լճի մէջ տեղը

հասած էին եւ ահա յարեաւ սաստիկ հողմն։ Ծովակը սկսաւ ալէկոծիլ։ Փոքրիկ նաւակը կը ծածկուէր ալիքներէն, իսկ մեծ նաւը վըտանգի մէջ էր եւ Յիսուս կը քնանար։ Աշակերտները սարսափած և Յիսուսի շուրջը ժողովուած զարթուցին ասելով. «Տէր, փրկէ մեզ, կը կորնչինք»։

Յիսուս արթնցաւ, սաստեց սաստկաշունչ հողմին եւ ալէկոծեալ ծովին եւ իսկոյն տիրեց խաղաղութիւն։

Այն ժամանակ Յիսուս դառնալով դէպ 'ի աշակերտները ասաց. «Ո՞ւր է ձեր հաւատը»։ Նորա հետ եղողները, երբ նորա մէկ խօսքովը ազատեցան ալէկոծութեան վտանգէն, սկսան իրարու ասել զարմացած. «Ո՞վ է սա, որ կ'իշխէ հողմերուն եւ ալիքներուն եւ նոքա կը հնազանդին եւ կը հպատակեն»։

Խ

ՓՐԿՉԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔԵՐԸ

ՕՐԻՆԱԿԱՆՆԵՐԷՆ (փարիսեցիներէն) մէկը հարցուց Յիսուսին. «Վարդապետ, օրինաց ո՞ր պատուիրանն է ամենէն մեծն եւ առաջինն»։ Փրկիչը պատասխանեց. «Սիրէ քո Տէր Աստուածդ բոլոր սրտովդ, բոլոր անձ-

նովդ եւ բոլոր մտքովդ. այս է առաջին եւ մեծ պատուիրանն։ Եւ երկրորդ՝ սիրէ՛ նմանապէս ընկերդ իբրեւ անձդ։ Առաւել քան զայս չը կայ պատուիրան։ Այս երկու պատուիրաններու մէջ կը պարունակին մարգարէից ամեն օրէնքներն ու պատուիրանները”։

Մէկ դպիր, ճանապարհի վրայ հանդիպելով Յիսուսին, ասաց. “Տէ՛ր, ուր որ երթաս, պիտի հետեւիմ քեզ”։ Այս դպիրը կը կարծէր թէ՝ Յիսուս պիտի շուտով երկրաւոր թագաւորութիւն ստանայ եւ կը յուսար որ իր այսպիսի հաւատարմութեան համար ինքն եւս պիտի հարստանայ Յիսուսի շնորհիւ։ Սրտագէտն Յիսուս նորա սրտի մէջ եղածն կը կարդար, ուստի եւ պատասխանեց. “Աղուէսները որջ ունին եւ երկնքի թռչունները բոյն, բայց մարդոյ Որդին մի տեղ անգամ չունի, ուր իւր գլուխը դնէ”։ Կամեցաւ ցոյց տալ, որ իւր թագաւորութիւնը աշխարհային թագաւորութիւն չէ եւ դպիրը չէ կարող իւր մտքի մէջ դրած երկրաւոր բաղձանքին հասնիլ։

Ժողովրդէն մէկը ասաց Յիսուսին. “Տէ՛ր, հրամայէ՛ եղբօրս, որ բաժանէ ինձ հետ իւր ստացուածքը”։ Յիսուս, չը կամենալով աշխարհային բաներու մէջ խառնուիլ, պատաս-

խանեց. “Ո՞վ է կացուցեր զիս (դատաւոր եւ բաժանարար) որ ձեզ դատեմ եւ բաժանեմ”։ Յետոյ ասաց այս երկու եղբայրներուն. “Զգուշացէ՛ք արծաթսիրութենէ. հարստութիւնը մարդուն կեանք չը տար”։ Յիսուս նշմարեց իսկոյն որ նոցա իւրեանց բոլոր սիրտը հարստութեան են ընծայած. ուստի եւ կամեցաւ հասկացնել, որ մարդոյ ճշմարիտ կեանքը աստուածպաշտութեան մէջ է և ոչ թէ արծաթսիրութեան կամ նիւթապաշտութեան։

Մի անգամ Պետրոս առաքեալը մօտեցաւ Յիսուսին եւ ասաց. “Եթէ եղբայրս մեղանչէ իմ դէմ կամ զրկէ զիս, քանի՞ անգամ պարտական եմ ներել։ Ներե՞մ արդեօք եօթն անգամ”։ Պետրոս կը կարծէր թէ եօթն անգամ ներելը մեծահոգութենէ վեր բան է։ Բայց Փրկիչը պատասխանեց. “Ո՛չ թէ եօթն, այլ եօթն եօթանասուն անգամ պարտական ես ներել”։ Այսինքն ներողութեան չափ եւ սահման չը կայ. ճշմարիտ քրիստոնեայն միշտ պարտական է ներել, երբ զինքը կը զրկեն։

Յովհաննէս առաքեալն մի անգամ ասաց Յիսուսին. “Վարդապե՛տ, մենք մի մարդ տեսանք, որ մեզ հետ չ'էր շրջեր, եւ քու անունովդ դեւեր կը հալածէր։ Մենք արգե-

լեցինք, որ միւս անգամ այս տեսակ գործքեր չը գործէ»: Յիսուս պատասխանեց. «Ի զուր արգիլած էք: Ո՛վ իմ անունովս հրաշք կը գործէ, նա չը չարախօսեր ինձ վրայ. ով որ մեզ հակառակ չէ, նա մեզ հետ է»: Կամեցաւ հասկացնել, որ քրիստոնեայք պէտք չէ աններողամիտ լինին, պէտք չէ պարծին, որ իրենք միայն Քրիստոսի ճշմարիտ աշակերտներ են, և հետեւապէս պէտք չէ այլոց բարի գործքերն առ ոչինչ համարեն եւ արգիլեն:

Մի անգամ, ժողովրդի բազմութեան մէջ, մի կին լսելով Փրկչի քարոզութիւնները, սիրտը սաստիկ շարժեցաւ նորա խօսքերէն: Նա չափազանց ուրախութենէն սկսաւ աղաղակել. «Երանի այն մօրն, որ քեզ պահպանած է իւր որովայնին մէջ եւ երանի այն ստինքներուն որ քեզ կերակրած են»: Յիսուս պատասխանեց. «Այս պատճառաւ ահա՛ երանելի են եւ նոքա, որոնք Աստուծոյ խօսքը կը լսեն եւ կը կատարեն»: Յիսուս կամեցաւ հասկացնել թէ՝ ո՛չ միայն իւր ծնող մայրն է երանելի, այլ ամեն մարդ, ով որ Աւետարանի պատուէրներն եւ ճշմարտութիւններն կ'ուսանի եւ Աստուծոյ կամաց համաձայն կեանք կը վարէ:

Մի անգամ Յիսուս կը քարոզէր իւր շուրջ

հաւաքուած ժողովրդին եւ ամենքն մեծ ուշադրութեամբ կը լսէին: Ունկնդիրներու մէջէն մէկն ասաց Յիսուսին. «Ահա՛ եկած են քո հայրդ եւ եղբայրներդ եւ կը փափաքին քեզ տեսնել»: Բայց Փրկիչը պատասխանեց. «Ո՞վ է իմ հայրս եւ իմ եղբայրներս». եւ ապա իւր շուրջ ժողովուած ունկնդիրները ցուցնելով աւելցուց. «Ահա՛ իմ հայրս եւ եղբայրներս: Նոքա ամենքն, որոնք Հօրս կամքը կը կատարեն, են ինձ համար թէ՛ մայր, թէ՛ եղբայրներ եւ թէ՛ քոյրեր»: Ի՜նչ գեղեցիկ եւ խորհրդաւոր խօսք: Ի՞նչքան պարտական են մարդիկ աստուածային պատուէրներն անթերի կատարել, որ արժանանան Յիսուսի ընտանութեանը:

Յիսուս մի անգամ նստած էր տաճարի գանձանակին հանդէպ եւ ամենքը կուգային գանձանակը նուէր կը ձգէին տաճարի ծախուց համար: Շատ հարուստներ մեծամեծ ընծաներ կը բերէին եւ մի խեղճ կին ձգեց միայն երկու լումայ (ամենափոքր դրամ): Այն ժամանակ Յիսուս ասաց իւր աշակերտներուն. «Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, որ այս խեղճ այրի կինն ուրիշներէն աւելի տուաւ: Նոքա իրենց աւելորդէն նուէր կուտան Աստուծոյ, բայց սա իւր չքաւորութենէն բոլոր

ունեցածն տուաւ»։ Յիսուս կամեցաւ ցոյց տալ որ Աստուած մարդու սրտին կը նայի եւ ոչ թէ տուած ողորմութեան՝ շատութեանը կամ սակաւութեանը։ Առատ և ջերմեռանդն սիրտն ամեն ճոխ նուէրներէ նախամեծար է Աստուծոյ համար։

Մի քանի փարիսեցիներ կը հարցանէին Յիսուսին. «Ե՞րբ պիտի գայ Աստուծոյ արքայութիւնը»։ Նա պատասխանեց. «Աստուծոյ արքայութիւնը չը գար տեսանելի կերպով։ Չէ կարելի ասել թէ այս տեղ է Աստուծոյ արքայութիւնը կամ այն տեղ, այլ Աստուծոյ արքայութիւնը ձեր մէջն է»։

Փարիսեցիք, որովհետեւ արտաքին և տեսանելի բաներու վարժած էին, կը կարծէին թէ Աստուծոյ արքայութիւնը եւս տեսանելի նշաններ ունի։ Բայց Յիսուս հասկացուց, որ Աստուծոյ արքայութիւնը հոգեւոր է և ով որ ցանկայ կարող է իւր սրտի մէջ գտնել։ Հասկացուց, որ այն մարդիկն արդէն արքայութիւն կը վայելեն, որոց սրտի սրբութեան մէջ Աստուած կը բնակի։

ԽԱ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏՉԻ ՎՐԱՅ

Մատթ. ԺԴ. 3։ Մարկ. Զ. 17։ Ղուկ. Գ. 19։

Հերովդէս, որ կոտորեց Բեթղեհէմի եւ նորա շրջակայ քաղաքներու և գիւղերու մանուկները, վաղուց արդէն մեռած էր։ Նորա երկիրը չորս մասն բաժնուեցաւ նորա որդւոց մէջ, որոնք արդէն արժանի չը համարուեցան Թագաւոր անուան, այլ կը կոչուէին չորրորդապետ։ Նորա մէկ որդին Հերովդէս Անդիպաս Գալիլեայի չորրորդապետն էր։

Այս Հերովդէս շատ գերբնական բաներ լսելով Յովհաննէս Մկրտչի վրայ, որ նորա Թագաւորութեան մէջ ամենէն նշանաւոր մարդը համարուած էր, կամեցաւ իւր աչքով տեսնել, ուստի եւ հրամայեց իւր մօտ կոչել։ Հերովդէս կը փափաքէր նորա խրատները լսել, կը պատուէր այս սուրբ մարդը և շատ անգամ նորա խօսքով կը վարուէր։

Բայց Հերովդէս իւր եղբայր Փիլիպպոսի կինը յափշտակեց և ամուսնացաւ։ Յովհաննէս կը յանդիմանէր զՀերովդէս այս գործի համար եւ կ'ասէր որ օրինաց դէմ է։ Սակայն Հերովդէս ոչ Յովհաննէսի խօսքը լսեց և

ո՛չ իւր խղճմտանքի ձայնն ։ Իսկ Հերովդիա (Հերովդիադա) նոյն ժամանակէն 'ի վեր այնպէս կ'ատէր զՅովհաննէս, որ ամէն կերպով կ'աշխատէր սպանել տալու ։ Նա միշտ կը հըրապուրէր զՀերովդէս, որ մարգարէն կեանքէ զրկէ ․ բայց սա չէր անսար չարասէր կնոջ կամքին ։ Վասն զի գիտէր Յովհաննիսի սըրբութիւնն եւ կը պատուէր, եւ մանաւանդ կը վախնար ժողովրդի ապստամբութենէն եւ խռովութենէն, որոնք զՅովհաննէս Մեծ Մարգարէ կը ճանաչէին ։ Հերովդիան խնդրուածքով եւ շողոքորթութեամբ այն տեղը հասուց, որ Հերովդէս հրամայեց բանտի մէջ դնել զմարգարէն ։ Այս նենգութեամբ չը բաւականացաւ Հերովդիա, եւ մի ուրիշ հնարք գտաւ իւր չար նպատակին հասնելու ։

Մէկ օր Հերովդէս կը տօնէր իւր ծննդեան տարեդարձն, եւ այս պատճառաւ մեծ խընճոյք պատրաստեց իւր պալատականներու, զօրավարներու, պաշտօնատարներու և ամէն երեւելի Գալիլեացիներու համար ։ Խնճոյքի ժամանակ Հերովդիադայի աղջիկը ներս մտաւ և սկսաւ պարել, թագաւորն ուրախացնելու համար ։ Ամէն հանդիսականներ հաւնեցան այս աղջկան կաքաւելուն, եւ Հերովդէս այնքան ուրախացաւ՝ որ ասաց աղջկանը․ “ Խնդրէ

ինձմէն ինչ որ կամիս․ ես պատրաստ եմ մինչեւ անգամ իմ թագաւորութեան կէսը քեզ տալ ” ։ Նաեւ երդումով հաստատեց իւր խոստումը ։

Աղջիկը գնաց իւր մօր մօտ խորհուրդ հարցնելու՝ թէ ի՞նչ պէտք է որ խնդրէ թագաւորէն ։ Մայրն ասաց աղջկանը․ “ Խնդրէ Յովհաննէս Մկրտչի գլուխը ” ։ Եւ նա դառնալով խնջոյքի դահլիճն՝ ասաց թագաւորին․ “ Ես կը խնդրեմ քեզմէն, որ հրամայես այս րոպէին Յովհաննէս Մկրտչի գլուխը սկուտեղի (ամանի) վրայ այս տեղ բերելու ” ։

Թէեւ այս ծանր խնդիրը սաստիկ սարսափեցուց Հերովդէսին, բայց որովհետեւ

բոլոր հանդիսականաց առջեւ երդուած էր աղջկան խնդիրը կատարելու, ուստի չը կամեցաւ իւր երդումը ժխտել (խօսքը չը պահել)։ Իսկոյն դահիճը ղրկեց, որ բանտը մտնելով Յովհաննէսի գլուխը կտրեց եւ ըսկուտեղի վրայ դնելով՝ բերաւ աղջկանն։ Իսկ սա առաւ արիւնաթաթախ գլուխն եւ տարաւ իր մօրը։

Զարհուրելի՜ անցք։ Բայց ի՞նչ կարող ենք խելամտել այս տեղէն։ Երբ կը տեսնենք որ անօրէնութիւնը յաղթող կը հանդիսանայ առաքինութեան, եւ երբ կը տեսնենք՝ որ արդարները կը հալածուին, պարտական ենք Աստուծոյ անսուտ խօսքը յիշել. «Այս կեանքէն աւելի ուրիշ լաւ կեանք կայ, ուր մեղքը պիտի պատժուի, իսկ առաքինութիւնը պիտի վարձատրուի»։ Վասն զի Աստուած արդարադատ է։ Հերովդիադայի չարագործութենէն պարտինք սորվիլ, իսկ Հերովդէսի թեթեւամտութենէն զգուշանալ, որ այնպիսի անմիտ երդումն կամ խոստումն չը տանք, որ ստիպուինք մեր երդումը պահպանելու համար՝ չարիք գործել։

ԽԲ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՍԱԿԱՒ ՀԱՑՈՎ ԿԸ ՅԱԳԵՑՆԷ ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻՆԵՐ. Մատթ. ԺԴ. 15։ Մարկ. Զ. 33։ Ղուկ. Թ. 12։ Յովհ. Զ. 5։

Երրորդ անգամն էր, Փրկչի մկրտութենէն զկնի, որ կը մօտենար Պասեքի տօնը։ Ժողովուրդն ամէն կողմէն հաւաքուելով Յիսուսի մօտ, ոչ մի րոպէ ազատ չէին թողուր ո՛չ զՅիսուս և ո՛չ նորա աշակերտները. ուստի ասաց նա աշակերտներուն. «Գնացէք մի առանձին անապատ տեղ և անդ սակաւ ինչ հանգստացէք»։ Ինքն եւս նաւ նստաւ եւ Գալիլիայի ծովակէն անցնելով գնաց անապատ։

Ժողովուրդը նկատեց թէ ո՛ր կողմը գնաց Յիսուսի նաւակը, եւ ինքն եւս աճապարեց նոյն կողմը գնալ ոտքով։ Իսկոյն մերձակայ քաղաքներէն և գիւղերէն միացաւ նոցա հետ մեծ բազմութիւն։ Յիսուս, որ ամբոխէն խոյս տուած էր, վերստին տեսաւ որ շրջապատուած է ինքն մեծ բազմութենէն։ Քաղցրութեամբ կ՚ընդունէր Յիսուս ամէն եկողներն և սարի վրան բարձրանալով այն տեղէն կը տեսնէր՝ թէ ո՞րչափ մարդիկ իւր մօտ կը հաւաքուին։ Նա երկար ժամանակ կը քարոզէր Աստուծոյ արքայութիւնը, կը բժշկէր հիւանդներն եւ կ՚օգնէր ամենուն, որոնք կարօտ էին նորա օգնութեանը։

Արեգակն արդէն մայրն մտնելու վրայ էր։ Աշակերտները մօտեցան փրկչին և ասացին. «Վարդապե՛տ, ժամանակն արդէն անցած է և այս տեղն անապատ է։ Արձակէ՛ այս մարդիկն, որ երթան իրենց համար կերակուր գնեն մերձակայ քաղաքներէն»։

Յիսուս պատասխանեց. «Փոյթ չէ, դուք կերակրեցէք այդ ժողովուրդն»։ Աշակերտները պատասխանեցին. «Անկարելի է. ո՞ւր կարող ենք մենք այսքան բազմութեան համար հաց գտնել եւ գնել»։

Յիսուս ասաց. «Գնացէ՛ք, տեսէ՛ք, չը կա՞յ

արդեօք փոքր ինչ հաց»։ Անդրէաս առաքեալը մօտեցաւ Յիսուսին եւ ասաց. «Այս տեղ պատանի մի կայ, որ ունի հինգ հաց եւ երկու ձուկն. բայց այնքան բազմութեան համար ի՞նչ պիտի լինի»։

Բերէ՛ք ինձ մօտ, պատասխանեց Յիսուս, եւ հրամայեց որ բոլոր ժողովուրդը խոտերու վրայ դաս դաս նստեցնեն։ Երբ ամէնքը նըստան, իւրաքանչիւր դասակարգին մէջ հարիւր հարիւր և յիսուն յիսուն, այնուհետեւ շատ դիւրին էր նոցա թիւը իմանալ։ Այս տեղ կար հինգ հազար հոգի, բաց 'ի կանայքն ու մանուկները։

Յիսուս նայեցաւ այս մեծ բազմութեան վրայ, որ հաց ու կերակուրն թողած՝ եկած էին իւր քարոզութիւնը լսելու, եւ առաւ հինգ հացը եւ երկու ձուկը, աչքերը բարձրացուց դէպ 'ի երկինք, գոհացաւ Աստուծմէ եւ օրհնեց հացերը եւ ձկները։ Յետոյ կոտորեց եւ տուաւ աշակերտներուն որ բաժանեն ժողովրդին։ Ամէնքը կերան, որչափ կամեցան, եւ յագեցան։

Փրկիչը հրամայեց աշակերտներուն, որ հաւաքեն հինգ հացէն և երկու ձուկէն մնացած կտորները, եւ աշակերտները հաւաքելով լցուցին տասներկու սակառի։

Ժողովուրդը տեսնելով այս հրաշքը՝ կ'ասէր. «Իրաւի, սա այն մարգարէն է, որուն մենք կըսպասէինք. սա Մեսիան է»։ Ամենքը միաբանեցան, որ Յիսուսը Երուսաղէմ տանին եւ անուանեն Թագաւոր Իսրայէլի։ Յիսուս ժողովրդեան խորհուրդը հասկնալով՝ աննըկատելի կերպով առանձնացաւ լերան գլուխը՝ աղօթելու համար։

Յիսուս իւր մարդասիրութեամբը կերակրեց այսչափ մարդիկ, բայց երբ կամեցան նոքա 'ի նշան երախտագիտութեան զինքը Թագաւոր անուանել, հեռացաւ, որովհետեւ նորա Թագաւորութիւնը աշխարհային չէր։ Յիսուս հացը բեկանելու ժամանակ գոհացաւ Երկնաւոր Հօրէն, ցուցնելով որ իւր կամքը եւ նորա կամքը մի է։ Յիսուս ցոյց տուաւ նմանապէս, որ մենք ոչ միայն մեր բազմախորտիկ կերակուրները, այլ ցամաք հացն անգամ գոհութեամբ սրտի պէտի ուտենք. վասն զի գոհ սրտով մենք կը պարտաւորենք զԱստուած մեր բոլոր օրհնաւոր աշխատանքներն օրհնելու եւ աճեցնելու։

ԽԳ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ԳՆԱՅ ՋՐԻ ԵՐԵՍԻՆ. Մատթ. ԺԴ. 23։ Մարկ. Զ. 16։ Յովհ. Զ. 15։

ՅԻՍՈՒՍ, լերան գլուխը առանձնանալու ժամանակ, պատուիրեց իւր աշակերտներուն իրեն չըսպասել, այլ նաւակ նստիլ եւ ծովին միւս ափը նաւել։ Այս նաւագնացութեան ժամանակ ելաւ սաստիկ և հակառակ հողմ. ծովակը ալէկոծեցաւ եւ նաւակը վտանգի մէջ էր։ Գիշերը հասաւ և մթնացաւ։ Աշակերտները հազիւ թէ ծովակի մէջ տեղը հասած էին, յանկարծ տեսան մարդ մի որ կուգար ալիքներու վրայէն և սարսափելի երկիւ-

ղով պաշարուեցան։ Այս մարդն էր ինքն մարդասէր Փրկիչն, որ աշակերտաց սարսափը տեսնելով՝ գոչեց. «Ես եմ, մի՛ վախնաք»։ Պետրոս առաքեալն ասաց. «Տէ՛ր, եթէ դու ես, հրամայէ, որ ես քեզ մօտ գամ ջրի վրայէն»։ Ե՛կ, պատասխանեց Յիսուս։ Պետրոս նաւակէն ելնելով սկսաւ գնալ ջրի երեսին, բայց երբ տեսաւ իր շուրջ բարձրացած ալիքները, վախցաւ եւ կը խեղդուէր։ Պետրոս աղաղակեց. «Տէ՛ր, օգնէ ինձ, ես կը խեղդուիմ»։ Յիսուս իսկոյն ձգեց իւր ձեռքը, բռնեց Պետրոսն եւ ասաց. «Թերահաւատ, ինչո՞ւ երկմտեցար»։

Նոքա մտան նաւակի մէջ, մրրիկը հանդարտեցաւ, եւ շուտով հասան իրենց ցանկացած ափը։ Նոցա հետ նաւորները՝ ամենքը կ՚ընկնէին Յիսուսի ոտքերը եւ կ՚ասէին. «Արդարեւ՝ դու Աստուծոյ որդի ես»։

ԽԴ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Կ՚ՕՐՀՆԷ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ

Մատթ. ԺԸ. 1։ Մարկ. Թ. 38։—Ժ. 13։
Ղուկ. Թ. 46։—Ժ. 75։

Մի քանի բարեպաշտ մայրեր, երկնաւոր վարդապետի սիրով եւ հաւատով լցուած, բերին նորա մօտ իրենց երախայքը եւ կը փափաքէին, որ օրհնէ։ Բայց աշակերտները ժողովրդի բազմութեան եւ նեղուածքի պատճառաւ, չէին թողուր մանուկները Յիսուսի մօտ գալու։

Մարդասէրն եւ անմեղն Յիսուս, որ կը սիրէր անմեղ մանուկները, նեղացաւ աշակերտաց վարմունքի վրայ։ Նա ասաց աշակերտներուն. —«Մի՛ արգելուք այդ մանուկները ինձ մօտ գալու. թոյլ տուէք, որ գան. որովհետեւ այդպիսիներունն է երկնքի արքայութիւնը»։ Ով որ անմեղ մանկան պէս մաքուր սրտով եւ հեզութեամբ չ՚ընդունիր երկնից արքայութեան վարդապետութիւնը, նա կարող չէ արքայութեան մէջ մտնել։

Յիսուս կ՚օրհնէր իւր մօտ եկած ամեն մանուկները, ձեռքը նոցա վրայ դնելով։

Մի անգամ դարձեալ, երբ աշակերտները կը վիճէին թէ ո՞վ է իրենց մէջ մեծն, Յիսուս կոչեց իւր մօտ մի մանուկ եւ ասաց աշակերտներուն իբրեւ խրատ. «Ով որ այսպիսի մանուկներէն մէկը ընդունի իմ անունով, նա զիս կ՚ընդունի. իսկ ով որ զիս կ՚ընդունի, կ՚ընդունի նա իմ առաքիչն (ղրկողն)։ Իսկ ընդհակառակն, ով որ գայթակղեցնէ այս փոքրիկներէն մէկը, որոնք ինձ հաւատա

ցած են, աւելի լաւ էր, որ այնպիսի մարդու վզէն քար կախուէր և ծովը ձգուէր»։ (Այսինքն անմեղներուն գայթակղեցնողը գերեզմանի անգամ արժանի չէ)։ «Վա՜յ այն մարդուն, որոյ ձեռքով գայթակղութիւնը աշխարհ կը մտնէ։ Անկարելի է, որ աշխարհիս մէջ գայթակղութիւն չը լինի. բայց վա՜յ այն մարդուն, որուն ձեռքով որ կը լինի։ Մի՛ արհամարհէք այս փոքրիկներէն և ոչ մէկը, վասն զի նոցա հրեշտակները միշտ կը տեսնեն իմ երկնաւոր Հօր երեսը։ Եւ մարդոյ Որդին այն պատճառաւ աշխարհ եկաւ, որ կորածները գտնէ եւ կեցուցանէ»։

Յիսուս այս խրատները ինչպէս աշակերտներուն տուաւ, նոյնպէս ամեն մարդոյ։ Ամեն մարդ պարտական է զգուշանալ, որ գայթակղութեան առիթ չը տայ իւր մերձաւորին, մանաւանդ այն մարդիկն, որոնք առաջնորդ կարգուած են ուրիշներուն, ինչպէս են թագաւորները՝ ժողովրդին, հոգեւոր հովիւներն՝ իրենց հօտին, ուսուցիչները՝ իրենց աշակերտներուն, հայրերն՝ իրենց որդւոցը, եւ այլն։ Վա՜յ այն մեծերուն, որոնք իրենցմէ փոքրերուն գայթակղութեան տեղի կուտան, թէ՛ անվայել վարքով եւ թէ՛ խօսքով։ Այսպիսի մարդիկը պատասխանատու են ոչ միայն ի-

րենց, այլ և իրենց մերձաւորի կամ ընկերի յանցանաց համար, որուն գայթակղութեան առիթ տուած են։ Եւ ընդհակառակն, երանելի են այն մարդիկն, որոնք իրենց գեղեցիկ վարքով՝ օրինակ դարձած են իրենց ընկերին եւ հանած են մոլորութենէ։ Այսպիսիներն ահա՛ կրկնապատիկ վարձու կ'արժանանան, եւ եթէ գայթակղեցնողները ծովը ձգուելու արժանի են, մոլորութենէ դարձնողները արժանի են աստուածային գրկախառնութեան։

ԽԵ

ԽՐԱՏ ՀԵԶՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ԴԺՈՒԱՐ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ. Մ—թ. Ի. 20։

Յիսուսի երկու աշակերտներու, այսինքն Յակոբի եւ Յովհաննէսի մայրը մի անգամ իւր երկու որդւոց հետ եկաւ Փրկչի մօտ եւ ասաց. «Կաղաչեմ, կատարէ իմ խնդրուածքս»։ — «Ի՞նչ է խնդիրդ». հարցուց Փրկիչն։ — Գթոտ մայրն ընկաւ Յիսուսի ոտքերը եւ կը խնդրէր իւր որդւոց համար՝ ասելով. — Այնպէս արա, որ քո արքայութեան մէջ իմ որդիքս նստին քո մօտ, մէկը աջ կողմըդ, իսկ միւսը ձախ»։ Յիսուս պատասխանեց. «Դուք չը գիտէք թէ ի՛նչ կը խնդրէք։

Կարո՞ղ էք դուք արդեօք խմել այն բաժակը, որ ես խմելու եմ»։ Նոքա պատասխանեցին. —«Կարո՛ղ ենք»։

Այս տեղէն կ'երեւի, որ այս երկու աշակերտաց մայրը չ'ունէր ուղիղ և բարձրախոհ հասկացողութիւն երկնային արքայութեան վրայ, այլ այնպէս կը խորհէր, ինչպէս կը խորհէին նոյն ժամանակի Հրէայքը թոյլ հասկացողութեամբ, այսինքն կը նմանեցնէր երկրաւոր թագաւորութեան, ուր շատ բան կարելի է ձեռք բերել խնդրանօք եւ պաշտպանութեամբ այլոց։ Նա կը կարծէր նմանապէս, որ իւր որդիքը կարող էին բաղդաւոր լինիլ, եթէ անուանի և հարուստ լինէին։ Բայց Յիսուս այլապէս կ'ուսուցանէր։ Ո՛չ թէ մեծութիւնը եւ հարստութիւնն են, որոնք մարդն ժառանգ կ'առնեն Աստուծոյ արքայութեան, այլ հեզութիւնը եւ առաքինութիւնը։ Ով որ ուրախութեամբ կը խմէ վշտաց եւ չարչարանաց բաժակը, նա կ'ըստանայ պսակ երկնային արքայութեան մէջ։ Բայց յայսմանէ, Փրկիչն ասաց այն աշակերտներուն. «Դուք կարող էք իմ բաժակս խմել, բայց իմ աջ կամ ձախ կողմը նստիլ միայն նոքա կարող են, որոց համար այդ տեղը պատրաստած է իմ Հայրս»։

Միւս տասն առաքեալներն, լսելով Յակոբի եւ Յովհաննիսի խնդիրը, բարկացան նոցա վրայ։ Յիսուս կոչեց իւր մօտ բոլոր աշակերտները եւ ասաց. «Ձեր մէջէն ով որ կամի առաջին լինիլ, թող լինի ձեր ամենեցուն սպասաւորը, վասն զի մարդոյ Որդին աշխարհ եկաւ ոչ թէ ուրիշներէն ծառայութիւն առնալու, այլ ամենուն ծառայելու եւ իւր անձը շատերու փրկութեան համար դնելու»։

Յիսուսի վարդապետութիւնն ու կեանքը ամենուն համար գեղեցիկ օրինակ է։ Քրիստոնէութեան մէջ ամենէն մեծը նա է, որ ամենուն օգտին համար կ'աշխատի, ամենուն կը սպասաւորէ, եւ կը ջանայ իւր կեանքը զոհել այլոց երջանկութեան համար։

ԽՁ

ՄԵԾԱՏՈՒՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ. Մատթ. ԺԹ. 16։ Մարկ. Ժ. 17։ Ղուկ. ԺԸ. 18։

Մի անգամ ճանապարհի վրայ հանդիպեցաւ Յիսուսին հարուստ երիտասարդ մի որ ընկաւ Փրկչի ոտները եւ ասաց. «Վարդապե՛տ բարի, ի՞նչ պէտք է գործեմ, որ յաւիտենական կեանք ժառանգեմ»։

Յիսուս պատասխանեց. «Ինչո՞ւ բարի կը կոչես զիս, բարին միայն Աստուած է. իսկ եթէ կամիս յաւիտենական կեանք ժառանգել, կատարէ Աստուծոյ պատուէրները»:

«Ո՞ր պատուէրները», հարցուց երիտասարդը: Պատասխանեց Յիսուս. «Պատուիրանները յայտնի են, այն է մի՛ սպանաներ, մի՛ շնար, մի՛ գողնար, մի՛ սուտ վկայեր. պատուէ՛ քո հայրդ եւ մայրդ, եւ սիրէ՛ ընկերդ ինչպէս քո անձդ»:—«Այս ամենն ես 'ի մանկութենէ կատարած եմ, պատասխանեց երիտասարդն, ուրիշ ի՞նչ պիտի գործեմ»:

Յիսուս քաղցրութեամբ նայեցաւ նորա վրայ եւ ասաց. «Այժմ մի բան միայն պակաս է քեզ: Եթէ կը փափաքիս կատարեալ լինիլ, վաճառէ ունեցածդ եւ բաժանէ աղքատներուն, այն ժամանակ կըստանաս գանձ երկնքի մէջ: Յետոյ եկ իմ ետեւէս»:

Երիտասարդն, երբ այս պատուէրը լսեց, տրտմեցաւ, որովհետեւ շատ հարուստ էր և կամք չունէր իւր ստացուածքը թողուլ: Երբ երիտասարդը հեռացաւ, Յիսուս ասաց աշակերտներուն. «Հարուստ մարդուն շատ դժուար է երկնային արքայութեան մէջ մտնել»: Այս խօսքերու վրայ զարմացան աշակերտները, բայց Փրկիչը շարունակեց ասելով. «Անկարելի է որ երկնից արքայութեան մէջ մտնէ այն մարդն, որ իւր բոլոր յոյսը դրած է իւր հարստութեան վրայ: Աւելի դիւրին է մալուխին ասեղի ծակը մտնելը, քան թէ հարուստին երկնքի արքայութիւնը»:

Աշակերտներն աւելի զարմացան եւ միմեանց կ'ասէին. «Ուրեմն ո՞վ կարող է փրկուիլ»: Բայց Յիսուս ասաց. «Ինչ որ անհնարին է մարդոց համար, հնարաւոր է Աստուծոյ համար»: Երիտասարդն իւր բոլոր սիրտը տուած էր իւր հարստութեանն եւ կուռքի նման կը պաշտէր: Որչափ որ արտաքուստ Աստուծոյ պատուէրները կատարող կը ձեւանար, սակայն իւր սէրը իւր ստացուածքներուն նուիրած էր: Եթէ այսպէս չըլլինէր, նա իսկոյն կը թողուր իւր ստացուածքն եւ կ'երթար մարդասէր Փրկչին ետեւէն, որուն մէջ է ճշմարիտ երջանկութիւնը: Բայց կը տեսնենք որ երիտասարդը՝ փոխանակ ուրախանալու՝ տրտմեցաւ և հեռացաւ: Ուրեմն ճշմարիտ աստուածպաշտութիւնն ու պատուիրանապահութիւնն այն է, երբ բոլոր սրտով, բոլոր անձով եւ ամեն զոհողութեամբ կը պաշտենք: Իսկ երբ մեր հարստութիւնն մեր աշխարհային ցանկութիւններն եւ վայելքներն մեզ համար կուռք չէ-

նած ենք եւ մեր սիրտը նոցա նուիրած, այն ժամանակ ունայն է մեր արտաքին պատուիրանապահութիւնն եւ չ՚ենք կարող փրկչի արքայութիւնը ժառանգել։

ԽԷ

ՔԱՆԱՆԱՑԻ ԿԻՆՆ. Մատթ. ԺԵ. 21։

Մի անգամ Յիսուս Սիդոնի եւ Տիւրոսի սահմաններու մէջ էր, որ փիւնիկէի ծովեզերեայ երկու մեծ քաղաքներն էին։ Այս քաղաքներու մէկէն եկաւ Յիսուսի մօտ Քանանացի կուապաշտ կին մի եւ սկսաւ աղաչել այս խօսքերով. “Տէ՛ր, Դաւթի որդի, ողորմեա՛ ինձ։ Աղջիկս այսահար է եւ խիստ չարաչար կը տանջուի”։

Սրտագէտ փրկիչն կարդաց Քանանացի կնոջ սիրտն եւ կամեցաւ իրեն շուրջ պատած Իսրայելացիներուն յայտնել նորա հաւատն եւ ամենքն ամաչեցնել։ Իսկ կնոջն ամենեւին չը պատասխանեց, կամելով փորձով ցոյց տալ նորա հաւատոյ հաստատութիւնը։

Քանանացի կինը Յիսուսի ետեւէն երթալով՝ անդադար կ՚աղաչէր։ Աշակերտները մօտեցան Յիսուսին եւ ասացին. “Արձակէ այդ կինն, որովհետեւ անդադար կ՚աղաղակէ

եւ մեզմէն չը հեռանար”։ Յիսուս պատասխանեց. “Ես ղրկուած եմ Իսրայելի կորուսեալ ոչխարներու մօտ”։

Քանանացի կինը մօտեցաւ, ընկաւ Յիսուսի ոտներն և ասաց. “Տէ՛ր, օգնէ”։

Իսրայելացիք այնչափ կ՚ատէին կուապաշտներն, որ շուն կը կոչէին։ Յիսուս նոցա մտածութեան եղանակին հետեւելով՝ ասաց Քանանացի կնոջն. “Արդարութիւն չէ մանուկներէն հացը խլել և շուներուն տալ”։ “Իրաւ այդպէս է, պատասխանեց Քանանացի կինն. բայց շներն եւս կը կերակրուին այն փշրանքներէն, որոնք տէրերու սեղանէն կը թափուին”։

Այն ժամանակ Յիսուս աղաղակեց. “Ո՛վ կին, քո հաւատդ մեծ է, թո՛ղ կատարուի ինչ որ կը ցանկաս. գնա՛ խաղաղութեամբ”։

Նոյն վայրկենէն նորա աղջիկն ողջացաւ եւ մայրն երբ տուն դարձաւ, տեսաւ որ աղջիկն բոլորովին ողջ է։

ԽԸ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆ

Մատթ. ԺԷ. 1։ Մարկ. Թ. 1։ Ղուկ. Թ. 28։

ՅԻՍՈՒՍ Քրիստոս իւր հետ առնելով իւր երեք աշակերտներն, Պետրոս, Յակովբոս եւ Յովհաննէս, գնաց Թափոր լեռն։ Երբ հասաւ լերան գագաթը՝ սկսաւ աղօթել, եւ աղօթելու ժամանակ այլակերպեցաւ, այսինքն կերպարանքը փոխուեցաւ։ Նորա երեսն արեգակի նման լուսաւորուեցաւ և հանդերձները սպիտակացան ինչպէս ձիւն. Յիսուսի մօտ երեւեցան երկու մարդիկ, երկնային

լուսով պատած։ Անոնք էին Մովսէս և Եղիա մարգարէներն, որոնք կը խօսէին Տիրոջ հետ այն բաներու վրայ, ինչ որ պատահելու էր Երուսաղէմի մէջ։

Պետրոս առաքեալը այն նորահրաշ տեսլեան վրայ զմայլելով՝ ասաց. «Տէ՛ր, լաւ է մեզ այս տեղ մնալ։ Եթէ հրամայես, երեք տաղաւար կը շինենք, մին քեզ համար, միւսը Մովսէսի և երրորդն Եղիայի համար»։ Պետրոս ուրախութենէն չը գիտէր թէ ինչ կը խօսէր։

Այս խօսակցութեան ժամանակ եկաւ լուսաւոր ամպ, և այն ամպէն ձայն մի լսուեցաւ, որ կ՚ասէր. «Սա՛ է իմ սիրելի որդին, սորան լսեցէք»։ Աշակերտներն երբ լսեցին այս երկնային ձայնը, զարհուրեցան, ընկան գետնի վրայ և սկսան աղօթել։

Յիսուս մօտեցաւ աշակերտներուն և ասաց. «Ելէ՛ք, մի՛ վախնաք»։ Երբ ելան, միայն տեսան Յիսուսն իւր սովորական կերպարանքով։

Յիսուս պատուիրեց աշակերտներուն, որ այս տեսիլը ուրիշներուն չը պատմեն մինչեւ իւր յարութեան օրը։

ԽԹ

ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ. Ղուկ. ԺԵ. 11։

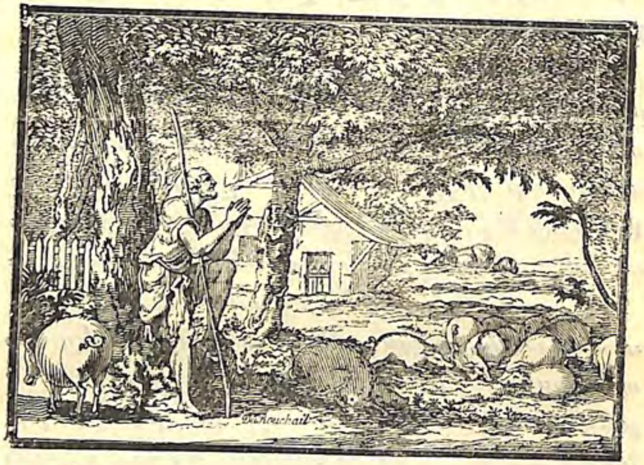

Յիսուս Քրիստոս ժողովրդին պատմեց մի անգամ յետագայ առակը։

Մէկ մարդ ունէր երկու որդի։ Կրտսերն ասաց իւր հօրը՝ տո՛ւր ինձ ստացուածքիդ մէկ մասը։ Հայրը բաժանեց իւր ստացուածքն իւր երկու որդւոց մէջ և տուաւ կրտսերին ինչ որ իր բաժինն էր։ Այս հարստութեամբ երիտասարդը գնաց հեռաւոր երկիր, եւ շռայլ ու զեղխ կեանք վարելով՝ բոլոր հայրական ստացուածքը ծախեց և վատնեց։

Երբ այն երկրին մէջ սով պատահեցաւ,

երիտասարդն արդէն բոլոր կարողութիւնը վատնած լինելով՝ սաստիկ պակասութեան եւ կարօտութեան մէջ ընկաւ։ Ուստի եւ ստիպուեցաւ ծառայել մի գիւղացու, որ ղրկեց իւր խոզերն արածելու եւ կերակուր չ՚էր տար։ Երիտասարդն ուրախութեամբ կը ցանկար լցնել իւր քաղցն այն եղջիւրներով (տեսակ ինչ պտուղ) որով խոզերը կը կերակրուէին, սակայն այն եւս չը կար։ Վերջապէս զղջալով՝ ասաց. «Քանի՜ վարձկաններ ունի հայրս, որ հացով կը կշտացնէ, իսկ ես այստեղ սովամահ կը մեռնիմ։ Երթամ՝ հօրս մօտ և ասեմ.—Հա՛յր, մեղայ յերկինս և առաջի քո, ես այժմ արժանի չեմ՝ քո որդիդ կոչուելու, ընդունէ զիս ինչպէս քո ծառաներէդ մինն»։ Նա պատրաստուեցաւ և ճանապարհ ընկաւ եկաւ իւր հօր մօտ։ Դեռ շատ հեռու էր, հայրը տեսաւ եւ գութը շարժուելով իւր դժբաղդ որդւոյ վրայ, նորա առաջը վազեց, փարեցաւ պարանոցուն, գրկեց եւ սկսաւ համբուրել։ Այն ժամանակ որդին ասաց. «Հա՛յր մեղայ երկնքին դէմ՝ եւ քո առջեւդ. չ՚եմ արժանի քո որդին կոչուելու»։ Բայց հայրը նորա խօսքն ընդհատեց եւ հրամայեց ծառաներուն ամենալաւ հանդերձներ բերել եւ հագցնել որդուն. հրամայեց նոյնպէս

մատանին մատը դնել եւ կօշիկներն ոտքերուն ։ Պատուիրեց պարարակ եզը մորթել, ուրախութեան խնջոյք կազմել, ուտել եւ ուրախանալ. վասն զի կ'ասէր հայրն. «Այս իմ որդին որ ես մեռած կը համարէի՝ այժմ ողջացաւ, կորսուած կը կարծէի՝ եւ այժմ գտնուեցաւ»։ Այս ուրախութեան ժամանակ նորա մեծ որդին դարձաւ ագարակէն ուր կ'աշխատէր, եւ երբ նուագարաններուն եւ երգերուն ձայնը լսեց, հարցուց ծառաներէն մէկուն, — Այս ի՞նչ է ։ — Ծառան պատասխանեց. «Եղբայրդ եկաւ եւ հայրդ հրամայեց պարարակ եզը մորթել եւ խնջոյք պատրաստել, կամելով ամենուն յայտնել իւր ուրախութիւնն իւր որդւոյ կենդանութեան եւ առողջութեան համար»։ Այնքան տխրեցաւ երէց որդին, որ չ'էր ուզեր տուն մտնել, բայց հայրը նորա առաջն եկաւ և աղաչելով համոզեց որ ներս մտնէ ։

Երէց որդին պատասխանեց. «Այսչափ տարի է որ ես կը ծառայեմ քեզ հաւատարմութեամբ, կը կատարեմ ամեն հրամաններդ եւ սակայն մի ուլ անգամ տուած չ'ես ինձ, որ իմ բարեկամներուս հետ ուրախանայի ։ Իսկ եղբայրս, որ ստացուածքներուդ կէսը վատնեց, նորա համար հրամայեցիր մորթել

պարարակ զուարակն»։ — «Որդեա՛կ իմ, պատասխանեց հայրը, դու միշտ ինձ մօտ ես, և ինչ որ ունիմ, քեզ կը պատկանի ։ Բայց դու ինքդ այժմ պէտք է ուրախ լինիս, որ քո եղբայրդ կորած էր՝ գտնուեցաւ, մեռած էր՝ կենդանացաւ»։

Այս առակը շատ խորհրդաւոր է եւ կը պարունակէ իւր մէջ Աստուծոյ անհուն մարդասիրութիւնն ։ Այս առակը կը ցուցընէ, թէ ի՛նչպիսի սիրով կ'ընդունի Աստուած զղջացած մեղաւորները ։

Ծ

ՈՂՈՐՄԱԾ ՍԱՄԱՐԱՑԻՆ. Ղուկ. Ժ. 25 ։

Մէկ Իսրայելացի, որ միշտ կը պարապէր Սուրբ Գիրք կարդալով եւ օրէնքներ ուսանելով, եկաւ Յիսուսի մօտ և ասաց. «Վարդապե՛տ, ի՞նչ գործեմ, որ յաւիտենական կեանք ժառանգեմ»։ Իսրայելացին հարցուց ո՛չ թէ Փրկչէն ճշմարտութիւն ուսանելու համար, այլ փորձելու. որովհետեւ օրինականները վարժած էին այս տեսակ խնդիրներու առաջարկութեան մէջ։ Յիսուս պատասխանեց. «Ի՞նչ է գրուած Օրինաց մէջ. ինչպէս կը կարդաս դու»։

Օրինականն ասաց. «Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ քու բոլոր սրտովդ, բոլոր անձնովդ, բոլոր զօրութեամբդ եւ բոլոր մտքովդ, եւ ընկերդ սիրէ՛ ինչպէս քու անձդ»։

Յիսուս ասաց. «Ճշմարիտ պատասխանեցիր. կատարէ այդ, և յաւիտենական կեանք կը ժառանգես»։

Օրինականն ամաչեց Յիսուսի պարզ եւ հասարակ պատասխանէն, եւ կը փափաքէր խորամանկ հարցմունքներով դժուարութեան մէջ պաշարել զՅիսուս եւ իւր ամօթը ծածկել, ուստի հարցուց.—«Բայց ո՞վ է իմ ընկերս»։ Երեւի թէ ինքն այն օրինական մեկնիչներէն էր, որոնք կը պատուիրէին ընկեր ճանաչել միայն Հրէաները և ոչ թէ ամեն մարդիկ։

Յիսուս, իբրեւ օրինականի հարցմունքին պատասխան, պատմեց յետագայ առակը։
—Մէկ մարդ Երուսաղեմէն Երիքով կ'երթար եւ աւազակաց ձեռքն ընկաւ, որոնք մերկացուցին, վիրաւորեցին և կիսակենդան թողին ճանապարհի մէջ և իրենք գնացին։

Մէկ քահանայ նոյն ճանապարհէն կ'անցնէր, տեսաւ վիրաւորուածն եւ անցաւ գնաց։ Նոյնպէս Ղեւտացի մի անցնելու ժամանակ տեսաւ վիրաւորուածն և առանց գթալու՝ հեռացաւ։ Վերջապէս նոյն ճանապարհէն կ'անցնէր Սամարացի մի. սա տեսաւ վիրաւորուածը, գթացաւ, ցաւեցաւ վրան, մօտեցաւ վէրքերը լուաց ձէթով եւ գինւով, փաթաթեց եւ գրաստի վրայ դնելով տարաւ պանդոկը եւ մինչեւ միւս օրը կը հոգար եւ խնամք կը տանէր։ Հետեւեալ օրը, երբ կամեցաւ իւր ճանապարհը շարունակել, կոչեց պանդոկապետը, հիւանդը յանձնեց եւ երկու դահեկան տուաւ ասելով. «Խնամք տար այս հիւանդին, եթէ իմ տուածէն աւելի ծախք ընես, յետ դարձած ժամանակ կը վճարեմ»։

Այս անցքը պատմելէն զկնի՝ Յիսուս հարցուց օրինականին. «Այս երեք անձինք-

ներէն ո՞րն էր աւելի մերձաւոր աւազակաց ձեռքն ընկած մարդուն »։

Օրինականը պատասխանեց. « Նա, որ գթացաւ եւ ողորմութիւն ըրաւ »։ Այն ժամանակ Փրկիչը պատասխանեց. « Ուրեմն գնա՛ եւ դու ինքդ մի եւ նոյնը կատարէ՛ »։

ԾԱ.

ԵՐԿՈՒ ՊԱՐՏԱՊԱՆՆԵՐՈՒ ԱՌԱԿԸ

Մատթ. ԺԸ. 23։

ՅԻՍՈՒՍ ասաց. « Մէկ թագաւոր, երբ հաշիւ կը պահանջէր իւր ծառաներէն եւ կալուածոց վերակացուներէն, կոչեց իւր մօտ ծառաներէն մէկը, որ պարտական էր բիւր (10,000) քանքար։ Եւ որովհետեւ չը կարողացաւ հատուցանել այս գումարը, տէրը հրամայեց պարտապանին, վաճառել իւր կինը, որդիքը եւ ստացուածքը, եւ պարտքը վճարել։ Ծառայն ընկաւ տիրոջ ոտքերը եւ ասաց. « Փոքր ինչ համբերէ եւ բոլոր պարտքը կը հատուցանեմ »։ Թագաւորը գթացաւ ծառային վրայ, ազատութիւն շնորհեց և բոլոր պարտքը ներեց։ Երբ ելաւ ծառայն, հանդիպեցաւ իւր ընկերներէն մէկուն, որ իրեն պարտք էր հարիւր դահեկան։ Իսկոյն բռնեց

իւր պարտապանը, կը խեղդէր եւ կ'ասէր. « Շուտով վճարէ՛ ունեցած պարտքդ »։ Ընկերը ոտքն ընկաւ և կ'աղաչէր ասելով. « Համբերէ՛ և կը վճարեմ »։ Բայց պարտատէրը չը նայելով պարտապանի աղաչանքին, հրամայեց բանտը դնել և չ'ազատել մինչեւ որ վճարէ։

Թագաւորի ծառաներէն ոմանք այս անցքը տեսնելով շատ տրտմեցան եւ գնացին Թագաւորին պատմեցին։ Թագաւորը կոչել տուաւ իւր մօտ չար ծառայն և ասաց. « Խըստասիրտ եւ չար հոգի, ես բոլոր պարտքդ քեզ շնորհեցի՝ աղաչելուդ համար. իսկ դու ինչո՞ւ ծառայակցիդ չ'ողորմեցար »։ Թագաւորը բարկացաւ և դահիճներու ձեռքը մատնեց, մինչեւ որ բոլոր պարտքը հատուցանէ։

Այս առակը ներողութեան ամենագեղեցիկ օրինակ է։ Եթէ կը ցանկանք մեր մեղքերուն թողութիւն ստանալ մեր երկնաւոր Թագաւորէն, մենք եւս պարտական ենք մեր ընկերներու յանցանքը թողուլ, որոնք մեր դէմ մեղանչած են։ Վասն զի առանց մեր ընկերի յանցանքը ներելու՝ անհնար է որ Աստուծմէ թողութիւն ստանանք մեր մեղքերուն։ Որովհետեւ Աստուծոյ դէմ ունեցած մեր յանցանքներն աւելի մեծ են՝ քան թէ մեր ընկերաց յանցանքը մեր դէմ։

ԾԲ

ՄԱՔՍԱՒՈՐՆ ԵՒ ՓԱՐԻՍԵՑԻՆ. Ղու.-կ. ԺԸ. 10։

Յիսուս մի առակ ասաց այն մարդիկներուն համար, որոնք ինքնահաւան են, կը պարծին իրենց առաքինութեան եւ սրբութեան վրայ եւ կ'ատեն սրտաբեկ մեղաւորները։ Յիսուսի առակն էր այս։— Մէկ անգամ երկու մարդ տաճարը մտան աղօթելու, որոց մին փարիսեցի էր, իսկ միւսն մաքսաւոր։ Փարիսեցին ինքնահաւանութեամբ կանգնած՝ կ'աղօթէր այսպէս. «Աստուած, շնորհակալ եմ քեզմէն, որ ես յափշտակող, անիրաւ և շնացող չ'եմ ինչպէս ուրիշ մարդիկն և կամ այս մաքսաւորն։ Ես շաբաթն երկու անգամ կը պահեմ եւ իմ բոլոր ստացուածքէն տասանորդ կուտամ»։ Իսկ մաքսաւորը հեռու կանգնած, չ'էր համարձակեր աչքերն երկինք բարձրացնել եւ իւր կուրծքը ծեծելով՝ կ'աղաղակէր։ «Աստուած ողորմեա ինձ մեղաւորիս». այսինքն քաւէ իմ մեղքերս։

Այս առակը պատմելէն յետոյ Յիսուս աւելցուց այս խօսքերը. «Ճշմարիտ ասեմ ձեզ, որ այս մաքսաւորն աւելի արդարացած դարձաւ իւր տունը քան թէ փարիսեցին։

Ով որ կը բարձրացնէ իւր անձը՝ կը խոնարհի և ով որ կը խոնարհեցնէ՝ կը բարձրանայ»։

ԾԳ

ԴԱՐՁԵԱԼ ՄԻ ՔԱՆԻ ԱՌԱԿՆԵՐ

Մի մեծատուն շատ ցորեն ժողվեց իւր արտերէն եւ կը մտածէր ասելով՝ ի՞նչ պիտի ընեմ, տեղ չունիմ, որ հաւաքած ցորենս ամբարեմ։ Յետոյ ասաց. գիտեմ թէ ի՞նչ պիտի ընեմ, կը քանդեմ շտեմարաններս եւ աւելի կը մեծացնեմ, կը ժողվեմ նոցա մէջ բոլոր հարստութիւնս եւ կ'ասեմ իմ անձին. «Ո՛վ անձն, դու այնչափ հարստութիւն ունիս, որ շատ տարիներ քեզ բաւական է, այժմ հանգստացի՛ր, կե՛ր, խմէ՛ և ուրախ լեր»։ Բայց Աստուած ասաց այս մեծատանն. «Անմիտ, այս գիշեր պէտք է հոգիդ քեզմէն առնեն, ո՞ւմ պիտի թողուս քո հարստութիւնդ»։ Այս առակի վրայ աւելցուց Յիսուս յետագայ խօսքերը։ Մի եւ նոյնը պիտի պատահի այն մարդուն, որ աւելի կը հոգայ հարստութիւն ժողվելու՝ քան թէ Աստուծոյ կամքը կատարելու»։ Վասն զի մարդոյ ամենամեծ հոգը եւ ջանքը պէտք է լինի Աստուծոյ կամքը կա-

տարել եւ ո՛չ թէ իւր կեանքը եւ մտածմունքըն անցաւոր բաներու վրայ մաշել։

« Մի մարդ ունէր երկու որդի, ասաց Փրկիչը։ Նա առաջինին ասաց. Որդեա՛կ, գնա՛ աշխատէ այգւոյ մէջ։ — Բայց որդին պատասխանեց. — Չե՛մ երթար. յետոյ զղջացաւ եւ գնաց աշխատելու։ Հայրն եկաւ միւս որդւոյ մօտ եւ ասաց. — Գնա՛ աշխատէ այգւոյ մէջ։ — Նա պատասխանեց. — Ահա՛ կ՚երթամ, — բայց չը գնաց։ Այս երկուսէն ո՞րը կատարեց հօր կամքն. « Ունկնդիրները պատասխանեցին. Առաջինն »։ Այն ժամանակ Յիսուս ասաց փարիսեցիներուն։ « Ճշմարիտ ասեմ ձեզ, որ մաքսաւորներն ու մեղաւորները ձեզմէն առաջ պիտի մտնեն երկնից արքայութիւնը։ Յովհաննէս Մկրտիչն եկաւ ձեզ ճշմարտութիւն ուսուցանելու. դուք չը հաւատացիք. իսկ մաքսաւորներն ու մեղաւորները հաւատացին։ Այժմ եւս դուք կը տեսնէք և չ՚էք ապաշխարեր »։

Յիսուս ասաց. « Մի մարդ ունէր իւր այգւոյ մէջ թզենի մի, երեք տարի կ՚սպասէր, որ պտուղ ստանայ նոյն թզենիէն, բայց չ՚ըստացաւ։ Եւ ապա ասաց այգեպանին. Ահա՛ երեք տարի է որ կ՚ըսպասեմ պտուղ ստանալ և չ՚եմ ստանար. կտրէ ուրեմն այդ

թզենին, որ 'ի զուր՝ տեղ չը բռնէ։ — Այգեպանը պատասխանեց. — Մի տարի եւս թո՛ղ տէ՛ր, ես նորա շուրջը կը փորեմ եւ աղբով կը պատեմ, կարելի է որ այն ժամանակ պտուղ բերէ։ Իսկ եթէ չը բերեր, այն ժամանակ հրամայէ որ կտրեն »։

Այգւոյ տէրն է երկնաւոր Հայրն, այգեպանն է Աստուծոյ Որդին, իսկ թզենին է իւրաքանչիւր մարդ։ Աստուած մեզ ստեղծեց, որ պտուղ տանք, այսինքն բարի գործեր գործենք եւ մեր ժամանակը կամ կեանքը օգտաւէտ բաներու համար գործ դնենք. իսկ եթէ անպտղաբեր մնանք եւ 'ի չարն գործ դնենք թէ՛ մեր կեանքն եւ թէ՛ Աստուծոյ համբերութիւնը, նա այն ժամանակ յաւիտենական տանջանաց կը մատնէ զմեզ։ Ուրեմն մեր կենաց ամեն ժամերը բարի պտուղներով զարդարուած պիտի լինին, որ քրտնաթոր այգեպանի, այսինքն մարդասէր Փրկչի թափած արիւնն 'ի զուր չ՚անցնի մեր համար։

ԾԴ

ՔԱՆՔԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱԿՆ. Մատթ. ԻԵ. 14։

Յիսուս ասաց յետագայ առակը. “Մի հարուստ մարդ իւր հայրենիքէն օտար երկիր գնալու ժամանակ կոչեց իւր ծառայքն եւ բաժանեց նոցա մէջ իւր ունեցածը։ Միոյն տուաւ հինգ քանքար, միւսին երկու, և երրորդին մէկ, իւրաքանչիւրին իւր ընդունակութեան կամ կարողութեան համեմատ, որպէս զի շահեցնեն իրենց տիրոջ օգտին համար։ Հինգ քանքար ստացողը աշխատեցաւ և հինգ քանքար եւս շահեցաւ։ Նմանապէս եւ երկու քանքար ստացողն՝ երկու քանքար եւս շահեցաւ։ Իսկ նա որ մի քանքար ստացած էր, գետինը փորեց եւ քանքարը թաղեց, կարծելով թէ այս կերպով աւելի լաւ կը պահպանէ իւր տիրոջ դրամը։

Մի քանի ժամանակէն յետոյ տէրն իւր հայրենիքը դառնալով՝ ծառաները կոչեց եւ հաշիւ պահանջեց այն քանքարներու մասին, զորս յանձնած էր նոցա։ Հինգ քանքար ըստացողն ասաց. “Տէ՛ր, դու ինձ հինգ քանքար տուիր և ահա՛ հինգ քանքար եւս շահեցայ”։ Տէրն ասաց. “Ապրիս, բարի և հաւատարիմ ծառայ, որովհետեւ սակաւուն հաւատարիմ

եղար, շատի վրայ կը նշանակեմ զքեզ, որ կառավարես։ Մասնակից եղիր ուրեմն տիրոջդ ուրախութեանը”։

Երկու քանքար ստացողն ասաց. “Տէ՛ր, դու ինձ երկու քանքար յանձնեցիր, ահա՛ երկու քանքար եւս շահեցայ”. — “Ապրիս, ասաց տէրն, ո՛վ բարի եւ հաւատարիմ ծառայ, որովհետեւ սակաւ բանի մէջ հաւատարիմ եղար, ես քեզ շատ բան կը հաւատամ։ Ուրախացի՛ր ուրեմն տիրոջդ հետ միասին”։

Վերջապէս եկաւ նա, որ մի քանքար ստացած էր եւ ասաց. “Տէ՛ր, ես քեզ կը ճանաչեմ և գիտեմ, որ խիստ մարդ ես, կը հնձես այն տեղէն, ուր չ՚ես սերմանած եւ կը ժողվես այն տեղէն, ուր չ՚ես սփռած։ Ես վախցայ քեզմէն, ուստի եւ քանքարդ թաղեցի գետնի մէջ, ահա՛ նոյնը կը դարձնեմ քեզ”։

Այն ժամանակ տէրն ասաց. “Չար եւ ծոյլ ծառայ, եթէ գիտէիր՝ որ ես կը հնձեմ այն տեղէն, ուր չ՚եմ սերմանած, եւ կը ժողվեմ այն տեղէն, ուր չ՚եմ սփռած, պարտական էիր ուրեմն իմ քանքարը սեղանաւորներուն տալ, որ ես եկած ժամանակս շահով ստանայի։ Արդ առէ՛ք քանքարը եւ տը-

ւէք նորան, որ տասն քանքար ունի։ Որովհետեւ ունեցողին կը տրուի և կ'աւելնայ, իսկ ով որ չունի և ունենալու փափագ եւս չունի, ունեցածն եւս ձեռքէն կ'առնուի։ Հանեցէք ուրեմն այս անպիտան ծառայն արտաքին խաւարը, ուր պիտի լինի լալ եւ ատամանց կրճտել »։

Այս առակով կ'ուսուցանէ մեզ Յիսուս որ մենք պարտական ենք Աստուծմէ մեզ տրուած ընդունակութիւններն ու շնորհքները մեր աշխատանքով և ժրաջանութեամբ արդիւնաւորել և ամէն նորա շնորհած պարգեւներն օգտակարութեամբ գործածել։ Կ'ուսուցանէ որ մեր աստուածատուր կարողութիւնքն եւ ընդունակութիւնքն կը բազմապատկին, երբ մեր կողմէն եւս կ'աշխատինք և մեր իմացածն ուրիշներուն կ'ուսուցանենք։

ԾԷ

ԱՅԳԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՎԱՐՁՈՒԱԾ ՄՇԱԿՆԵՐՈՒ ԱՌԱԿԸ. Մատթ. Ի. 1։

ԻՍՐԱՅԵԼԱՑԻՔ կը պարծենային, որ իրենք 'ի վաղուց անտի Աստուծոյ ընտրեալ ազգն են, և կը կարծէին թէ միայն իրենց համար պիտի

ծնանի խոստացեալ Փրկիչն։ Նոքա ամենեւին չ'էին ուզեր հաւատալ, որ կռապաշտներն եւս, այսինքն Ճշմարիտ Աստուածն չը ճանաչողները, կարող են Քրիստոսի արքայութիւնը մտնել։ Յիսուս յետագայ առակով կամեցաւ ցոյց տալ թէ որչափ անիրաւ և խստասիրտ են նոքա, եւ որչափ ողորմած է Աստուած ամէն մարդիկներու համար, որոնք վաղ թէ ուշ զղջմամբ կը դառնան առ Աստուած։

Յիսուս կ'ասէր. « Երկնային արքայութիւնը նման է տանուտէր մարդոյ, որ առաւօտեան վաղ գնաց մշակներ վարձեց իւր այգւոյ համար։ Օրը մէկ դահեկանով վարձեց բանուորները եւ ղրկեց այգին աշխատելու։ Ժամը երեքին եւ իննին դարձեալ ելնելով՝ ուրիշ պարապ մշակներ եւս գտաւ, վարձեց եւ այգին ղրկեց աշխատելու։ Վերջապէս, արեւը տակաւին մայր չը մտած, ժամը տասն եւ մէկին հրապարակի մէջ տեսաւ անգործ կանգնած մարդիկ, հարցուց՝ ինչո՞ւ անգործ էք մնացած։ Մշակները պատասխանեցին, — Որովհետեւ մեզ չը վարձեցին։ — Դուք եւս գնացէք այգին, — ասաց տանուտէրը, վարձը բաժանած ժամանակ կ'ըստանաք ինչ որ արժան է »։

Երեկոյեան՝ տանուտէրը հրամայեց կա-

ռավարչին, որ բոլոր մշակները կոչէ, և սկսաւ նոցա վարձը բաժանել, վերջիններէն սկսելով, որոնք ամենէն յետոյ եկած էին։ Իւրաքանչիւր մշակ ստացաւ մի մի դահեկան, նաեւ նոքա, որոնք տասնումէկ ժամին էին գնացած։ Առաջինները գալով կը սպասէին իբր թէ աւելի պիտի ստանան. բայց երբ տեսան թէ իրենց ստացածն ուրիշներուն հաւասար է, սկսան տրտնջալ տանտիրոջ վրայ և ասել. «Վերջինները ժամ մի աշխատեցան և այժմ մեզ նոցա հետ կը հաւասարեցնես, որ բոլոր օրուան ծանրութիւնը քաշեցինք եւ արեգակի տաքութեանը համբերեցինք»։ Տանուտէրը պատասխանեց մէկուն. «Ես քեզ չ'եմ զրկած, չէ՞ որ դու ինձ հետ մէկ դահեկանի խօսք կապեցիր։ Ա՛ռ դու քեզ պատկանածն եւ գնա՛. ես կ'ուզեմ, որ վերջինին եւս այնքան տամ՝, ինչքան քեզ տուի։ Միթէ ես իշխանութիւն չ'ունի՞մ իմ սեպհականութեան վրայ։ Միթէ կը նախանձի՞ս, որ ես առատ եմ»։

Այսպէս պիտի լինի երկնային արքայութեան մէջ։ Առաջինները յետին պիտի լինին, և յետինները՝ առաջին։ Որովհետեւ կոչուածները շատ են, բայց ընտրուածները սակաւ»։

Յիսուս այս առակով կ'ուսուցանէ մեզ,

որ մեր կենաց ո՛ր ժամանակին մէջ որ զղջանք, դարձեալ Աստուած կ'ընդունէ մեր զղջումը և կը վարձատրէ ապաշխարած մեղաւորները այն երանութեամբ, որ պատրաստած է արդարոց համար։ Բայց որովհետեւ մեր կենաց ոչ մի վայրկեանը մեր ձեռքը չ'է, և անորոշ է մեր մահուան ժամը, ուստի պէտք է որ միշտ պատրաստ լինինք և չ'յետաձգենք մեր զղջումը եւ ուղղութիւնը։ Միշտ պարտական ենք այնպէս վարել մեր կեանքը, որ պատրաստ լինինք Աստուծոյ դատաստանին ներկայանալու։ Այս պատճառաւ է, որ Աւետարանը միշտ պատրաստութիւն եւ արթնութիւն կը քարոզէ մեզ։

ԾԶ

ԱՅԳԻՈՅ ԱՌԱԿԸ. Մատթ. ԻԱ. 33։ Մարկ. ԺԲ. 1։ Ղուկ. Ի. 9։

Փրկիչն մի անգամ երբ կը քարոզէր Երուսաղեմի տաճարին մէջ՝ Հրէաներուն՝ ասաց յետագայ առակը։

Մի մարդ այգի տնկեց, ցանկով պատեց, հնձան փորեց, կանգնեց աշտարակ նորա մէջ

և այգին յանձնելով մշակներուն՝ ինքն գնաց օտար երկիր շատ տարիներ մնալու համար։

Երբ այգեկութի ժամանակն հասաւ՝ ղրկեց իւր ծառաները, որ երթան մշակներէն պահանջեն խաղողի գինը. բայց մշակներն այն ղրկած ծառաներէն մի քանիսը սպանին, մի քանիսը քարկոծեցին և միւսները տանջելով հալածեցին։ Տէրը ղրկեց ուրիշ ծառաներ, առաջիններէն աւելի շատ, բայց սոցա հետ եւս նոյնպէս վարուեցան։ Վերջապէս այգւոյ տէրն ասաց. «Ղրկեմ որդիս, կարելի է ամաչեն»․ բայց մշակներն երբ տեսան որդին՝ ասացին. «Ահա այս է ժառանգը, եկէք սպանենք և նորա ժառանգութեանը տիրենք»։

Իսկոյն բռնեցին ղրկուած որդին, այգիէն դուրս հանին եւ սպանին։

Այս առակը պատմելէն յետոյ Յիսուս հարցուց քահանաներուն եւ դպիրներուն. «Երբ այգւոյ տէրը գայ, ի՞նչ պիտի ընէ մշակներուն»։ Նոքա պատասխանեցին. — Նա պիտի դատապարտէ այն չար մշակներն եւ այգին պիտի տայ ուրիշներուն, որոնք իւր ժամանակին պտղոյ գինը կը հատուցանեն։ — Յիսուս ասաց Հրէաներուն. «Այսպէս ահա ձեզմէն պիտի խլլի երկնքի արքայութիւնը եւ պիտի յանձնուի այն ազգին, որ պտուղ կը բերէ»։

Քահանայապետներն ու Դպիրները զգալով, որ այս առակը իրենց կը վերաբերի, կ'ուզէին նոյն ժամին բռնել զՅիսուս, բայց կը վախնային ժողովրդէն, ուստի ղրկեցին նորա մօտ խորամանկ մարդիկ, որ անզգոյշ խօսք մի հանեն նորա բերնէն եւ մատնեն քաղաքական կառավարութեան։

Փարիսեցիներուն աշակերտները եւ Հերովդիանոսները մօտեցան Յիսուսին և ասացին. «Վարդապետ, մենք գիտենք, որ դու ճշմարիտ ես եւ ոչ ոքի երեսին չ'ես նայիր (այսինքն աչառութիւն չ'ես ըներ), այլ ճշմարտութեամբ կ'ուսուցանես Աստուծոյ ճա-

նապարհը։ Ասա մեզ ուրեմն, մենք Հրէաներս պարտակա՞ն ենք արդեօք հարկ տալ Հռովմայեցւոց կայսեր»։ Յիսուս նոցա խորամանկութիւնը հասկնալով ասաց. «Ինչո՞ւ կը փորձէք զիս. ցուցէք ինձ դահեկան մի. որո՞ւ պատկերը և որո՞ւ անունն է վրան գրուած»։ Նոքա պատասխանեցին.— Կայսեր։— «Ուրեմն կայսերը տուէք կայսեր, իսկ Աստուծոյն՝ տուէք Աստուծոյ»։ Երբ այս լսեցին, ամէնքը զարմացան նորա իմաստուն պատասխանին վրայ եւ գնացին։

Իսկ Քահանայապետներն ու Դպիրները չ'էին համարձակեր առանց պատճառի Յիսուսն բռնել. վասն զի նոքա կը վախնային ժողովրդէն, որ զՅիսուս որպէս մարգարէ կ'ընդունէին։

ԾԷ

ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ. Մատթ. ԻԲ. 1։ Ղուկ. ԺԴ. 16։

Յիսուս ասաց. «Երկնքի արքայութիւնը նման է այն հարսանիքին, որ Թագաւորը պատրաստեց իւր որդւոյ համար։ Նա շատերը կոչեց հարսանիք, բայց սակաւներն եկան։ Երբ Թագաւորը ղրկեց իւր ծառաները, որ

յայտնեն թէ ճաշը արդէն պատրաստ է եւ կըսպասեն հրաւիրեալներուն, մէկը կը հրաժարուէր ասելով թէ՝ պէտք է գնամ՝ ագարակս տեսնելու, միւսը կ'ասէր՝ գործ ունիմ, իսկ ոմանք մինչեւ անգամ անարգեցին եւ սպանին Թագաւորի հրաւիրակներն։ Երբ Թագաւորն այս բանը լսեց, սաստիկ բարկացաւ եւ զինուորներ ղրկեց որ սպաննողներն սպաննեն և նոցա քաղաքներն այրեն։ Յետոյ Թագաւորն ասաց իւր ծառաներուն. «Հարսանիքը պատրաստ է, բայց հրաւիրուածներն անարժան գտնուեցան. գնացէք ուրեմն եւ ում որ հանդիպիք ճանապարհի վրայ ամէնքը հարսանիք հրաւիրեցէք»։ Ծառաները կատարեցին Թագաւորի հրամանն եւ առհասարակ չար և բարի մարդկանց մեծ բազմութիւն ժողովեցին ճաշի համար, այնպէս որ բոլոր պալատը լցուած էր հիւրերով։

Թագաւորն ելաւ որ իւր հիւրերը տեսնէ, և նոցա մէջէն մին նկատելով, որ հարսանեաց հանդերձ չ'ունէր՝ ասաց. «Ի՞նչպէս մտար դու այս տեղ առանց հարսանեաց հանդերձի»։ Բայց նա լուռ եղաւ։ Այն ժամանակ Թագաւորն ասաց իւր ծառաներուն. «Կապեցէք նորա ձեռքերն ու ոտքերն և ձգեցէք արտաքին խաւարի մէջ, ուր պիտի լինի լալ

եւ ատամանց կրճտումն։ Վասն զի կոչուածները շատ են, բայց ընտրուածները սակաւ»։

Թագաւորի հարսանիքը հրաւիրուածները Հրեաներն են, որոց Քրիստոսի վարդապետութիւնը քարոզուեցաւ ուրիշ ազգերէն առաջ։ Այն հիւրն, որ հարսանիք եկած էր առանց վայելուչ հագուստի, օրինակ է այն մարդիկներուն, որոնք անուամբ քրիստոնեայ են եւ Քրիստոսի եկեղեցւոյն կը պատկանին, բայց անվայել կեանք կը վարեն։ Իսկ ճանապարհներէն ժողված մարդիկն են ամեն ազգեր. վասն զի քրիստոնէութիւնն առանց խտրութեան բոլոր մարդկութիւնն իւր ծոցը կը հրաւիրէ։

ԾԲ

ՏԱՍՆ ԿՈՅՍԵՐՈՒ ՎՐԱՅ. Մատթ. ԻԵ. 1։

Յիսուս իւր ունկնդիրները յորդորելու համար ամեն սովորական պատահմունքներէ խրատական օրինակներ կ'առնէր և կ'ուսուցանէր։ Հարսանեաց ժամանակ Իսրայելացւոց մէջ սովորութիւն կար, որ հարսի ընկերները կըսպասէին նորապսակին, որ սովորաբար գիշերը կուգար, եւ այն ժամանակ կոյսերը վառած լապտերներով առաջ կ'եր-

թային և ուղեկցութեամբ կըբերէին մինչեւ այն տունն, ուր պիտի լինէր հարսանիքն։ Այս սովորութենէն առիթ առնելով՝ Յիսուս պատմեց յետագայ առակը։

«Երկնքի արքայութիւնը նման է տասն կոյսերու, որոնք լապտերներ առին՝ որ փեսային առաջ գնան։ Այս կոյսերէն հինգն իմաստուն էին, իսկ հինգը՝ յիմար։ Յիմարները լապտերներ առին, բայց ձէթ չըպատրաստեցին։ Իսկ իմաստուններն իրենց հետ ամանով ձէթ առին։ Բայց որովհետեւ փեսան ուշացաւ, ամենքը քնացան։ Կէս գիշերուան մէջ ձայն բարձրացաւ, թէ՝ ահա՛ փեսան կուգայ, աճապարեցէ՛ք շուտով առաջն ելնելու։ Կոյսերն իսկոյն ելան և վառեցին իրենց լապտերներն։ Այն ժամանակ յիմարներն ասացին իմաստուններուն. «Ձէթ տուէ՛ք մեզ, որովհետեւ ահա՛ մեր լապտերները կը մարին»։ Իմաստունները պատասխանեցին. «Եթէ մեր ձէթէն ձեզ ևս մասն տանք, բաւական չըլինիր մեզ եւ ձեզ, ուրեմն աւելի լաւ է, որ գնաք ձեզ համար ձէթ գնէք որչափ հարկաւոր է։ Մինչեւ նոքա գնացին ձէթ գնելու, փեսայն եկաւ։ Պատրաստ գտնուողները նորա հետ ներս մտան հարսանեաց ուրախութիւնը կատարելու եւ դռները փակեցին։ Յետոյ

Եկան միւս կոյսերն եւ սկսան ասել. “Տէ՛ր, Տէ՛ր, բա՛ց մեզ դուռն”։ Բայց փեսայն պատասխանեց. “Ես ձեզ չեմ ճանաչեր”։

Այսպէս ուրեմն, պատրաստ կացէք, ասաց Յիսուս, որովհետեւ դուք ո՛չ օրը գիտէք և ո՛չ ժամը՝ թէ երբ պիտի գայ մարդոյ Որդին (կենդանիներն ու մեռեալները դատելու)։

ԾԹ

ՄԵԾԱՏԱՆ ԵՒ ՂԱԶԱՐՈՍԻ ԱՌԱԿՆ

Ղուկ. ԺԶ. 19։

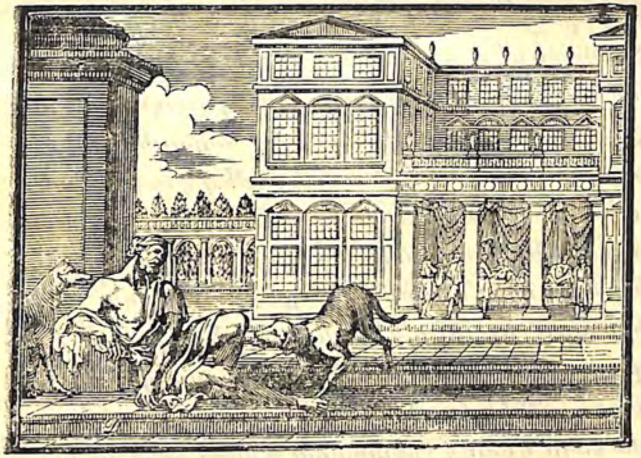

ՅԻՍՈՒՍ չարունակելով ուսուցանել ժողովրդին՝ ասաց յետագայ առակն եւս։

“Մի քաղաքի մէջ կը բնակէր մի հարուստ մարդ, որ միշտ կը հագնէր ծիրանի եւ բեհեզ, և ամեն օր կ'ուրախանար և կը զուարճանար։ Կար նոյնպէս աղքատ մի Ղազարոս անունով որ բոլորովին ծածկուած էր վէրքերով եւ պառկած էր հարուստի դրան մօտ։ Այս խեղճը կը կերակրուէր այն փշրանքներէն, որոնք կը թափուէին մեծատան սեղանէն, եւ չ'ունէր խնամող, միայն շները կուգային և կը լիզէին նորա վէրքերն։ Այս աղքատն մեռաւ և հրեշտակները նորա հոգին տարան Աբրահամի գոգը։ Մեռաւ նոյնպէս հարուստն և փառքով թաղուեցաւ։ Դժոխքի տանջանաց մէջէն աչքը վեր բարձրացուց հարուստն եւ հեռուէն տեսաւ, որ Ղազարոսն Աբրահամի գոգն է։ “Հա՛յր Աբրահամ, աղաղակեց մեծատունը, խղճա՛ վրաս. ղրկէ Ղազարոսը, որ իր մատին ծայրը թաց ընէ և զովացնէ լեզուս, վասն զի սաստիկ տապէն կը պապակիմ”։ — “Որդեա՛կ, պատասխանեց Աբրահամ, միտքդ բե՛ր, որ դու քո կենդանութեանդ ժամանակ վայելեցիր բոլոր երկրաւոր բարութիւնները, իսկ Ղազարոս աղքատութեան մէջ կը տառապէր։ Այժմ նա այս տեղ կը մխիթարուի եւ դու կը տանջուիս։ Եւ բաց յայսմանէ, մեր եւ ձեր մէջ

մեծ վիհ կայ եւ այս անդունդէն ո՛չ դէպ 'ի ձեզ կարող են անցնիլ և ո՛չ այդ տեղէն դէպ 'ի մեզ։ Այն ժամանակ դժբաղդն ասաց. «Աղաչեմ զքեզ, հա՛յր, ղրկէ Ղազարոսն մեր տունը. ես հինգ եղբայր եւս ունիմ, թո՛ղ երթայ զգուշացնէ, որ չըգան այս չարչարանաց տեղն»։ Աբրահամ պատասխանեց. «Նոքա ունին Մովսէսն և այլ մարգարէները, թո՛ղ նոցա լսեն»։ — «Ո՛չ, հա՛յր իմ, ասաց տանջուողն, եթէ մեռեալներէն մին երթայ նոցա մօտ, անպատճառ նոքա պիտի ապաշխարեն»։ — Աբրահամը ասաց. «Եթէ Մովսէսին և մարգարէներուն չ'են լսեր, նմանապէս չ'են հաւատար և չ'են համոզուիր, եթէ մեռեալներէն մին յարութիւն առնէ»։

Քանի՜ քանի մեծատուններ կան աշխարհիս մէջ որ առատօրէն կը վայելեն իրենց հարստութիւնն եւ չ'են կարեկցիր այն աղքատներուն, որոնք իրենց դուռը կը դեգերին։ Քանի՜ մարդիկ կան, որ ճոխութեան եւ իշխանութեան մէջ կը լողան եւ բոլորովին մոռացած են իրենց նման մարդիկն, որոնք զանազան վիշտերու մէջ կը տառապին։ Բայց Աստուծոյ գթութեան աչքէն երբէք անտես չ'են վշտացեալներն։ Նա անպատճառ օր մի պիտի քաղցրացնէ նոցա կրած դառնութիւնները, մանաւանդ եթէ Աստուծոյ անուան եւ ճշմարտութեան համար մատնուած են տառապանքներու։ Մեծատուններն աւելի պիտի գրաւէին Աստուծոյ սէրն, եթէ իրենց սեղանն անկարող եւ անօգնական աղքատներու համար բաց լինէր, եթէ իրենց տունն իբրեւ կարօտելոց գանձարան լինէր, և եթէ իրենք մարդասիրութեամբ վառուած լինէին։ Ի՛նչ տեղ պակաս է գթութիւնը մարդկանց մէջ եւ տիրած է անձնապաշտութիւն, այն տեղէն վերցուած է երջանկութիւնն, որ միայն մարդասէր և սուրբ սրտերու բաժինն է։

Կ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐՆ ԵՒ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ. Մատթ. Ի. 26. Մարկ. Ժ. 46։ Ղուկ. ԺԸ. 35։ Մարկ. Է. 31։ Ղուկ. ԺԷ. 12։

Յիսուս մի անգամ եկաւ Երիքով քաղաքը։ Ճանապարհի վրայ նստած էր կոյր աղքատ մի եւ կը խնդրէր ողորմութիւն։ Այս կոյրը լսելով որ իւր մօտէն շատ ժողովուրդ կ'անցնի, հարցուց. «Այս ի՞նչ է»։ — Պատասխանեցին. — «Յիսուս Նազովրեցին կանցնի այս տեղէն»։ — Կոյրը սկսաւ աղաղակել.

«Դաւթի որդի, ողորմեա՛ ինձ»։ — Առջեւէն գնացողները կը սաստէին եւ կը հրամայէին լռել. իսկ նա եւս աւելի կ՚աղաղակէր. «Դաւթի՛ որդի, ողորմեա՛ ինձ»։ Յիսուս կանգնեցաւ եւ հրամայեց, որ կոյրը իւր մօտ բերեն եւ ապա հարցուց. «Ի՞նչ կամիս» - Կոյրը պատասխանեց. «Այնպէս արա՛ որ աչքերս տեսնեն»։ — «Տե՛ս, ասաց Փրկիչը, քո հաւատքդ քեզ փրկեց»։ Նոյն րոպէին կոյրը սկսաւ տեսանել եւ Տիրոջ ետեւէն գնալով կը փառաւորէր զԱստուած։ Նոյնպէս սկսան փառաւորել ամէնքն, որոնք այս հրաշքը տեսան։

Միւս անգամ բերին Յիսուսի մօտ մի խուլ եւ համր մարդ եւ կը խնդրէին որ ձեռքը նորա վրայ դնէ։ Յիսուս մատները նորա ականջներու վրայ դրաւ, ձեռքէն բռնեց եւ ապա աչքերն դէպ ՚ի երկինքը բարձրացնելով՝ ասաց. «Բացուի՛ր»։ Նոյն րոպէին խուլը եւ համրը սկսաւ խօսիլ եւ լսել։ Յիսուս արգիլեց որ ուրիշներուն չը յայտնէ, բայց որչափ Փրկիչն կ՚արգիլէր, նա աւելի եւս փառաբանութիւն կը մատուցանէր։ Իսկ ժողովուրդը զարմացած կ՚աղաղակէր՝ նորա (Յիսուսին) տուած է իշխանութիւն երկրիս վրայ. ահա՛ խուլերը կը լսեն եւ համրերը կը խօսին։

Մի անգամ Յիսուս տեսաւ տասն բորոտ-

ներ, եւ որովհետեւ այս ցաւը տարափոխիկ էր, նոքա չ՚էին համարձակեր մարդոց մօտենալ, այլ միայն հեռուէն կ՚աղաղակէին. «Տէ՛ր, օգնէ մեզ»։ Յիսուս տեսնելով՝ ասաց. «Գնացէ՛ք, ձեր անձը ցուցէ՛ք քահանային»։ Բորոտները հաւատացին Յիսուսի խօսքին եւ հնազանդեցան։ Մովսիսի օրէնքը կը հրամայէր, որ բորոտութենէ սրբուածները յայտնուէին քահանային, որովհետեւ քահանայքը պէտք է քննէին եւ վկայէին, որ նոքա կարող են կրկին դառնալ եւ մարդկանց հասարակութեան մէջ մտնել։ Քահանայից մօտ գնալու ժամանակ՝ բորոտները զգացին, որ սրբուած են իրենց ախտէն։ Բժշկուածներէն մին դարձաւ Յիսուսի ոտներն ընկաւ եւ բարձր ձայնով կը գոհանար եւ կ՚օրհնէր զԱստուած, եւ այս անձն էր Սամարացի, որ Հրէաներուն ատելի էր։ Յիսուս ասաց նորան. «Չէ՞ որ ես տասն անձինք բժշկեցի, ո՞ւր են մնացած իննը։ Ինչո՞ւ չ՚եկան նոքա զԱստուած փառաւորելու, այլ միայն եկաւ այս օտարազգին»։

Յետոյ ասաց բժշկուածին. «Ե՛լ, գնա՛ խաղաղութեամբ. քո հաւատքդ քեզ փրկեց»։

ԿԱ

ԶԱՔԷՈՍ. Ղուկ. ԺԹ. 1։

ՅԻՍՈՒՍ կը մտնէր Երիքովէն։ Այս քաղաքի մէջ կը բնակէր հարուստ մաքսապետ մի, Զաքէոս անունով։ Նա շատ կը փափաքէր Յիսուսը տեսնել, բայց կարճահասակ լինելով՝ չ'էր կարող Փրկչին շրջապատած ժողովրդի ետեւէն տեսնել։ Ճանապարհի վրայ կար թզենի մի. Զաքէոս իսկոյն ելաւ այս ծառի վրայ՝ որ գոնէ այն տեղէն տեսնէ աստուածային վարդապետը։ Երբ Յիսուս ծառին մօտեցաւ՝ կոչեց զԶաքէոս, որ թզենու վրայ նստած էր, և ասաց. «Զաքէ՛ոս, իջիր այդ տեղէն։ Ես քո տունը կուգամ»։

Այսպէս առատութեամբ վարձատրեց Փրկիչն զԶաքէոս այն փափաքին համար, որ կը ցանկար զՅիսուս տեսնել։ Զաքէոս շուտով իջաւ ծառէն և մեծ ուրախութեամբ Փրկիչն իւր տունն ընդունեց։ Ամեն տեսնողները կ'ասէին. «Ի՞նչպէս կարող է նա իջնել այն մարդոյ տունը, որ ամենու առջեւ համարուած է իբրեւ մեղաւոր»։

Իսկ Զաքէոս մօտեցաւ Յիսուսին և ուրախութեամբ ասաց. «Տէ՛ր, ես իմ բոլոր ստացուածքիս կէսը կուտամ աղքատաց, եւ ե-

թէ մէկը զրկած եմ քառապատիկ կը հատուցանեմ»։

Յիսուս պատասխանեց. «Այսօր փրկութիւն եղեւ այս տանն, որովհետեւ սա եւս Աբրահամի որդի է։ Մարդոյ Որդին եկաւ կորածները փրկելու»։

Այս տեղէն կ'ուսանինք, որ ամեն բարի ցանկութիւն միշտ կը վարձատրուի Աստուծմէն։ Բաւական է որ մարդ 'ի բոլոր սրտէ փափաքի Աստուծոյ հետ միանալու, միշտ կը տեսնէ որ Աստուած իւր մէջն է։

ԿԲ

ԿՈՅՐ ԾՆԱԾԻ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ. Յովհ. Թ. 1։

ՄԻ անգամ Յիսուս պատահեցաւ մի մարդոյ, որ կոյր ծնած էր եւ ճանապարհի վրայ նստած՝ անցնողներէն ողորմութիւն կը խնդրէր։ Յիսուսի աշակերտները կը կարծէին թէ ամեն մեծ պատահար կամ դժբաղդութիւն մի պատիժ է, որ Աստուած կը ղրկէ մարդոյ մեղաց համար։ Բայց որովհետեւ այս ողորմելին կարող չ'էր արժանի լինիլ այդ տեսակ պատժոյ, ըստ որում 'ի ծնէ կոյր էր, աշակերտները չը գիտէին թէ որուն վերաբերեն այս դժբաղդութիւնը, ուստի եւ հար-

ցուցին փրկչին. «Վարդապե՛տ, ո՞վ է մեղանչեր, սա՞, թէ իւր ծնողքը, որ այս խեղճը կոյր ծնուած է»։

Յիսուս պատասխանեց. «Ո՛չ ոք չ'է մեղանչած, ո՛չ սա ինքն եւ ո՛չ իւր ծնողները, այլ պատահած է այս, որ Աստուծոյ գործքերը յայտնուին»։

Պարտաւոր ենք իմանալ, որ Աստուծոյ ղրկած բոլոր նեղութիւնները, կա՛մ չարերն ուղղելու համար են եւ կա՛մ բարիները կատարելագործելու։ Չարագործներու չարչարանքը կը կոչուի պատիժ, իսկ բարեգործներունը՝ փորձանք կամ փորձութիւն։ Բայց թէ ո՞րը կը ղրկուի մարդուս, արդեօք պատի՞ժը՝ թէ փորձութի՞ւն, այն միայն Աստուած գիտէ և չարչարուողի խիղճը։ Ի՞նչ անհամեմատ բարերարութիւն է մեղաւորի համար, երբ նա իւր նեղութիւնները կրած ժամանակ՝ կը խոստովանի, որ այն նեղութիւնը ղրկուած է Աստուծմէ իւր մեղքերը քաւելու համար. բայց մանաւանդ ի՜նչ անհամեմատ մխիթարութիւն է բարեգործի համար, երբ կը խոստովանի, որ աստուածային փառաց համար պատրաստուոր է ամեն նեղութիւն եւ չարչարանք համբերութեամբ տանիլ եւ հաւատացած է անկասկած, որ ճշմարիտ եւ ողորմած

Աստուածն անպատճառ կը վարձատրէ ամեն վշտակրութեանց համար։

Յիսուս յաճախ կը յիշեցնէր աշակերտաց իւր մերձակայ մահն՝ և 'ի ծնէ կոյրի ընկղմած խաւարը համեմատելով այն խաւարի հետ, ուր իւր մահէն յետոյ պէտք է լինէր, ասաց. «Քանի որ ցերեկ է, պէտք է կատարեմ իմ Առաքչի գործքերը, վասն զի խաւարը կը հասնի և այն ժամանակ մարդ կարող չ'է գործել։ Մինչդեռ ես աշխարհի վրայ եմ, աշխարհի լոյսն եմ»։ Յետոյ թքեց գետինին, կաւ շինեց եւ ծեփելով կոյրի աչքերը՝ ասաց. «Գնա՛, լուա՛ Սելովամի աւազանին մէջ»։

Կոյրը գնաց լուացուեցաւ եւ աչքերը բացուեցան։ Այն ժամանակ ամեն դրացիներն ու ծանօթները սկսան միմեանց ասել. «Սա այն կոյրը չ'է՞, որ ողորմութիւն կը խնդրէր»։ Ոմանք կ'ասէին՝ իսկ եւ իսկ նա է. իսկ միւսները կ'ասէին՝ նորա նման է։ Իսկ ինքը ասաց, ես ճշմարտիւ այն կոյրն եմ։ Ամենքն հետաքրքիր եղան իմանալու՝ թէ ինչպէս բացուեցան նորա աչքերը։ Երիտասարդը պատասխանեց. «Այն մարդը, զոր Յիսուս կ'անուանեն, աչքերս կաւով ծեփեց եւ հրամայեց լուացուիլ Սելովամի աւազանի մէջ, եւ ապա սկսայ տեսնել»։ Բայց ո՞վ է այն մար-

դը, կը հարցնէին հետաքրքրութեամբ։ «Չը գիտեմ», պատասխանեց կոյրն»։ Այն ժամանակ կոյրը տարան փարիսեցիներու մօտ, որոնք նմանապէս հարցուցին՝ թէ ի՞նչպէս բացուեցան նորա աչքերն։ Բժշկուած կոյրը դարձեալ նոյն պատասխանը տուաւ փարիսեցիներուն ասելով. «Մէկը աչքերս կաւով ծեփեց, հրամայեց լուացուիլ. ես լուացուեցայ եւ ահա կը տեսնեմ»։

Յիսուս կոյրը բժշկեց շաբաթ օրը, ուստի եւ սաստիկ վէճ ծագեցաւ փարիսեցիներուն մէջ։ Ոմանք կ'ասէին՝ այս մարդը Աստուծմէ ղրկուած չ'է, որ շաբաթը չը պահեր. միւսները կ'ասէին՝ միթէ կարո՞ղ է մեղաւոր մարդը այսպիսի հրաշքներ գործել։ Վերջապէս հարցուցին բժշկուածին՝ դու ի՞նչ կ'ասես այն մարդոյ համար, որ աչքերուդ լոյս տուաւ։ — Ես կը կարծեմ որ նա մարգարէ է, պատասխանեց բժշկուածը։ Սակայն փարիսեցիները չ'էին ուզեր հաւատալ, որ նա կոյր ծնուած է, ուստի եւ կոչեցին նորա ծնողները։ «Սա ձեր որդի՞ն է, հարցուցին. դուք կ'ասէք, որ նա կոյր ծնուած է, այժմ ի՞նչպէս կը տեսնէ»։ Կոյրի ծնողները պատասխանեցին։ — «Նա ճշմարտիւ մեր որդին է եւ կոյր ծնած էր, բայց թէ այժմ ի՞նչպէս լոյս ստա-

ցան նորա աչքերը, այդ չը գիտենք։ Նա այժմ չափահաս է և ինքն կարող է իւր մասին խօսիլ»։ Ծնողները երկիւղէն այսպէս պատասխանեցին, որովհետեւ կը վախնային, որ եթէ բոլոր ժողովրդի առջեւ խոստովանելու լինին զՅիսուս որպէս Մեսիա, փարիսեցիները պիտի զիրենք հեռացնեն ժողովրդէն, եւ այս էր պատճառն որ ասացին՝ մեր որդին հասակն առած է, իրեն հարցուցէք։

Փարիսեցիները վերստին կոչելով բժշկուած կոյրը ասացին. «Փառք տո՛ւր Աստուծոյ։ Մենք գիտենք, որ քեզ բժշկողը մեղաւոր է, որովհետեւ շաբաթ օրը բժշկեց. դու եւս համաձայնիր մեզ հետ»։ — Նա պատասխանեց. «Ես չը գիտեմ թէ արդեօք մեղաւո՞ր է նա. միայն այսքանը գիտեմ, որ կոյր էի և այժմ կը տեսնեմ»։ — Փարիսեցիները վերստին կրկնեցին. «Ասա՛ մեզ, ի՞նչպէս բժշկեց քեզ»։ — «Ես արդէն պատմեցի ձեզ, պատասխանեց նա, բայց դուք չը կամեցաք լսել. ինչո՞ւ դարձեալ կրկնեմ։ Կամի՞ք արդեօք նորա աշակերտ լինիլ»։ Փարիսեցիք սաստիկ բարկացան այս պատասխանին վրայ և պարսաւելով կ'ասէին. — «Դու ինքն ես նորա աշակերտն, մենք Մովսէսի աշակերտ ենք։ Մենք գիտենք, որ Աստուած խօսեցաւ Մովսէսի հետ. իսկ

այդ մարդը մենք ամենեւին չենք ճանչեր, թէ ո՛ր տեղէն է»։ — «Զարմանալին այդ է, պատասխանեց բժշկուածը, որ դուք չըգիտէք թէ ո՞ր տեղէն է նա, բայց նա իմ աչքերուս լոյս տուաւ։ Ես գիտեմ որ Աստուած մեղաւորի աղօթքը չըլսեր, այլ կը լսէ այն մարդոյ աղօթքը, որ կը կատարէ Աստուծոյ կամքը։ Մինչեւ ցայսօր երբեք լսուած չ'է, որ մէկը կոյր ծնածի աչքը բանայ։ Եթէ նա Աստուծմէ ղրկուած չը լինէր, ի՞նչպէս կարող էր այդ հրաշքը գործել»։ — «Մեղաց մէջ ծնար եւ դարձեալ կը համարձակի՞ս մեզ ուսուցանել», աղաղակեցին փարիսեցիներն եւ ժողովրդէն դուրս հանեցին։

Յիսուս երբ այս բանը իմացաւ, տաճարի մէջ պատահելով բժշկուածին՝ ասաց. «Կը հաւատա՞ս դու Աստուծոյ Որդւոյն»։ — Երիտասարդը պատասխանեց. «Ո՞վ է նա, Տէ՛ր. ես կամիմ՝ հաւատալ»։ — «Ահա՛ դու կը տեսնես եւ կը խօսիս նորա հետ. պատասխանեց Փրկիչն»։ — Կը հաւատամ՝, Տէ՛ր, ուրախութեամբ աղաղակեց երիտասարդը եւ երկրպագութիւն տուաւ։

Յիսուս ասաց. «Ես եկած եմ՝ աշխարհ դատաստան ընելու, որ կոյրերը տեսնեն, իսկ տեսնողները կուրանան»։ Երբ այս խօսքերը

լսեցին փարիսեցիները, աղաղակեցին. «Միթէ մենք կո՞յր ենք»։ — «Եթէ դուք կոյր լինէիք, պատասխանեց Յիսուս, մեղք չ'էիք ունենար. բայց այժմ՝ կը կարծէք թէ ամեն բան կը տեսնէք, եւ այդ պատճառաւ դուք ուրիշներէն աւելի մեղաւոր էք»։

Աշխարհիս մէջ ամեն ժամանակ փարիսեցիներ կան, որոնք կը կարծեն թէ ամեն բան գիտեն եւ ամեն բան կը տեսնեն, սակայն ճշմարտապէս ոչինչ չ'են տեսներ։ Որչափ փարիսեցւոց գործքերը դատապարտուած են Աւետարանի մէջ, պէտք է իմանանք որ ամեն ժամանակ փարիսեցիութիւնը հակառակ է ճշմարիտ քրիստոնէութեան, վասն զի արտաքին աստուածպաշտութիւնն առանց ներքնոյն՝ բոլորովին անպտուղ է։

ԿԳ

ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆ ԳՏՆՈՂ ՄԵՂԱՒՈՐ ԿԻՆՆ

Ի վերջ Յովհ. Աւետարանին։

ՓԱՐԻՍԵՑԻՆԵՐՆ եւ օրէնուսոյցները (դըպիրները) կը նախանձէին Յիսուսի փառաց վրայ եւ ամեն կերպով կ'աշխատէին մէկ պատճառ գտնել եւ Փրկիչը դատապարտել։ Գի-

տէին որ նա բարեսիրտ է եւ կը կարծէին թէ պիտի պաշտպանէ մեղաւոր կինը, որ Մովսէսի օրէնքով արժանի էր 'ի մահ դատապարտուելու. ԵՒ այս կերպով որոշած էին, որ Յիսուս օրինաց պիտի հակառակի եւ իրենք առիթ պիտի ունենան դատապարտել։

Յիսուս մի անգամ տաճարի մէջ կը քարոզէր ժողովրդին։ Փարիսեցիներն եւ Դպիրները մեղաւոր կին մի բերին նորա մօտ և դէմ յանդիման կանգնեցնելով՝ ասացին. “Վարդապե՛տ, ահա այս կինն այնպիսի մեղք է գործեր, որ Մովսէսի օրէնքով հարկաւոր է որ քարկոծուի. դու ի՞նչ կ'ասես այս մասին”։

Յիսուս գլուխը դէպ 'ի գետին խոնարհեցուց եւ սկսաւ աւազի վրայ գրել, առանց պատասխանելու։ Բայց որովհետեւ նոքա կը ստիպէին պատասխանել, ուստի Յիսուս գլուխը բարձրացուց եւ հայեցուածքն իւր առջեւ եղած մարդկանց վրայ ձգելով ասաց. “Թո՛ղ առաջին անգամ նա քար ձգէ այդ կնոջ վրայ, ով որ ձեր մէջէն անմեղ է իւր խղճմտանքի առջեւ”։ Յետոյ դարձեալ գլուխը խոնարհեցնելով՝ շարունակեց գրել աւազի վրայ։

Այս պատասխանը լսելով և իրենց խղճմտանքէն յանդիմանուելով՝ ամենքն մէկ մէկ սկսան հեռանալ տաճարէն, ծերերէն սկսեալ մինչեւ վերջին մարդը։ Վերջապէս միայն մնացին Փրկիչն և կինն, որ կանգնած էր տաճարի գաւթին մէջ։ Յիսուս տեսնելով որ ոչ ոք չը կայ, բաց 'ի դատապարտուած կնոջէն, ասաց. “Ո՞ւր են նոքա, որոնք կը դատապարտէին զքեզ. այժմ ո՛չ ոք չը դատապարտե՞ց զքեզ”։ — “Ես եւս չ'եմ դատապարտեր, ասաց Փրկիչն. գնա՛, այսուհետեւ մի՛ մեղանչեր”։

Որ եւ իցէ յանցաւոր դատապարտելէն առաջ՝ մարդ պարտական է իւր խիղճը քննել և իմանալ թէ ինքն ի՞նչ վիճակի մէջ է,

անմե՞ղ է արդեօք, թէ նոյն յանցանքով ծանրացած, որոյ մասին կ'ուզէ ուրիշները դատապարտել։ Այս տեսակ անձնախաբութիւնը շատ օգտակար է մարդուն, վասն զի թէ ինքն իրմէն կը պատկառի եւ թէ այլոց յանցանքը տեսած ժամանակ՝ իրենը չը մոռանար, և հետեւապէս ուրիշները դատապարտելէն առաջ նախ իւր անձն կը դատապարտէ, եւ այսպէսով ընկերութեան մէջ ուղղութեան եւ ներողամտութեան հոգին կը տիրապետէ՝ քան թէ թշնամութեան եւ ատելութեան։

ԿԴ

ՄԱՐԹԱ ԵՒ ՄԱՐԻԱՄ. Ղ..–կ. Ժ. 38։

Յիսուս, Զատկի տօնին Երուսաղէմ գընալու ժամանակ, իջաւ մի գիւղի մէջ։ Այս տեղ Մարթա անունով բարեպաշտ կին մի ընդունեց իւր տունը։ Մարթան ունէր Մարիամ անունով քոյր մի և Ղազարոս անունով եղբայր։ Մարիամ նստաւ փրկչի ոտներու մօտ և կը լսէր նորա քարոզն. իսկ Մարթան հոգս կը քաշէր և կ'աշխատէր ամեն կերպ պատիւ տալ Յիսուսին։ Վերջապէս Մարթա մօտեցաւ Փրկչին եւ տժգոհութեամբ ասաց. «Տէ՛ր,

չ'ե՞ս տեսներ, որ քոյրս զիս մինակ թողած է՝ քեզ ծառայելու, հրամայէ՛, որ ինձ օգնէ»։ Յիսուս պատասխանեց. «Մարթա՛, Մարթա՛, դու շատ բաներու վրայ կը մտածես և կը հոգաս, բայց միայն մի բան հարկաւոր է։ Մարիամ լաւ մասն է ընտրած իրեն համար, այն՝ որ երբէք իրմէն չը յափշտակուիր»։

Յիսուս այս խօսքով ցոյց տուաւ, որ ճըշմարտութեան առջեւ աշխարհիս բոլոր հոգացողութիւններն ոչինչ են։ Մարթան կը հոգար նիւթական բաներու վրայ, իսկ Մարիամ՝ Յիսուսի քարոզած ճշմարտութիւնը կը լսէր։ Ճշմարտութիւն ունենալը մարդոյ համար առաջին պարտք պէտք է լինի աշխարհիս վրայ։ Հացի, կերակուրի, հագուստի, պատւոյ եւ այլ անցաւոր իրաց հոգսերը պէտք չ'է որ մարդը յետաձգեն ճշմարտութեան ուսումէն. վասն զի մարդուն ամենէն առաջ մի բան հարկաւոր է, որ է Ճշմարտութիւն։

ԿԵ

ՂԱԶԱՐՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ . Յովհ. ԺԱ. 1։

Այն գիւղն, ուր կը բնակէին Ղազարոս եւ իր քոյրերը՝ Մարթա եւ Մարիամ, կ'անուանուէր Բեթանիա։ Ղազարոս, զոր Յիսուս շատ կը սիրէր, հիւանդացաւ։ Երկու քոյրերը Փրկչի մօտ գնացին իրենց եղբօր հիւանդութեան համբաւը տանելու։ Նոքա հրամայեցին ասել Տիրոջը թէ՝ «Նա, զոր դուն կը սիրես, հիւանդ է»։

Երբ Յիսուս լսեց այս լուրն՝ ասաց. «Այն հիւանդութիւնը մահաբեր չ'է, այլ Աստուծոյ փառաց եւ Նորա Որդւոյ փառաւորելու համար է»։ Իսկ ինքն, Ղազարոսի հիւանդութիւնը լսելէն զկնի, երկու օր եւս նոյն տեղը մնաց։ Այս տեղը Գալիլիայի մէջ էր, Բեթանիայէն հեռի։ Յետոյ Յիսուս ասաց իւր աշակերտներուն. «Կրկին գնանք Հրէաստան»։ Բայց աշակերտներն ասացին. «Վարդապետ, Հրէայք կամին քեզ քարկոծել եւ դու դարձեալ նոյն տե՞ղն կ'երթաս»։

Յիսուս պատասխանեց. «Օրը տասներկու ժամ չունի՞։ Ցերեկով ման եկողը չը գայթակղիր, որովհետեւ կը տեսնէ աշխարհի լոյսը.

այլ նա կը գայթակղի, որ գիշերով ման կուգայ, վասն զի լոյս չը տեսնէր»։ Ապա քանի մի վայրկեան լուռ մնալէն յետոյ աւելցուց այս խօսքերը. «Մեր բարեկամ Ղազարոսը ննջեց, պիտի երթամ արթնցընեմ»։ Աշակերտներն ասացին. «Տէ՛ր, եթէ ննջեց, ուրեմն հիւանդութիւնը կը թեթեւնայ»։ Բայց Յիսուսի խօսքերը ննջելու կամ քնանալու համար չ'էր, այլ Ղազարոսի մահուան, սակայն աշակերտները չը հասկացան։ Այն ժամանակ Յիսուս յայտնապէս ասաց. «Ղազարոս մեռաւ, եւ ես ուրախ եմ ձեր մասին, որ կը հաստատուիք ձեր հաւատքին մէջ, որովհետեւ դուք գիտէք որ ես այն տեղ չ'էի։ Գնանք ուրեմն նորա մօտ»։ Որովհետեւ Հրէայք սաստիկ զայրացած էին Յիսուսի վրայ, Թովմաս առաքեալն, վախնալով իւր վարդապետի կենաց վտանգէն, ասաց. «Մենք եւս գնանք եւ նորա հետ միասին մեռնինք»։

Երբ Յիսուս Բեթանիա հասաւ, Ղազարոսն արդէն մեռած եւ թաղուած էր։ Այս գիւղն Երուսաղեմէն շատ հեռի չ'էր, ուստի և շատ Հրէայք եկած էին Մարթան և Մարիամը մխիթարելու։ Մարթա Յիսուսի մօտենալը լսելով՝ շտապեց նորա առաջն ելաւ. իսկ Մարիամ մնաց տունը։ — «Տէ՛ր, աղաղա-

կեց Մարթան, եթէ դու մեզ մօտ ըլլէիր, մեր եղբայրը չ'էր մեռներ։ Սակայն այժմ եւս կը հաւատամ՝ ես, որ Աստուած ամեն բան կուտայ քեզ, ինչ որ իրմէն խնդրես”։ —“Եղբայրդ յարութիւն պիտի առնէ, ասաց Փրկիչն”։ —“Գիտեմ, որ յարութիւն պիտի առնէ, պատասխանեց Մարթա, յարութեան վերջին օրը”։ —Յիսուս ասաց. “Ես եմ կեանք եւ յարութիւն։ Ո՛վ ինձ հաւատայ, եթէ մեռնի եւս՝ կը կենդանանայ. և ամեն ոք որ կենդանի է և կը հաւատայ ինձ, չը մեռնիր։ Կը հաւատա՞ս այս խօսքին”։—“Կը հաւատամ, Տէ՛ր, պատասխանեց Մարթա, որ դու ես Աստուծոյ Որդին, որ գալու էր աշխարհ”։ Որպիսի՜ հաւատ։ Միայն հաստատ հաւատացող եւ բարեպաշտ հոգին կարող էր տալ այսպիսի պատասխան այնպիսի վշտալի փորձութեան ժամանակ։

Մարթա այս ասելով՝ դարձաւ տուն և կամաց իւր քրոջն ասաց. “Վարդապետն եկաւ և մեզ կը կոչէ”։ Մարիամն ելաւ և շուտով գնաց նորա առաջն։ Այն Հրէայքն, որոնք մխիթարութեան եկած էին, երբ տեսան թէ Մարիամ շտապով դուրս ելաւ, իրենք եւս նորա ետեւէն գնացին ասելով. “Նա կ'երթայ իւր եղբօր գերեզմանին վրայ լալու”։

Մարիամ երբ մօտեցաւ Յիսուսին՝ նորա ոտներն ընկաւ եւ ասաց. “Տէ՛ր, եթէ դու այս տեղ ըլլէիր, եղբայրս չ'էր մեռներ”։ Յիսուս տեսնելով որ Մարիամ կ'արտասուէ, նոյնպէս եւ նորա հետ եկած Հրէաներն, ինքն եւս խռովեցաւ հոգւով, ուստի եւ հարցուց. “Ո՞ւր դրիք Ղազարոսն”։ — Նոքա պատասխանեցին. “Տէ՛ր, ե՛կ եւ տես”։

Յիսուս երբ գերեզմանին մօտեցաւ, լացաւ եւ Հրէայքն սկսան ասել. “Տեսէք՝ թէ ի՜նչքան կը սիրէր”։ Իսկ ոմանք կ'ասէին. “Միթէ նա, որ կոյրի աչքերը բացաւ, չ'է՞ր կարող այնպէս ընել, որ Ղազարոս չը մեռնէր”։ Ղազարոս դրուած էր այրի մի մէջ, որ փորուած էր ժայռէն, և դուռն ծածկուած էր մեծ քարով. Յիսուս մօտեցաւ գերեզմանին եւ ասաց. “Վեր առէք քարը”։ Մեռածի քոյրը Մարթան՝ կրկնեց ասելով. “Տէ՛ր, մարմինն այժմ՝ հոտած կը լինի, որովհետեւ արդէն չորս օրէ, որ թաղուած է”։ Յիսուս պատասխանեց. “Ես քեզ չ'ասացի՞, որ եթէ հաւատաս, կը տեսնես Աստուծոյ փառքը”։

Վեր առին այն քարն, որով ծածկուած էր գերեզմանն, և Յիսուս իւր աչքերը դէպ 'ի երկինք բարձրացնելով՝ ասաց. “Հա՛յր, շնորհակալ եմ քեզմէն, որ ինձ լսեցիր։ Ես

գիտէի, որ դու միշտ կը լսես իմ աղօթքը, բայց ես այս կը գործեմ ինձ շրջապատող մարդկանց համար, որպէս զի նոքա ամենքն հաւատան, որ դու ես զիս ղրկած»:

Այս ասելէն յետոյ Յիսուս բարձր ձայնով աղաղակեց. «Ղազարոս, ե՛լ, դուրս եկ». եւ մեռեալը դուրս ելաւ գերեզմանէն: Ոտներն եւ ձեռքերը փաթաթուած էին երիզով եւ երեսը ծածկուած էր վարշամակով: Յիսուս ասաց. «Բացէք եւ լուծէք կապանքներն եւ թողէք որ երթայ»:

Հրէաներէն շատերն, որոնք եկած էին Մարթայի եւ Մարիամի հետ, այս հրաշքը տեսնելով՝ հաւատացին Յիսուսին. իսկ մի

քանիսը գնացին փարիսեցիներու մօտ և այս անցքը պատմեցին: Քահանայապետներն եւ փարիսեցիները ժողովեցան՝ խորհելու եւ որոշելու թէ ի՛նչ պէտք է ընեն: Նոքա կ'ասէին. «Այս մարդը մեծամեծ հրաշքներ կը գործէ, եթէ մենք այսպէս թողունք, ամենքը պիտի հաւատան, որ նա Քրիստոս է, եւ այն ժամանակ Հռովմէացիք պիտի բռնան թէ՛ մեր քաղաքն եւ թէ՛ մեր ազգը»:

Կայիափա, որ այն տարուան քահանայապետն էր, ասաց. «Միթէ դուք աւելի լաւ չէ՞ք համարիր, որ մի մարդ մեռնի շատերու համար, քան թէ ամբողջ ազգը կորնչի»:

Քահանայապետներու և ծերերու ժողովի մէջ վճռուեցաւ, որ Յիսուսն սպաննեն, բայց Փրկիչը թագեաւ Հրէաներէն եւ հեռացաւ գնաց այն քաղաքն, որ Եփրայիմ կը կոչուէր եւ որ անապատի մօտ էր:

Բայց որովհետեւ Զատկի տօնը մօտ էր եւ շատ մարդիկ զանազան տեղերէ Երուսաղէմ կը ժողովուէին, կը սպասէին որ Յիսուս եւս նոյն տօնին պիտի գայ այն տեղ, ուստի քահանայապետներն և փարիսեցիներն ամենուն պատուէր տուին, որպէս զի ով որ Յիսուսը տեսնէ, իմացնէ իրենց՝ որ բռնեն:

ԿԶ

ՄԱՐԻԱՄ ԻՒՂՈՎ Կ՚ՕԾԷ ԶՅԻՍՈՒՍ. Մատթ. ԺԲ. 6։ Մարկ. ԺԳ. 5։ Ղուկ. Է. 36։ Յովհ. ԺԲ. 1։

Զատկի տօնէն վեց օր առաջ Յիսուս եկաւ Բեթանիա, ուր էր յարութիւն առած Ղազարոսն։ Այս տեղ նորա համար ընթրիք պատրաստեցին։ Մարթա սեղանին կը ծառայէր և Ղազարոսն եւս այն մարդկանց մէջ էր, որոնք հացկերութի նստած էին։ Իսկ Մարիամ առաւ մեծ շիշ մի թանկագին իւղով լեցուն, կ՚օծէր Յիսուսի ոտքերը եւ իւր մազերով կը սրբէր։ Բոլոր տունը լցուեցաւ անոյշ հոտով։

Յիսուսի աշակերտներէն մէկը՝ Յուդա Իսկարիովտացի, որ վերջը մատնելու էր իւր վարդապետը, ասաց՝ «Այս ի՞նչ շռայլութիւն է։ Աւելի լաւ չէ՞ր, որ այդ իւղը ծախուէր և դրամը բաժնուէր աղքատներուն»։

Յուդա այս խօսքն ասաց, ոչ թէ աղքատներու համար հոգ տանելով, այլ այն պատճառաւ, որ ինքն արծաթասէր եւ ագահ մարդ էր։ Նա էր որ արկղն իւր մօտ կը պահէր եւ տուած ողորմութիւնները նորա մէջ կը ժողովէր։

Յիսուս ասաց Մարիամի համար. «Թող տուէք, դա իմ թաղման աւուր համար պահած էր։ Աղքատներն ամէն ժամանակ ձեզ հետ են, բայց զիս միշտ ձեզ հետ չէք ունենար»։

Երբ համբաւ տարածուեցաւ որ Յիսուս Բեթանիայի մէջ է, մեծ բազմութիւն հաւաքուեցաւ, որ տեսնեն թէ Յիսուսն եւ թէ իւր յարուցած Ղազարոսն։ Իսկ քահանայապետները տեսնելով որ շատ ժողովուրդ կը հաւաքուի Յիսուսի մօտ եւ շատերը կը հաւատան, վճռեցին սպաննել թէ զՂազարոս եւ թէ զՅիսուս։

ԿԸ

ՅԻՍՈՒՍ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԿԸ ՄՏՆԷ. Մատթ. ԻԱ. 1։ Մարկ. ԺԱ. 1։ Ղուկ. ԺԹ. 23։ Յովհ. ԺԲ. 12։

ՄԻՒՍ օրն առաւօտեան Յիսուս իւր աշակերտաց հետ Բեթանիայէն Երուսաղէմ գնաց։

Ճանապարհի վրայ, Ձիթենեաց սարի ստորոտը, Բեթանիա անունով փոքրիկ գիւղ մի կար։ Այս տեղէն Յիսուս իւր երկու աշակերտները ղրկեց այն գիւղը եւ պատուիրեց ասելով. «Գնացէք այն գիւղը, որ ձեր առջեւն է. երբ նորա մէջ մտնէք, կը գտնէք կապած էշ մի և յաւանակն իրեն հետ, որուն

վրայ տակաւին մարդ նստած չ՚է։ Կապը լուծէք եւ բերէք ինձ մօտ։ Եթէ մէկը հարցնէ թէ՝ ինչո՞ւ այդպէս կ՚ընէք. պատասխանեցէք, որ տէրը կը պահանջէ, եւ այնուհետեւ չեն արգելուր ձեզ»։

Աշակերտները գնացին եւ զարմանալով, ուրախացան, որ ամեն բան այնպէս գտան, ինչպէս Տէրն ասած էր։ Գիւղը մտնելու ժամանակ գտան էշն եւ յաւանակը դրան մօտ կապած, եւ երբ կամեցան լուծանել, տէրը հարցուց. «Ինչո՞ւ կը լուծանէք»։—Աշակերտները պատասխանեցին.—«Տիրոջը պիտոյ է».—եւ հարցնող տէրը ամենեւին չ՚արգիլեց լուծանելու։

Արեւելեան երկիրներու մէջ թագաւորներն անգամ էշի վրայ կը նստէին, մանաւանդ հանդիսաւոր ժամանակներն եւ ձիերը գործ կ՚ածէին պատերազմներու մէջ։ Աշակերտները իրենց հանդերձները ձգեցին յաւանակի վրայ եւ Յիսուս հեծաւ։ Ճանապարհը Ձիթենեաց սարի վրայէն էր։ Երբ հասան սարի գլուխը եւ Երուսաղէմ երեւեցաւ, աշակերտներն եւ Տիրոջ ուղեկից ժողովուրդը յիշելով Յիսուսի կատարած գործքերը եւ մտածելով այն օրհնութեան վրայ, որ Աստուած նորա ձեռքով ուղարկած էր

մարդկային ազգին, ուրախութենէ եւ երախտագիտութենէ շարժուած, բարձր ձայնով կ'աղաղակէին եւ կ'ասէին. «Օրհնեալ է Աստուծոյ անունով Եկողը. օրհնեալ է Իսրայելի Թագաւորը։ Խաղաղութիւն յերկինս և փառք 'ի բարձունս։ Ովսաննա (օրհնութիւն) Դաւթի որդւոյն»։

Փարիսեցիներէն մի քանիսը կ'ասէին Յիսուսին. «Հրամայէ՛ աշակերտներուդ, որ լռեն»։ Յիսուս պատասխանեց. «Եթէ նոքա լռեն, քարերը կ'աղաղակեն»։ Յիսուս ամենեւին չ'էր ուրախանար այս բերկրական աղաղակներու եւ գովասանքներու վրայ, այլ նորա մարդասէր սիրտը լցուած էր տրամութեամբ այն սպառնացող թշուառութեանց համար, որ հասնելու էր Հրէից ազգին. Երուսաղէմին նայելով՝ նա սկսաւ լալ, եւ յետոյ ասաց. «Ո՛հ, երանի՜ թէ գոնէ այժմ կարողանայիր հասկընալ թէ ի՞նչ է քեզ օգտակար։ Բայց ամեն բան ծածկուած է քո աչքերէն։ Պիտի այնպիսի օրեր գան, որ թշնամեաց զօրքը պիտի ամեն կողմէն պաշարէ զքեզ եւ քո մէջ քո որդիքդ կոտորէ. պիտի չը մնայ քո քարը քարի վրայ, որովհետեւ չը հասկըցար քո այցելութեան ժամանակը»։

Յիշենք նոյնպէս Յիսուսի միւս խօսքերը,

որոնք՝ ասաց նա ուրիշ անգամ եւ որոնք կը յայտնեն նորա տրամութիւնն Երուսաղէմի ապագայ վիճակին վրայ։ Յիսուս ասաց մի անգամ. «Երուսաղէ՛մ, Երուսաղէ՛մ, որ մարգարէները կոտորեցիր եւ առ քեզ ղրկուածները քարկոծեցիր, քանի՜ անգամ կամեցայ ժողովել քո որդիքը, ինչպէս հաւը կը ժողովէ իւր ձագերը թեւերուն տակ, բայց դուք չը կամեցաք, այժմ ձեր քաղաքը պիտի ամայի լինի»։

Զատկի տօնի համար Երուսաղէմի մէջ հաւաքուեցաւ մեծ բազմութիւն։ Այն մարդիկն, որոնք վկայ էին Ղազարոսի յարութեանն, ամենուն կը պատմէին այս հրաշալի անցքը եւ այս պատճառաւ ժողովուրդը Յիսուսի մօտաւոր գալուստը լսելով՝ շտապեց նորա առաջն ելաւ արմաւենիի ոստերով եւ բարձր ձայնով կ'աղաղակէր. «Ովսաննա, օրհնեալ է Աստուծոյ անունով եկող Իսրայելի Թագաւորն»։ Ոմանք ճանապարհի վրայ կը սփռէին իրենց հանդերձները նորա ոտներու տակ. իսկ Փարիսեցիները նախանձով յուզուած՝ կ'ասէին. «Ի՞նչ ընենք արդեօք, ամենքը նորան կը հետեւին»։

Երբ ժողովուրդն այսպէս հաւաքուեցաւ Յիսուսն ընդունելու եւ ուրախութեամբ

Ծաղկազարդ կը կոչէր, մանուկներն եւս իրենց զովասանքներն կը խառնէին ժողովրդի աղաղակներուն հետ, եւ աշակերտները կը հըրճուէին իրենց վարդապետին Երուսաղէմ բերելով յաւանակի վրայ, զոր գրեթէ պատահմամբ գտած էին։ Այս գեղեցիկ հանդէսով կատարուեցաւ այն մարգարէութիւնն, որ Քրիստոսի ծննդենէն շատ առաջ գուշակուած էր այսպէս. «Մի՛ վախնար, Սիօնի դուստր, ահա կուգայ քու Թագաւորդ՝ հեզ և փրկիչ, աւանակի վրայ նստած»։ Զաք. Թ. 9։ Եւ թէ՝ «կաթնկեր մանուկներու բերանէն պիտի կատարուի քու օրհնութիւնը»։ Սաղ. Ը. 3։

Այս ուրախական աւուր յիշատակը ցարդ եւս կը կատարէ մեր Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցին կանաչ ոստերով, եւ այս տօնը Ծաղկազարդ կը կոչուի։ Սակայն պարտաւոր ենք իմանալ, որ այս գեղեցիկ արարողութեան հետ՝ մեր սրտերն եւս կանաչցած եւ ծաղկած պէտք է լինին սրբութեան եւ առաքինութեան ոստերով եւ ծաղիկներով։ Ինչպէս որ ժողովուրդն, աշակերտներն եւ մանուկներն Երուսաղէմի մէջ Յիսուսն ընդունելու համար հանդերձներ և ոստեր կը տարածէին, նոյնպէս մենք մեր սրտի մէջ ընդունելու համար՝ պարտաւոր ենք ճշմարիտ աստուածպաշտութեան ծաղիկներ սփռել, մեր հոգին ամէն տեսակ բարեպաշտութեամբ դալար պահպանել, և մեր սուրբ զգացմունքներով պատուել եւ պաշտել մեր փրկիչն։ Պարտաւոր ենք միշտ օրհնել եւ փառաւորել Յիսուսի մարդասիրութիւնն, ինչպէս կ'օրհնէին Իսրայելացւոց մանուկները։

ԿԸ

ԶՈՐԱՑԱԾ ԹԶԵՆԻՆ

Մատթ. ԻԱ. 9։ Մարկ. ԺԱ. 12։

Քահանայապետներն եւ փարիսեցիներն միշտ կ'աշխատէին միջոց գտնել եւ Յիսուսը գիշերով բռնել, որովհետեւ ցերեկը ժողովուրդէն երկիւղ կը կրէին։ Յիսուս՝ ցերեկն Երուսաղէմի տաճարին մէջ անցընելէն յետոյ՝ երեկոյեան դարձաւ Բեթանիա իւր բոլոր աշակերտներով. եւ գիշերը կ'անցնէր քահանայապետներէն անծանօթ տեղերու մէջ։

Երուսաղէմ մտնելու հանդիսին երկրորդ օրն, երբ Բեթանիայէն քաղաք կը դառնար, անօթեցաւ Յիսուս եւ թզենիին մօտենալով, որ ճանապարհին մօտ էր, նայեցաւ թէ ար-

դեօք պտուղ կա՞յ վրան, բայց բաց ՚ի տերեւներէն ոչինչ չը գտնելով՝ ըսաց. «Այսուհետեւ միշտ անպտուղ պիտի մնաս դու»։ Միւս օրը նոյն ճանապարհէն անցնելու ժամանակ աշակերտները զարմացան, երբ տեսան, որ թզենին արդէն չորացած է։

Այս ծառն ամենի համար պէտք է զգուշութեան օրինակ լինի։ Այն մարդն, որ բարի գործ չը գործեր, իւր անձը չ՚ուղղէր եւ կ՚ապրի առանց ընկերին օգնելու, անպատճառ թզենիի վիճակին կը հասնի։

Պետրոս առաքեալն ըսաց Փրկչին. «Վարդապետ, տես թզենին՝ որ դու անիծեցիր, ահա՛ չորացած է»։ Յիսուս պատասխանեց. «Ճշմարիտ ասեմ ձեզ, եթէ հաւատ ունենաք, ո՛չ միայն մի խօսքով թզենին կը չորացնէք, այլ եթէ ասէք այս սարին՝ Շարժիր տեղէդ և ընկիր ծովն, ամենը կը կատարուի ձեր խօսքով։ Եւ ինչ որ խնդրէք ձեր աղօթքով, ամենը կըստանաք»։

—※—

ԿԹ

ՓՐԿՉԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆ ԻՒՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ՓԱՌԱՑ ԵՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Մի անգամ Յիսուս ժողովրդին կը քարոզէր տաճարի մէջ եւ ըսաց այսպէս. «Ես եմ աշխարհի լոյսն. ով որ ինձ հաւատայ և հետեւի, նա խաւարի մէջ չը շրջիր, այլ կըստանայ կենաց լոյսը»։ Յովհ. Ը. 12։ «Հաւատացէք լուսին և դուք կը լինիք լուսոյ որդիք»։ Յովհ. ԺԲ. 36–46։ «Ես եմ ճանապարհ, ճշմարտութիւն և կեանք. ոչ ոք չ՚է կարող հօրս մօտ գալ, եթէ ոչ ինձմով»։ Յովհ. ԺԴ. 6։

Այն մարդիկներէն շատերն, որոնք հրաշալի կերպով կերակրուեցան անապատի մէջ, միւս օրը կրկին եկան Յիսուսի մօտ և երկար ժամանակ կը փնտռէին։ Յիսուս ըսաց նոցա. «Ճշմարիտ ասեմ ձեզ, դուք ոչ թէ այն պատճառաւ եկաք ինձ մօտ, որ հրաշք տեսաք, այլ այն պատճառաւ, որ հաց կերաք ու կշտացաք։ Այդքան հոգս մի՛ քաշէք մարմնաւոր կերակուրի վրայ. այլ հոգացէք հոգւոյ կերակուրի համար, զոր կուտայ ձեզ մարդոյ Որդին»։

«Ես եմ կենաց հացը. ով ինձ հետեւի,

երբէք չ՚անօթենար. ով Ինձ հաւատայ, երբէք չը ծարաւիր ։ Իմ Առաքչի կամքն այն է, որ Որդին տեսնողները ամէնքը հաւատան եւ ստանան յաւիտենական կեանք ։ Կենաց հացը, զոր ես տալու եմ, իմ մարմինս է, որ ես պիտի տամ բոլոր աշխարհի կենդանութեան համար։ Ով իմ մարմինս ուտէ և արիւնս ըմպէ, յաւիտենական կեանք կ՚ունենայ և ես կը յարուցանեմ վերջին օրը »։

Փրկչի այս խօսքերէն կ՚երեւի՝ թէ որչափ հարկաւոր է մեզ Հաղորդութեան սուրբ խորհուրդը, ինչպէս եւ միւս խորհուրդները, եւ որչափ անարատութիւն եւ սրբութիւն պարտիմք ունենալ Քրիստոսի սուրբ մարմինը և արիւնը ճաշակելու համար ։ Մանաւանդ հարկաւոր է հաշտութիւն եւ սէր ունենալ մեր եղբարց կամ մերձաւորաց հետ, որովհետեւ անհաշտութեամբ կարող չ՚ենք արժանապէս հաղորդուիլ. վասն զի հաղորդուիլ՝ կը նշանակէ միանալ Յիսուսի հետ և մեր եղբարց հետ. ուստի և պէտք է իմանանք, որ առանց զղջման, սրբութեան, հաշտութեան և սիրոյ՝ անհնարին է որ միութիւն լինի Աստուծոյ եւ մարդկան մէջ ։

Մի անգամ Յիսուս տաղաւարահարաց տօնին եկաւ Երուսաղէմ ։ Այս տօնը կարգուած էր իբրեւ յիշատակ այն ճանապարհորդութեան, զոր Իսրայելացիք կատարեցին անապատի մէջ. եւ տաղաւարահարաց կոչուելու պատճառն այն էր, որ նոյն տօնի կատարման ժամանակ նոքա կը բնակէին տաղաւարներու կամ վրաններու տակ ։ Այս տօնը կը կատարուէր շատ մեծ հանդէսով ։ Տաճարի դռները եւ սիւները կը զարդարէին դալարի կանաչներով եւ ժողովուրդը ջուր կը հանէր Սիլովամի աւազանէն ։ Այս ջրի մի մասը կը թափէին զոհարանի առջեւ, իբրեւ շնորհակալութեան պատարագ, իսկ մնացածը կը խմէին, ասելով մարգարէի այս խօսքերը. « Առէք ուրախութեան ջուր փրկութեան աղբերէն »։ Եսայի ԺԲ. 3 ։

Այս տօնի վերջին օրը Յիսուս տաճարի մէջ կանգնած՝ կ՚ասէր. « Ով ծարաւ է, թող գայ Ինձ մօտ եւ խմէ ։ Ով հաւատայ Ինձ, Գրոց խօսքը կը կատարուի նորա վրայ. « Կենդանի ջրոյ գետեր կը բղխեն նորամէն »։ Այս խօսքը կ՚ասէր Հոգւոյն Սրբոյ համար, զոր հաւատացեալները պիտի ընդունէին ։

Քահանայապետները եւ Հրէից ծերերը խորհուրդ կազմեցին եւ վճռեցին, որ ժողովրդարանէն աքսորեն, ով որ որպէս Մեսիա ընդունի զՅիսուս ։ Բայց Յիսուս ասաց նոցա

յետագայ խօսքերը. «Ես եմ քաջ հովիւը. քաջ հովիւն իւր անձը կը դնէ իւր ոչխարներու համար։ Վարձկանը, որ իսկական հովիւ չ'է եւ ոչխարները իւրն չ'են, երբ կը տեսնէ որ գայլը կուգայ, կը թողու ոչխարները եւ կը փախչի, ուստի եւ գայլը կը յափշտակէ ոչխարները և կը ցրուէ։ Ես բարի հովիւ եմ. կը ճանաչեմ իմ ոչխարները եւ նոքա զիս կը ճանաչեն։ Ինչպէս Հայրս գիտէ զիս, նոյնպէս եւ ես գիտեմ Հայրս։ Ես կը դնեմ իմ անձս ոչխարներուս համար։ Ուրիշ ոչխարներ եւս ունիմ, որոնք այս գաւթէն չեն. բայց այն ոչխարներն եւս այս տեղ պիտի բերեմ։ Նոքա պիտի լսեն իմ ձայնը եւ լինին մի հօտ եւ մի հովիւ»։

Յիսուսի Քրիստոսի հօտը ընդհանրական սուրբ Եկեղեցին է, զոր հիմնեց եւ սրբեց իւր արիւնով։ Ոչխարները՝ հաւատացեալներն են — սուրբ Եկեղեցւոյ անդամները — որոնք առաջ Հրէաներէն ընտրուեցան և ապա հեթանոսներէն եւս, որոնք իբրեւ ոչխար չ'էին պատկանիր հին կտակարանի եկեղեցւոյ գաւթին։ Իսկ քրիստոնէական ընդհանուր Եկեղեցւոյ միակ հովիւն, գլուխն եւ կառավարիչն է Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս։

Հրէաներէն մի քանիսն ասացին Յիսուսին.

«Մինչեւ երբ՛ պէտք է երկբայութեան մէջ պահես զմեզ։ Եթէ իրաւի դու ես՝ Քրիստոսն, յայտնապէս ասա մեզ»։ Փրկիչն պատասխանեց. «Ես ձեզ ասացի, բայց չ'էք հաւատար։ Այն գործքերը, որ ես Հօրս անունով կը գործեմ, կը վկայեն ինձ համար. բայց դուք ոչ մի բանի չ'էք հաւատար, որովհետեւ իմ ոչխարներէն չ'էք։ Իմ ոչխարները կը լսեն իմ ձայնը. ես գիտեմ եւ կը ճանաչեմ իմ ոչխարները եւ նոքա կը հետեւին ինձ։ Ես յաւիտենական կեանք պիտի տամ նոցա, եւ նոքա յաւիտեան պիտի չը կորնչին, եւ ո՛չ ոք կարէ յափշտակել իմ ձեռքէն։ Հայրս, որ այն ոչխարները ինձ տուաւ, ամենէն մեծ է եւ ոչ ոք կարող չ'է իմ Հօր ձեռքէն յափշտակել։ Ես եւ Հայրս մի ենք—(ըստ էութեան)»։

Հ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ԳՈՒՇԱԿԷ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ԵՒ ՏԱՃԱՐԻ ԲԱՆԴՈՒՄՆ. Մատթ. ԻԴ. 1։ Մարկ. ԺԳ. 1։ Ղուկ. ԻԱ. 5։

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ տաճարը շինուած էր շատ հոյակապ եւ գեղեցիկ։ Ունէր պերճաշուք դռներ եւ սիւներ։ Ամեն տեղ կը փայլէր

ակնախտիղ սպիտակ մարմարիոնն եւ ոսկին։ Մի անգամ երեկոյին փրկիչն իւր աշակերտներու հետ կ'երթար տաճարէն, աշակերտները կանգնեցան, որ սքանչանան տաճարի շինուածի վրայ։ Նոքա ասացին Յիսուսին. «Նայէ, թէ ինչպիսի քարեր են և ինչպիսի շինուածք»։ Յիսուս պատասխանեց. «Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, այդ ամէնն այնպէս պիտի քանդուի, որ քարը քարի վրայ պիտի չը մնայ»։

Երբ եկան Ձիթենեաց սարի գլուխը, դարձեալ կանգ առին եւ հարցուցին Յիսուսին. «Ե՞րբ պիտի լինի այս ամէնը, եւ այս զարհուրելի անցքի նշանները որո՞նք են»։ Յիսուս պատասխանեց. «Երբ լսէք պատերազմներու համբաւներ եւ ազգերու խռովութիւններ, մի վախնաք, այս ամէնը պիտի լինի, բայց տակաւին վերջը չ'է։ Պիտի յառնէ ազգ ազգի վրայ եւ թագաւորութիւն՝ թագաւորութեան վրայ. զանազան տեղեր պիտի լինի սով եւ սրածութիւն, բայց այս ամէնը տակաւին նեղութեանց սկիզբն է։ Ամէնէն առաջ ձեզ պիտի ձեռք զարնեն, պիտի հալածեն. պիտի տանեն ատեան եւ բանտ. պիտի հանեն թագաւորներու և իշխաններու առջեւ իմ անուան համար. այս ամէնը պիտի լինի այն պատճառաւ, որ դուք կարողանաք

վկայութիւն տալ ինձ համար։ Առաջուց մի մտածէք թէ ի՞նչ պիտի պատասխանէք։ Ես կուտամ ձեզ իմաստութիւն և շրթունքներու զօրութիւն, որուն մարդ կարող չ'է ընդդիմանալ։ Ձեզ պիտի մատնեն ձեր ծնողները, եղբայրները, ազգականները եւ բարեկամները. ձեզմէ շատերը պիտի սպաննեն եւ ամենուն ատելի պիտի լինիք իմ անուան համար. բայց առանց ձեր երկնաւոր Հօր գիտութեանը՝ ձեր գլխու մազն անգամ չը կորնչիր։ Համբերութեամբ պիտի փրկէք ձեր հոգին։ Իսկ երբ տեսնէք Երուսաղէմը զօրքով պատած, իմացէք որ հասած է նորա օրը։ Երբ սուրբ տեղւոյն մէջ պղծութիւն տեսնէք, զոր գուշակած է Դանիէլ մարգարէն, այն ժամանակ Հրէաստանի մէջ գտնուողները թող սարերը փախչին. նոքա, որոնք քաղաքի մէջ են, թող աշխատին հեռանալ այն տեղէն. իսկ նոքա, որոնք քաղաքէն դուրս են, թող ներս չը մտնեն իրենց ստացուածքի համար։ Այն ժամանակ պիտի գան վրէժխնդրութեան օրերն, որոց վրայ արդէն գրուած է, — Վա՜յ յղի և ստնտու կանանց այն ժամանակ. մեծ թշուառութիւն պիտի լինի երկրիս վրայ եւ Աստուծոյ բարկութիւնն այն ամէն մարդոց վրայ։ Նոքա պիտի կերակուր լինին սրերու

եւ գերի պիտի լինին ուրիշ ազգերու։ Երուսաղէմը ոտնակոխ պիտի առնեն կռապաշտները, մինչեւ որ կատարուին հեթանոսաց ժամանակները։ Ճշմարիտ ասեմ ձեզ, այս ազգը չ՚անցնիր, մինչեւ այս ամենը կատարի»։

Յիսուսի Քրիստոսի գուշակածը բոլոր կատարուեցաւ ճշմարտութեամբ։ Երուսաղէմի աւերման մասին խսկութեամբ կատարուած այս գուշակութիւնը պէտք է համոզէ մեզ անկասկած հաւատալու աշխարհիս կատարածի անսուտ ճշմարտութեան և մարգարէութեան եւս, զոր իւր բերանով յայտնեց աստուածային միակ վարդապետն Փրկիչն մեր Յիսուս Քրիստոս։

ՀԱ.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԿԱՏԱՐԱԾԻ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՎՐԱՅ

Մատթ. ԻԴ. 29։ Մարկ. ԺԳ. 24։ Ղուկ. ԻԱ. 25։

Այս նեղութեան օրերէն յետոյ Աստուծոյ արքայութեան Աւետարանը պիտի քարոզուի բոլոր երկրիս վրայ և պիտի գայ ժամանակի վերջը, այսպէս շարունակեց Փրկիչն իւր խօսքը. այն ժամանակ պիտի լինին զարհուրելի նշաններ արեգակի, լուսնի եւ աստղերու վրայ։ Արեգակը պիտի խաւարի, լուսինը լոյս պիտի չը տայ, աստղերը պիտի թօթափին երկնքէն և երկնային զօրութիւնքը պիտի շարժուին։ Իսկ երկրիս վրայ պիտի լինի վիշտ եւ սարսափ ամեն մարդոյ վրայ. ծովը պիտի սաստիկ ալէկոծուի, և մարդիկ գրեթէ պիտի հոգեվարք լինին ահէն և սարսափէն, ինչ որ պիտի հասնի տիեզերքին։ Այն ժամանակ պիտի երեւի մարդոյ Որդւոյ նշանը և երկրիս ամեն ազգերը պիտի կոծեն, երբ տեսնեն մարդոյ Որդին ամպերու վրայ նստած մեծ փառքով և զօրութեամբ։ Նա իւր հրեշտակները պիտի ղրկէ փողով եւ պիտի հաւաքեն ընտրեալները երկրիս ամեն ծայրերէն։

Երբ այս ամենը սկսուի, բարձրացուցէք ձեր գլուխներն եւ իմացէք, որ մօտ է ձեր փրկութեան ժամը։ Թզենիէն սովորեցէք ժամանակը ճանաչել, երբ նորա ոստերը կը փափկանան եւ տերեւները կը ցցուին, կ՚իմանաք որ ամառն մօտ է։ Նոյնպէս եւ դուք երբ այս ամենը տեսնէք, գիտցէք որ ես մօտեցած եմ։

Իսկ Որդւոյ մարդոյ գալստեան օրը եւ ժամը մարդ չը գիտեր, եւ ո՛չ հրեշտակներն երկնքի մէջ, բայց Աստուած։ Արթուն կացէք եւ աղօթեցէք, որովհետեւ ժամանակը չը գիտէք թէ երբ պիտի հասնի։ Զգոյշ

կացէք, մի՛ ծանրացնէք ձեր սրտերը շուայտութեամբ, արբեցութեամբ եւ աշխարհային հոգսերով, որ չը լինի թէ այն օրը յանկարծ վրայ հասնի ձեզ անպատրաստութեան մէջ, որովհետեւ իբրեւ ցանց (որոգայթ) պիտի ընկնի երկրիս վրայ։

Ինչպէս որ Նոյի ժամանակն էր, այնպէս պիտի լինի Որդւոյ մարդոյ գալստենէն առաջ։ Այն ժամանակ կ'ուտէին, կը խմէին, կ'ամուսնանային մինչեւ այն օրն, երբ Նոյ տապանը մտաւ եւ ջրհեղեղը ջնջեց բոլոր մարդկային ազգը։ Նոյնպէս պիտի լինի Որդւոյ մարդոյ գալստեան օրը։

Եթէ տան տէրը իմանար, թէ երբ պիտի գողը գայ, կը հսկէր և չ'էր թողուր իր տունն ական հատանել։ Այնպէս դուք եւս միշտ պատրաստ եղէք, որովհետեւ չը գիտէք Որդւոյ մարդոյ գալստեան օրը։

Սովորեցէք այս առակէն։ Տան տէրն ուրիշ տեղ գնալու ժամանակ իւր ծառաներէն մէկը մեծ նշանակեց միւսներու վրայ, որ նա կերակուր տայ նոցա իւր ժամանակին։ Երջանիկ է այն ծառայն, եթէ տէրը դարձած ժամանակ տեսնէ որ կատարած է իւր պարտաւորութիւնը։ Տէրը կը նշանակէ այն ծառայն կառավարիչ իւր բոլոր ստացուածոց վրայ։

Բայց եթէ ծառայն ասէ իւր սրտին մէջ. «Իմ տէրը կ'ուշացնէ իւր գալուստն». և կ'ըսկսի միւս ծառայակիցներն եւ աղախիններն ծեծել, եւ շուայտութեամբ, արբեցութեամբ ու անկարգութեամբ ապրիլ, տէրը յանկարծ կը հասնի և սաստիկ կը պատժէ անպատրաստ ծառայն, և այն անպիտանը կը ձգեն այն տեղ, ուր է լայն ու ատամանց կրճտումն։

«Ուրեմն պատրաստ կացէք, որովհետեւ ո՛չ օրը գիտէք և ո՛չ ժամը՝ թէ երբ պիտի գայ տան տէրն, երեկոյեա՞ն արդեօք, թէ առաւօտուն, կէս գիշերի՞ն արդեօք, թէ լուսաբացին. պատրաստ կացէք որ երբ գայ՝ ձեզ քնացած չը գտնէ։ Ինչ որ ձեզ կ'ասեմ, ամենուն կ'ասեմ, պատրաստ կացէք»։

Ինչ որ է հասարակաց համար աշխարհի կատարածը, նոյն է և մահն ամենուս համար առանձնապէս. ո՛չ ոք հաւաստի և ապահով չ'է իւր կենաց մի ժամին համար անգամ։ Մահն այնպէս յանկարծ կու գայ՝ ինչպէս տան տէրը կամ գողը։ Ուրեմն ամենքս հնազանդինք աստուածային պատուիրանին եւ պատրաստ լինինք մեր Փրկչին ընդունելու։ Վասն զի՝ պատրաստութիւնն և արթնութիւնն ինչպէս որ մեր Փրկչի պատուէրն է, նոյնպէս և մեր ամենուս անհրաժեշտ պարտաւորութիւնն։

ՀԲ

ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ ՎՐԱՅ․ Մատթ․ ԻԵ․ 31։

Երբ Որդին մարդոյ գայ հրեշտակներով շրջապատուած և նստի իւր փառաց աթոռի վրայ, այն ժամանակ պիտի հաւաքուին նորա առջեւ աշխարհիս բոլոր ազգերը, և նա պիտի բաժանէ բարիները՝ չարերէն, ինչպէս հովիւը կը զատէ ոչխարներն՝ այծերէն։ Ոչխարները պիտի կանգնին նորա աջ կողմը, իսկ այծերը՝ ձախ։

Այն ժամանակ Թագաւորը պիտի ասէ աջակողմեաններուն․ “Եկէ՛ք, ով իմ Հօրս օրհնածներ, եկէ՛ք ժառանգեցէք արքայութիւնը որ պատրաստուած է ձեզ համար աշխարհիս ստեղծագործութենէն ՚ի վեր։ Ես քաղցած էի, զիս կերակրեցիք․ ծարաւի էի, ջուր տուիք․ օտարական էի, ձեր տան մէջ ընդունեցիք։ Հիւանդ էի՝ այցելութեան եկաք ինձ․ բանտի մէջն էի՝ եւ եկաք տեսութեան”։

Այն ժամանակ արդարները պիտի ասեն․ “Տէ՛ր, մենք ե՞րբ տեսանք զքեզ քաղցած՝ եւ կերակրեցինք․ ծարաւի՝ եւ արբուցինք․ օտարական՝ եւ մեր տունն ընդունեցինք․ մերկ՝ եւ հագուցինք․ հիւանդ՝ եւ այցելութեան եկանք․ կամ բանտի մէջ՝ եւ տեսութեան եկանք քեզ”։ Երկնաւոր Թագաւորը պիտի ասէ․ “Ինչ որ իմ փոքրիկ եղբայրներէս մէկուն ըրիք՝ ինձ արարիք”։

Յետոյ Թագաւորը պիտի ասէ ձախակողմեաններուն․ “Անիծեալնե՛ր, գնացէ՛ք կրակն, որ պատրաստուած է սատանային եւ նորա ծառաներուն համար։ Ես քաղցած էի՝ դուք չը կերակրեցիք զիս․ ծարաւի էի, ջուր չը տուիք․ օտարական էի, օթեւան չը տուիք․ մերկ էի, չը հագուցիք․ հիւանդ էի, այցելութեան չ՚եկաք․ եւ բանտի մէջ էի՝ տեսութեան չ՚եկաք”։ Մեղաւորները պիտի ասեն․ “Տէ՛ր, մենք ե՞րբ քաղցած տեսանք զքեզ՝ և չը կերակրեցինք․ ե՞րբ տեսանք ծարաւի՝ եւ ջուր չը տուինք․ ե՞րբ տեսանք պանդուխտ, մերկ, հիւանդ, բանտի մէջ, եւ չը ծառայեցինք քեզ”։ Թագաւորը պիտի պատասխանէ․ “Ով որ չ՚օգներ իմ փոքրիկ եղբայրներուս, ինձ եւս չ՚օգներ”։

“Այն ժամանակ մեղաւորները պիտի ըստանան յաւիտենական տանջանք, իսկ արդարները յաւիտենական և երջանիկ կեանք”։

Եթէ իրենց ընկերին և մեղաւորին չ՚օգնողներն այսպիսի սաստիկ պատիժ պիտի ըս-

տանան, ապա ի՞նչ կարող են սպասել նոքա, որոնք բարութեան փոխարէն՝ կ'աշխատին չարիք և վնաս հասուցանել իրենց մերձաւորին. նոքա, որոնք զանազան զրկանքներով և հալածանքներով կը թիւնաւորեն իրենց մերձաւորի կեանքը. նոքա, որոնք կը խաբեն եւ կը զրկեն ստացուածքէ. նոքա, որոնք կը զըրպարտեն, կը ծեծեն բարկութեան ժամանակ կամ կ'ըսպաննեն. նոքա, որոնք չար խորհուրդներով եւ օրինակներով զեղխութեան կամ մոլութեան մէջ կը ձգեն իրենց ընկերն, և կամ կը ջանան անպատուել աներութեամբ և վիրաւորիչ խօսքերով։ Քրիստոսի կամքն է որ մենք ո՛չ թէ միայն չարիք չը հասուցանենք մեր ընկերին, այլ միշտ աշխատինք բարիք հասուցանել՝ թէ՛ խօսքով, թէ՛ գործքով, թէ՛ մեր տաղանդով և թէ՛ մեր հարստութեամբ։

ՀԳ

ԶԱՏԿԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մատթ. ԻԶ. 3։ Մարկ. ԺԴ. 12։ Ղուկ. ԻԲ. 1։

ԶԱՏԿԷՆ երկու օր առաջ, երբ ամեն Իսրայելացի կը պատրաստուէր արժանապէս տօնելու այս մեծ տօնը, քահանայապետները,

դպիրներն եւ ժողովրդեան ծերերը ժողովեցան Կայիափա քահանայապետի տունն, որ խորհուրդ առնեն, թէ ի՞նչպէս ծածուկ բռնեն Յիսուսն եւ սպաննեն։ Նոքա կ'ասէին. «Այս գործը պէտք չ'է կատարել տօնի ժամանակ, որպէս զի խռովութիւն չընկնի ժողովրդեան մէջ»։ Նոքա կ'երկնչէին ժողովըրդէն, եւ ոչ թէ Աստուծոյ բարկութենէն կը սարսափէին։

Ամենագէտն Յիսուս առաջուց գուշակեց ինչ որ կատարուելու էր։ Երուսաղէմ գալու ժամանակ, դեռ ճանապարհին էր, աշակերտներուն ասաց. «Մենք կը մտնենք Երուսաղէմ, ուր պէտք է կատարուի ամեն բան, ինչ որ մարգարէները գուշակած են Որդւոյ մարդոյ վրայ։ Նա պիտի մատնուի քահանայապետներու, դպիրներու եւ ժողովրդեան ծերերու ձեռքը։ Նոքա պիտի 'ի մահ դատապարտեն Որդին մարդոյ եւ հեթանոսաց ձեռքը մատնեն, որոնք պիտի հայհոյեն, թքանեն, ծեծեն եւ վերջապէս սպաննեն։ Բայց նա երրորդ օրը յարութիւն պիտի առնէ»։

Յիսուս աւելի պարզ հասկացնելու համար իւր մերձակայ մահը՝ կրկնեց. «Այժմ ահա՛ երկու օրէն յետոյ պիտի Զատիկ ըլնի և մարդոյ Որդին պիտի մատնուի խաչուելու»։

Տասներկու առաքեալներէն մին՝ Յուդա Իսկարիովտացին գնաց քահանայապետներու մօտ եւ ասաց. «Ի՞նչ կուտաք ինծի, եթէ Յիսուսը ձեր ձեռքը մատնեմ»։ Նոքա սաստիկ ուրախացած՝ խոստացան երեսուն արծաթ տալ։ Այս ժամանակէն 'ի վեր Յուդան միշտ յարմար միջոց կը փնտռէր, որ իր Վարդապետն անօրէն Հրէաներու ձեռքը մատնէ։

Բաղարջակերաց տօնի առաջին օրը, երբ արդէն ամէնքը կը պատրաստուէին Պասեքը տօնելու, աշակերտներն եկան Փրկչի մօտ եւ հարցուցին. «Վարդապետ, ո՞ւր կամիս, որ քեզ համար Պասեք պատրաստենք»։ Այս հինգշաբթի օրն էր։ Յիսուս Քրիստոս հաստատ բնակութիւն չունէր Երուսաղէմի մէջ, եւ այս պատճառաւ ասաց Պետրոսին և Յովհաննէսին. «Գնացէք քաղաքն, այն տեղ կը հանդիպիք մի մարդու, որ սափորով ջուր կը տանէ, հետեւեցէք նորան եւ մտէք այն տունն, ուր նա կը մտնէ, եւ ասացէք տան տիրոջը. «Վարդապետը պատուիրեց ասել քեզ թէ՝ իմ ժամանակս մօտ է, ես կը ցանկամ աշակերտներով հանդերձ Զատիկը քեզ մօտ ուտել։ Նա կը ցուցնէ ձեզ մի մեծ եւ զարդարած վերնատուն, այն տեղ պատրաստեցէք Պասեքի գառն»։

Աշակերտներն երբ քաղաք գնացին, ամէն բան գտան այնպէս, ինչպէս Տէրն ասած էր. եւ պատրաստեցին Պասեքը։

ՀԹ

ՈՏՆԱԼՈՒԱՑ. Յովհ. ԺԳ. 4։

Երեկոյեան Յիսուս մտաւ այն լուսաւոր սենեակն, ուր պատրաստուած էր Պասեքի գառն. եւ իւր աշակերտներու հետ միասին սեղան նստան։ Նա գիտէր, որ արդէն մօտեցած է այն ժամն, որ պէտք է առ ժամանակ մի բաժնուի իւր աշակերտներէն։ Նա կամեցաւ այս վերջին ժամուն մէջ ցոյց տալ իւր աշակերտներուն իւր սէրն եւ փրկարար յիշատակ թողուլ նոցա սրտի մէջ։

«Ես շատ կը փափաքէի, ասաց նա, չարչարանքէս առաջ Պասեքը ձեզ հետ ուտել։ որովհետեւ ահա կ'ասեմ ձեզ, որ այսուհետեւ չը պիտի ուտեմ նոյն Պասեքը, մինչեւ որ զայն չը տօնեմ ձեզ հետ Աստուծոյ արքայութեան մէջ»։

Եբրայեցւոց մէջ սովորութիւն կար, որ հիւրեր եկած ժամանակ, նոցա ոտքերը կը լուային։ Այս պարտաւորութիւնը սովորա-

բար կը կատարէր ծառաներէն մէկը։ Բայց Յիսուս Քրիստոս տիեզերաց իշխողը ինքն կատարեց այս սովորութիւնը ընթրեաց ժամանակ։ Նա ելաւ սեղանէն, առաւ ղենջակ, ջուր լեցուց կոնքի մէջ, լուաց իւր աշակերտաց ոտքերը եւ սրբեց ղենջակով, որ կապած ունէր։

Երբ կարգը հասաւ Պետրոս առաքեալին, սա յարգութեամբ լցուած առ աստուածային վարդապետն՝ ասաց. “Տէ՛ր, դո՞ւ պէտք է լուանաս ոտքերս”։ Յիսուս պատասխանեց. “Այժմ դու չ'ես հասկանար իմ ըրածն, բայց յետոյ պիտի հասկնաս”։ Պետրոս ասաց. “Երբէք չ'եմ թողուր, որ դու իմ ոտքերս լուանաս”։ Յիսուս պատասխանեց. “Եթէ ես ոտներդ չը լուանամ, դու մասն չ'ես ունենար ինձ հետ”։ Այն ժամանակ Պետրոս ասաց. “Տէ՛ր, ոչ թէ միայն ոտներս, այլ և ձեռքերս ու գլուխս եւս լուա՛”։ Յիսուս պատասխանեց. “Մաքուր բանը հարկաւոր չ'է լուանալ, դուք սուրբ էք, բայց ոչ ամէնքդ”։ Այս խօսքը ասաց այն պատճառաւ, որովհետեւ սրտագէտ Փրկիչն արդէն գիտէր այն անձը, որ կը խորհէր զինքը մատնել։

Յիսուս բոլոր աշակերտաց ոտքերը լուանալէն յետոյ, հանդերձը հագաւ, նստաւ սեղանի մօտ և ասաց. “Գիտէք դուք, թէ ես ի՞նչ արարի։ Դուք զիս կ'անուանէք ձեր Տէրը և վարդապետը. ճշմարիտ է, որովհետեւ ես ձեր Տէրն ու վարդապետն եմ։ Բայց եթէ ես լուացի ձեր ոտքերը, մի եւ նոյնը դուք եւս պէտք է միմեանց առնէք։ Ես ձեզ օրինակ ցուցի՝ թէ ի՛նչպէս պէտք է վարուիլ։ Ծառայն կարող չ'է իւր տիրոջմէն մեծ լինիլ, նոյնպէս եւ ոչ առաքեալն իւր առաքողէն։ Եթէ դուք գիտէք այս, երջանիկ պիտի լինիք, եթէ նոյնը գործով կատարէք”։

Այսպէս Յիսուս ցոյց տուաւ խոնարհութեան գեղեցիկ օրինակ։ Նա՝ որ երկնքի եւ երկրի թագաւորն էր, անպատուութիւն չը համարեց կատարել ամենայետին ծառայի պարտաւորութիւն։ Նա անյիշաչարութեամբ եւ խոնարհութեամբ լուաց մինչեւ անգամ Յուդայի ոտները, որոյ մատնութեան չար խորհուրդը արդէն գիտէր։ Որչա՜փ սքանչելի է Յիսուսի օրինակը։ Նա ցոյց տուաւ, որ մենք մեր խոնարհութեան եւ մարդասիրութեան պարտաւորութիւնը պէտք է կատարենք ուրախ սրտով, չը խտրելով ո՛չ բարեկամին և ո՛չ թշնամին։ Նա ցոյց տուաւ, որ որչափ խոնարհինք, այնչափ կը բարձրանանք։ Նա ցոյց տուաւ, որ աշխարհիս մէջ ամենէն մեծը նա է,

ով որ շատերուն կըսպասաւորէ, շատերուն կ'օգնէ, շատերու համար իւր պարտաւորութիւնները կը կատարէ։ Յիսուս կենդանի օրինակով յայտնեց, որ աշխարհի մեծութիւնն իշխանութեան և փառաց մէջ է, բայց քրիստոնէութեան մեծութիւնը՝ խոնարհութեան եւ պարտքը կատարելու մէջ։ Ուրեմն՝ մենք, որպէս քրիստոնեայ եւ Քրիստոսի աշակերտ, պարտաւոր ենք ամեն կերպով ջանալ և մեր Փրկչի ցուցած օրինակը սիրով կատարել. վասն զի ինքն ասաց. «Ինչպէս ես կատարեցի, նոյնպէս և դուք ձեր ընկերներու և մերձաւորներու համար կատարեցէք»։

ՀԵ

ՅՈՒԴԱՅ ՄԱՏՆԻՉ

Մատթ. ԻԶ. 20։ Մարկ. ԺԴ. 1։ Յովհ. ԺԳ. 18։

ՅԻՍՈՒՍ աշակերտաց ոտքերը լուանալէն յետոյ՝ ասաց. «Պէտք է կատարուի այն մարգարէութիւնը, որով գուշակուած է թէ՝ «Նա՝ որ ինձ հետ կ'ուտէր, զիս դաւաճանեց». Սաղմ. Խ. 10։ Ահա այս մարգարէութիւնը չը կատարուած ես կ'ասեմ ձեզ, որ

հաւատաք, թէ ես այն եմ, որոյ համար մարգարէն ասած է իւր գուշակութեան խօսքերը»։ Յովհ. ԺԳ. 19։

Յիսուս ասաց իւր խօսքերը սրտաշարժ կերպով։ Մատնիչի վրայ ոչ թէ կը բարկանար, այլ կը ցաւէր։ Փրկիչը կամէր մատնիչը ըզգուշացնել։ Բոլոր աշակերտաց վրայ նայելով ասաց. «Ձեզմէն մէկը զիս պիտի մատնէ»։

Աշակերտներն երբ լսեցին՝ սարսափեցան. միմեանց վրայ կը նայէին, բայց չը գիտէին թէ որո՞ւ համար ասաց։ Նոքա կարգաւ կը հարցնէին. «Միթէ ես եմ, Տէր»։ Բայց Յիսուս լուռ էր եւ չ'էր ուզեր մատնիչը յանդիմանել, այլ կամէր զգուշացնել եւ զղջացնել։ «Այո, կրկնեց Յիսուս, ձեզմէն մէկը զիս պիտի մատնէ։ Պիտի կատարուի ամենը, ինչ որ գրուած է մարդոյ Որդւոյ վրայ. բայց վա՜յ մատնողին, աւելի լաւ էր, որ ծնուած չը լինէր նա»։

Յիսուսի սիրելի աշակերտն՝ հեզն Յովհաննէս նստած էր նորա մօտ։ Պետրոս Յովհաննէսին նշան տուաւ, որ հարցընէ թէ՝ ո՞վ է մատնիչը։ Յովհաննէս՝ կամաց հարցուց. «Տէր, ո՞վ է այն»։ Յիսուս պատասխանեց. «Նա է, որուն կուտամ ես թացեալ պատառը»։

Փրկիչը սիրով բաժանեց իւր հացը մատ-

նիչի հետ. նա իւր սէրը յայտնելով կամէր նորա չար խորհուրդը փոխել. բայց Յուդա հացը Փրկչի ձեռքէն առնելէն յետոյ՝ դարձեալ կը կեղծաւորէր և կ'աշխատէր ուրիշներու նման անմեղ երեւիլ։ Յուդա եւս կեղծաւոր անհոգութեամբ կը հարցնէր միւսներու նման. «Միթէ ե՞ս եմ, Տէ՛ր»։—«Դու ինքդ ասացիր այդ», պատասխանեց Յիսուս։ Յուդան տեսաւ որ, կեղծաւորութիւնը չ'օգներ և իւր չար խորհրդն արդէն յայտնի է Փրկչին, բայց ամենեւին զղջում չ'ունէր։ Յիսուս ասաց. «Կատարէ՛ շուտով, ինչ որ մտքիդ մէջ դրած ես»։ Բայց 'ի Յովհաննիսէն ոչ ոք չը հասկցաւ այս խօսքերու միտքը. միւսները կը կարծէին թէ, որովհետեւ հասարակաց արկղը Յուդայի մօտ էր, տէրը կը հրամայէ գնել ինչ որ հարկաւոր է այն տօնի կամ աղքատներուն ողորմութիւն տալու համար։ Յուդա սեղանէն ելաւ եւ գնաց։ Արդէն գիշեր էր, երբ նա գնաց։

ՀԶ

ՊԵՏՐՈՍԻ ՈՒՐԱՑՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՆ

Մատթ. ԻԶ. 31։ Ղուկ. ԻԲ. 31։ Յովհ. ԺԳ. 31։

ՅՈՒԴԱ դուրս ելաւ իւր սարսափելի եւ աններելի խորհուրդը կատարելու համար։ Յիսուս իմանալով որ իւր չարչարանաց ժամանակը կը մօտենայ, ասաց. «Հասաւ արդէն ժամը, որ մարդոյ Որդին պիտի փառաւորուի եւ Աստուած պիտի փառաւորուի իւր Որդւով։ Եթէ նա փառաւորեց զԱստուած, Աստուած եւս պիտի փառաւորէ զնա։ Որդեակներ, ես երկար չը պիտի մնամ ձեզ հետ։ Ես կուտամ ձեզ նոր պատուիրան. զիրար սիրեցէք, ինչպէս ես զձեզ սիրեցի։ Սէրը՝ զոր դուք պիտի ունենաք միմեանց վրայ, կը ցուցընէ ուրիշներուն՝ որ դուք իմ աշակերտներս էք»։

Պետրոս առաքեալն հարցուց. «Տէ՛ր, իսկ դու ո՞ւր կ'երթաս»։—Յիսուս պատասխանեց. «Ուր ես կ'երթամ, դու չ'ես կարող ինձ հետ գալ, բայց յետոյ պիտի գաս իմ ետեւէն»։ —«Ինչո՞ւ այժմ չ'եմ կարող գալ քո ետեւէն, հարցուց Պետրոս, ես պատրաստ եմ իմ անձս դնել քո համար»։—«Դո՞ւ պիտի անձդ դնես

ինձ համար, ասաց Յիսուս, ճշմարիտն ասեմ քեզ, որ մինչեւ հաւի խօսիլը երեք անգամ պիտի ուրանաս զիս»:

Յետոյ դառնալով դէպ 'ի աշակերտներն՝ ասաց Յիսուս. «Այս գիշեր դուք ամէնքդ պիտի գայթակղիք իմ մասին»: Պէտք է մարգարէական խօսքերը կատարուին թէ՝ «Հովիւը պիտի հարկանեմ եւ ոչխարները պիտի ցրուին»: Զաք. ԺԳ. 7: Բայց յարութենէն յետոյ ձեզ պիտի հանդիպիմ Գալիլեայի մէջ»:

Պետրոս առաքեալն ասաց. «Եթէ ամէնքը գայթակղին, ես դարձեալ հաւատարիմ կը մնամ քեզ. ես պատրաստ եմ քեզ հետ բանտ նստիլ եւ մինչեւ անգամ մեռնիլ»:

Բայց Յիսուս կրկնեց միւսանգամ. «Ճշմարիտն ասեմ քեզ, որ այն իսկ գիշեր մինչեւ աքաղաղի խօսիլը՝ երեք անգամ պիտի ուրանաս զիս: Ով Սիմո՛ն, Սիմո՛ն, սատանան կ'աշխատի խարբալել զքեզ, ինչպէս ցորեան, բայց ես աղօթեցի քեզ համար, որ հաւատքդ չը պակսի. դու պիտի դառնաս եւ հաստատես եղբայրներդ»:

ՀԷ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԸՆԹՐԻՔ. Մատթ. ԻԶ. 26:

Այս խոստակցութեան ժամանակ զատկական գառը կերան եւ տօնը աւարտեցին, որ հին Ուխտի կամ կտակարանի կանոնով յիշատակ էր այն ազատութեան, որով Իսրայելացիք ազատեցան Եգիպտացւոց գերութենէն:

Յիսուս իւր մահով կը պատրաստէր աշխարհի համար աւելի լաւ ազատութիւն, այսինքն փրկութիւն՝ մեղաց գերութենէն: Յիսուս փոխանակ զատկական գառին իւր

անձը զոհեց մարդկային մեղաց քաւութեան համար, եւ ահա այս մեծ զոհով կըսկսուի Նոր Ուխտն։ Այս մեծ զոհագործութեան յիշատակի եւ մեղաց թողութեան համար կարգեց խորհրդաւոր ընթրիքն, որով մենք կը հաղորդինք նորա Մարմնոյն եւ Արեան։

Յիսուս առաւ հասարակ բաղարջ հաց, օրհնեց, կտորեց եւ տուաւ իւր աշակերտներուն ասելով. «Առէք, կերէք այս է իմ մարմինս, որ կը զոհեմ ձեզ համար»։ Նոյնպէս անապակ գինւոյ բաժակն առաւ, գոհացաւ եւ տուաւ աշակերտներուն ասելով. «Խմեցէք ամենքդ այս բաժակէն. աս է Նոր Ուխտի արիւնս, որ բազմաց վրայ կը հեղանի մեղաց թողութեան համար։ Այս կատարեցէք իմ յիշատակիս համար»։

Ինչ որ աշակերտներուն ասաց Քրիստոս, ամէն քրիստոնէից ասաց։ Ուրեմն մենք պարտաւոր ենք թէ մեր մեղաց քաւութեան համար եւ թէ փրկութեան մեծ զոհի յիշատակն անմոռաց պահպանելու համար՝ երկիւղածութեամբ եւ ճշմարիտ զղջմամբ հաղորդիլ Քրիստոսի Մարմնոյն եւ Արեան։ Նա է մեր փրկութեան զոհը. նորա շնորհիւ մենք Աստուծոյ հետ հաշտուեցանք եւ դարձեալ նորա շնորհիւ կարող ենք Աստուածութեան

հետ հաղորդուիլ և անբաժան միալ այն մարդասէր Փրկչէն, որ մեզ համար չը խնայեց իւր անձը զոհելու։ Ինչպէս Յիսուս իւր անձի պատարագաւն ուխտ հաստատեց մեզ հետ, նոյնպէս եւ մենք բանիւ, գործով եւ մեր կեանքով ու մահուամբ պիտի ուխտենք հաստատուն պահել մեր հաղորդութիւնն ու միութիւնը Յիսուսի հետ. նորա սիրոյ եւ ճշմարտութեան համար զոհել մեր անձն, ինչպէս զոհեց նա իւր անձը մեր սիրոյն համար։ Երբէք չը պիտի մոռանանք այս փրկարար ուխտի քաղցր յիշատակը։

ՀԸ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆ ԻՒՐ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՀԵՏ

Յովհ. ԺԴ. ԺԵ. ԺԶ. ԺԷ.

ՎՇՏԱՑ ժամանակն արդէն հասած էր։ Յիսուս կը պատրաստուէր չարչարուելու եւ մեռնելու։ Նա գիտէր որ միւս օրն այս ժամանակ նորա մարմինը գերեզմանի մէջ պիտի լինի։ Աշակերտները նորա շուրջ նստած էին տխուր լռութեան մէջ։ Մօտեցած էր բաժանման ժամն եւ նոցա սիրտը լցուած էր

ցաւով։ Յիսուս աշակերտները մխիթարելով ըսաց. «Թո՛ղ չը խռովին ձեր սիրտերը. հաւատացէ՛ք Աստուծոյ և ինծի։ Իմ հօրս տանը օթեւաններ շատ կան. եթէ այս այսպէս չը լինէր , ես ձեզ պիտի ասէի թէ՝ կ'երթամ ձեզ համար տեղ պատրաստելու։ Եթէ երթամ և ձեզ համար տեղ պատրաստեմ, դարձեալ կը դառնամ և ձեզ կ'առնում ինծի հետ, որ դուք եւս այն տեղ լինիք , ուր եսն եմ։ Ձեզ արդէն յայտնի է ճանապարհն , ուր որ ես կ'երթամ»։

Թովմաս առաքեալն չը հասկանալով Յիսուսի խօսքերու միտքը՝ հարցուց. «Տէ՛ր, ո՞ւր կ'երթաս. մենք ի՞նչպէս կարող ենք քո ճանապարհը գիտնալ»։ Յիսուս պատասխանեց. «Ես եմ ճանապարհ , ճշմարտութիւն եւ կեանք »։ Ոչ ոք կարող չ'է Հօրս մօտ գալ, եթէ ո՛չ ինձմով։ Եթէ զիս ճանաչէիք , իմ Հայրն եւս կը ճանաչէիք։ Այսուհետեւ կը ճանաչէք Հայրս եւ արդէն տեսաք։

Փիլիպպոսն ասաց. «Տէ՛ր , ցոյց մեզ քո Հայրն եւ բաւական է մեզ»։ — Յիսուս պատասխանեց. «Փիլիպպոս , այսքան ժամանակ է ձեզ հետ եմ, եւ տակաւին զիս չը ճանաչեցի՞ր։ Նա որ զիս տեսաւ , իմ Հայրս եւս տեսաւ , եւ դու ի՞նչպէս կ'ասես թէ՝ ցոյց

մեզ Հայրդ։ Միթէ դու չե՞ս հաւատար , որ ես Հօրս մէջն եմ եւ Հայրն իմ մէջ։ Այս խօսքերն որ ես կը խօսիմ՝ ինձմէն չ'եմ խօսիր. և այս գործքերը որ կը գործեմ՝ ինձմէն չ'եմ գործեր , այլ Հայրս որ իմ մէջ բնակած է, նա կը գործէ այս գործերը։ Կը հաւատա՞ք ինծի, որ ես Հօրս մէջն եմ եւ Հայրն իմ մէջ։ Գոնէ գործքերուս համար հաւատացէք ինծի։ Ճշմարիտն ասեմ ձեզ, ով որ հաւատայ ինծի, կարող է այն գործերը գործել՝ որ ես կը գործեմ, եւ աւելի մեծ գործեր կը գործէ, որովհետեւ ես Հօրս մօտ կ'երթամ։ Ինչ որ իմ անունով Հօրմէս խնդրէք՝ պիտի կատարուի, որ Հայրը փառաւորուի իւր Որդւով։ Եթէ զիս կը սիրէք , իմ պատուէրներս պահեցէք. եւ ես պիտի աղաչեմ որ Հայրս այլ մխիթարիչ տայ ձեզ, որ յաւիտեան ձեզ հետ բնակի , այսինքն ճշմարտութեան Հոգին , զոր աշխարհս չ'է կարող ընդունիլ, որովհետեւ չը տեսներ եւ չը ճանաչեր զնա (Հոգին). բայց դուք կը ճանաչէք , վասն զի ձեր մէջ կը բնակի եւ ձեզ հետ պիտի լինի։

«Ես ձեզ որբ չ'եմ թողուր , այլ կու գամ ձեզ մօտ։ Փոքր ժամանակէն յետոյ աշխարհը չը տեսնէր զիս. բայց դուք պիտի տեսնէք , որովհետեւ ես կենդանի եմ եւ դուք եւս

կենդանի պիտի լինիք ։ Այն ժամանակ դուք պիտի իմանաք , որ ես Հօրս մէջն եմ , դուք իմ մէջ եւ ես ձեր մէջ » ։

« Ով ունի իմ պատուիրաններս եւ կը կատարէ , նա կը սիրէ զիս . իսկ ով զիս կը սիրէ , նա կը սիրէ իմ Հայրս ։ Ես եւս կը սիրեմ զնա , եւ պիտի զինքս յայտնեմ նորան եւ մենք պիտի գանք նորա մօտ եւ օթեւանինք նորա մօտ » ։

Աշակերտներն դեռ Յիսուսի խօսքերը բոլորովին չ'էին հասկանար , նոքա զարմանալով կը նայէին նորա վրայ ։ Յիսուս աւելցուց այս խօսքերը . « Տակաւին շատ բան հարկաւոր է ասել ձեզ , քանի որ ձեզ հետ եմ , բայց այժմ դուք կարող չ'էք ասածներս հասկանալ ։ Իսկ մխիթարիչ Սուրբ Հոգին , զոր Հայրս իմ անունով պիտի ղրկէ ձեզ , նա պիտի ուսուցանէ ձեզ ամեն բան , եւ պիտի ձեր միտքը բերէ , ինչ որ ես ձեզ ասացի » ։

Յետոյ օրհնելով իւր աշակերտներին՝ ասաց . « Իմ խաղաղութիւնը կը թողում ձեզ , իմ խաղաղութիւնը կուտամ ձեզ , ոչ թէ այնպէս , ինչպէս աշխարհս կուտայ » ։

Յիսուս նկատելով աշակերտաց տրտմութիւնն եւ երկիւղն ասաց . « Թող չը խռովին ձեր սրտերն եւ չը վախնան ։ Դուք լսեցիք ,

ինչ որ ձեզ ասացի , թէ ես կ'երթամ , բայց պիտի դարձեալ գամ ձեզ մօտ ։ Եթէ դուք զիս կը սիրէք , պէտք է ուրախանաք , որ ասացի թէ կ'երթամ Հօրս մօտ , որովհետեւ Հայրս ինձմէն մեծ է » ։ (Յիսուս իւր մարդկութեան նկատմամբ կ'ասէ այս խօսքը) ։

« Շատ երկար չ'եմ կարող խօսիլ ձեզ հետ . վասն զի աշխարհիս իշխանը կը մօտենայ , բայց իմ մէջ բան չը պիտի գտնէ (այսինքն իշխել կարող չ'է) ։ Սակայն թող աշխարհն իմանայ , որ ես Հայրս կը սիրեմ . եւ կը կատարեմ ամեն բան ինչ որ հրամայած է ։ Ելէ՛ք , ուրեմն գնանք այս տեղէն » ։

Յիսուսի խօսակցութիւնն իւր աշակերտաց հետ շարունակուեցաւ մինչեւ այն ժամանակն , երբ նոցա հետ միասին եկաւ Գեթսեմանի պարտէզն ։ Այս խօսակցութիւնը կը պարունակէ իւր մէջ այնպիսի սրտաշարժ եւ խրատական պատուէրներ եւ վարդապետութիւններ , որ ինչքան կարդանք , չ'ենք կըշտանար , այլ միշտ կը գտնենք նորա մէջ նոր կերակուր և նոր սնունդ մեր մտքի եւ սրտի համար ։ Այս խօսակցութիւնը Հոգւոյն Սրբոյ ազդեցութեամբ աւանդած է մեզ Յիսուսի սիրելի աշակերտն՝ Յովհաննէս աստուածաբանն . եւ երբ քրիստոնէական զգացմամբ

կարդանք Նորա Աւետարանի ԺԵ. ԺԶ. ԺԷ. գլուխները, մի երկնային մխիթարութեամբ կը մխիթարուի մեր հոգին։ Աւետարանի յիշեալ գլուխները Յիսուսի վերջին Կտակն է, որով աւանդած է մարդասէր Փրկիչն իւր սէրն, իւր մխիթարութիւնն, իւր սրբութիւնն եւ բարութիւնն. եւ պատուիրած է մեզ սիրել, մխիթարուիլ, սուրբ լինիլ եւ բարի գործել, որով կարող ենք օթեւան լինիլ աստուածութեան եւ մեր մէջ ընդունիլ ամենասուրբ Երրորդութիւնն՝ Հայր, Որդի և Հոգին Սուրբ։ Ի՞նչ երջանկութիւն է քրիստոնէի համար, երբ Աստուած իր մէջը բնակած է եւ ինքն Աստուծոյ մէջ։ Երբ որ քրիստոնեայն միացած է Աստուծոյ հետ, այնուհետեւ ոչ ինչ են նորա համար աշխարհի նեղութիւններն, վշտերը, փորձանքներն, աղքատութիւնն և տառապանքները։ Նա աշխարհի ամեն հարուստներէն հարուստ է, ամեն մեծամեծներէն մեծ է, եւ ամեն հզօրներէն հզօր է, որովհետեւ աշխարհի Տէրն և Թագաւորն իւր մէջ ունի։ Ուրեմն պարտաւոր ենք ամեն ժամանակ կարդալ մեր Փրկչի կտակն և սիրով կատարել ինչ որ կտակած եւ պատուիրած է մեզ։

ՀԹ.

ՅԻՍՈՒՍ ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ ՊԱՐՏԻԶԻՆ ՄԷՋ

Մատթ. ԻԶ. 36։ Մարկ. ԺԴ. 32։ Ղուկ. ԻԲ. 39։

Յիսուս կեդրոնի ձորէն անցնելով՝ եկաւ մի գիւղ, որ Ձիթենեաց սարի տակն էր եւ կը կոչուէր Գեթսեմանի։ Նա իւր աշակերտաց հետ պարտէզը մտաւ եւ ասաց. “Մնացէք այս տեղ, ես կ՚երթամ աղօթելու”։ Յիսուս իւր հետ առաւ Պետրոսն եւ Զեբեդեայի երկու որդիքն՝ Յակոբոս եւ Յովհաննէս։ Երբ առանձնացան՝ Փրկիչն ասաց նոցա. “Ոգիս մինչեւ 'ի մահ տրտում է, կացէք այս տեղ եւ հսկեցէք ինձ հետ”։ Յետոյ փոքր

ինչ հեռանալով գետինն ընկաւ երեսի վրայ եւ կ'աղօթէր ասելով. «Հայր իմ, եթէ հնար է՞, թող անցնի այս բաժակը ինձմէն. բայց ոչ թէ ինչպէս ես կամիմ, այլ ինչպէս դու կամիս. թող կատարուի քու կամքը»։

Յետոյ դառնալով աշակերտաց մօտ տեսաւ որ քնացած են, եւ ասաց Պետրոսին. «Սիմոն, կը քնանա՞ս. չը կարողացի՞ք ժամ մի արթուն մնալ ինձ հետ. Մի՛ քնանաք, աղօթեցէ՛ք որ փորձութեան մէջ չընկնիք։ Հոգիս յօժար է, բայց մարմինս տկար»։ Այս ասելով դարձեալ հեռացաւ աշակերտներէն եւ ծունր իջած սկսաւ կրկին աղօթել. «Հայր իմ, կ'ասէր նա, եթէ հնար չը կայ որ այս բաժակն ինձմէն անցնի, ես կը խմեմ, թող քու կամքդ լինի»։

Դառնալով աշակերտաց մօտ դարձեալ քնացած գտաւ, որովհետեւ նոցա աչքերը ծանրացած էին։ Յիսուս աշակերտները թողլով մեկնեցաւ եւ վերստին կ'աղօթէր ասելով. «Հայր իմ, եթէ հնար չը կայ որ այս բաժակն ինձմէն անցնի, թող քու կամքդ լինի»։

Այս ժամանակ հրեշտակն երեւեցաւ եւ կը զօրացնէր զՅիսուս։ Նա այնպիսի մտադրութեամբ կ'աղօթէր, որ արեան քրտինքի կայլակներն ոլոռն ոլոռն կը հոսէին գետնի

վրայ։ Հրեշտակէն մխիթարուելով եւ աղօթքով զօրանալով՝ Յիսուս դարձաւ իւր քնացած աշակերտներու մօտ եւ հեզութեամբ ասաց. «Դուք տակաւին կը քնանա՞ք եւ կը հանգստանա՞ք։ Հասաւ ժամը. մարդոյ Որդին կը մատնուի մեղաւորաց ձեռքն։ Ելէ՛ք, գընանք։ Մատնիչը կը մօտենայ»։ Ո՜վ աստուածային անհուն մարդասիրութիւն. անմեղն և անարատն Յիսուս մարդկային ազգի փրկութեան համար կը հսկէ, կ'աղօթէ, կը տագնապի կը քրտնի եւ մարդիկ կը քնանան։ Ո՜հ, քանի՜ քանի՜ անգամ այսպէս կը քնանանք մենք մեր անհոգութեան եւ ունայնասիրութեան մէջ, եւ Աստուած կը հսկէ եւ մեր դարձին ու արթնութեանը կըսպասէ։

Ի՞նչքան ապերախտութիւն եւ թշուառութիւն է մեզ համար, եթէ աստուածային մարդասիրութիւնն եւ խնամքը չըզգանք ու չըզգաստանանք, եւ մեր կողմէն եւս չ'աշխատինք մեր փրկութեան համար։ Մենք եւս պարտինք հսկել, աղօթել եւ քրտնիլ մեր փրկութեան համար։ Մենք եւս պարտինք մեր փափաքը եւ եռանդը խառնել Յիսուսի մարդասիրութեան հետ եւ մեր քիրտը նորա քրտանց հետ, որ հասնինք մեր փրկութեանը։ Իսկ եթէ նեղութիւնք, տառապանք և վիշտք

պատահին մեզ, միշտ Յիսուսի խօսքը պիտի կրկնենք. «Հա՛յր, թո՛ղ քու կամքդ ըլլի». Քու կամքդ սուրբ եւ պաշտելի է մեզ համար։

Զ

ՅՈՒԴԱ ԿԸ ՄԱՏՆԷ ԶՅԻՍՈՒՍ. Մատթ. ԻԶ. 17։ Մարկ. ԺԴ. 43։ Ղուկ. ԻԲ. 47։ Յովհ. ԺԸ. 5։

ՀԱԶԻՒ թէ Յիսուս իւր խօսքը աւարտած էր եւ ահա՛ Յուդա պարտէզ մտաւ։ Քահանայապետներու ծառայից և զինուորաց մեծ բազմութիւն ուղեկից էր Յուդային, վա-

ռած լապտերներով, սրերով եւ տէգերով։ Զինուորները եւ քահանայապետաց ծառաները չէին ճանաչեր զՅիսուս, և այս պատճառաւ Յուդա նոցա ասաց. «Ահա՛ ձեզ նշան, որով կարող էք ճանաչել. բռնեցէ՛ք այն անձը, զոր ես պիտի համբուրեմ»։

Յուդա իւր բոլոր ուղեկիցներով մտաւ պարտէզն, ուր Փրկիչը յաճախ կ'անցնէր գիշերները աղօթելով, եւ ուղղակի գնաց Յիսուսի մօտ եւ ասաց. «Ողջոյն քեզ, վարդապե՛տ, և իսկոյն համբուրեց»։ Յիսուս ասաց. «Յուդա՛, համբուրելո՞վ կը մատնես մարդոյ Որդին»։ Սրտագէտ Փրկիչն իսկոյն իմացաւ թէ ի՛նչ գաղտնիք կայ այս նենգութեան համբուրի կամ նշանի մէջ, որոյ տակը ծածկուած էր մատնութիւնը։ Մարդկային չարամտութիւնը շատ անգամ սիրոյ նշանն եւս մատնութեան եւ սպանութեան համար կը գործածէ։ Ի՜նչ սոսկալի նենգութիւն։

Յիսուս յետոյ մօտենալով զինուորուած մարդոց՝ հարցուց. «Զո՞վ խնդրէք» այսինքն ո՞վ կը փնտռէք։ Նոքա պատասխանեցին. «Յիսուս Նազովրեցին»։ — «Ես եմ այն» ասաց Յիսուս։ Այս խօսքը որ լսեցին զինուորներն եւ միւս հրէաները, յետ քաշուեցան և գետնի վրայ ընկան։ Անմեղութեան համարձակ պատաս-

խանը զարհուրելի է մինչեւ անգամ ամենամեծ չարագործներուն ։

Յիսուս կրկին հարցուց զինուորներուն . « Զո՞ խնդրէք » — Նոքա պատասխանեցին . « Յիսուս Նազովրեցին » ։ Փրկիչը կրկնեց . « Ես արդէն ասացի ձեզ, որ ես եմ այն » . եւ հայրական գթութեամբ ցոյց տալով իւր աշակերտներն՝ աւելցուց այս խօսքերը . « Եթէ եկած էք զիս բռնելու, թողէք որ սոքա (աշակերտները) երթան՝ ուր կամին » ։

Զինուորները եւ քահանայապետաց ծառաները մօտեցան Յիսուսին, որ բռնեն . իսկ աշակերտները երբ տեսան՝ ասացին . « Տէր, չը պաշտպանուի՞նք սրով » . եւ առանց պատասխանի սպասելու՝ Պետրոս առաքեալը հանեց սուրը եւ քահանայապետաց ծառաներէն Մաղքոս անունով մէկուն ականջը կտրեց ։

Վարդապետի սէրը ստիպեց Պետրոսին այս գործը կատարելու, բայց Փրկիչն ամենեւին կամք չունէր, որ իւր սիրոյ համար գործածուի որ եւ իցէ բռնութիւն ։ Յիսուսի ամեն խօսքերէն կարող ենք տեսնել, թէ որչա՞փ կը ցանկայ և կը փափաքի որ մենք նորա սիրոյ համար լինինք հեզ, ներողամիտ եւ մինչեւ անգամ մեր թշնամեաց դէմ մարդասէր գտնուինք ։ « Թողէք այդ մարդիկը իրենց կամքին » . ասաց Յիսուս իւր աշակերտներուն, և դառնալով դէպ 'ի Պետրոս պատուիրեց . « Սուրդ պատեանի մէջ դիր ։ Սուր բարձրացնողները՝ սրով կը մեռնին ։ Միթէ կը կարծե՞ս դու, թէ չ'եմ կարող Հօրմէս խնդրել, որ տասներկու գունդ հրեշտակներ ղրկէ ինձ ։ Բայց այն ժամանակ մարգարէութիւնները ի՞նչպէս պիտի կատարուին ։ Կարելի՞ է արդեօք որ չը խմեմ այն բաժակը, զոր Հայրս ինձ համար ղրկած է » ։ Յիսուս մօտեցաւ քահանայապետի ծառայի ականջին եւ բժշկեց, եւ յետոյ ինքնակամ անձնատուր եղաւ այն մարդկանց, որոնք եկած էին բռնելու ։ Յիսուս թոյլ տուաւ որ կատարուի իւր Հօր կամքը, վասն զի այնպէս տնօրինուած էր, որ պիտի մատնուէր, բռնուէր և չարչարուէր ։ Յիսուս յայտնեց աշակերտներուն, որ իւր անձը պաշտպանելու համար չ'է աշխարհ եկած, այլ եկած է իւր անձը շատերու փրկութեան համար զոհելու ։

Յիսուսի մօտ ժողովուած ամբոխի մէջ կային նմանապէս տաճարի իշխաններն եւ ժողովըրդեան ծերերը ։ Նա տեսնելով այս յուզուած ամբոխն՝ ասաց . « Դուք եկած էք իմ վրաս զէնքերով եւ բրերով՝ ինչպէս մի աւազակի վրայ ։ Ես միշտ ձեզ հետ էի տաճարի մէջ

եւ կ՚ուսուցանէի ժողովրդին, ինչո՞ւ այն ժամանակ չըբռնեցիք զիս։ Բայց այժմ է ձեր ժամանակն. այժմ է խաւարի իշխանութիւնն»։

Այսպէս ահա Յիսուս մի կողմէն սուր առնուլն արգիլեց, իսկ միւս կողմէն ճշմարտութիւնը բացարձակ յայտնեց։ Նա ցոյց տուաւ որ աւազակներն եւ խաւարասէրները միայն մութ գիշեր կը փնտռեն իրենց չարագործութեան համար։

Զինուորները կապեցին Փրկիչն եւ պարտիզէն հանեին. իսկ աշակերտներն, ինչպէս արդէն գուշակած էր Յիսուս, ահէն եւ երկիւղէն ցրուեցան։

ՁԱ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԱՏԵՆԻ ԱՌՋԵՒ. Մատ. ԻԶ. 57։ Մարկ. ԺԴ. 53։ Ղուկ. ԻԲ. 54։ Յովհ. ԺԸ. 15։

Զինուորներն եւ քահանայապետներու ծառայքը տարան Յիսուսն Աննայի մօտ, որ նախորդ քահանայապետն էր և նոյն տարուան Կայիափա քահանայապետի աներն։ Նա քանի մի բան հարցուց Յիսուսին իւր աշակերտներու եւ վարդապետութեան մասին։ Յիսուս պատասխանեց. «Ես յայտնապէս կ՚ուսուցանէի ժողովուրդն ամենուն առջեւ. ես կը քարոզէի ժողովարաններու և տաճարի մէջ, ինչո՞ւ կը հարցնես ուրեմն։ Հարցուր իմ ունկնդիրներէս իմ վարդապետութեան մասին»։

Այն տեղ կանգնած ծառաներէն մէկն, երբ լսեց այս պատասխանը՝ ապտակեց Յիսուսի երեսին եւ ասաց. «Այդպէ՞ս կը պատասխանես քահանայապետին»։ Փրկիչը հեզութեամբ եւ հանդարտութեամբ պատասխանեց. «Եթէ չար խօսեցայ՝ վկայէ՛ (ապացուցէ՛) չարին համար. իսկ եթէ բարի խօսեցայ, ինչո՞ւ կը հարկանես»։ Ծառայն ամենեւին խօսք չը գտաւ պատասխանելու. նա իւր կոպտութեամբ կ՚ուզէր քահանայապետի սիրտը շահել։

Աննա՝ Յիսուսը կապած ղրկեց Կայիափայի մօտ, ուր տանը հաւաքուած էին օրէնսուսոյցներն և ժողովրդեան ծերերը։ Նոքա կոչեցին սուտ վկայներ՝ Յիսուսը զրպարտելու և սուտ վկայութիւն տալու համար, որ կարենան ՚ի մահ դատապարտել։

Երբ Յիսուս ներկայացաւ ատենի առջեւ, իսկոյն յայտնուեցան զրպարտիչները։ Հարցուցին մի առ մի, բայց նոցա վկայութիւնները բաւական չ՚էին դատապարտութեան համար։ Վերջապէս երկուսն յառաջ եկան եւ յետա-

դայ սուտ վկայութիւնը տուին թէ՝ Յիսուս ըսած է որ «կարող եմ Աստուծոյ տաճարը քանդել և երեք օրուան մէջ վերստին կանգնել»։ Յիսուս ամէն զրպարտութիւններն անպատասխան թողլով՝ կը լռէր։ Քահանայապետն ելաւ տեղէն՝ եկաւ մէջ տեղն և ըսաց փրկչին. «Ինչո՞ւ չ'ես պատասխաներ՝ քեզ արդարացնելու համար»։ Յիսուս դարձեալ լռեց, որովհետեւ զրպարտութեան ամէնէն լաւ պատասխանը լռութիւնն է։

Բայց երբ Քահանայապետն երդումով հարցուց Յիսուսին ըսելով. «Կ'երդուեցնեմ կենդանի Աստուծոյ անունով, ասա՛ մեզ ճշմարիտը՝ թէ դո՞ւ ես Քրիստոսն՝ Աստուծոյ Որդին»։ Այն ժամանակ Յիսուս պատասխանեց։ «Դու ինքդ ըսացիր այդ. իսկ ես կը յաւելում՝ որ դուք պիտի տեսնէք մարդոյ Որդին Աստուծոյ զօրութեան աջ կողմը նստած, որ կուգայ ամպերու վրայ»։

Քահանայապետն իւր հանդերձը պատառեց ըսելով. «Սա զԱստուած կը հայհոյէ, ուրեմն վկայ ի՞նչ հարկաւոր է։ Դուք ինքնին լսեցիք սորա հայհոյութիւնն, ի՞նչ կամիք ուրեմն որ առնենք»։ Ամենքը պատասխանեցին. «Մահապարտ է»։ Ի՞նչ անիրաւ ատեան եւ ի՞նչ անիրաւ դատաստան։ Սակայն որչա՜փ

այն օրինակ դատաստաններ կան աշխարհի մէջ, ուր ճշմարտութեան դէմ ուրիշ պատասխան չունին, բայց միայն զրպարտութիւն։

Զինուորները հանին Փրկիչը գաւթի մէջ, ուր պահապաններով շրջապատուած պիտի անցնէր նա գիշերուան մնացած մասը։

Այս տեղ ամէն տեսակ հայհոյանք կը թափէին Յիսուսի գլխուն. ոմանք կը թքանէին, ոմանք կը ծեծէին և միւսներն երեսն ապտակելով՝ կ'ըսէին. «Քրիստոս, մարգարէացիր, թէ ո՞վ ապտակեց քեզ»։ Ամենքը կը ջանային որքան կարելի է աւելի հայհոյել և նախատել. իսկ նա կը համբերէր երկայնմտութեամբ և կը ներէր քաղցրութեամբ։ Այս մեծ օրինակը հանապազ մեր աչքի առջեւ պէտք է ունենանք, և երբ պատահի որ մենք եւս ճշմարտութեան համար զրպարտութեան, հայհոյութեան եւ նախատանաց մատնուինք, ամենեւին չը նեղանանք եւ չը յուսահատինք, որովհետեւ հանուր մարդկային ազգի Արարիչն և Փրկիչը կը տեսնենք ահա՛ դառն նախատանաց մատնուած։ Ինչպէս որ նա մեզ համար ուրախութեամբ կրեց ամէն դառն զրպարտութիւն եւ նախատինք, նոյնպէս և մենք նորա սիրոյ և անուան համար պատրաստ ենք ցնծութեամբ յանձն

առնուլ ամէն վշտակրութիւն և միանգամայն աղաչէլ որ զօրացնէ մեզ համբերելու, ինչպէս ինքն համբերեց երկայնմտութեամբ։

ՁԲ

ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ ՈՒՐԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մատթ. ԻԶ. 69։ Մարկ. ԺԴ. 66։ Ղուկ. ԻԲ. 54։
Յովհ. ԺԸ. 15—25։

ՏԱԿԱՒԻՆ Յիսուս կայիափայի տան մէջ էր, յետագայ անցքը պատահեցաւ գաւթի մէջ։ Պետրոս եւ Յովհաննէս առաքեալքը հեռուէն կը հետեւէին Յիսուսին մինչեւ քահանայապետի տան գաւիթը կամ բակը։ Յովհաննէս ծանօթ էր քահանայապետի տանեցւոց մի քանիսի հետ. ուստի և ներս մտաւ. իսկ Պետրոս կանգնած էր դրան ետեւ։ Յովհաննէս այս տեսնելով՝ խնդրեց դռնապանէն որ ներս թողնէ, և նա կատարեց այս խնդիրը։

Գիշերը ցուրտ էր. քահանայապետի ծառայքը և զինուորները գաւթի մէջ վառուած խարոյկի չորս կողմը բոլորած կը տաքնային։ Պետրոսն եւս մօտեցաւ կրակին եւ կամէր սպասել եւ տեսնել թէ ի՞նչպէս պիտի վերջանայ Յիսուսի դատավճիռը։ Դռնապան աղախինը նայելով Պետրոսի երեսին ասաց. «Սա եւս Գալիլեացի Յիսուսի հետ էր»։ Պետրոս վախցաւ այս ամբաստանութենէն եւ ուրացաւ՝ ասելով. «Ո՛չ. ես չը գիտեմ, ինչ որ կ'ասես դու»։ Այս ասելով գնաց դրան մօտ։ Այն ժամանակ պատահեցաւ Պետրոսին մի ուրիշ աղախին եւ ասաց ներկայ գտնուած մարդկանց. «Սա եւս Նազովրեցի Յիսուսի հետ էր. սա նորա աշակերտներէն է»։ Իսկ Պետրոս երդուելով ուրացաւ եւ ասաց. «Ես չ'եմ ճանաչեր այն մարդը»։

Գաւթի մէջ գտնուած մարդիկն արդէն իմացան, որ ատեանը 'ի մահ դատապարտեց զՅիսուս։ Ծառաներէն մէկը Պետրոսի վրայ ակնարկելով՝ աղաղակեց. «Ահա՛ սա եւս նորա աշակերտներէն է, լեզուն իսկ կ'ապացուցանէ որ Գալիլեացի է»։ Այս լսելով Մաղքոսի ազգականներէն մէկը, որոյ ականջը կտրած էր Պետրոս, մօտեցաւ եւ ասաց. «Այո՛, ես ինքս տեսայ այս մարդը Յիսուսի հետ պարտիզի մէջ»։ Այս խօսքերը զարհուրեցուցին զՊետրոս, որ սկսաւ երդուլ եւ հաւատացընել, որ ինքն ամենեւին Յիսուսը չը ճանաչեր։ Նոյն րոպէին Յիսուսն դուրս բերին քահանայապետի տանէն։ Նա դառնալով նայեցաւ Պետրոսի վրայ, եւ այն ժամանակ աքաղաղը

խօսեցաւ։ Պետրոս յիշեց Յիսուսի խօսքը թէ՝ «Հաւը տակաւին երկու անգամ՝ չը խօսած՝ երեք անգամ՝ պիտի ուրանաս զիս»։ Նա դուրս ելաւ եւ սկսաւ դառնապէս լալ։

Այս զղջման արտասուքներն էին, որ ստիպեցին զՊետրոս հեզանալ եւ յոյսն աւելի Աստուծոյ վրայ դնել քան թէ իւր վրայ։

Վերջապէս Յուդան եւս զղջաց, բայց ի՞նչ հետեւանք ունեցաւ նորա զղջումն։ Նա լսելով, որ Յիսուս ՚ի մահ դատապարտուեցաւ, սաստիկ տրտմեցաւ, եկաւ քահանայապետաց մօտ, դարձուց երեսուն արծաթն, որուն համար դաւաճանած էր իւր վարդապետը, եւ ասաց. «Ես մեղայ, որովհետեւ մատնեցի անմեղ արիւն»։ Յուդայի խոստովանութեանը քահանայապետները սառնութեամբ պատասխանեցին ասելով. «Մեզ փոյթ չ՚է, դու գիտես»։ Յուդա այս պատասխանը լսելով երեսուն արծաթը տաճարի մէջ ձգեց եւ յուսահատութեամբ տաճարէն հեռանալով՝ գնաց խեղդուեցաւ։

Քահանայապետները նոյն երեսուն արծաթը ընդունելով ասացին. արժանի չ՚են որ եկեղեցական գանձի մէջ գտնուին, որովհետեւ արեան գին են. ուստի և վճռեցին նոյն արծաթով ագարակ մի գնել օտարները թաղելու համար։ Այս ժամանակէն ՚ի վեր նոյն ագարակը կոչուեցաւ Գէ—ղ արեան։

ՋԳ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՊԻՂԱՏՈՍԻ ԱՌՋԵՒ

Մատթ. ԻԵ. 2։ Մարկ. ԺԵ. 1։ Ղուկ. ԻԳ. 1։ Յովհ. ԺԸ. 28։

ՀՐԷԱՅՔ արդէն իրենց Թագաւոր չունէին եւ այս պատճառաւ ամեն մահուան դատավճիռ պէտք է հաստատէր Հռովմայեցի կառավարիչը կամ դատաւորը։ Ուստի միւս

առաւօտը շատ վաղ բարձրագոյն ատենի բոլոր անդամները ժողովեցան եւ հրամայեցին Յիսուսը տանիլ Պիղատոսի մօտ, որ Հռովմայեցի կառավարիչ էր Հրէաստանի մէջ և իրենք եւս գնացին նորա ետեւէն։ Բայց կառավարիչը, որովհետեւ հեթանոս էր, նորա տունը չը մտան, որ չը պղծուին և արժանի չը լինին Զատիկը տօնելու։

Այն տան առջեւ, ուր կը բնակէին Պիղատոս և իւր պահապանները, կար մի փոքրիկ հրապարակ, քանի մի աստիճան բարձր այն փողոցէն որ կը կոչուէր Կապպաթա, այսինքն քարայատակ։ Այս տեղ բերին Յիսուսն եւ կըսպասէին, որ Պիղատոս դուրս գայ։

Պիղատոս, երբ տանէն դուրս ելաւ, տեսնելով բարձրագոյն ատենի բոլոր անդամները իւր դրան առջեւ ժողովուած՝ զարմացաւ եւ հարցուց. “Ի՞նչ ամբաստանութիւն ունիք այդ մարդոյ վրայ”։

Նոքա պատասխանեցին. “Եթէ սա չարագործ չը լինէր, քեզ մօտ չ'էինք բերեր”։—Պիղատոս պատասխանեց. “Եթէ այդպէս է, առէք տարէք ուրեմն և ձեր օրէնքով դատեցէք”։ — Նոքա պատասխանեցին. “Մենք իրաւունք չունինք մահուան վճիռ տալու”. և տեսնելով որ գործն այնպէս շուտով չը պի-

տի վճռուի, ինչպէս իրենք կը ցանկային, սկսան Յիսուսն զրպարտել ասելով. “Այս մարդն ազգը կը խռովէ, կայսեր հարկ տալը կ'արգելու, եւ զինքն Իսրայելի Թագաւոր կ'անուանէ”։

Պիղատոս դառնալով դէպ 'ի Յիսուս՝ հարցուց. “Դու Իսրայելացւոց Թագաւո՞րն ես”։ —“Դու ինքդ կ'ասես”. կրկնեց Յիսուս, որ առաջ ամենեւին պատասխան չ'էր տուր քահանայապետներու եւ ծերերու չարախօսութեանցն։—“Կը լսե՞ս, ասաց Պիղատոս, թէ ո՞րչափ չարախօսութիւններ կը լինին քո վրայ. միթէ անձդ արդարացնելու համար բան չունի՞ս խօսելու”։—Յիսուս կը լռէր, եւ այս լըռութիւնը շատ զարմացուց զՊիղատոս։ Նա կը տեսնէր, որ քահանայապետները միայն նախանձէ դրդուած Յիսուսի մահուանը կը ցանկային, եւ այս պատճառաւ կ'ուզէր միջոց տալ Յիսուսին, որ իւր թշնամեաց առջեւ խօսի։

Պիղատոս իւր տունը տանելով զՅիսուս հարցուց. “Դու ճշմարտիւ Հրէից Թագաւո՞ր ես”։—Յիսուս պատասխանեց. “Դու քեզմէ՞ն կ'ասես այդ, թէ ուրիշ մարդէ լսած ես”։— Պիղատոս ասաց. “Ես Հրէայ չ'եմ, այլ քո ազգդ եւ քահանայապետները քեզ դատա-

պարտած են ՚ի մահ և մատնած են իմ ձեռքը։ Դու ի՞նչ ես գործեր»։

Փրկիչն պատասխանեց. «Իմ արքայութիւնն այս աշխարհէն չ՚է։ Եթէ իմ արքայութիւնը (թագաւորութիւնը) այս աշխարհէն լինէր, ես կ՚ունենայի սպասաւորներ, որոնք զիս կը պաշտպանէին, որ Հրէից ձեռքը չը մատնուիմ։ Բայց իմ արքայութիւնն այս աշխարհէն չ՚է»։

Պիղատոս հարցուց. «Ուրեմն դու թագաւո՞ր ես»։ — «Դու կ՚ասես, որ ես թագաւոր եմ», պատասխանեց Փրկիչն. «Ես ծնայ եւ աշխարհ եկայ, որ վկայեմ ճշմարտութեանն. եւ ով որ ճշմարտութիւնը կը սիրէ, կը լսէ իմ ձայնս»։

«Ի՞նչ է ճշմարտութիւնը», հարցուց Պիղատոս, եւ այս խօսքն արտաբերելու ժամանակ ելաւ եւ Հրէաներուն ասաց. «Ես այս մարդու մէջ ո՛չ մի յանցանք չ՚եմ գտներ»։

ՁԴ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՀԵՐՈՎԴԷՍԻ ԱՌՋԵՒ

Ղուկ. ԻԳ. 6։

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՆԵՐՆ տեսնելով՝ որ Պիղատոս կամք չունի Յիսուսն դատապարտել, աւելի եւս կը չարախօսէին նորա վրայ եւ կ՚ասէին. «Նա կը խռովէ ժողովուրդն իւր վարդապետութեամբ, քարոզելով բոլոր Հրէաստանի մէջ Գալիլեայէն սկսած մինչեւ Երուսաղէմ»։ Պիղատոս երբ լսեց Գալիլեացի անունը՝ հարցուց. «Միթէ նա Գալիլեացի՞ է»։ Երբ նոքա ասացին որ Հերովդէսի իշխանութենէն է, Պիղատոս ղրկեց Յիսուսը Հերովդէսի մօտ որ նմանապէս Զատկի տօնի համար Երուսաղէմ եկած էր։

Պիղատոս զգուշացող մարդ էր. նա կամք չունէր անմեղն ՚ի մահ դատապարտել, բայց չունէր այնքան հաստատամտութիւն որ պաշտպանէ եւ իւր դէմ գրգռէ քահանայապետներն եւ Իսրայելացւոց ծերերը։ Նա ուրախացաւ որ միջոց գտաւ այս գործքէն հեռանալու, և այս պատճառաւ Հերովդէսին յանձնեց, որով մի կողմէն նորա սիրտն ևս գրաւեց։ Պիղատոսի գործը կանոնաւոր էր և հաշուով,

բայց ոչ առաքինի։ Առաքինի մարդը բարի կը գործէ, առանց նայելու թէ ի՛նչ պիտի ասեն մարդիկ։ Ով որ մարդկանց կարծիքին նայելով միայն ուզէ առաքինութիւն գործել, նա շատ անգամ առանց բարեգործութեան կը մնայ։

Հերովդէս շատ գոհ էր, որ Յիսուսն իւր մօտ բերին։ Նա շատ բան լսած էր Յիսուսի վրայ եւ կը փափաքէր աչքով տեսնել եւ կը սպասէր որ նա հրաշք գործէ իւր ներկայութեանը։ Նա շատ հարցումներ առաջարկեց եւ Յիսուս ամենեւին չը պատասխանեց։ Իսկ քահանայապետները բորբոքուած անդադար կը չարախօսէին։ Յիսուս նոցա չարախօսութեանցն եւս չ'էր պատասխանէր։ Հերովդէս Յիսուսի լռութեան վրայ զայրացած՝ թոյլ տուաւ որ զինուորները հայհոյեն, եւ սպիտակ հանդերձ հագցնելով՝ վերստին ղրկեց Պիղատոսի մօտ։

Հերովդէս և Պիղատոս իրարու հետ խռոված էին. բայց այս ժամանակէն հաշտուեցան և բարեկամացան։ Որովհետեւ, թէպէտ Պիղատոս այն նպատակաւ Յիսուսը Հերովդէսի մօտ ղրկեց, որ ինքն ազատ մնայ անհաճոյ գործքէն, բայց Հերովդէս այս վարմունքը համարելով իբրեւ պատիւ Հռովմայեցի կառավարչի կողմէն, շատ գոհ եղաւ Պիղատոսէն։ Մարդիկ այսպէս են. շատ անգամ իրարու սիրտ շահելու համար՝ անմեղութիւնը կը թողուն առանց պաշտպանութեան, եւ ճշմարտութիւնը՝ չարախօսութեան մատնուած։ Չարախօսաց ցանկացածն եւս այն է, որ անմեղութիւնը չը պաշտպանուի, ինչպէս Յիսուս ո՛չ Պիղատոսէն պաշտպանութիւն գտաւ եւ ո՛չ Հերովդէսէն։ Թէպէտ Յիսուս կարօտ չ'էր պաշտպանութեան, բայց այս մի օրինակ է, որ ամենեւին չը յուսահատինք, երբ պատահի՝ որ մեզ զրպարտեն և չարախօսեն և մենք մարդիկներէն պաշտպան չունենանք։ Աստուած միշտ անմեղութեան պաշտպան է. բաւական է որ մենք շարունակ աշխատինք անմեղ լինելու։

ՁԵ

ՊԻՂԱՏՈՍ Կ'ԱՇԽԱՏԻ ՅԻՍՈՒՍՆ ԱԶԱՏԵԼ

Մատթ. ԻԷ. 15։ Մարկ. ԺԵ. 1։ Ղուկ. ԻԳ. 11։

ԻՍՐԱՅԵԼԱՑԻՔ սովորութիւն ունէին, Եգիպտական գերութենէն ազատուելու յիշատակի համար, իւրաքանչիւր Զատկի տօնին յանցաւոր մի ազատել, որ 'ի մահ դատապար-

տուած էր, եւ բանտէ հանել։ Այս սովորութեան պատճառաւ Հռովմայեցի կառավարչի տան առջեւ ժողովուեցաւ մեծ բազմութիւն, որ կը պահանջէր Պիղատոսէն յանցաւորներէն մէկն արձակել։

Պիղատոս կ՚ուզէր այս միջոցը 'ի բարին գործ դնելով՝ Յիսուսն ազատել։ Յանցաւոր մի կար բռնուած Բարաբբա անունով, որ արգիլուած էր բանտի մէջ, որպէս մարդասպան եւ խռովարար ժողովրդեան։ Պիղատոս դուրս ելաւ քահանայապետներու եւ հաւաքուած ժողովրդի առջեւ եւ զՅիսուս ցոյց տալով ասաց. «Դուք բերիք այս մարդը ինձ մօտ՝ ասելով, որ սա ժողովուրդը կը խռովէ. իսկ ես ձեր առաջ հարցուցի եւ այն յանցաւորութեան կամ չարագործութեան նշանը չը տեսայ սորա մէջ, ինչպէս դուք ասացիք։ Ես ղրկեցի Հերովդէսի մօտ և նա նմանապէս անմեղ գտաւ։ Սա մահու արժանի գործ չ՚է գործած։ Դուք սովորութիւն ունիք Զատկի տօնին յանցաւորներէն մէկը ազատել. այժմ ո՞րը կամիք արձակել, Բարաբբա՞ն, թէ Յիսուսն, որ կ՚անուանի Քրիստոս»։

Այս ժամանակ Պիղատոսի կինն եւս ծառան ղրկեց եւ հրամայեց ասել Պիղատոսին թէ՝ «Այդ արդարոյն (Յիսուսին) վնաս չը տաս,

որովհետեւ այս գիշեր երազիս մէջ շատ անցքեր պատահեցան ինձ դորա համար»։

Քահանայապետներն եւ ծերերը ջանացին ժողովուրդը խռովել Յիսուսի դէմ եւ համոզեցին որ Բարաբբան պահանջեն ազատելու, իսկ Յիսուսն դատապարտեն։ Ուստի եւ երբ Պիղատոս հարցուց, բոլոր ամբոխը միաձայն աղաղակեց. «Արձակէ՛ մեզ Բարաբբան»։

Պիղատոս, որ կամէր Յիսուսն ազատել, հարցուց. «Իսկ Յիսուսը ի՞նչ ընենք, որ Քրիստոս կ՚անուանի»։ Բոլոր ժողովուրդը միաձայն աղաղակեց. «Ի խաչ հան, 'ի խաչ հան»։

Այն ժամանակ Պիղատոս հրամայեց Բարաբբան արձակել, եւ Յիսուսը տուաւ Հրէից ձեռքը։

ՁԶ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԿԸ ՀԱՄԲԵՐԷ ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑ

Մատթ. ԻԷ. 27։ Մարկ. ԺԵ. 6։ Յովհ. ԺԹ. 1։

ՊԻՂԱՏՈՍԻ զինուորները տարան Յիսուսը գաւթի մէջ տեղը եւ կոչեցին բոլոր պահապանները։ Զինուորները կատակելով փրկիչը,

որ զինքը Թագաւոր կը կոչէ, դրին նորա գըլխին փշեայ պսակ, հագուցին ծիրանի և եղեգնեայ գաւազան մի ձեռքը տուին՝ փոխանակ արքայական գաւազանի։ Ապա մէկ մէկ մօտենալով եւ կատակելով ծունր կը դնէին նորա առջեւ և կ'սէին. «Ողջո՜յն քեզ, Թագաւո՛ր Հրէից»։ Յետոյ կը Թքանէին նորա վրայ, երեսը կ'ապտակէին եւ գաւազանը ձեռքէն խլելով՝ կը զարնէին գլխուն։

Յիսուս երկնային հեզութեամբ եւ համբերութեամբ կը տանէր այս հայհոյանքները և կը լռէր առանց գանգատելու։ Վերջապէս Պիղատոս դուրս ելաւ զինուորներու մօտ։

Պիղատոսի կարեկցութիւնը շարժեցաւ, տեսնելով անմեղը նախատանաց և չարչարանաց մատնուած, եւ կը կարծէր Թէ ժողովուրդն եւս միևնոյն զգացմունքը պիտի զգայ։ Ուստի հրամայեց զինուորներուն հանել Յիսուսն այն հրապարակը, որ իւր տան առջեւն էր և ասաց քահանայապետներուն. «Ես ահա մի անգամ եւս ձեր առջեւ բերելով կը յայտնեմ, որ ես այս մարդոյ մէջ ամենեւին յանցանք չը գտայ»։ Յովհ. ԺԹ. 4։

Քահանայապետները պատասխանեցին. «Մեր օրէնքով արժանի է սա մահուան, որովհետեւ զինքը Աստուծոյ Որդի կ'անուանէ»։ Պիղատոս երբ լսեց այս խօսքերը, սիրտը խռովեցաւ և Յիսուսի հետ ապարանքը մտնելով՝ հարցուց. «Ո՞ր տեղէն ես դու»։ Իսկ Յիսուս լռեց առանց պատասխանելու։ Պիղատոս ասաց. «Ինձ եւս չ'ե՞ս պատասխաներ. միԹէ չը գիտե՞ս որ իշխանութիւն ունիմ քեզ արձակելու եւ խաչելու»։

Յիսուս պատասխանեց. «Դու ամենեւին իշխանութիւն չ'էիր ունենար ինձ վրայ, եթէ քեզ տրուած չը լինէր 'ի վերուստ. ուստի և աւելի մեծ է նոցա մեղքը, որոնք զիս քո ձեռքը մատնեցին»։

Այս խօսքերը զարթուցին Պիղատոսի մէջ

ցանկութիւն՝ Յիսուսն ազատելու ։ Պիղատոս կրկին յայտնեցաւ ժողովրդին․ բայց Հրեայքն երբ տեսան, ասացին․ « Եթէ դու Յիսուսն արձակես, այդ մի ապացոյց է, որ դու բարեկամ չ'ես կայսեր․ ով որ զինքը թագաւոր կ'անուանէ, հակառակ է կայսեր »։ Խորամանկ չարագործները գիտէին, որ Պիղատոս կայսեր պատիւը շատ կը յարգէ, և յիրաւի այս խօսքերն իսպառ ջնջեցին Պիղատոսի սրտէն ոչ միայն կարեկցութեան զգացմունքն, այլ եւ արդարութիւնն անգամ։

Սակայն Պիղատոս տակաւին յոյս ունէր Հրեաներու զայրոյթը զսպելու ։ Երբ իր հրամանաւ դուրս բերին Յիսուսն, ասաց խռովայոյզ բազմութեանն․ « Ահա՛ ձեր թագաւորը »։

Զարչարուող Փրկչի կերպարանաց տեսիլն անգամ բաւական էր ամենքը համոզելու, որ նա ոչ երկրաւոր իշխանութիւն կը փնտռէ և ոչ կ'աշխատի Հռովմայեցի կայսերէն թագաւորութիւն յափշտակել։ Բայց քահանայապետները, նմանապէս եւ բոլոր ժողովուրդն, երբ տեսան Յիսուսն՝ սկսան աղաղակել․ « Ի խաչ հան զդա, 'ի խաչ հան զդա »։ — « Խաչե՞մ ձեր թագաւորն »․ ասաց Պիղատոս ։ — « Մենք ուրիշ թագաւոր չունինք բաց 'ի

կայսրէն »․ բազմութիւնը կ'աղաղակէր կատաղաբար ։

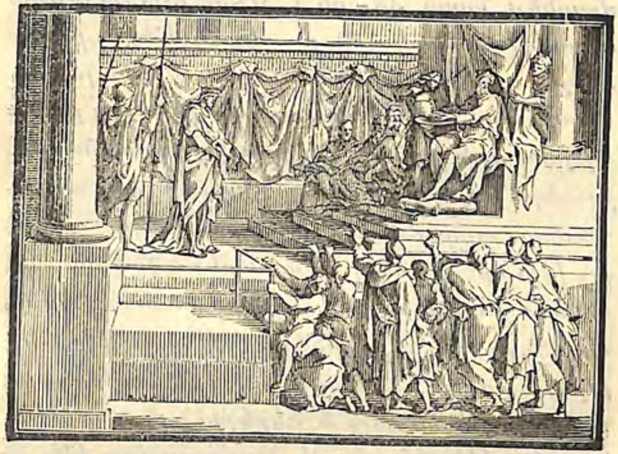

Պիղատոս տեսնելով, որ կարող չ'է նոցա կատաղութիւնը զսպել, եւ խռովութենէն սաստիկ վախնալով, նստաւ իր դատաւորական աթոռի վրայ․ ջուր խնդրեց և բոլոր ժողովրդի առջեւ սկսաւ ձեռքերը լուալ։ Ամբոխը փոքր ինչ հանդարտեցաւ և կըսպասէր թէ ի՞նչ պիտի լինի ։ Այն ժամանակ Պիղատոս ասաց․ « Ես քաւուած եմ այս անմեղի արենէն․ այժմ դուք գիտէք․ դուք էք պատասխանատու »։ Բոլոր ժողովուրդն աղաղակեց․ « Թո՛ղ դորա արիւնն մեր վրայ եւ մեր որդւոց վրայ լինի ։

Պիղատոս, որ բոլոր ժողովրդեան առջեւ խոստովանեցաւ Յիսուսի անմեղութիւնը, մատնեց նոցա ձեռքն։ Ահա թուլութեան ողորմելի օրինակ։ Այս տեղէն կ'երեւի թէ մինչեւ ո՞ր աստիճան կարող է թուլանալ մարդ, երբ կը ցանկայ աշխարհի հաճոյ լինել։ Պիղատոս փոխանակ զանազան խորամանկ միջոցներ 'ի գործ դնելու, Յիսուսն ազատելու համար, պարտաւոր էր ուղղակի նորա անմեղութիւնը յայտնել և ազատել։ Սակայն Պիղատոս չունէր այնքան հաստատամտութիւն, որ վճռաբար ներգործէր. իսկ նորա թուլութիւնն աւելի համարձակութիւն տուաւ քահանայապետներուն և ծերերուն, որոնք տեսնելով, թէ Պիղատոսի արդարասիրութիւնն հաստատուն չ'է, այլ միշտ կը շարժի եւ կը փոփոխի, աւելի յանդգնաբար կը պահանջէին Յիսուսի դատապարտութիւնն։ Այսպէս ուրեմն, մարդ երբէք պէտք չ'է որ տեղի տայ անիրաւ պահանջումներու, այլ պարտաւոր է ընդդիմանալ եւ վարուիլ արդարութեամբ, ինչպէս իւր պարտաւորութիւնն եւ խիղճը կը պահանջեն։

ՁԷ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆՆ

Մատթ. ԻԷ. 31։ Մարկ. ԺԵ. 20։ Ղուկ. ԻԳ. 26։
Յովհ. ԺԹ. 17։

Զինուորներն հանին Յիսուսի ծիրանին, հագուցին իւր հանդերձն եւ տարան խաչելու։ Յիսուս ինքն պէտք է տանէր այն խաչն, որուն վրայ մեռնելու էր։ Նա մեծ ամբոխէն շրջապատուած, կ'երթար դէպ 'ի դատապարտութեան տեղին։ Նորա հետ կը տանէին պատժելու երկու աւազակներ եւս։

Յիսուս, Երուսաղէմի փողոցներէն երթալու ժամանակ, թուլացաւ խաչի ծանրութենէն։ Այն ժամանակ Կիւրենացի Սիմէօն անունով մի մարդ ագարակէն դառնալով՝ կամէր մօտէն անցնիլ եւ երթալ, բայց զինուորները ստիպեցին կանգնիլ եւ Յիսուսի խաչը տանիլ։ Կարծիք չը կայ, որ զինուորները կարեկցութիւն նշմարեցին Սիմէօնի մէջ առ Յիսուս եւ կամեցան խաչի ծանրութեամբ նեղել։

Յիսուսի ետեւէն գնացողներու մէջ կային նմանապէս եւ կանայք, որոնք արտասուելով եւ ողբալով կը հետեւէին նորան։ Յիսուս դառնալով ասաց այս կանանցը. «Դստե՛րք Երուսաղէմի, մի՛ լայք իմ վրայ, այլ լացէք ձեր վրայ եւ ձեր որդւոց վրայ։ Ահա՛ կը մօտենայ ժամանակն, որ պիտի ասեն. երանի՜ նոցա, որոնք ամուլ են, եւ նոցա, որոնք երբէք երեխայ չ'են կերակրած իրենց ծիծերով։ Այն ժամանակ պիտի ասեն սարերուն՝ ընկէ՛ք մեր վրայ, եւ պիտի ասեն բլուրներուն՝ ծածկեցէ՛ք զմեզ։ Եթէ այսպէս կը վարուին դալար ծառի հետ, ապա չորին հետ ի՞նչ պիտի լինի»։

Յայտնի բան է, որ անմեղի չարչարանաց համար զգացած կարեկցութիւնը գովելի

զգացմունք է, եւ յատուկ է միայն բարի սրտերուն. բայց Յիսուսի չարչարանքներն ոչ միայն կարեկցութիւն պիտի զարթուցանեն մեր մէջ, այլ եւ երկիւղ եւ զզուանք մեղաց դէմ։ Եթէ Աստուծոյ միածին Որդին իւր բարութեամբ եւ սրբութեամբ այնպիսի սարսափելի չարչարանքներ կրեց մեր մեղաց համար, ապա ո՞րչափ պիտի կրեն խստասիրտ մեղաւորները, որոնք առանց զղջալու իրենց յանցանքը՝ կ'ուրանան այն փրկութիւնը, որ Յիսուս պատրաստած է մեզ համար։ Կանայքը կուլային կարեկցութենէ շարժուած. բայց Յիսուս հասկացուց, որ միայն կարեկցիլը բաւական չ'է, այլ պարտաւոր են իրենց եւ իրենց որդւոց մեղաց համար լալ, որոնք խստասիրտ են եւ ապերախտ։ Յիսուսի դառն չարչարանքը լաւ զգալու համար, պարտաւոր ենք մտածել, թէ ո՞րչափ դառն էր եւ ծանր մարդկային ազգի յանցանքը, որոյ քաւութեան համար այնքան տառապանքներ կրեց անմեղն եւ անարատ Յիսուս։

Երբ զինուորները տարան զՅիսուս կառափելոյ տեղին, որ քաղաքի պարսպէն դուրս էր եւ կ'անուանէր Գողգոթա, տուին նորան զմռսած և լեղիով խառնած գինի։ Այս ըմպելիքը կուտային խաչուողներուն, որ իրենց

չարչարանքը չըզգան․ Յիսուս համը տեսաւ եւ չը կամեցաւ խմել։ Նա կամէր ոչ թէ թմրելով, այլ կատարեալ յիշողութեամբ կրել չարչարանքներն եւ մահը, որ ամբողջապէս իւր հոգին և մարմինը զոհէ աշխարհիս փրկութեան համար եւ մինչեւ վերջին

մրուրը քամէ չարչարանաց բաժակը։ Միով բանիւ, նա չը կամեցաւ գինին խմել եւ ուշաթափ լինիլ, այլ կամեցաւ չարչարանաց բոլոր դառնութիւնը զգալ և սիրով համբերել։ Խոնարհի՛նք ուրեմն մեր բոլոր սրտով և անձնով Յիսուսի անհուն սիրոյն առջեւ, որ այսպիսի չարչարանքներ կրեց մեր փրկութեան

համար։ Ջանա՛նք մեր սիրտը և հոգին սուրբ պահել, որպէս զի ուրախանայ մարդասէր Փրկիչն իւր չարչարանաց արդիւնքը տեսնելով մեր մէջ։

Զինուորները խաչեցին Յիսուսը։ Նոյնպէս խաչեցին նորա աջ եւ ձախ կողմը այն երկու աւազակները, որոնք բերած էին նորա հետ։ Այս էր Հրէից ազգի շնորհակալութիւնը Յիսուսի մեծամեծ բարերարութեանց փոխարէն։ Փրկիչն իւր աչքերը դէպ 'ի երկինք բարձրացնելով՝ ասաց․ «Հա՛յր, ների՛ր սոցա մեղքը, որովհետեւ չը գիտեն թէ ի՛նչ կը գործեն»։ Ո՜վ երկայնամիտ ներողութիւն, ո՜վ անհուն քաղցրութիւն։ Մարդասէր Փրկչի այս սքանչելի օրինակը կը պարտաւորէ զմեզ ներել մեր եղբարց յանցանքներն եւ աղօթել նոցա համար։

Հռովմայեցւոց օրէնքով հարկ էր, որ մահապարտներու գլուխներուն վրայ գրուած լինէր նոցա մահու գիրը, որպէս զի ամեն մարդ յայտնապէս տեսնէր թէ ի՛նչ յանցանաց համար է դատապարտուած։ Պիղատոս հրամայեց Յիսուսի գլխոյն վերեւ գրել այս վերնագիրը․ «Յիսուս Նազովրեցի Թագաւոր Հրէից»։ Այս վերնագիրը գրուած էր երեք լեզուով՝ Եբրայեցերէն, Յունարէն եւ Դաղմատերէն

(Հռովմայեցւոց լեզուով)։ Քահանայապետները այս տեսակ վերնագիրը համարեցին կամ ծաղրաբանութիւն եւ կամ յանդիմանութիւն. ուստի և գնացին Պիղատոսի մօտ եւ ասացին. «Մի՛ գրեր Թագաւոր Հրէից. այլ գրէ, թէ նա ինքն ասաց որ՝ Թագաւոր եմ Հրէից»։ Յովհ. ԺԹ. 21։ Բայց Պիղատոս պատասխանեց. «Զոր ինչ գրեցի, գրեցի»։

Զինուորներն, որոնք Յիսուսը խաչեցին, առին Նորա հանդերձները իրենց մէջ բաժանեցին. իսկ պատմուճանը, որովհետեւ առանց կարանի էր, չը կամեցան պատռել, այլ վիճակ ձգեցին տեսնելու թէ՝ ո՛ւմ պիտի ընկնի։ Յայտնի բան է, որ զինուորները չը գիտէին թէ կատարումն տուին Դաւթի մարգարէութեանն, որով գուշակուած էր թէ. «Իմ հանդերձներս բաժանեցին և իմ պատմուճանիս վրայ վիճակ ձգեցին»։ Սաղմ. ԻԱ. 19։

ՁԸ

ՓՐԿԻՉԸ ԽԱՉԻ ՎՐԱՅ. Մատթ. ԻԷ. 35։ Մարկ. ԺԵ. 25։ Ղուկ. ԻԳ. 33։ Յովհ. ԺԹ. 23։

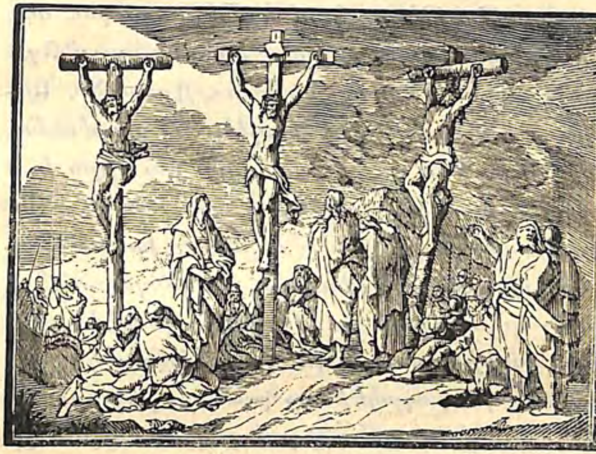

Յիսուս Քրիստոս խաչի վրայ բեւեռած կը կրէր սարսափելի չարչարանքներ։ Բեւեռները քանի որ կը մնային, աւելի կը պատառէին՝ Նորա վէրքերն, եւ արիւնը աղբիւրի պէս կը վազէր Յիսուսի սուրբ ձեռքերէն եւ ոտքերէն։ Այն ձեռքերէն, որով հազարաւոր վշտացածներ եւ հիւանդներ սփոփեց ու բժշկեց, եւ այն ոտքերէն, որով գաւառէ գաւառ եւ գիւղէ գիւղ շրջեցաւ տառա-

պեալները մխիթարելու և՛ամենուն իւր փրկարար վարդապետութիւնը քարոզելու։

Քահանայապետները, օրինականները եւ ժողովրդեան ծերերը ուրախանալով իրենց չար յաղթութեան վրայ՝ կ՚ասէին. «Դու ուրիշները կ՚ազատէիր, այժմ ազատէ քու անձդ։ Եթէ յիրաւի Քրիստոս է եւ Աստուծոյ Որդին, թող այժմ իջնէ խաչէն եւ այն ժամանակ մենք եւս կը հաւատանք։ Նա միշտ իւր յոյսն Աստուծոյ վրայ կը դնէր, այժմ թող Աստուած փրկէ, եթէ սիրելի է իրեն»։

Նոյնպէս ժողովուրդն եւ անցաւորներն այս չարչարանաց եւ մահուան րոպէին մէջ կը ծաղրէին զխաչեալն, գլուխները կը շարժէին և կ՚աղաղակէին. «Դու, որ երեք օրուան մէջ կամէիր տաճարը քանդել եւ նորէն շինել, այժմ անձդ ազատէ և իջիր խաչէն, եթէ յիրաւի Աստուծոյ Որդի ես դու»։

Զինուորներն, որոնք Յիսուսը կը շրջապատէին, նոքա եւս կը հայհոյէին ուրիշներու հետ, քացախ կը մատուցանէին նորա շրթունքներուն եւ կ՚ասէին. «Եթէ դու Իսրայելի թագաւորն ես, փրկէ քու անձդ»։

Մինչեւ անգամ աւազակն եւս, որ նորա մօտ խաչուած էր, այն մարդասպանն եւ չարագործ յանցաւոր, այնքան զօրութիւն գտաւ

չարչարանաց վերջին ժամուն մէջ, որ՝ սկսաւ նախատել եւ հայհոյել զՅիսուս. «Եթէ դու Քրիստոս ես, կ՚ասէր նա, փրկէ՛ զքեզ եւ զմեզ»։ Բայց միւս աւազակն յանդիմանեց իւր ընկերն ասելով. «Միթէ չ՚ես երկնչիր Աստուծմէ. դու ինքդ դատապարտուած ես մի եւ նոյն չարչարանքը կրելու. մանաւանդ որ մենք արժանի ենք մեր գործոց համեմատ հատուցումն առնալու. իսկ սա ոչ մի չար գործ չ՚է գործած»։ Յետոյ դառնալով դէպ ՚ի Փրկիչն ասաց. «Տէ՛ր, յիշէ զիս քու արքայութեան մէջ»։ — «Ճշմարիտ ասեմ քեզ, պատասխանեց Յիսուս, այժմ իսկ ինձ հետ դրախտի մէջ պիտի լինիս»։ Այսպէս, ոչ միայն ներեց զղջացեալ յանցաւորին, այլ և արժանացուց արքայութեան, ուր լոյս է և երջանկութիւն մարդկան։

Այս բարեպաշտ աւազակի օրինակը մի յայտնի ապացոյց է, որ մենք կարող ենք ճշմարիտ զղջմամբ թողութիւն առնալ, եթէ միայն Աստուած իւր երկայնմտութեամբ ժամանակ և միջոց տայ մեզ ապաշխարելու։

Յիսուսի խաչի մօտ կանգնած էին Տիրամայրն Մարիամ, Մարիամ Կղէովպայ և Մարիամ Մագդաղենացին, նմանապէս և Փրկչի սիրելի աշակերտն Յովհաննէս, որ Յիսուսին

հետեւած էր մինչեւ պատժապարտութեան տեղին։ Նա իւր վարդապետի սիրոյ համար յանձն առած էր ամեն հայհոյանք, վտանգ և մինչեւ անգամ մահ։ Սոքա ամենքը կանգնած էին խորին տրտմութեան մէջ և անպատում վշտակրութեամբ կը նայէին Յիսուսի չարչարանքներուն, մանաւանդ նորա մայրն՝ ամենասուրբ կոյսն Մարիամ։ Կատարուեցաւ Սիմէօն ծերունիի մարգարէութիւնն թէ․ «Սուրը պիտի խոցէ քո անձդ»։ Փրկիչը տեսնելով իւր մայրն՝ ասաց, ակնարկելով Յովհաննիսի վրայ․ «Ահա՛ քո որդիդ»․ յետոյ նայելով իւր սիրելի աշակերտին՝ ասաց․ «Ահա՛ քո մայրդ»։ Այս ժամէն ՚ի վեր Յովհաննէս առաւ իւր տունը Տիրամայրն Մարիամ եւ կը յարգէր ամենամեծ յարգանքով։ Ո՞րչափ գեղեցիկ և սքանչելի է Յովհաննիսի հաւատարմութիւնն իւր վարդապետին, որուն հետեւեցաւ մինչեւ չարչարանաց եւ խաչելութեան ամենադառն րոպէն։ Ո՞չ ապաքէն մենք եւս պարտաւոր ենք Յիսուսի սիրոյ համար ամեն նեղութիւն յանձն առնուլ եւ երբէք չը հեռանալ նորա պատուիրանքներէն և նորա փրկարար գրկէն։

ՋԹ․

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Կ՚ԱՒԱՆԴԷ ՀՈԳԻՆ

Մատթ․ ԻԷ․ 43։ Մարկ․ ԺԵ․ 33։ Ղուկ․ ԻԳ․ 44։ Յովհ․ ԺԹ․ 28։

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ժամն էր, կամ ըստ եւրոպականին տասներկու ժամն, երբ խաչեցին Յիսուսն։ Այս ժամէն յանկարծ խաւարը ծածկեց բոլոր երկիրը մինչեւ ինն ժամն․ և արեգակը խաւարեցաւ կէս աւուր ժամանակ։ Յիսուսի թշնամիները սարսափեցան և լռեցին։ Ժողովուրդը լուռ էր եւ սաստիկ տարակուսանաց մէջ կը սպասէր։ Յիսուս կը կրէր ամենադառն չարչարանքներ եւ նեղութիւններ․ երեք ժամ կէս օրէն յետոյ, երբ նորա չարչարանքները մինչեւ վերջին աստիճան հասաւ, աղաղակեց բարձր ձայնով «Էլի՛, Էլի՛, լամա սաբաք թանի»․ այսինքն՝ «Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, ինչո՞ւ զիս թողիր»։ Այն տեղ ներկայ գտնուողներէն մի քանիսն կ՚ասէին․ «Նա Եղիան կը կոչէ»․ իսկ ոմանք կ՚ասէին ծաղրաբանութեամբ․ «Տեսնենք՝ թէ Եղիան պիտի գա՞յ զինքը փրկելու»։

Մարգարէից ամեն գուշակութիւնները պէտք է կատարուէին։ Թագաւոր մարգարէն

Դաւիթ հազար տարի Քրիստոսի ծնունդէն առաջ ըսած էր Մեսիայի բերանէն. «Լեղին՝ ինծի կերակուր տուին և ծարաւի ժամանակս՝ քացախ արբուցին»։ Փրկիչն իմանալով, որ շուտով ամէն բան պիտի կատարուի՝ ըսաւ. «Ծարաւի եմ»։ Խաչի մօտ դրած էր քացախով լեցուն աման. զինուորներէն մին սպունգը թրջեց քացախի մէջ և եղեգնեայ գաւազանի ծայրէն կապելով մատոյց Յիսուսի շըրթունքներուն։

Յիսուս քացախն ընդունելէն յետոյ՝ ասաց. «Ամէն բան կատարուեցաւ». և փոքր ժամանակ լուռ մնալէն զկնի՝ աւելցուց. «Հայր, քո ձեռքդ կ'աւանդեմ իմ հոգին»։ Այս խօսքերն երբ ըսաց՝ գլուխը խոնարհեց եւ աւանդեց հոգին։

Նոյն րոպէին երկիրը շարժեցաւ, քարերը պատառեցան և ցրուեցան, գերեզմանները բացուեցան եւ շատ արդարոց մարմիններ յարութիւն առին, և Քրիստոսի յարութենէն յետոյ աշակերտներուն երեւեցան Երուսաղէմի մէջ. իսկ վարագոյրն, որ Սրբութիւնը կը բաժանէր Սրբոց Սրբութենէն, պատառեցաւ վերէն մինչեւ 'ի վայր։

Խաչի մօտ կանգնած պահապաններու հարիւրապետն այս ամէն անցքն տեսնելով ասաց. «Արդարեւ՝ այս մարդն արդար էր. ճշմարիտ որ սա Աստուծոյ Որդի է»։ Նմանապէս նորա իշխանութեան տակ եղած զինուորներն, որոնք զարհուրած էին երկրաշարժէն եւ քարերու պատառմանէն, կ'ասէին իրենց մեծաւորի հետ. «Ճշմարիտ, սա Աստուծոյ Որդի է»։ Իսկ ժողովուրդներն որք խաչելու ժամանակը կանգնած էին խաչի մօտ և ականատես էին այս անցքերուն, կուրծքերը կը հարկանէին և բեկեալ սրտիւ և լռութեամբ տուն կը դառնային։

Ղ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԹԱՂՈՒՄՆ

Մատթ. ԻԷ. 57։ Մարկ. ԺԵ. 42։ Ղուկ. ԻԳ. 50։
Յովհ. ԺԹ. 31։

ՓՐԿԻՉՆ մեր Յիսուս եւ երկու աւազակները խաչուեցան Պասեքի տօնի նախնթաց օրն։ Այս մեծ և նշանաւոր օրը կարելի չ'էր մարմիններ թողուլ խաչի վրայ. ուստի եւ Հրեայք եկան Պիղատոսի մօտ եւ խնդրեցին, որ հրամայէ ջարդել խաչուածներու սրունքները. որ կամ շուտով մեռնին եւ կամ գոնէ

չը կարենան փախչիլ։ Պիղատոս հրաման տուաւ որ կատարեն այս պահանջմունքն ։

Զինուորներն եկան պատժապարտութեան տեղը եւ առաջ ջարդեցին աւազակներու ոլորունքները, իսկ երբ մօտեցան Յիսուսին, տեսան որ նա արդէն մեռած էր, ուստի և նորա ոլորունքները չը ջարդեցին։ Բայց զինուորներէն մէկը Յիսուսի մահը ստուգելու համար՝ տէգով ծակեց նորա կողը, եւ իսկոյն բղխեցաւ արիւն եւ ջուր։ Այսպէս կատարուեցաւ Հին Կտակարանի խօսքը թէ. «Նորա ոսկրը թող չը փշրուի»։ (Ոսկր մի բեկանիցէք 'ի նմանէ). Ելից. ԺԲ. 10։ Եւ նմանապէս թէ՝ «Պիտի նային իմ վրայ, որ խոցեցին»։ (Հայեսցին առ իս, յոր խոցեցին). Զաք. ԺԲ. 10։

Ամէն խաչածները սովորաբար կը թաղէին պատժապարտութեան տեղւոյն մօտ։ Այս ժամանակ կը բնակէր Երուսաղէմի մէջ մի հարուստ մարդ, Յովսէփ անունով, որ ծննդեամբ Արեմաթացի էր։ Սա նշանաւոր մարդ էր եւ միանգամայն բարձրագոյն ատենի անդամներէն մին, բայց իւր բարեպաշտութեան պատճառաւ չը համաձայնեցաւ միւս անդամոց խորհրդին։ Նա Յիսուսի ծածուկ աշակերտներէն մէկն էր, և երկիւղ կրելով Հրէից չարութենէն՝ միայն աշակերտաց կը յայտնէր

իւր սիրտը։ Յովսէփ երկիւղած էր ու առաքինի և կըսպասէր Աստուծոյ արքայութեանը։ Սա համարձակեցաւ գնաց Պիղատոսի մօտ և խնդրեց Յիսուսի մարմինը։ Պիղատոս շատ զարմացաւ երբ լսեց, որ Յիսուս արդէն մեռած է, ուստի եւ կոչել տուաւ պահապաններու հարիւրապետն եւ հարցուց. «Ճշմարիտ է, որ Յիսուսն արդէն մեռած է»։ Երբ հարիւրապետը հաստատեց որ արդէն մեռած է Յիսուս, հրամայեց որ մարմինը Յովսէփին տան։

Բաղարջակերաց ուրբաթ աւուր երեկոյին Յովսէփ եկաւ Գողգոթա եւ կտաւ բերաւ իւր հետ Յիսուսի մարմինը պատելու համար։

Այս տեղ եկաւ նմանապէս եւ Նիկոդեմոս, որ գիշերը միշտ կուգար և Յիսուսի վարդապետութիւնը կը լսէր։ Սա բերաւ մօտ հարիւր լիտր զմուռս եւ հալուէ։ Այս երկու բարեպաշտ անձինքն իջուցին խաչէն Յիսուսի մարմինը եւ պատեցին կտաւով եւ խնկով Հրէից սովորութեան համեմատ։

Յովսէփ Գողգոթայի մօտ ունէր սեպհական պարտէզ մի, ուր կար նոյնպէս նորափոր գերեզման մի, որոյ մէջ դեռ եւս ոչ ոք դրուած չ'էր։ Յովսէփ պատրաստած էր իւր եւ իւր ընտանեաց համար։ Բայց որովհետեւ Յովսէփ կը շտապէր Պասէքի տօնէն առաջ թաղելու Յիսուսի մարմինն եւ իւր պատրաստած գերեզմանը մօտ էր, ուստի Նիկոդեմոսի հետ տարան սուրբ մարմինը նոյն գերեզմանի մէջ, մեծ քար մի դրին այրի դրան վրայ, եւ իրենք տրտմութեամբ տուն դարձան։ Մարիամ Մագդաղենացին եւ ուրիշ կանայք նմանապէս արտասուքով ներկայ գտնուեցան թաղման։ Նոքա վիշտերէ և նեղութիւններէ նուաղած՝ նստան այրին յանդիման և կը նայէին թէ ինչպէս մարմինը գերեզմանի մէջ կը դնեն։ Նոքա խորհեցան, որ պատրաստեն խունկ եւ ուրիշ անուշահոտ նիւթեր եւ շաբաթ օրն անցնելէն զկնի՝ գան Յիսուսի մար-

մինն օծեն, եւ այսպէս կատարեն թաղման հանդէսը։ Այս մտքով տուն դարձան։

Քահանայապետներն եւ օրինականները շաբաթ առաւօտ վաղ ժողվեցան Պիղատոսի մօտ եւ ասացին. «Մենք յիշեցինք, որ այն խաբեբայն (չարութեամբ այսպէս կ'անուանէին զՅիսուս, չը կամենալով անունը տալ,) իւր կենդանութեան ժամանակ կ'ասէր թէ՝ ինքն երրորդ օրը յարութիւն պիտի առնէ։ Ուստի հրամայէ պահպանել նորա գերեզմանը, որպէս զի աշակերտները չը գողանան նորա մարմինն և ժողովրդի մէջ հրատարակեն թէ՝ յարութիւն է առած, որով եւ վերջին խաբէութիւնը առաջինէն աւելի վատ լինի»։ Պիղատոս պատասխանեց. «Առէք պահապաններ եւ գնացէք պահպանեցէք, ինչպէս գիտէք»։ Նոքա նոյն ժամին գնացին Յիսուսի գերեզմանը, պահապաններ կացուցին, եւ բաց յայսմանէ կնքեցին գերեզմանի կափարիչ վէմը։

Արդարեւ՝ քահանայապետները մի կողմէն կը կարծէին թէ՝ իրենց նպատակին հասան, բայց միւս կողմէն եւս տակաւին ահուդողի և կասկածանաց մէջ էին։ Ուստի ամէն զգուշութիւն 'ի գործ կը դնէին, որպէս զի չը խայտառակուին. սակայն այս զգուշու-

թիւններով աւելի պիտի ամօթահար լինէին և աւելի պիտի հաստատէին Յիսուսի յարութեան ճշմարտութիւնը ։ Այն չարամտութեամբ կուրացածները չը գիտէին թէ՝ զՅիսուս չարչարելով, խաչելով եւ թաղելով՝ չը պիտի կարենան նորա անունն և յիշատակը յերկրէ ջնջել, այլ ընդ հակառակն՝ նա պիտի յարութիւն առնէ եւ հաստատէ իւր երկնային թագաւորութիւնը ։

ԴԱ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ . Մատթ. Իէ. 62 ։ Մարկ. ԺԶ. 1 ։ Ղուկ. ԻԴ. 1 ։ Յովհ. Ի. 1 ։

ՇԱԲԱԹԻ երեկոյն հասաւ և սկսաւ երրորդ աւուր սկիզբը կամ միաշաբաթը ։ Երկիրը սաստիկ շարժեցաւ ։ Աստուծոյ հրեշտակն իջաւ Յիսուսի գերեզմանի մօտ, վէմը թաւալեց գերեզմանի դռնէն եւ ինքն վրան նստաւ ։ Նորա երեսը կը փայլէր ինչպէս փայլակ եւ հանդերձները սպիտակ էին ինչպէս ձիւն ։ Պահապանները զարհուրելով գետնի վրայ ընկան կիսամեռ. բայց յետոյ երբ սթափեցան, խոյս փախան ։

Այս միջոցին Քրիստոսի հաւատարիմ աշակերտուհի բարեպաշտ կանայքն առաւօտուն վաղ՝ արշալուսի ժամանակ քաղաքէն ելնելով եւ անուշահոտ իւղով լեցուն ամաններ իրենց ձեռքը առած կ'երթային Յիսուսի գերեզմանը, որ անուշահոտ իւղով եւ խնկով օծեն նորա մարմինը ։ Նոքա տրտմութեամբ կ'ասէին միմեանց . « Ո՞վ պիտի գերեզմանի դրան քարը 'ի բաց թաւալէ մեզ համար » ։ Վէմը շատ մեծ էր ։ Բայց երբ հասան, շատ զարմացան, երբ տեսան որ քարը գերեզմանի դռնէն գլորուած էր ։ Երբ մտան գերեզմանին՝ չը գտան Յիսուսի մարմինը նորա մէջ, բայց երիտասարդ մի տեսան,

որ կանգնած էր գերեզմանի աջ կողմը։ Սա էր հրեշտակը, զոր չը ճանաչելով՝ կը նայէին իրարու վրայ ահով եւ դողով։ Այն ժամանակ ուրիշ երկու հրեշտակներ եւս երեւեցան, որոց հանդերձները փայլակի նման կը փայլէին եւ իրենց լուսով կը լուսաւորէին մութ այրը։ Խնկաբեր կանանցն ասաց հրեշտակն. «Գիտեմ որ խաչեալ Յիսուսը կը խնդրէք. բայց ինչո՞ւ կենդանին մեռելոց մէջ կը փնտռէք։ Նա այս տեղ չ'է։ Նա յարութիւն առաւ, ինչպէս գուշակեց ինքն, մինչդեռ ձեզ հետ էր։ Նա կ'ասէր ձեզ, որ մարդոյ Որդին պիտի մատնուի մեղաւորաց ձեռքը, պիտի խաչուի եւ երրորդ օրը պիտի յարութիւն առնէ։ Շտապեցէք աւետիս տալու նորա աշակերտներուն եւ Պետրոսին՝ նորա յարութեան համար։ Նա յարութիւն առաւ, ինչպէս ինքն կը գուշակէր, եւ պիտի հանդիպի ձեզ Գալիլեայի մէջ»։

Կանայքն ահ ու դողով հեռացան գերեզմանէն և աճապարեցին դառնալու, բայց ճանապարհին հանդարտեցան, որովհետեւ յիշեցին Յիսուսի խօսքերն եւ նոցա ուրախութիւնը ահէն անցաւ։

Քրիստոսի յարութիւնը մեր սեպհական յարութեան գրաւականն է եւ առհաւատչեայն։ Մահը մեղաց պտուղն է. իսկ յաւիտենական կեանքը՝ փրկութեան պտուղն։ Ինչպէս Փրկիչն փառաւորեալ մարմնով յարութիւն առաւ գերեզմանէն, նոյնպէս յարութիւն պիտի առնեն արդարները նոր եւ երջանիկ կենաց համար։ Մենք պարտաւոր ենք ուսանիլ Քրիստոսի յարութենէն երկու քրիստոնէական մեծ ճշմարտութիւններ, այսինքն՝ Բարոյականութիւն և Յոյս։ Պարտաւոր ենք աշխարհիս մէջ կատարեալ բարոյականութիւն ունենալ եւ ճշմարիտ յոյս մեր յարութեան համար։ Յարութեան յոյսը մեզ պէտք է քաջալերէ որ բարոյականութեան մէջ զարգանանք. եւ մեր բարոյականութիւնն արդէն մեզ կը յուսադրէ, որ Աստուած անպատճառ պիտի վարձատրէ։ Ի՞նչ մեծ և անպատում վարձատրութիւն է իւր առօրեայ կենաց առաքինութեամբ յաւիտենական կեանք ժառանգել։ Մեր՝ պարտքն է ուրեմն և միանգամայն ճշմարիտ փառքն՝ հաստատ յուսալ եւ բարի գործել։ Յարութիւնը յուսոյ եւ բարի գործոց պսակն է։

ՂԲ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՅԱՅՏՆՈՒԻ ՄԱՐԻԱՄ ՄԱԳԴԱՂԵՆԱՑԻՈՅՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԿԱՆԱՆՑ. Մատթ. ԻԸ. 1: Մարկ. ԺԶ. 1: Ղուկ. ԻԴ. 1: Յովհ. Ի. 1:

ՏԱԿԱՒԻՆ մութն էր, երբ Մարիամ Մագդաղենացին Յիսուսի գերեզմանն եկաւ ուրիշ կանանցմէն առաջ: Նա՝ Յիսուսի գերեզմանի դրան քարը գլորած տեսնելով եւ մարմինը գերեզմանի մէջ չը գտնելով՝ սաստիկ զարհուրեցաւ եւ դառնալով աշակերտաց մօտ՝ ասաց նոցա. «Տիրոջ մարմինը գերեզմանէն առած են եւ չը գիտեմ թէ՝ ո՞ւր դրած են»: Երբ այս տխուր համբաւը յայտնեց աշակերտաց, կրկին դարձաւ Յիսուսի գերեզմանը: Նորա բացակայութեան ժամանակ միւս կանայքն արդէն եկած էին Յիսուսի գերեզմանը և վերստին դարձած: Մարիամ թափուր գերեզմանի մօտ կանգնած կուլար: Խոնարհելով դէպ 'ի գերեզմանն զարհուրանօք տեսաւ երկու հրեշտակ՝ սպիտակ հանդերձով. մէկը նստած էր գլխի կողմը եւ միւսը ոտներու, ուր դրուած էր Յիսուսի մարմինը: «Ինչո՞ւ կուլաս», ասացին հրեշտակներն: — «Կուլամ, որովհետեւ իմ Տէրն

այս տեղէն առած են և չը գիտեմ թէ՝ ո՞ւր դրած են». պատասխանեց Մարիամ, արտասուք թափելով, եւ յետ դառնալով՝ տեսաւ իւր Տէրն, բայց չը ճանաչեց: «Ինչո՞ւ կուլաս, — Յիսուս ասաց Մարիամին — և զո՞վ կը փընտռես». Մարիամ կարծելով թէ պարտիզպանն է, պատասխանեց. «Եթէ դու բարձեր իմ Տէրն, ասա ինձ՝ թէ ո՞ւր դրած ես, որպէս զի կարենամ տեսնել»: Ողորմածն Յիսուս ասաց իւր ծանօթ ձայնով. «Մարիամ»:

Մարիամ իսկոյն ճանաչեց զՅիսուս եւ նորա ոտքերն ընկնելով աղաղակեց 'ի բոլոր սրտէ ուրախանալով. «Վարդապե՛տ». Մարիամ իւր սաստիկ ուրախութենէն կամէր նորա ծունկերուն փաթաթուիլ, բայց Յիսուս ասաց. «Մի՛ մօտենար ինձ, ես դեռ հօրս մօտ չ'եմ բարձրացած: Գնա՛, ասա իմ եղբայրներուն, (այսպէս կ'անուանէր Յիսուս իւր աշակերտները.) որ ես կ'երթամ իմ եւ ձեր հօր մօտ, իմ եւ ձեր Աստուծոյ մօտ»:

Իսկ միւս կանայքն հրեշտակի խօսքէն քաջալերուած քաղաքը կը դառնային. նոքա կ'երթային կամաց կամաց, մտածելով իրենց լաւներուն վրայ, եւ յանկարծ Յիսուս նոցա առջեւն ելաւ: «Ուրախացէք». ասաց նոցա: Նոքա ուրախացան եւ միանգամայն զարհու-

րած՝ Նորա ոտքերն ընկան եւ երկրպագութիւն տուին։ «Մի՛ վախնաք, կ'ասէր Յիսուս կանանցը, այլ գնացէ՛ք իմաց տուէք, իմ եղբայրներուն, որ գնան Գալիլիա, այն տեղ նոքա զիս պիտի տեսնեն»։

Այս անճառելի եւ սրտաշարժ անցքը գեղեցիկ նշան է, որ մենք եւս մեր մահէն յետոյ պիտի վերստին տեսնենք մեր սրտի սիրելիները։ Մարիամ եւ միւս կանայքն — Յիսուսի աշակերտուհիները — վկայ էին Նորա մահուանը։ Նոքա Յիսուսը տեսան խաչի վրայ, տեսան Նորա ծակած կողը, յորմէ վազեց արիւն եւ ջուր, տեսան Յիսուսը գերեզմանի մէջ դրած, բայց նոյնպէս տեսան եւ յարութիւն առած։ Թէպէտ Յիսուսի փառաւորեալ մարմինը կը փայլէր, բայց նոքա ճանաչեցին Նորա աստուածային երեսը — Նորա ողորմած ձայնը — եւ նոցա սրտերը լցուեցան կենդանի եւ քաղցր ուրախութեամբ։

Այսպէս պիտի երեւին մեզ մեր հանգուցեալ մերձաւորներու երեսները այլակերպուած եւ նորոգուած նոր կեանքով։ Մենք պիտի ճանաչենք նոցա դիմաց անմոռաց գծերը, պիտի ճանաչենք նոցա ձայնը որ մեր սրտին ծանօթ է։ Այն որբ մանուկները, որոնք կուլան իրենց ծնողաց գերեզմանի վրայ,

թող մխիթարուին, որ անշուշտ պիտի հասնի իրենց ծնողաց հետ տեսնուելու երջանիկ ժամը։ Մահէն պատճառած բացակայութիւնը կարճօրեայ է, իսկ մահէն յետոյ եղած միաւորութիւնը՝ յաւիտենական։ Եթէ կը ցանկան որ իրենց ուրախութիւնը կատարեալ լինի, թող այնպէս ապրին որ ամենեւին իրենց խղճմտանքի դէմ չը գործեն. Թող այնպիսի արդար և սուրբ կեանք վարեն աշխարհիս մէջ, որ չը խափանուի յաւիտենական կենաց միաւորութիւնը։

ՂԳ

ԽՆԿԱԲԵՐ ԿԱՆԱՅՔՆ Կ'ԱՒԵՏԵՆ ՅԻՍՈՒՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ. Մատթ. ԻԸ. 11։ Մարկ. ԺԶ. 9։ Ղուկ. ԻԴ. 8։ Յովհ. Ի. 2։

ԱՌԱՋԻՆ անգամ Մարիամ Մագդաղենացին իմացուց Պետրոսին եւ Յովհաննիսին թէ՝ չը գտաւ Յիսուսի մարմինը գերեզմանի մէջ։ Երկու աշակերտներն ևս աճապարեցին գերեզմանը գնալ։ Յովհաննէս առաջ հասաւ և կորանալով նայեցաւ գերեզմանի մէջ, բայց միայն գտաւ այն պատատակալն ու կտաւը, որ Յիսուսի մարմինը կը ծածկէին։ Յովհան-

նէս սարսափեցաւ և չը համարձակեցաւ այրի մէջ մտնել։ Այս միջոցին Պետրոսն ալ եկաւ. սա իջաւ գերեզմանը եւ տեսաւ որ այն տեղ ընկած է միայն պաստառակալը. իսկ կտաւն որ կը ծածկէր Յիսուսի գլուխը՝ ծալած եւ դրուած էր միւս կողմը։ Յովհաննէս ալ մտաւ գերեզմանի մէջ եւ հաւատաց Յիսուսի յարութեանը։

Պետրոս եւ Յովհաննէս առաքեալները տուն դարձան, ուր ժողովեցան միւս աշակերտներն ալ։ Նոքա դեռ ամենքն երկբայութեան մէջ էին և ահա՛ ներս մտան սուրբ կանայքն, որոնք տեսած էին հրեշտակները։ Նոքա ասացին աշակերտներուն այն խօսքերը, որ լսած էին հրեշտակներէն թէ. «Նա յարութիւն առաւ մեռելոց մէջէն, ինչպէս ինքը գուշակած էր եւ դուք պիտի տեսնէք»։ բայց աշակերտները, բաց 'ի Պետրոսէն եւ Յովհաննիսէն, տակաւին չ'էին հաւատար։

Այս ժամանակ եկաւ Մարիամ Մագդաղենացին։ Սա աղաղակեց ուրախութեամբ. «Ես տեսայ Տէրը»։ Յետոյ պատմեց ամեն բան, ինչ որ Յիսուս Քրիստոս ասած էր. բայց աշակերտները դեռ չ'էին հաւատար։

Վերջապէս եկան Յիսուսի միւս աշակերտուհիներն եւ ամենքն միաբան 'ի բոլոր

սրտէ ուրախացած՝ կը հաստատէին, որ տեսած են Փրկչի գերեզմանի մօտ ո՛չ միայն հրեշտակներ, այլ և տեսած են զնոյն ինքն Յիսուս եւ լսած են նորա ձայնը եւ ընկած են նորա ոտքերը. բայց աշակերտները նոցա եւս չ'էին հաւատար, այլ մնացած էին անմխիթար։

Յիսուսի յարութիւնը իմացան նմանապէս Հրէից ծերերը. որոնք մատնած էին խաչուելու։ Յիսուսի գերեզմանին պահապան կարգուած զինուորները զարհուրած քաղաքը վազեցին և ամեն բան պատմեցին քահանայապետներուն, ինչ որ պատահած էր։ Իսկոյն կոչեցին ժողովրդի բոլոր ծերերը և խորհուրդ առնելով՝ վճռեցին, որ կաշառեն զինուորները, որպէս զի ամեն տեղ համբաւ տարածեն թէ՝ իրենք քնացած էին եւ աշակերտները գիշերը գողցած են Յիսուսի մարմինը։ Քահանայապետներն եւ ծերերը խոստացան զինուորները պաշտպանել, եթէ Պիղատոս կամենայ պատժել, որ իրենց պաշտօնը չ'են կատարած ինչպէս հարկն է։ Զինուորներն իրենց առաջարկած դրամը ընդունեցին եւ տարածեցին այս սուտ համբաւը Հրէից մէջ։ Սակայն ո՞ր ստութիւն կարող է քրիստոնէական ճշմարտութեան անյաղթ ուժին դիմանալ։ Քահանայապետաց եւ ծերոց անարգ

փորձերուն նման շատ փորձեր գործադրուեցան, բայց մարդկութիւնը սիրով քրիստոնէութեան ծոցը դիմեց և տակաւին կը դիմէ, որովհետեւ Քրիստոնէութիւնն է միայն ճըշմարիտ կրօնք հանուր մարդկութեան։

ՂԴ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՅԱՅՏՆՈՒԻ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ԵՄՄԱՈՒՍԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ. Ղուկ. ԻԴ. 13։

Նոյն օրը, արեգակի մտնելէն փոքր ինչ առաջ, աշակերտներէն երկուքն՝ Ղուկաս եւ Կղէովպաս կ'երթային Եմմաուս գիւղը, որ Երուսաղեմէն շատ հեռի չ'էր։ Նոքա շատ տխուր էին եւ կը խօսէին ամեն պատահածներու վրայ եւ մանաւանդ ինչ որ լսած էին Քրիստոսի աշակերտուհի կանանցմէն։ Այն ժամանակ Յիսուս ինքն մօտեցաւ երկու աշակերտներուն եւ կ'երթար նոցա հետ, բայց նոքա չը ճանաչեցին։ Փրկիչն հարցուց. «Ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք և ինչո՞ւ այդպէս տխուր էք»։ Կղէովպաս պատասխանեց. «Երեւի թէ միայն դու ես Երուսաղեմի մէջ, որ նոր պատահած բաները չը գիտես»։

«Ի՞նչ է պատահեր». հարցուց Փրկիչը։

Աշակերտները պատասխանեցին.—«Միթէ ամենեւին բան չ'ե՞ս լսած Յիսուս Նազովրեցիի վրայ, այն մեծ մարգարէին համար կ'ասենք, որ բանիւ եւ գործով մեծ եղաւ Աստուծոյ առջեւ։ Միթէ չ'ե՞ս լսած՝ թէ ինչպէս մեր քահանայապետներն ու իշխանները 'ի մահ դատապարտեցին եւ խաչեցին։ Իսկ մենք կը յուսայինք, որ նա ինքն է որ պէտք է փրկէ Իսրայէլը։ Եւ ահա՛ արդէն երրորդ օրն է, որ պատահեցաւ այս անցքը։

«Բայց այսօր քանի մի կանայք նորա գերեզմանը գնալով՝ մարմինը չ'են գտած այն տեղ։ Այս կանայքը տեսած են հրեշտակներ, որոնք ասած են թէ՝ Նա (Յիսուս) կենդանի է, նմանապէս մեզմէն մի քանի անձինք գերեզմանը գնացին, եւ ամեն բան այնպէս գտան, ինչպէս կանայքը պատմած էին»։

Այսպէս մի առ մի պատմեցին աշակերտներն ինչ որ Երուսաղեմի մէջ պատահած էր մինչեւ իրենց ելնելը։

«Ո՛վ անմիտներ, պատասխանեց Փրկիչն, եւ հեղգասիրտներ, ինչո՞ւ մարգարէից գուշակածներուն դժուարաւ կը հաւատաք։ Միթէ չը գիտէ՞ք, որ Յիսուս առաջ պէտք է չարչարուէր և ապա իւր փառաց մէջ մտնէր»։ Յետոյ սկսաւ Մեսիայի վրայ եղած մարգա-

րէութիւնները մի առ մի մեկնել, թէ ի՛նչ գրած են Մովսէս և միւս մարգարէքն։ Այսպէս խօսելով՝ եկան նոքա Եմմաուս։ Յիսուս յայտնեց, որ ինքն կամի առաջ երթալ՝ բայց երկու աշակերտները կը համոզէին որ իրենցմէ չը բաժնուի, եւ կ'ասէին թէ՝ օրն արդէն տարաժամ է։ Յիսուս հաճեցաւ նոցա հետ միասին երթալ։

Երեկոյեան ընթրեաց ժամանակ Յիսուս առաւ հաց, օրհնեց եւ բեկանելով տուաւ աշակերտներուն։ Այս րոպէին աշակերտները ճանաչեցին Յիսուսը։ Նոցա աչքերը բացուեցան։ Նոքա տեսան փրկչի հեզ եւ ողորմած երեսը, որ կը փայլէր բարութեամբ, բայց Տէրն յանկարծ աներեւոյթ եղաւ։

Աշակերտները սաստիկ ուրախութենէն աղաղակեցին. «Մենք առաջ չը ճանաչեցինք, բայց չէ՞ որ մեր սրտերը կը ճմլէին, երբ ճանապարհին կը մեկնէր մեզ մարգարէութիւնները»։ Իսկոյն ելան սեղանէն և չը նայելով գիշերուան մօտենալուն՝ աճապարեցին դառնալ Երուսաղէմ և միւս աշակերտներուն եւս հաղորդել այս ուրախական աւետիսը։

Նոքա բոլոր առաքեալներն ու աշակերտները գտան միասին ժողովուած, որոնք նոյն աւետիսն ունէին, եւ շուտով պատմեցին ե-

կողներուն։ Յիսուս, ապաշխարող մեղաւորներու ողորմած բարեկամը, յայտնուեցաւ Պետրոսին, որ կուլար ուրախութենէն։ Երբ առաքեալները տեսան նոր եկող աշակերտները՝ ընդունեցին ուրախ աղաղակաւ. «Տէրը յարեաւ, նա երեւեցաւ Սիմօնին»։ Ղուկաս եւ Կղէովպաս եւս պատմեցին իրենց տեսածը՝ թէ ի՛նչպէս խօսեցան Յիսուսի հետ եւ ընթրեաց ժամանակ ճանաչեցին։

ՂԵ

ՓՐԿԻՉՆ ԿԸ ՅԱՅՏՆՈՒԻ ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Ղուկ. ԻԴ. 36։ Յովհ. Ի. 19։

ՅԻՍՈՒՍԻ յարութիւն առած օրն առաքեալներն միասին ժողովեցան, և երեկոյեան տան դռները փակեցին, Հրէից հալածանքէն վախնալով։ Նոքա կը խօսէին ամէն պատահած բաներու վրայ, բայց մի քանիսն տակաւին չ'էին հաւատար Յիսուսի յարութեանը։ Յանկարծ տեսան Յիսուսը իրենց առջեւը կանգնած։ Նա ասաց աշակերտներուն. «Խաղաղութիւն ձեզ»։

Աշակերտներն ահով պաշարեցան։ Նոքա այնպէս կը կարծէին թէ անմարմին ոգի կը

տեսնէն . բայց Փրկիչն ըսաց նոցա . « Ինչո՞ւ կը խռովիք , եւ ինչո՞ւ կ՚երկմտիք ։ Տեսէ՛ք ահա ձեռքերս եւ ոտքերս ։ Ես ինքս եմ ։ Շօշափեցէ՛ք եւ հաւատացէ՛ք ։ Ոգին չունի մարմին եւ ոսկր , զոր ես ունիմ » ։ Յիսուս ցոյց տուաւ աշակերտներուն իր վիրաւորուած ձեռքերը , ոտքերը եւ կողքը ։ Բայց տեսնելով՝ որ առաքեալներն շուարած էին եւ տակաւին չ՚էին հաւատար այս երջանկութեանը , Յիսուս ըսաց . « Կերակուր ունի՞ք » ։ Նոքա մատուցին խորոված ձուկն ու մեղրի խորիսխ ։ Փրկիչն աշակերտաց առջեւ կերաւ այն կերակուրներէն եւ վերստին ըսաց . « Խաղաղութիւն ձեզ , ինչպէս Հայրս ղրկեց զիս , նոյնպէս եւ ես կը ղրկեմ զձեզ » ։

Այս ասելով փչեց Առաքելոց վրայ՝ եւ այս խօսքը արտասանեց . « Առէ՛ք Սուրբ Հոգին . նոքա զորս դուք մեղքէ կ՚արձակէ՛ք , թողութիւն կ՚ընդունին . իսկ նոքա , զորս չ՚է՛ք արձակեր , թողութիւն չ՚են ստանար » ։

Ասոր հետ միասին բացաւ Յիսուս Առաքելոց միտքը , որ Սուրբ Գիրքը հասկնան ։ « Այսպէս գրած են մարգարէքն , ըսաց նոցա , և այսպէս պէտք էր որ չարչարուէր Քրիստոս (խոստացեալ Մեսիայն) . և երրորդ օրը յարութիւն առնէր մեռելոց մէջէն » ։

Փրկիչը խօսքը աւարտելով՝ ինչպէս յայտնուած էր , նոյնպէս աներեւոյթ եղաւ , թէև տան դռները փակած էին ։

Մտածենք՝ թէ որչափ մեծ և երեւելի է Քրիստոսի յարութեան օրը ։ Այն օրը Յիսուս գերեզմանէն յարեաւ եւ երեւցաւ աշակերտներուն ։ Այն օրը , որ Միաշաբաթ կամ շաբաթուան առաջին օր կը կոչուի , պէտք է սուրբ լինի մեզ համար ։ Ինչպէս որ մինչեւ Քրիստոսի յարութիւնը Շաբաթ օրը կը սրբուէր (սուրբ կը պահուէր) աշխարհի եւ մարդոց ստեղծագործութեան յիշատակի համար , նոյնպէս այժմ մենք պիտի սուրբ պահպանեմք Յարութեան օրը , որ մեր Նորոգման օրն է . վասն զի նոյն աւուր մէջ Քրիստոս իւր փառաւոր յարութեամբ հաստատեց մեր յարութիւնը ։ Նոյն օրը հաստատուն յոյս մատակարարեց մեզ Փրկիչը , որ մենք եւս պիտի նորոգուինք անմահական նորոգութեամբ ։ Յարութեան օրը մեր յաւիտենական կենաց վերածնելութեան օրն է ։ Նա է օր անմահութեան ։ Արդարեւ՝ մենք պարտաւոր ենք ամեն օր սրբութեան եւ բարեգործութեան մէջ ընթանալ . բայց յարութեան աւուր մէջ յատկապէս պարտինք մեր մարմնաւոր աշխատանքէն դադրիլ եւ հոգեկան գործքերով

պարապիլ։ Նոյն օրը պարտաւոր ենք Քրիստոսի յարութեան յիշատակի հետ մեր յարութիւնն եւս միտներս բերել եւ Յիսուսի անհուն մարդասիրութիւնն օրհնել և յաւիտենականութեան արժանի գործքեր գործել։

ՂԶ

ԹՈՎՄԱՅԻ ՀԱՒԱՏԱԼԸ․ Յովհ․ Ի․ 24։

Երբ Յիսուս յայտնուեցաւ աշակերտներուն, մետասան առաքեալներէն մէկը՝ Թովմաս՝ այն տեղ չ'էր։ Թովմաս երբ դարձաւ,

առաքեալները պատմեցին թէ՝ “Մենք Տէրը տեսանք”։ Սակայն Թովմաս չը հաւատալով պատասխանեց․ “Ես չ'եմ հաւատար, մինչեւ ինքս չը տեսնեմ նորա ձեռաց բեւեռներու վէրքերը, մինչեւ չը շօշափեմ եւ ձեռքս դընեմ նորա վիրաւորեալ կողի վրայ”։ Ութ օրէն յետոյ, որ նոյնպէս կիւրակէ էր, բոլոր աշակերտները վերստին ժողովեցան միասին եւ Թովմասն եւս իրենց հետ էր։ Դռները փակած էին առաջուան պէս։ Յանկարծ Յիսուս կանգնեցաւ նոցա առջեւ եւ ասաց․ “Խաղաղութիւն ձեզ”․ յետոյ դառնալով դէպ 'ի Թովմաս՝ ասաց․ “Բե՛ր մատդ և տե՛ս ձեռքերս․ բե՛ր ձեռքդ եւ դի՛ր կողիս վրայ։ Անհաւատ մի՛ լինիր, այլ հաւատացեալ”։ Թովմաս աղաղակեց․ “Ով Տէ՛ր իմ և Աստուած իմ”։ Յիսուս ասաց․ “Դու տեսար եւ հաւատացիր ինձ, բայց երանի նոցա, որոնք չը տեսած պիտի հաւատան ինձ”։

Եթէ կը փափաքինք Յիսուսը տեսնել, պարտաւոր ենք ճշմարիտ հաւատ ունենալ նորա աստուածութեան եւ վարդապետութեան վրայ։ Յիսուս ամեն ժամանակ մեզ հետ է․ բայց պարտինք սրտի սրբութիւն ունենալ, որ նորա տեսութիւնը կամ ներկայութիւնը կարենանք վայելել։

ԼԷ

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՅԱՅՏՆՈՒԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒՆ ՏԻԲԵՐԱԿԱՆ ԾՈՎԻՆ ՄՕՏ. Յովհ. ԻԱ. 1։

Երբ Զատիկն անցաւ, մետասան առաքեալներն Երուսաղեմէն դարձան Գալիլիա։ Այս տեղ ժողովեցան միասին Սիմոն Պետրոս, Թովմաս, Նաթանայել, Զեբեդեայի երկու որդիքն՝ Յակոբոս և Յովհաննէս և միւս երկու աշակերտներն ևս։ Սիմոն Պետրոս ասաց նոցա. «Ես կ'երթամ ձուկն որսալու»։ Միւսները պատասխանեցին. «Մենք ևս կու գանք քեզ հետ»։ Նոքա նաւ նստան եւ գնացին ձուկն որսալու. բայց բոլոր գիշերն աշխատեցան և ամենեւին ձուկն չը կալան։

Երբ առաւօտ եղաւ, Յիսուս երեւեցաւ ծովափին վրայ, բայց աշակերտները չը ճանաչեցին։ Յիսուս հարցուց. «Մանուկներ, ուտելու բան ունի՞ք»։ Աշակերտները պատասխանեցին, որ ոչ ինչ չունին, որովհետեւ նոյն գիշերն չ'էին կարացած ձուկն բռնել։ Այն ժամանակ Փրկիչն ասաց. «Արկէ՛ք ուռկանը նաւակի աջ կողմը և կը կալնուք»։ Նոքա կատարեցին Տիրոջ պատուէրը և ձկան բազմութենէն չը կարէին ուռկանը դուրս հանել։

Այն ժամանակ Յիսուսի սիրելի աշակերտն

Յովհաննէս ասաց. «Այս Տէրն է»։ Պետրոս երբ լսեց, հանդերձը հագաւ, որովհետեւ մերկ էր եւ այնպէս կը քաշէր ուռկանը։ Նա ընկաւ ծովի մէջ եւ կը շտապէր լողալով ափն ելնել։ Միւս աշակերտները նաւեցին եւ իրենց հետ քաշեցին ձկներով լցուած ուռկանն։ Երբ ափն ելան, տեսան կրակետղ մի, որոյ վրայ ձուկն էր դրած և հաց։ Յիսուս ասաց. «Բերէ՛ք ձեր որսած ձկներէն»։ Պետրոս իսկոյն նաւակի մէջ մտաւ, ուռկանը քաշեց և նորա մէջ գտաւ հարիւր յիսուն և երեք մեծ ձկներ։ Չընայելով այսքան ձկանց բազմութեանն, ուռկանը չը պատառեցաւ։ Այս տեղէն հաւատացին առաքեալներն որ Տէրն իրենց հետ է։

Յիսուս ասաց. «Եկէ՛ք, ճաշակեցէ՛ք»։ Ամենքը նստան կրակի չորս կողմն. «Ո՛չ մին չ'էր համարձակէր հարցնելու. «Ո՞վ ես դու»։ որովհետեւ ամենքը գիտէին, որ Փրկիչն է։ Յիսուս առաւ հաց, կտրեց եւ տուաւ աշակերտներուն, նոյնպէս եւ ձուկն։ Ճաշի ժամանակ Յիսուս ասաց Սիմոն Պետրոսին. «Սիմոն Յովնանու, սիրե՞ս զիս»։ Պետրոս պատասխանեց. «Տէ՛ր, դու գիտես, որ կը սիրեմ»։ Փրկիչն ասաց. «Արածէ՛ գառներս»։ Երկրորդ անգամ հարցուց Յիսուս. «Սիմոն Յովնանու, սիրե՞ս զիս»։ Պետրոս պատասխա-

նեց. «Տէ՛ր, դու գիտես, որ կը սիրեմ»։ Փրկիչն ասաց. «Արածէ՛ ոչխարներս»։ Երրորդ անգամ հարցուց Յիսուս. «Սիմօ՛ն Յովնանու, սիրե՞ս զիս»։ Այս հարցման կրկնութենէն Պետրոս տրտմեցաւ և պատասխանեց. «Տէ՛ր, դու ամէն բան գիտես, դու գիտես որ ես քեզ կը սիրեմ»։ Փրկիչն վերստին ասաց. «Արածէ՛ ոչխարներս։ Ճշմարիտն ասեմ քեզ, երբ դու մանուկ էիր, ինքն գօտիդ կը կապէիր և կ'երթայիր՝ ուր կը կամէիր. բայց երբ ծերանաս, ձեռքերդ պիտի բարձրացնես և ուրիշները գօտիդ պիտի կապեն և տանեն քեզ այն տեղ, ուր չ'ես կամենար երթալ»։ Այս խօսքերը կը նշանակէին թէ՝ ի՛նչպիսի մահով Պետրոս պիտի փառաւորէ զԱստուած»։ Յետոյ Տէրն ասաց. «Եկէ՛ք զկնի իմ»։

Այսպէս Փրկիչն ներեց ուրացող Պետրոսին, որ երեք անգամ կրկնելով խոստովանեցաւ թէ կը սիրեմ զքեզ։ Երեք անգամ հարցմունք ընելով սիրոյ վրայ՝ Փրկիչն յիշեց Պետրոսի երեք անգամ ուրանալն և տեսնելով նորա մտերիմ սէրն և զղջումը՝ նորոգեց նորա Առաքեալ անունը։ Պետրոս իւր սէրն ապացուցանելով արժանացաւ միւս առաքելոց պէս Քրիստոսի ոչխարները (ժողովուրդն) արածելու պաշտօնն ստանալ։

ՂԸ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԿԸ ՅԱՅՏՆՈՒԻ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ԳԱԼԻԼԻԱՅԻ ՄԷԿ ԼԵՐԱՆ ՄՕՏ

Մատթ. ԻԸ. 16։ Մարկ. ԺԶ. 14։

Մետասան առաքեալները, ինչպէս Յիսուս պատուիրած էր, ժողովեցան Գալիլիայի լերան վրայ։ Յիսուս երեւեցաւ աշակերտաց եւ ամէնքը գետնի վրայ ընկնելով՝ երկրպագութիւն տուին։ Այս ժամանակ Յիսուս իշխանութիւն տուաւ աշակերտներուն, որ ճշմարտութեան ճանապարհը ուսուցանեն մարդկանց և հրաւիրեն յերկնային արքայութիւնն։ Նա քաջալերեց և խոստացաւ նոցա, որ միշտ պիտի օգնէ եւ իրենց հետ լինի։

Յիսուս ասաց. «Ինձ տուած է ամէն իշխանութիւն երկնքի վրայ եւ երկրի երեսին. գնացէ՛ք եւ քարոզեցէ՛ք ամէն ազգերուն, մկրտելով անուամբ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ։ Ուսուցէ՛ք նոցա պահել ամէն պատուէր, ինչ որ պատուիրեցի ձեզ։ Ով հաւատայ եւ մկրտուի, նա պիտի փրկուի. իսկ ով որ չը հաւատայ, նա պիտի դատապարտուի։ Հաւատացեալներու նշանն այս պիտի լինի, որ նոքա իմ անունով դեւեր պիտի հալածեն, պիտի զանազան լեզուներ խօսին,

օձերը պիտի իրենց ձեռքերու վրայ առնեն եւ նոցա մահաբեր թոյներէն անվնաս պիտի մնան. հիւանդներու վրայ ձեռք դնելով՝ պիտի բժշկեն ամեն ցաւեր»:

Յիսուս խօսքը վերջացնելով ասաց. «Եւ ես ձեզ հետ պիտի լինիմ մինչեւ յաւիտեան»: Յիսուս իւր աստուածային խոստման համեմատ միշտ ճշմարիտ հաւատացելոց հետ է: Ճշմարիտ հաւատացեալները Յիսուսի ներկայութիւնը վայելելով՝ ամենեւին երկիւղ չունին աշխարհի փորձանքներէն, տառապանքներէն եւ հալածանքներէն: Այն ժամանակ միայն ամենայն ինչ զարհուրելի եւ վտանգաւոր է մարդկանց համար, երբ իրենք Յիսուսէն հեռացած են եւ իրենց անձը աշխարհին մատնած: Աշխարհի մէջ ամենէն անմխիթար եւ թշուառ մարդը նա է, որ հեռի է Քրիստոսէն եւ որ աշխարհային բաներու մէջ մխիթարութիւն կը փնտռէ: Ինչպէս Յիսուս խոստացաւ մեզ հետ լինիլ յաւիտեան, նոյնպէս մենք եւս պիտի խոստանանք նորա հետ լինիլ եւ երբէք չը հեռանալ ոչ չար մտածմունքներով և ոչ չար գործքերով. վասն զի մեր երջանկութիւնը միայն այն ժամանակ է կատարեալ, երբ Յիսուս մեզ հետ է եւ մենք Յիսուսի հետ:

ԿԹ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ

Մարկ. ԺԶ. 19: Ղուկ. ԻԴ. 49: Գործ. Ա. 7:

ՅԻՍՈՒՍ իւր յարութենէն յետոյ քառասուն օր մնաց երկրիս վրայ: Նա ո՛չ միայն երեւեցաւ աշակերտներուն, այլ և երկարօրէն խօսեցաւ նոցա հետ, ճաշեց նոցա հետ եւ ուսոյց նոցա՝ արքայութեան գաղտնիքը: Պենտեկոստէի տօնէն տասն օր առաջ ամեն առաքեալները ժողովեցան յԵրուսաղէմ, ուր վերջին անգամ Յիսուս յայտնուեցաւ նոցա եւ պատուիրեց Երուսաղէմէն չը հեռանալ,

մինչեւ որ իջնէ իրենց վրայ Հոգին Սուրբ՝ իր նորոգիչ շնորհքներով։ Յիսուս ասաց աշակերտներուն. “Ես պիտի առաքեմ ձեզ իմ Հօրս խոստացածը. մնացէք Երուսաղեմի մէջ, մինչեւ որ զօրութիւն ստանաք վերեւէն։ Հոգւոյն Սրբոյ զօրութիւնը ստանալէն զկնի՝ քարոզեցէք Աւետարանն Երուսաղեմի մէջ, Հրէաստանի եւ Սամարիայի մէջ եւ երկրիս ամենահեռաւոր ծայրերուն մէջ”։

Այսպէս խօսելէն զկնի՝ Յիսուս աշակերտները հանեց Երուսաղեմէն, տարաւ մինչեւ Բեթանիա եւ ելաւ Ձիթենեաց լերան գլուխը։ Այս տեղ Յիսուս բարձրացուց իր ձեռքերը, օրհնեց իր աշակերտներն և օրհնելու ժամանակ համբարձաւ երկինք։ Ամպը հովանի եղաւ Յիսուսին և ծածկեց աշակերտաց աչքերէն։ Փրկիչն բարձրացաւ երկինքը և նստաւ Հօր աջ կողմը։

Աշակերտներն, որոնք վկայ էին այս փառաւոր համբարձմանը, մինչդեռ կը նայէին դէպ 'ի երկինք, և ահա՛ երկու լուսազգեստ հրեշտակներ երեւեցան նոցա եւ ասացին. “Գալիլիացի մարդիկ, ինչո՞ւ այդպէս ապշած երկինքին կը նայիք։ Այն Յիսուսն, որ համբարձաւ, վերստին պիտի գայ աշխարհ”։ Աշակերտները խոնարհելով՝ երկրպագութիւն

տուին համբարձեալ Տիրոջը։ Յետոյ ուրախութեամբ դարձան յԵրուսաղէմ եւ միշտ տաճարի մէջ լինելով՝ կը փառաբանէին եւ կ'օրհնէին զԱստուած։

Այսպէս վերջացաւ Յիսուսի կեցութեան եւ բնակութեան շրջանը երկրիս վրայ։ Նորա երկրաւոր կեանքը անընդհատ բարերարութիւն էր, եւ այսպէս թողաւ նա երկիրը, օրհնելով իր աշակերտները։ Նա չը հեռացաւ իր հետեւողներէն, այլ աներեւութապէս միշտ սուրբ Եկեղեցւոյ և բոլոր հաւատացելոց բազմութեան հետ է։ Նա մինչեւ աշխարհիս կատարածը բոլոր հաւատացելոց Առաջնորդն ու Զօրագլուխն է հոգեւոր պատերազմին մէջ։ Մեր ամենազօր Փրկիչն եւ Զօրագլուխն մեզ հետ ունենալով՝ պարտաւոր ենք արիութեամբ պատերազմիլ մոլութեան, ստութեան, մոլորութեան և հալածանաց դէմ, որպէս զի արժանանանք այն պսակն ընդունելու, որ պատրաստուած է Աստուծոյ սիրելեաց համար։

Ճ

ԳԱԼՈՒՍՏ ՀՈԳՒՈՅՆ ՍՐԲՈՅ․ Գործ․ Բ․ 1։

ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐՆ մնալով Երուսաղեմի մէջ կը սպասէին մխիթարիչ Սուրբ Հոգւոյ գալըստեան։ Նոքա իրենց ժամերը կ՚անցնէին անդադար աղօթից մէջ։ Մի օր Պետրոս առաջարկեց միւս առաքեալներուն որ Յիսուսի եւթանասուն աշակերտներէն մին ընտրեն Յուդա Իսկարիովտացւոյն տեղ, որ իւր մատնութեամբ արդէն առաքելոց կարգէն որոշուած և խեղդուած էր։ Այս ժամանակ բոլոր հաւատացելոց թիւն էր հարիւր քսան։ Նոքա իրենց մէջէն երկուսն ընտրեցին և աղօթելէն

զկնի՝ վիճակ ձգեցին եւ վիճակն ընկաւ Մատաթիային, որ համարուեցաւ երկոտասանեորորդ առաքեալ։

Յիսուսի համբառնալէն տասն օր յետոյ հասաւ Պենտեկոստէից տօնն, որ նշանակուած էր Սինէական օրէնսդրութեան յիշատակի համար, և ամէն տարի կը կատարուէր։ Այս տօնակատարութեան ժամանակ մեծ հանդէս կը լինէր և հեռաւոր տեղերէն կը ժողովուէին ոչ միայն բարեպաշտ Հրէաներ, այլ եւ զանազան հեթանոս ազգեր։ Այս անգամ եւս ժողովուած էր անհամար բազմութիւն զանազան երկիրներէ։ Երկոտասան առաքեալներն, Յիսուսի Մայրն սուրբն Մարիամ եւ հարիւրէն աւելի աշակերտներ եւ աշակերտուհիք միասին էին։ Նոքա ամէնքն հաւաքուած էին Սիօնի վերնատան մէջ։ Յանկարծ երկնքէն մեծ ձայն մի լսուեցաւ, իբրեւ ձայն սաստիկ հողմոյ, եւ աշակերտաց բնակած վերնատունը լուսով լցուեցաւ։ Ամէն ներկայ գտնուողներուն գլխոց վրայ երեւեցաւ բոց՝ հրեղէն լեզուներու ձեւով։ Այս րոպէին մէջ աշակերտներն ընդունեցին Սուրբ Հոգին, զոր Փրկիչն խոստացած էր։ Աշակերտները յանկարծական նորոգութիւն և հրաշալի փոփոխութիւն զգացին իրենց մէջ։ Նոքա սկը-

սան այլ եւ այլ լեզուներով խօսիլ, ինչպէս որ Սուրբ Հոգին կու տար նոցա։ Նոցա միտքը լուսաւորեցաւ վերին լուսաւորութեամբ, նոցա սիրտը լցուեցաւ աստուածային շնորհաց անճառելի քաղցրութեամբ, եւ անյաղթելի արիութիւն զգացին իրենց մէջ յարուցեալ Մեսիայի Աւետարանը բոլոր աշխարհին քարոզելու համար։

Այս ձայնը լսելի եղաւ բոլոր ժողովրդի մէջ։ Շատ մարդիկ ժողովեցան այն տան մօտ, ուր հաւաքուած էին Յիսուսի աշակերտները։ Այս ժողովուած բազմութեան մէջ կային շատ Հրեաներ, որոնք օտար տէրութեանց մէջ կը բնակէին։ Նոքա եկած էին Երուսաղէմ Պենտէկոստէի տօնի համար։ Այս եկւորները շատ բան լսած էին Յիսուսի աշակերտաց վրայ եւ կը սպասէին տեսնել այն հասարակ եւ անուսումն մարդիկը, որոնք կը խօսէին Գալիլեացւոց կոպիտ լեզուով։ Ի՞նչպէս նկարագրենք նոցա զարմանքն, երբ տեսան թէ՝ Առաքեալները կը քարոզեն Աստուծոյ գործքերն եւ Յիսուսի վարդապետութիւնն՝ ամեն յայտնի լեզուներով։ Հրեաները սկսան իրարու ըսել. «Չ'է՞ որ սոքա ամենքը Գալիլիացի են, ի՞նչպէս կը խօսին զանազան լեզուներ։ Ի՞նչ պէտք է լինի այս հրաշքն»։ Ոմանք

կը ծիծաղէին Քրիստոսի աշակերտաց վրայ, եւ կը պնդէին որ նոքա արբեցած են։ Թեթեւամիտ եւ չարամիտ մարդիկ միշտ պատճառ կը գտնեն ծաղրելու և չարաբանելու։

Այս ժամանակ Պետրոս առաքեալն բարձրանալով մի բարձր տեղւոյ վրայ, ուստի կ'երեւէր բոլոր հաւաքուած բազմութիւնը, մեկնեց հրաշալի երեւութի պատճառն ասելով. «Ո՛վ Իսրայելացիք, դուք գիտէք Նազովրեցի Յիսուսն, այն Աստուածամարդն, որոյ ձեռքով զանազան հրաշքներ գործուեցան։ Դուք մատնեցիք անօրինաց ձեռքն եւ խաչի վրայ բեւեռեցիք, բայց Աստուած յարութիւն տըւաւ, քակեց մահուան կապերն, որ չը կարացաւ իշխել նորա վրայ, Դաւիթ նորա համար գրեց ասելով. «Պիտի չը թողուս իմ հոգին դժոխքի մէջ, եւ պիտի չը թողուս որ քո Սուրբն ապականութիւն տեսնէ»։ Սաղ. ԺԵ. 10։ Մենք վկայ եղանք սորա յարութեանն և երկինք համբառնալուն։ Սոյն այս Յիսուսն, որ երկինք բարձրացաւ, ղրկեց մեզ Սուրբ Հոգին, որուն դուք ամենքդ վկայ էք։ Ապաշխարեցէ՛ք եւ մկրտուեցէ՛ք Յիսուսի Քրիստոսի անունով, որ ձեր մեղքերուն թողութիւն ըստանաք եւ կարենաք ընդունել Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքը։ Նա խոստացաւ Սուրբ Հոգին նոյն-

պէս ձեզ եւ ձեր որդւոցն։ Տէրը կը հրաւիրէ ամենքն առհասարակ»։ Այս աւուր մէջ երեք հազար հոգիէն աւելի մկրտուեցան։ Յետոյ հաւատացելոց թիւն օր աւուր կը բազմանար։

Այսպէս տօնուեցաւ առաջին քրիստոնէական Պենտէկոստէն. եւ մինչեւ ցայսօր կը տօնէ սուրբ Եկեղեցին Քրիստոսի յարութենէն յիսուն օր յետոյ։ Այս օրն, երբ բնութիւնը կը զարդարուի նոր ծաղիկներով՝ մեր հոգեւոր տաճարներն եւս կը զարդարուին հոգեւոր ծաղիկներով եւ կանաչներով։ Մենք կը տօնենք Հոգւոյն Սրբոյ գալուստն եւ կը փառաւորենք ամենասուրբ Երրորդութիւնն՝ Հայր, Որդի եւ Հոգին Սուրբ, այս անհուն Երրորդութիւնն, որ է կենդանարար, համագոյ և անբաժանելի։ Մենք կը հայցենք սուրբ Երրորդութենէն, որ ներէ մեր մեղքերը, զօրացնէ Հոգւովն Սրբով՝ բարի գործքեր կատարելու եւ պահպանէ զմեզ ամեն չարէ եւ փորձանքէ։ Կ'աղօթենք նոյնպէս որ Աստուած հանգուցանէ մեր ննջեցեալ ծնողաց, եղբարց եւ բարեկամաց հոգիներն։

ԾԱ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱԼԱԾԱՆՔ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԴԷՄ

Գործ. Գ. Դ.

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ հողմերն աւելի օգուտ կը բերեն՝ երկրին քան թէ վնաս։ Նոքա օդը կը մաքրեն եւ իրենց փչմամբ կը ցրուեն եւ կը սփռեն պտղաբեր սերմերն։ Այսպէս եւս աշակերտներու դէմ եղած հալածանքն տարածեց քրիստոնէական հաւատոյ սերմերը։

Պենտէկոստէի տօնէն սակաւ ինչ յետոյ Պետրոս և Յովհաննէս առաքեալները միասին տաճարը գնացին աղօթելու։ Գլխաւոր դրան առջեւ, որ կ'անուանէր Գեղեցիկ, նստած էր կաղ աղքատ մի։ Այս ողորմելին մօտ քառասուն տարեկան էր և Երուսաղեմի մէջ ամենուն յայտնի էր։ Ամենքը գիտէին, որ նա կաղ ծնած էր։ Նա երբ տեսաւ, որ առաքեալները ներս կը մտնեն, ողորմութիւն խնդրեց։ Բայց սուրբն Պետրոս ասաց. «Ես ոսկի եւ արծաթ չունիմ. բայց ինչ որ ունիմ կուտամ քեզ։ Ե՛լ Յիսուսի Քրիստոսի անունով և վազէ»։ Առաքեալն այնչափ հաւատի էր այս խօսքին, որ ձեռքը մեկնեց դէպ 'ի կաղը, որ օգնէ կանգնելու և խեղճն կաղը բժշկուե-

ցաւ։ Նա վեր թռաւ տեղէն և առաքելոց հետ միասին տաճարը մտաւ՝ գովելով և փառաւորելով զԱստուած։ Տաճարի մէջ գտնուած մարդիկն շրջապատեցին Առաքեալներն և կը զարմանային կատարուած հրաշքի վրայ։ Բայց սուրբն Պետրոս, չը կամենալով գովեստներ լսել, ասաց՝ որ ինքն իւր զօրութեամբ ոչ մի հրաշք կարող չ'է գործել։ Նմանապէս ճշմարիտ քրիստոնեայն երբէք իր զօրութեանը և իմաստութեանը չը սեպհականեր ամեն բան, ինչ որ կատարած է Աստուծոյ զօրութեամբ և իմաստութեամբ։ Պետրոս կ'ասէր որ այն կաղը բժշկուած է ոչ թէ իւր զօրութեամբ, այլ Յիսուսի Քրիստոսի անունով, որ Աստուած յարոյց 'ի մեռելոց։

Քահանայապետներն, որոնք տաճարի մէջ էին և լսած էին որ առաքեալները կը բժշկեն Յիսուսի անունով եւ նորա վարդապետութիւնը կը տարածեն, հրամայեցին պահապաններուն՝ որ Առաքեալները բռնեն և յանցաւորներու պէս բանտը դնեն, ուր և թողին մինչեւ միւս առաւօտ։ Թէպէտ և այս տեսակ անիրաւ միջոցներ գործ կը դնէին քրիստոնէութեան տարածուելուն դէմ, սակայն նոյն օրը հաւատացելոց թիւը բազմացաւ մինչեւ հինգ հազար։ Փրկչի ցանած սերմերը

պտղաբերելու վրայ էին եւ հունձի ժամանակը հասած էր։

Միւս օրն առաւօտեան Առաքեալներն բերուեցան այն դատաւորի առջեւ, որ 'ի մահ դատապարտեց զՅիսուս։ Բայց Առաքեալները շուտ ազատեցան, թէպէտ եւ բոլոր դատաւորաց ժողովի առջեւ համարձակ կ'ասէին թէ՝ Աստուած յարութիւն տուաւ Հրէից խաչած Նազովրեցի Յիսուսին եւ նորան հաւատալէն զատ՝ ուրիշ փրկութեան հնար չը կայ։ Քահանայապետներն եւ ծերերը չ'էին թողուր, որ Առաքեալները իրենց վարդապետութիւնը շարունակեն եւ Յիսուսի անունը քարոզեն, բայց նոքա պատասխանեցին. «Դուք ինքեանք դատեցէք, ո՞ւմ պիտի աւելի հնազանդինք, Աստուծո՞յ՝ թէ ձեզ»։ Ծերերն եւ օրինականները Առաքելոց հաստատութիւնը տեսնելով, շատ սպառնալիքներ տալէն յետոյ՝ թողին. որովհետեւ կը վախնային ժողովուրդէն, որ վկայ էր կաղի հրաշալի բժշկութեանն եւ կը փառաւորէր զԱստուած։

Պետրոս եւ Յովհաննէս առաքեալներն, երբ դարձան իրենց եղբարց մօտ, պատմեցին նոցա Հրէից ծերերու եւ օրինականներու սպառնալիքն։ Այն ժամանակ Յիսուսի ամեն Առաքեալներն և աշակերտները միաբարբառ

աղաղակեցին․ «Տէր Աստուած, դու որ ըստեղծեցիր երկինքը եւ երկիրը, ծովը եւ իւր մէջ եղած ամեն բաները, դու ասացիր քո Դաւիթ ծառայի բերանով թէ․ «Ինչո՞ւ կը խռովին հեթանոսներն եւ սնոտի բաներ կը խորհին ժողովուրդներն։ Յանդիման եղան երկրիս թագաւորներն, եւ իշխանները ժողովեցան Տիրոջ եւ Նորա օծելոյն վրայ»։ Ճշմարիտ որ քո օծեալ Յիսուս Որդւոյ դէմ ելան այս քաղաքի մէջ Հերովդէս եւ Պոնտացի Պիղատոս՝ հեթանոսաց եւ Հրէից հետ, որպէս զի կատարեն ինչ որ առաջուց սահմանած է քո Աջդ եւ կամքդ։ Եւ այժմ, նայէ՛ Տէ՛ր, նոցա սպառնալիքներուն և զօրութիւն տուր քո ծառաներուդ, որ համարձակութեամբ քարոզեն քո խօսքդ։ Ձգէ՛ ձեռքդ հրաշքներ գործելու քո սուրբ Որդւոյ Յիսուսի անուամբ»։ Այս աղօթքէն յետոյ շարժեցաւ այն տեղն, ուր կանգնած էին Առաքեալներն եւ ամենքը լցուեցան Հոգւով Սրբով. եւ սկսան համարձակութեամբ քարոզել Աստուծոյ խօսքը եւ վկայել Յիսուսի յարութեանը։

ԾԲ

ՅԱՂԹԱՆԱԿՈՂ ԵԿԵՂԵՑԻՆ․ Գործ․ Ե։

ՏԱՍ Հրէաներ Երուսաղէմի մէջ հաւատացին Յիսուսին։ Նոքա կը բնակէին միաբան և միասին, և ունէին գոգցես մի սիրտ և մի հոգի․ ուստի և Յիսուսի իսկական աշակերտներ էին, ինչպէս ասած էր․ «Ձեր միմեանց վրայ ունեցած սիրովը պիտի ճանաչեն, որ դուք իմ աշակերտներս էք»։ Նոքա մեծ ուշադրութեամբ կը լսէին Առաքելոց և ճշդութեամբ կը կատարէին անոնց բոլոր լսածներն։ Ամեն օր տաճար կ'երթային եւ կ'աղօթէին միասին։ Կը ժողովուէին տներու մէջ հացը բեկանելու եւ Յիսուսի Քրիստոսի մարմնոյն եւ արեան հաղորդուելու համար, ինչպէս որ սահմանած էր Փրկիչն այս խորհրդաւոր ընթրիքը․ յետոյ միասին կը ճաշէին հասարակաբար և մեծ ուրախութեամբ։ Երկրաւոր գանձու եւ հարստութեան չ'էին ցանկար, այլ կը մտածէին միայն Յիսուսի արքայութեան և յաւիտենական կենաց վրայ եւ հրաժարուած էին ամեն երկրաւոր բարութիւններէ։ Երբ հաւատացելոց թիւը բազմացաւ, Առաքեալները կարեւոր համարեցին ընտրել սարկա-

ւագներ կամ իրենց օգնականներ, որոց եւ յանձնեցին հասարակաց ստացուածոց կառավարութեան եւ կերակուր բաժանելու հոգսը։ Սարկաւագները նմանապէս ունէին հրաման քարոզելու և մկրտելու. Առաքեալները այս կարգը տուին նոցա իրենց ձեռնադրութեամբ և աղօթքով։ Իսկ ինքեանք Առաքեալներն թողլով հասարակաց երկրաւոր պէտոյից հոգսը՝ կը պարապէին միայն աղօթքով և Աստուծոյ պատուիրանները քարոզելով։

Հաւատացելոց թիւը ժամ առ ժամ կ'աւելնար։ Առաքեալները կը գործէին անթիւ հրաշքներ, նոցա մօտ կու գային ժողովրդներ շրջակայ քաղաքներէն եւ գիւղերէն։ Մինչեւ անգամ հիւանդները կը դնէին ճանապարհի վրայ, ուր տեղէն պէտք է անցներ Պետրոս, որպէս զի նոյն ողորմելիները միայն սուրբ Առաքելոյն ստուերին հանդիպելով՝ կարենան բժշկութիւն ստանալ։ Այսպէս Յիսուս իւր համբառնալէն յետոյ եւս՝ անընդհատ կը յայտնէր մարդոց իւր սէրն եւ ամենակարողութիւնը եւ կը հաստատէր պարզապէս, որ ինքն միշտ իւր Եկեղեցւոյն եւ ճշմարիտ հաւատացելոց հետ է։ Առաքեալներու գործոց բովանդակ պատմութիւնը հրաշից եւ բարեգործութեան մեծ շղթայ է, զորս կը կատա-

րէին նոքա Յիսուսի Քրիստոսի անունով վշտաչարչար մարդկութեան օգտի համար։

Քահանայապետներն և ժողովրդեան միւս մեծամեծները լսելով Առաքելոց հրաշից համբաւներն՝ եւս առաւել կը զայրանային եւ կը յուզէին։ Մի երեկոյ հրամայեցին նոքա Առաքեալները բռնել եւ բանտարկել, ուր կալանաւորուած էին յանցաւորները։ Բայց նոյն իսկ գիշերը Աստուծոյ հրեշտակը բացաւ բանտի դուռն եւ ասաց նոցա. “Գնացէք տաճարը, յայտնեցէք մարդոց եւ քարոզեցէք կենաց պատգամները”։ Առաւօտեան Առաքեալներն եկան տաճար եւ կ'ուսուցանէին ժողովրդին։

Այն իսկ միջոցին քահանայապետը հաւաքեց բարձրագոյն ատենի ժողովը եւ բանտը մարդ ղրկեց, որ Առաքեալները բերեն դատելու։ Սակայն ծառաները չը գտնելով բանտի մէջ Առաքեալները՝ դարձան քահանայապետի մօտ եւ իմացուցին որ բանտը գտան փակուած, պահապանները կանգնած դրան մօտ, բայց բանտի մէջ ոչ ոք չը կար։ Երբ այս լուրը լսեցին քահանայապետն եւ իւր հետ եղած բոլոր անձինքը, սաստիկ տարակուսեցան։ Այն միջոցին մարդ մի եկաւ ներկայացաւ ժողովին և ասաց. “Առաքեալները

տաճարի մէջ են եւ կ'ուսուցանեն»։ Իսկոյն պահապաններու գլխաւորը ծառաներ առնելով իր հետ՝ գնաց. որ Առաքեալները քահանայապետի առջեւ բերէ, և ամենեւին բռնաբար չը վարուեցաւ, որովհետեւ սաստիկ կը վախնար ժողովրդէն։

Առաքեալները, երբ ներկայացան ատեանին, քահանայապետն ասաց. «Չ'է՞ որ մենք պատուէր տուինք ձեզ, որ չուսուցանէք այս անունով, (նա այնչափ կ'ատէր Յիսուս, որ չը կամէր մինչեւ անգամ անունը տալ)· իսկ դուք բոլոր Երուսաղէմը լցուցիք ձեր ուսմունքով եւ կամիք այն մարդոյ արիւնը մեր վրայ հեղուլ»։

Սուրբն Պետրոս եւ միւս Առաքեալներն պատասխանեցին. «Աստուծոյ աւելի պէտք է հնազանդինք քան թէ ձեզ։ Մեր հայրերու Աստուածը յարութիւն տուաւ Յիսուսին, զոր դուք խաչեցիք։ Աստուած իւր աջովը բարձրացուց Յիսուս և մարդկանց համար Առաջնորդ եւ Փրկիչ կացոյց։ Նա բոլոր Իսրայելացիները կը կոչէ ապաշխարելու եւ նոցա մեղացը թողութիւն կուտայ։ Այս ամեն եղածներուն վկայ ենք մենք եւ Սուրբ Հոգին, զոր Աստուած պարգեւեց իրեն հնազանդողներուն»։

Բարձրագոյն ատենի անդամներն, երբ լսեցին այս խօսքերը, սաստիկ զայրացան եւ կամէին սպաննել սուրբ Առաքեալներն. բայց փարիսեցիներէն մէկը՝ Գամաղիէլ, որ օրէնսուսոյց էր և պատուաւոր էր բոլոր ժողովրդեան մէջ, հրամայեց Առաքեալներուն փոքր ինչ ժամանակ դուրս երթալ, եւ ապա ասաց ժողովին. «Ո՜վ Իսրայելացիք, մտածեցէք՝ թէ ի՞նչպէս պիտի վարուիք այս մարդկանց հետ։ Ձեզ յայտնի է որ քանի մի ժամանակէն առաջ մէկ Թեւդաս անունով մարդ երեւեցաւ, որ թէպէտ իւր անձը մեծ մարդ կը քարոզէր և մօտ չորս հարիւր հոգի կողմնակից գտաւ, բայց երբ ինքն սպանուեցաւ, բոլոր կուսակիցներն ցրուեցան և ամեն բան վերջացաւ։ Յետոյ յայտնուեցաւ Յուդայ Գալիլիացին. սա եւս շատ մարդիկ իւր կողմը քաշեց, եւ սակայն սա եւս երբ վախճանեցաւ, բոլոր իրեն հետեւողները ցրուեցան։ Ուրեմն արձակեցէք այս մարդիկը (Առաքեալները) և հանգիստ թողէք։ Եթէ նոցա վարդապետութիւնն երկրաւոր է, ինքնին կը քակտուի. իսկ եթէ Աստուծմէ է, դուք չ'էք կարող քակտել եւ գուցէ աստուածամարտ գտնուիք»։

Բարձրագոյն ատեանը հաւանեցաւ Գա-

մաղխելի առաջարկութեանը. բայց տակաւին յանձնառու չէին Առաքեալները արձակել և առանց պատժոյ թողուլ։ Ուստի և կոչեցին Առաքեալները, ծեծեցին, պատուիրեցին չը խօսիլ Յիսուսի վրայ, եւ ապա արձակեցին։ Առաքեալներն ուրախացան, որ արժանի եղան Յիսուսի անուան համար նեղութիւն և հալածանք կրել, և բարձրագոյն ատենի ըսպառնալիքն առ ոչինչ համարելով՝ անդադար կը քարոզէին տաճարներու և տուներու մէջ։

ՃԳ

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՆԱԽԱՎԿԱՅ. Գործ. Զ. Է։

Առաքելոց ընտրած եօթն սարկաւագներն էին սոքա՝ Ստեփաննոս, Փիլիպպոս, Պրօքորոն, Նիկանովրս, Տիմոնս, Պարմենաս և Նիկողայոս՝ Անտիոք քաղաքէն եկած։ Ստեփաննոս հաւատով եւ Սուրբ Հոգւով լցուած մարդ էր։ Նա կը գործէր հրաշքներ և նշաններ Յիսուսի Քրիստոսի անուամբ։ Օրէնսուսոյցներէն շատերը նորա հետ կը վիճէին, բայց ամենեւին չէին կարենար հակառակ կալ նորա իմաստութեանն եւ Հոգւոյն, որ

Ստեփաննոսի շնորհքներով կը խօսէր։ Օրէնսուսոյցներն ամօթահար լինելով եւ պատկառելով՝ հրապուրեցին քանի մի սուտ վկաներ, որ Ստեփաննոսն ամբաստանեն՝ թէ նա հայհոյանքներ կը խօսի Մովսէսի եւ Աստուծոյ դէմ։ Այս հնարագիտութեամբ խռովեցին ժողովուրդն եւ Ստեփաննոսը բռնել տալով՝ տարան ատենի առջեւ։ Սուտ վկայքն իրենց ամբաստանութիւնը հաստատեցին այս խօսքերն աւելցնելով թէ՝ մենք լսեցինք որ սա (Ստեփաննոս) կ'ասէր որ Նազովրեցի Յիսուսն այս տեղը (տաճարը) պիտի քանդէ եւ Մովսէսի օրէնքները պիտի փոխէ։ Ատենի ժողովականքն ամենքը դարձուցին իրենց հայեցուածքը Ստեփաննոսի վրայ եւ տեսան նորա երեսը ինչպէս հրեշտակի երես։

Քահանայապետը հարցուց Ստեփաննոսին. «Ճշմարի՞տ է ինչ որ քո վրայ կը խօսին»։ Ստեփաննոս պատասխանեց. «Ո՛վ հարք իմ եւ եղբա՛րք, ականջ դրէք ինձ»։ Համառօտաբար պատմեց Հին Ուխտի (կտակարանի) բոլոր սրբազան անցքերն եւ հաւատի կերպով ապացուցեց, որ ինքն կը պաշտէ զԱստուած, կը յարգէ նորա մարգարէն Մովսէս, կը պատուէ Աստուծոյ տաճարն եւ օրէնքը, բայց մի եւ նոյն ժամանակ կ'ապացուցանէր,

որ Իսրայելացիք զԱստուած չ՚են սիրեր։ Ստեփաննոս վերջացուց իր պատմածներն այս խօսքով. «Ազգ խստապարանոց և անթլփատ, դուք միշտ հակառակ էք Հոգւոյն Սրբոյ։ Ինչ որ ձեր հայրերը կը գործէին, նոյնը դուք կը գործէք։ Մարգարէից ո՞րը չը հալածեցաւ ձեզմէն։ Ձեր հայրերը սպանին այն մարգարէները, որոնք կը գուշակէին Արդարոյն (Յիսուսի) գալուստը, զոր դուք նոյնպէս մատնեցիք եւ սպանիք։ Դուք հրեշտակներու ձեռքով օրէնքներ առաջաք, բայց չը կատարեցիք»։

Դատաւորներն այս խօսքերը լսելով՝ չարութենէն եւ զայրոյթէն իրենց ատամները կը կրճտէին։ Իսկ Ստեփաննոս Հոգւով Սրբով լցուած՝ նայեցաւ դէպ 'ի երկինք եւ տեսաւ Աստուծոյ փառքն եւ Յիսուս Քրիստոս Հօր աջ կողմը նստած։ Նա աղաղակեց. «Ահա՛ կը տեսնեմ երկինքը բացուած և մարդոյ Որդին՝ Աստուծոյ աջ կողմը նստած»։ Սակայն ամեն ներկայ գտնուողները բարձր ձայնով գոռացին, ականջները խցեցին եւ կատաղաբար յարձակեցան Ստեփաննոսի վրայ։ Քաղաքէն դուրս տարան Ստեփաննոսն, իրենց հանդերձները հանին տուին պահելու մի երիտասարդի, որոյ անունն Սաւուղ էր, եւ սկսան քարկոծել։ Իսկ Ստեփաննոս այս սոսկալի չարչարանաց ժամանակ կ՚աղօթէր ասելով. «Տէ՛ր Յիսուս, ընդունէ՛ իմ հոգիս»։ Յետոյ ծունր իջանելով՝ բարձրաձայն աղաղակեց. «Տէ՛ր, այս՝ մեղք մի՛ համարեր սոցա»։ Այս էին Ստեփաննոսի վերջին խօսքերը, զորս արտասանեց եւ վախճանեցաւ։ Քրիստոսի հետեւողներուն մէջ առաջին նահատակը Ստեփաննոս եղաւ եւ այս պատճառաւ կը կոչուի Նախավկայ։

ԾԴ

ԵԹՈՎՊԱՑԻ ՆԵՐՔԻՆԻԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆՆ

Գործ. Ը։

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍԻ մահէն յետոյ սաստիկ հալածումն բորբոքեցաւ Քրիստոսի աշակերտաց դէմ։ Բաց 'ի Առաքեալներէն, որոնք մնացին Երուսաղէմի մէջ, միւսներն ամենքն ցրուեցան Հրէաստանի եւ Սամարիայի քաղաքներուն և գիւղերուն մէջ։ Սաւուղ կամ Սօղոս քրիստոնէից հալածիչներէն ամենախիստն էր։ Նա կը մտնէր այն տները, ուր կը բնակէին Յիսուսի հետեւողներն, դուրս կը բերէր մարդիկ եւ կանայք ու բանտի մէջ կը ձգէր։ Քրիստոսի աշակերտները, ցրուած ժամանակ,

ճանապարհին ամեն տեղ կ'աւետարանէին Աստուծոյ բանն, այնպէս որ նոյն իսկ հալածանքն օգնական եղաւ փրկչի Աւետարանին և հաւատոյ ճշմարտութիւնները տարածելու։

Եօթն Սարկաւագներէն մին՝ Փիլիպպոս ելաւ Սամարիա, ուր կը քարոզէր Քրիստոսի Աւետարանն և նորա անունով կը բժշկէր զանազան ախտեր։ Այն քաղաքի բնակիչները յարգութեամբ եւ երկիւղածութեամբ կը լսէին աւետարանական փրկարար ճշմարտութիւններն եւ կը տեսնէին այն հրաշքները, զորս Փիլիպպոս կը գործէր, և այսպէս կը հաւատային Յիսուսի Քրիստոսի։ Բոլոր քաղաքն ուրախութեամբ լցուած էր։

Առաքեալներն, երբ լսեցին Սամարացւոց քրիստոնէական դարձը, Պետրոսն և Յովհաննէսն ղրկեցին այս նոր մկրտուած քրիստոնէից մօտ, որ հաղորդեն նոցա Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքըն։ Առաքեալներն նոյն տեղը հասնելով՝ իրենց ձեռքը կը դնէին հաւատացելոց վրայ, կ'աղօթէին, եւ նոքա կըստանային Հոգին Սուրբ։ Փիլիպպոսի վարդապետութիւնը հաստատելէն եւ Աստուծոյ խօսքը ժողովրդին ուսուցանելէն զկնի՝ Առաքեալներն Երուսաղէմ դարձան՝ քարոզելով Աւետարանն ամեն տեղ, ուր որ կը հանդիպէին ճանապարհին։

Աստուծոյ հրեշտակն երևեցաւ Փիլիպպոսին և ասաց. «Ե՛լ և գնա՛ Երուսաղեմէն դէպ ՚ի հարաւ, Գազայի ճանապարհով։ Փիլիպպոս իսկոյն կատարեց հրեշտակի հրամանը։ Ճանապարհին տեսաւ նա հոյակապ կառք մի, որոյ մէջ նստած էր մի երևելի Եթովպացի։ Սա էր Եթովպիոյ Կանդակա Թագուհւոյ գանձապետն և կ'երթար Երուսաղէմ տաճարի մէջ երկրպագութիւն տալու։ Յետ դառնալու ժամանակ կառքի մէջ կը կարդար Եսայի մարգարէի գրուածքը։ Սուրբ Հոգին ազդեց Փիլիպպոսին՝ կառքին մօտենալու։ Երբ լսեց նա, որ մեծատունը կը կարդայ Եսայեայ մարգարէութիւնը, քաղցրութեամբ հարցուց. «Ինչ որ կը կարդաս, կը հասկնա՞ս»։ — Ի՞նչպէս կարող եմ հասկնալ՝ առանց ուրիշի առաջնորդութեան». պատասխանեց ներքինին. և Փիլիպպոսէն խնդրեց, որ գայ իւր մօտ կառքի մէջ նստի։ Մարգարէի խօսքերն որ կը կարդար, այս էր. «Ինչպէս ոչխար սպանմանելու տարուեցաւ. ինչպէս որոջ անմռունչ կանգնած է իւր կտրչի առջեւ, այնպէս որ բերանը չըբանար։ Խոնարհութեան պատճառաւ նորա դատաստանը վերջացաւ և նորա ազգատոհմն ով պիտի պատմէ, որովհետեւ կը ջնջուի նորա կեանքն երկրիս երեսէն»։ Եսայ. ԾԳ. 7. 8։

«Կ'աղաչեմ քեզ, Եթովպացին ըսաց Փիլիպպոսին, մեկնէ ինձ. ո՞ւմ վրայ կը գրէ մարգարէն այն խօսքերն, ի՞ւր վրայ, թէ ուրիշի վրայ»։ Փիլիպպոս սկսաւ մեկնել Եսայեայ մարգարէութիւնն եւ աւետարանել զՅիսուս Քրիստոս։ Եթովպացին մեծ ուշադրութեամբ կը լսէր։ Այս խօսակցութեան ժամանակ մօտեցան մի գետակի։ Մեծատունն ըսաց. «Ահա ջուր, ի՞նչ արգելք կայ իմ մկրտուելու»։ Փիլիպպոս պատասխանեց. «Եթէ կը հաւատաս բոլոր սրտով, կարող ես մկրտուիլ»։ Եթովպացին աղաղակեց. «Ես կը հաւատամ, որ Յիսուս Քրիստոս է Որդին Աստուծոյ»։ Իսկոյն հրամայեց կառքը կանգնեցնել, մտաւ ջրի մէջ եւ մկրտուեցաւ Փիլիպպոսէն։

Երբ մկրտուեցաւ Եթովպացին, Աստուծոյ Հոգին իջաւ նորա վրայ՝. իսկ հրեշտակն յափշտակեց զՓիլիպպոս նոր մկրտուածի աչքէն, որ այս հրաշքով աւելի պարզ տեսաւ Աստուծոյ բարութիւնն, և ուրախութեամբ շարունակեց իւր ճանապարհը։

Հրեշտակն տարաւ զՓիլիպպոս Ազովտոս քաղաքն, ուստի և գնաց նա Կեսարիա, Աստուծոյ խօսքն աւետարանելով ճանապարհին։

ԾԵ

ՍՈՂՈՍԻ ԴԱՐՁՆ. Գործ. Թ։

ՓԱՐԻՍԵՑԻՆԵՐՈՒ աշակերտ Սաւուղն կամ Սօղոսն, սրտով վայրագած եւ հակառակ էր քրիստոնէից և կ'աշխատէր բոլորովին ջնջել։ սաստիկ կը հալածէր Քրիստոսի Եկեղեցին Երուսաղեմի մէջ։ Բայց այսքանով չը բաւականանալով՝ գնաց քահանայապետի մօտ եւ թղթով հրաման խնդրեց, որ երթայ Դամասկոս, այն տեղ եւս հալածէ քրիստոնեայքն, և ամէնքն արք և կանայք շղթայակապ առնելով՝ Երուսաղէմ ղրկէ։

Երբ Սաւուղ արդէն Դամասկոսին մօտենալու վրայ էր, յանկարծ երկնքէն լոյս փայլատակեցաւ նորա չորս կողմը։ Սաւուղ այս լուսէն կուրանալով՝ գետնի վրայ ընկաւ եւ լսեց այս ձայնն, որ կը կոչէր. «Սաւո՛ւղ, Սաւո՛ւղ, ինչո՞ւ կը հալածես զիս»։ — «Ո՞վ ես դու, Տէ՛ր». հարցուց Սաւուղ։ — «Ես եմ Յիսուս, զոր դուն կը հալածես». պատասխանեց ձայնը։ Սաւուղ զարմացած եւ ահէն դողալով՝ հարցուց. «Տէ՛ր, ի՞նչ կը հրամայես ինձ, որ ընեմ»։ — Ձայնը պատասխանեց «Ե՛լ, գնա՛ քա-

ղաքն, այն տեղ կ՚իմանաս, թէ ի՛նչ պիտի ընես »։

Սաւուղի հետ եղած մարդիկն անշշունչ կանգնած էին. նոքա ամենքը ձայնը կը լսէին, բայց ոչ ոք չ՚էին տեսներ։ Սօղոս ելաւ գետնէն, բայց ոչ ինչ չ՚էր տեսներ, վասն զի կուրցած էր և այնպէս կոյր տարան 'ի Դամասկոս։ Այս տեղ մնաց նա երեք օր, առանց ուտելու եւ խմելու։

Այս ժամանակ Դամասկոսի մէջ կար Քրիստոսի աշակերտներէն մէկը՝ Անանիա անունով։ Տէրն ասաց տեսլեան մէջ. « Անանիա՛, ե՛լ եւ գնա՛ այն փողոցը՝ որ կը կոչուի Ուղիղ. այն տեղ Յուդայի տանը հարցուր Սաւուղ Տարսոնացին։ Նա կ՚աղօթէր և տեսաւ տեսլեան մէջ, որ Անանիան գալով իւր մօտ ձեռքը դրաւ եւ աչքերուն լոյս տուաւ »։ Անանիան պատասխանեց. « Տէ՛ր, ես շատերէն լսած եմ թէ այդ մարդը որչա՞փ չարիք հասուցած է քո սուրբերուն Երուսաղէմի մէջ, եւ այժմ եկած է այս տեղ քահանայապետի հրամանաւ, որ ամեն քո անուան հաւատացողները կապէ »։— « Գնա՛ դու նորա մօտ, ասաց Տէրն, նա իմ ընտրութեան անօթս է. նա իմ անունս պիտի վկայէ հեթանոսաց, թագաւորաց և Իսրայելացւոց առջեւ։ Ես պիտի

ցոյց տամ նորան, թէ ո՞րչափ պիտի չարչարուի իմ անուանս համար »։

Անանիա գնաց Սաւուղի մօտ եւ ձեռքը նորա վրայ դնելով ասաց. « Սաւուղ եղբա՛յր, Տէր Յիսուս, որ երեւեցաւ քեզ ճանապարհին, ղրկեց զիս քեզ մօտ, որ աչքերդ բացուին և լցուիս Հոգւով Սրբով »։ Նոյն րոպէին Սաւուղի աչքերէն կեղեւանքի նման մի բան ընկաւ, եւ նա տեսաւ եւ մկրտուեցաւ։

Այս հրաշալի անցքէն յետոյ Սաւուղ կերակուրով զօրանալո՛վ գնաց Քրիստոսի աշակերտներու մօտ, որոնք Դամասկոսի մէջ էին եւ քանի մի օր նոցա մօտ մնաց։ Նա իսկոյն սկսաւ քարոզել ժողովրդանոցներու մէջ՝ թէ Յիսուս Քրիստոս է Որդին Աստուծոյ։ Ամեն լսողները կը զարմանային եւ կ՚ասէին. « Սա չէ՞ր, որ ամենքը կը հալածէր Երուսաղէմի մէջ, որոնք կը համարձակէին արտասանել այս անունը։ Եւ միթէ այն պատճառաւ չ՚եկա՞ւ այս տեղ, որ հօս գտնուած Յիսուսի ամեն հետեւողները կապէ եւ Երուսաղէմ ղրկէ քահանայապետի մօտ »։ Իսկ Սաւուղ եւս առաւել կը հաստատուէր հաւատքի մէջ եւ պարզ կ՚ապացուցանէր Դամասկոսի մէջ բնակող բոլոր Հրէաներուն, որ Յիսուս նոյն ինքն Մեսիան է, որուն կ՚սպասէին։ Դամասկոսի

Հրէայքը չը կարենալով Սաւուղին պատասխան տալ, վճռեցին որ սպաննեն. եւ որպէս զի չը փախչի քաղաքէն, գիշեր ցերեկ կը պահպանէին քաղաքի դռները: Սաւուղ իմացաւ նոցա այս չար խորհուրդը, նոյնպէս եւ Քրիստոսի միւս աշակերտներն, որոնք Դամասկոսի մէջ էին. ուստի գիշերը կողովով քաղաքի պատէն 'ի վայր Թողին եւ ազատեցին: Սաւուղ Դամասկոսէն գնաց Արաբիա, իսկ յետոյ դարձաւ Երուսաղէմ, ուր Քրիստոսի աշակերտները կը վախնային նորամէն եւ չ'էին հաւատար նորա դարձին: Աշակերտներէն մէկը՝ Բառնաբաս անունով, Սաւուղն իւր տունն ընդունեց, տարաւ Առաքեալներու մօտ եւ պատմեց ամէն բան ինչ որ պատահած էր Դամասկոս երթալու ժամանակ: Այս ժամանակէն 'ի վեր Սաւուղ միշտ Առաքելոց հետ էր Երուսաղէմի մէջ եւ մեծ եռանդով կը քարոզէր Փրկչի Աւետարանը: Երուսաղէմի մէջ վտանգի հանդիպելով Քրիստոնեայք տարան Սաւուղն 'ի Տարսոն: Յետոյ իւր բոլոր կեանքը նուիրեց քրիստոնէական հաւատը հեթանոսաց մէջ տարածելու, եւ արխութեամբ կը համբերէր ամէն տառապանաց եւ չարչարանաց Քրիստոսի անունը փառաւորելու համար: Նա իւր եբրայական Սաւուղ կամ Սօղոս անունը յետոյ փոխեց եւ ընդունեց Հռովմէական համանշան անունն՝ Պաւղոս կամ Պօղոս:

ԾԶ

ԿՈՒՌՆԵԼԻՈՍ ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏԻ ԴԱՐՁԸ

Գործ. Ժ. ԺԱ:

ԿԵՍԱՐԻԱՅԻ մէջ կը բնակէր մի մարդ Կուռնելիոս անունով, եւ հարիւրապետ էր այն գնդին, որ կը կոչուէր Իտալոյ: Այս զինուորականը (եւ բոլոր իւր ընտանիքը) էր բարեպաշտ, Աստուծմէ երկիւղած, աղքատներուն ողորմած՝ և յաճախ աղօթող: Մի անգամ տեսլեան մէջ, կէս օրէն յետոյ, երեւեցաւ նորան Աստուծոյ հրեշտակն, գոչելով. “Կո՛ւռնելիոս”: Կուռնելիոս երբ հրեշտակը տեսաւ, դողաց եւ ապա պատասխանեց. “Ի՞նչ է Տէր”: Հրեշտակն ասաց. “Քո աղօթքներդ լսելի եղան եւ Աստուած յիշեց քո ողորմութիւնները. մէկ մարդ ղրկէ Յոպպէ եւ քեզ մօտ կոչէ Սիմօնն, որ Պետրոս կ'անուանի: Նա կը բնակի ծովի մօտ Սիմօն անունով մի խաղախորդի (տապաղ) տան:

Պետրոս պիտի ուսուցանէ քեզ թէ՝ «Ի՞նչ պիտի ընէք, որ փրկուիք դու եւ քո ընտանիքդ»։ Այս ասելով հրեշտակն աներեւոյթ եղաւ։

Կոռնելիոս իսկոյն կոչեց իւր երկու ծառաները եւ բարեպաշտ զինուոր մի, որ իւր իշխանութեան տակն էր եւ պատմեց ինչ որ հրեշտակէն լսած էր, և նոյն երեկոյին Յոպպէ ղրկեց։

Միւս օրն, կէս օրի ժամանակ, Կոռնելիոսի ղրկած երեք մարդիկը մօտեցան քաղաքին։ Այս միջոցին Պետրոս ելաւ տանիքի վրայ, որ հանդարտ աղօթէ առ Աստուած։ Յանկարծ հրաշալի տեսիլք մի տեսաւ։ Նա տեսաւ որ երկինքը բացուեցաւ և մի անօթ ներքեւ իջաւ, որոյ մէջ կային զանազան կենդանիներ, որոնք ուտելու համար սովորական չ'էին։ Մի և նոյն ժամանակ Պետրոս ձայն լսեց երկինքէն, որ կ'ասէր. «Պետրէ՛, մորթէ՛ եւ կե՛ր»։ Պետրոս պատասխանեց. «Քա՛ւ լիցի. Տէր. ես խառնակ և անսուրբ երբէք կերած չ'եմ»։ Ձայնն ասաց. «Անսուրբ մի՛ համարիր ինչ որ Աստուած սրբած է»։ Յետոյ անօթը դարձեալ երկինք բարձրացաւ։

Մինչդեռ Պետրոս կը մտածէր թէ՝ ի՛նչ կը նշանակէ արդեօք այս տեսիլը, Կոռնելիոսի երեք մարդիկն եկան եւ խաղախորդի դրան մօտ կանգնած կը հարցնէին թէ՝ «Այս տե՞ղ է արդեօք Սիմօն Պետրոս»։ Պետրոս ընկղմած էր խորին մտածմունքի մէջ, և ահա Աստուծոյ Հոգին ասաց նորան. «Եկած են այս տեղ երեք մարդիկ եւ քեզ կը խնդրեն։ Գնա՛ նոցա հետ առանց երկմտելու. որովհետեւ ես եմ նոցա ղրկողը»։ Պետրոս իսկոյն իջաւ եկուորաց մօտ և ասաց նոցա. «Ես եմ նա՝ զոր դուք կը խնդրէք. ի՞նչ կամիք»։ Եկուորները պատասխանեցին. «Կոռնելիոս հարիւրապետը, որ յայտնի է բոլոր Հրէաստանի մէջ իւր բարեպաշտութեամբ, հրաման ըստացաւ Աստուծոյ հրեշտակէն քեզ իւր տունը կոչելու, որ լսէ քո վարդապետութիւնդ»։ Պետրոս՝ եկողները տուն հրաւիրեց, մեծարեց, գիշերը իւր մօտ պահեց եւ միւս օր առաւօտեան վաղ՝ նոցա հետ միասին ճանապարհ ընկաւ դէպ 'ի Կեսարիա։ Եղբայրներէն մի քանիսն Յոպպէէն գնացին նմանապէս Պետրոսի հետ։

Իսկ Կոռնելիոս, որ կըսպասէր Պետրոսին, տուն ժողվեց բոլոր ազգականներն եւ բարեկամները։ Երբ Պետրոս տանը մօտեցաւ, Կոռնելիոս շուտով նորա առաջը ելաւ եւ ոտքերն ընկաւ։ Իսկ Պետրոս վեր կանգնեցը-

նելով ասաց. «Ե՛լ, ես եւս քեզ պէս մարդ եմ»: Եւ հետը խօսելով տուն մտաւ: Պետրոս տեսնելով մեծ ժողովը՝ ասաց. «Դուք գիտէք, որ Հրէաներն երբէք կարող չ'են օտարազգիներու ժողովը մտնել կամ նոցա մօտենալ. բայց Աստուած ինքը պատուիրեց ինձ, որ ոչ մի մարդ անսուրբ եւ պիղծ չը համարեմ: Ահա այս պատճառաւ վաղվաղակի եկայ քո հրաւիրելովդ: Այժմ կամիմ իմանալ թէ՝ ինչո՞ւ համար զիս կոչեցիր»:

Կոռնելիոս պատասխանեց. «Չորս օր առաջ ես կը պահէի եւ կ'աղօթէի կէս օրէն զկնի: Աղօթելու ժամանակ երեւեցաւ ինձ սպիտակազգեստ մարդ մի եւ ասաց ինձ.— Կոռնելիոս, քո աղօթքդ լսելի եղաւ. եւ Աստուած կը յիշէ ողորմութիւնդ: Մարդ մի ղրկէ Յոպպէ եւ կոչէ Սիմօնն, որ Պետրոս կ'անուանի: Նա կը բնակի ծովի մօտ, Սիմօն անուն խաղախորդի տանը. նա պիտի ուսուցանէ քեզ ինչ որ գործելու ես:— Ես մարդիկ ղրկեցի քեզ մօտ, և բարւոք է, որ եկար: Այժմ մենք ամենքս այս տեղ կանգնած ենք Աստուծոյ երեսաց առջեւ, սպասելով որ դու յայտնես մեզ նորա կամքը»:

Պետրոս ասաց. «Ես յայտնի կը տեսնեմ, որ Աստուած ակնառութիւն չունի. այլ ամեն

ազգեր, որոնք երկիւղած են եւ արդարութիւն կը գործեն, ընդունելի են Աստուծոյ: Ձեզ յայտնի է ինչ որ պատահեցաւ Գալիլիայի եւ բոլոր Հրէաստանի մէջ այն մկրտութենէն յետոյ, զոր Յովհաննէս քարոզեց: Աստուած ինքն օծեց Յիսուս Նազովրեցին իւր Սուրբ Հոգւով և զօրութեամբ: Նա կը բժշկէր ամեն ախտեր եւ ամենքը կ'ազատէր դիւաց իշխանութենէն, որովհետեւ Աստուած նորա հետ էր: Մենք վկայ ենք ամեն բանի, ինչ որ նա գործեց Հրէաստանի եւ Երուսաղեմի մէջ: Հրէաները սպանին զՅիսուս՝ խաչի վրայ բեւեռելով, բայց Աստուած յարութիւն տուաւ նորա երրորդ օրը մեռելոց մէջէն եւ մենք կենդանի տեսանք: Ոչ թէ բոլոր ժողովրդին երեւեցաւ յարուցեալ Յիսուսն, այլ միայն մեզ, որ նորա վկայքն ենք եւ զորս Աստուած ընտրեց յառաջագոյն: Յիսուս իւր յարութենէն յետոյ ոչ թէ միայն կ'երեւէր մեզ, այլ եւ կը խօսէր, եւ կ'ուտէր մեզ հետ միասին: Նա մեզ ղրկեց քարոզել մարդկանց եւ վկայել, որ նա է Աստուծմէ նշանակուած դատաւորն կենդանեաց եւ մեռելոց: Նորա համար կը վկայեն ամեն մարգարէք ասելով թէ՝ ամեն հաւատացողներ պէտք է իրենց մեղքերուն թողութիւն ստանան»:

Պետրոսի խօսելու ժամանակ Սուրբ Հոգին իջաւ ամէն լսողներու վրայ։ Սոքա եւս, ինչպէս Առաքեալները Պենտէկոստէի օրը, սկսան զանազան լեզուներ խօսիլ եւ փառաւորել զԱստուած։ Պետրոսի հետ եկած Հրէաները զարմացան, երբ տեսան թէ՝ Աստուած ղրկեց Հոգին Սուրբ հեթանոսներուն եւս։ Բայց Պետրոս ասաց. «Ո՞վ կարող է արգելուլ, որ ջրով մկրտենք այս մարդիկը, որոնք մեզ նման ընդունեցին Հոգին Սուրբ»։ Նա շուտով ամենքը մկրտեց Յիսուսի Քրիստոսի անունով։ Այս նոր Քրիստոնեայքը խնդրեցին Պետրոսէն քանի մի օր եւս մնալ իրենց մօտ։

Առաքեալներն եւ միւս աշակերտներն, որոնք Երուսաղէմի մէջ էին, լսեցին որ հեթանոսներն եւս ընդունեցին Աստուծոյ խօսքը։ Երբ Պետրոս Երուսաղէմ դարձաւ, հաւատացեալ Հրէաներէն մի քանիսը կը յանդիմանէին, որ այնքան ժամանակ հեթանոսաց ժողովի մէջ կեցաւ եւ մինչեւ անգամ Քրիստոնէից թուոյն մէջ խառնեց հեթանոսները։ Բայց Պետրոս պատմեց նոցա Կոռնելիոսի կոչելու պատճառը մանրամասնաբար. յիշեց նմանապէս՝ թէ ի՞նչպէս քարոզութեան ժամանակ Հոգին Սուրբ իջաւ ունկնդիրներուն վրայ, եւ աւելցուց այս խօսքը. «Այս միջոցին ես յիշեցի Տիրոջ խօսքը թէ՝ Յովհաննէս մկրտեց ջրով, բայց դուք պիտի մկրտուիք Հոգւով Սրբով։ Աստուած կռապաշտներուն եւս նոյն պարգեւը տուաւ, ինչ որ տուաւ մեզ հաւատացեալներուս։ Ուրեմն ի՞նչպէս կարող էի ես Աստուծոյն հակառակիլ»։ Այս խօսքերէն յետոյ նոքա հանդարտեցան եւ կը փառաւորէին զԱստուած, որ հեթանոսներուն եւս ղրկեց ապաշխարութիւն և նոցա համար բացաւ յաւիտենական կենաց դուռն։

ԾԷ

ՀՐԵՇՏԱԿՆ Կ'ԱԶԱՏԷ ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԸ ԲԱՆՏԷՆ. Գործ. ԺԲ։

Ոչ միայն Հրէից ատեանը, այլ նոյն ինքն Հերովդէս կը հալածէր Քրիստոսի Եկեղեցին։ Հերովդէս սրով սպաննեց Յովհաննէսի եղբայր Յակոբն, և տեսնելով որ այս սպանութիւնը հաճոյ է Հրէաներուն, հրամայեց Պետրոսն եւս բանտ ձգել։ Բայց որովհետեւ այդ ժամանակ Պասէքի տօնը հասնելու վրայ էր, առժամանակ անկատար թողաւ նորա դատապարտութիւնը։

Քրիստոնէից բոլոր Եկեղեցին անդադար կ'աղօթէր առ Աստուած Պետրոսի համար, նորա բանտարկութեան ժամանակ։ Վերջին գիշերն արդէն հասաւ և միւս օրը պէտք է դատապարտէին։ Նա հանգիստ ննջեց, երկու շղթաներով կապուած եւ պահապաններով պատած, որոց երկուքն նորա մօտ էին դուրսը դրան մօտ, և կը պահպանէին բանտը։ Յանկարծ Աստուծոյ հրեշտակն երեւեցաւ Պետրոսին և խաւար բանտը լուսաւորեցաւ մեծ լուսով։ Հրեշտակն արթնցուց զՊետրոս եւ ասաց. «Շուտով ե՛լ»։ Նոյն րոպէին երկաթի շղթաներն ընկան Պետրոսի ձեռքերէն։ Հրեշտակն ասաց. «Հագի՛ր հանդերձդ եւ հողաթափդ»։ Պետրոս կատարեց հրեշտակի հրամանը։—«Այժմ եկ իմ ետեւէս», ասաց հրեշտակն։ Պետրոս կ'երթար, բայց չը գիտէր թէ՝ ճշմարի՞տ է եղածը թէ տեսիլք է միայն։

Նոքա անցան առաջին պահի (պահնոցի) մօտէն, յետոյ երկրորդէն և ապա վերջապէս հասան երկաթի դռներուն, ուստի քաղաքը կը մտնէին։ Դռներն ինքնին բացուեցան եւ նոքա քաղաքը մտան։ Հրեշտակն մի փողոց եւս շարունակեց Պետրոսի հետ ճանապարհը եւ ապա աներեւութացաւ նորա աչքերէն։ Պետրոս աղաղակեց. «Այժմ կը տեսնեմ որ

Աստուած ղրկեց իւր հրեշտակն, որ զիս ազատէ Հերովդէսի ձեռքէն և ամեն վտանգէ, որ կըսպառնար ինձ Հրէից ազգը»։ Պետրոս երախտագէտ սրտիւ գնաց այն տունը, ուր սովորաբար կը հաւաքուէին Քրիստոսի աշակերտները։ Այս տեղ գտաւ նա աշակերտներէն շատերը, և թէպէտ գիշերը շատ ուշ էր, բայց նոքա կ'աղօթէին Պետրոսի համար։

Հռովդէ անունով աղախին մի լսելով որ դուռն կը բաղխեն, դուրս գնաց տեսնելու, եւ Պետրոսի ձայնը ճանաչելով՝ ուրախութենէն առանց դուռն բանալու սենեակը վազեց, ուր աշակերտները ժողովուած էին, եւ աղաղակեց. «Պետրոս դրան մօտ կանգնած է»։ Աշակերտներն ասացին. «Դու կը սխալիս»։ Բայց նա եւս կը պնդէր, որ ճշմարիտը կ'ասէ։ «Ուրեմն անշուշտ նորա հրեշտակն է», կրկնեցին աշակերտներն։ Իսկ Պետրոս անդադար կը բաղխէր։ Աշակերտներն իրենք գնացին դուռն բանալու եւ զՊետրոս տեսնելով՝ զարմացան։ Պետրոս նշան տուաւ որ լռեն, պատմեց թէ ի՛նչ հրաշալի կերպով Տէրը զինքն ազատած է, պատուիրեց իմացնել Յակոբին եւ միւս եղբայրներուն (այսպէս կը կոչուէին այն ժամանակ ամեն քրիստոնեայք), եւ գնաց որ ապահով տեղ գտնէ իւր համար։

Երբ լուսացաւ, պահապաններն չը գըտնելով Պետրոսն բանտի մէջ, զարհուրեցան։ Նոքա կարող չ'էին հասկանալ թէ՝ Պետրոս ինչպէս ելած է բանտէն, որովհետեւ չ'էին տեսած, ինչ որ պատահած էր։ Երբ Հերովդէս իմացաւ Պետրոսի փախուստը, խիստ զայրացաւ եւ հրամայեց պահապաններն սպաննել։

Հերովդէս շուտով Երուսաղէմէն Կեսարիա գնաց, ուր մնաց քանի մի ժամանակ։ Հերովդէս շատ տժգոհ էր այս միջոցին Տիւրոս եւ Սիդոն քաղաքներէն։ Այս երկու քաղաքներն դեսպաններ ղրկեցին Հերովդէսի մօտ։ Դեսպաններն գնացին Բղաստոսի մօտ, (որ Հերովդէսի սիրելին էր,) եւ խնդրեցին միջնորդելու, որ խաղաղութիւն տայ իրենց. որովհետեւ Տիւրոս եւ Սիդոն իրենց ուտելիքը կը առնէին այն երկիրներէն, որոնք Հերովդէսի իշխանութեան տակն էին։ Այն օրն, որ նշանակուած էր դեսպաններն ընդունելու համար, Հերովդէս իւր թագաւորական ճոխ զգեստները հագած՝ ընդունեց դեսպաններն եւ ատենի մէջ նստած՝ սկսաւ ճառ խօսիլ։ Ամէն ներկայ եղողներն կ'աղաղակէին. «Այս խօսողն Աստուած է եւ ոչ մարդ»։ Այս մարդերուզութիւնն, որ Աստուծոյ անհաճոյ

էր, ընդհակառակն Հերովդէսին շատ ընդունելի եղաւ։ Բայց Աստուծոյ հրեշտակն պատժեց այս սնափառ թագաւորն, որ չը կամէր Աստուծոյն փառք տալ։ Հերովդէս կենդանի որդնալից եղաւ եւ իսկոյն մեռաւ։

ԾԲ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՈՑ ՏԱՐԱԾՈՒՄՆ

ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐՆ կը քարոզէին Աւետարանն այն երկիրներու մէջ, որոնք յայտնի էին նոյն ժամանակն։ Նոքա իրենց սուրբ կենցաղավարութեամբ, իրենց գործած հրաշքներով, քաշած չարչարանքով եւ վերջապէս իրենց մահով վկայեցին Քրիստոսի վարդապետութեան ճշմարտութեանն։ Երուսաղէմի առաջին եպիսկոպոսն՝ Սուրբն Յակոբ մնաց Երուսաղէմի մէջ։ Սուրբն Յովհաննէս՝ Զեբեթիայի որդին քարոզեց Փոքր Ասիոյ եւ Եփեսոսի մէջ եւ հասաւ խորին ծերութեան։ Սուրբն Պօղոս, որ նոյնպէս Առաքելոց թուոյն մէջ էր ընդունուած, Աստուծոյ խօսքն տարածելու համար ջերմ եռանդով եւ կենդանի հաւատով լցուած, գրեթէ իւր բոլոր կեանքն

անցուց դժուարին ճանապարհորդութեանց մէջ ։ Նա կը քարոզէր Աւետարանն, կ'ուսուցանէր բարեպաշտութիւն, եւ այս առաքելական արիութեամբ հիմնեց եկեղեցիներ Ասորեստանի, Փոքր Ասիայի, Մակեդոնիայի, Յունաստանի եւ Իլլիրիայի մէջ. եւ վերջապէս Հռոմ գնաց, ուր եկաւ Պետրոս առաքեալն եւս ։ Հռոմէն Սուրբն Պետրոս ղրկեց իւր աշակերտն Մարկոս Աղէքսանդրիայի մէջ եկեղեցի հիմնելու ։

Հին աւանդութիւնը կը պատմէ որ նախակոչ առաքեալն Անդրէաս քարոզեց Աւետարանն Սեաւ Ծովի մօտ և Սկիւթացւոց երկիրներու մէջ ։ Իսկ Թադէոս, Բարդուղիմէոս եւ Թովմաս տարածեցին աւետարանական լոյսն Հայաստանի, Պարսկաստանի և Հնդկաստանի մէջ ։

Առաքելոց աշակերտները հիմնեցին եկեղեցիներ Իտալիայի, Սիկիլիայի, Ափրիկէի, Սպանիայի և Գաղղիայի մէջ ։

Աւետարանը քարոզելու ժամանակ Առաքեալները շատ նեղութիւններ կը կրէին ։ Նոքա միշտ ճանապարհորդութեանց մէջ էին, կը կերակրուէին կամ իրենց ձեռաց աշխատանքով եւ կամ հաւատացելոց տուրքով ։ Նոքա մեծ համբերութեամբ եւ խոնարհու-

թեամբ կը կրէին ամէն կերպ զրկողութիւններ, հալածանք և տանջանք ։ Հեթանոսներէն կ'ատուէին իբրեւ Հրէաներ. իսկ Հրէաներէն կ'ատուէին իբրեւ նոր վարդապետութիւն տարածող մարդիկ ։ Երկու կողմէն եւս հալածանք եւ զրկանք անպակաս էին ։ Յիսուսի Քրիստոսի մարգարէութիւնը կատարուեցաւ Առաքելոց վրայ թէ, «Ամենուն ատելի պիտի լինիք իմ անուան համար» ։ Բայց մի և նոյն ժամանակ Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքն, որ իջած էր նոցա վրայ, կը զօրացնէր ամեն նեղութեանց եւ տառապանաց մէջ ։ Վերջապէս նոքա ամենքն, բաց 'ի Սուրբ Յովհաննիսէն, կատարեցան մարտիրոսական մահուամբ և արիաբար զոհեցին իրենց կեանքը Յիսուսի վարդապետութեան և անուան վկայութեան համար ։ Սուրբն Պետրոս խաչուեցաւ Հռոմի մէջ, Ներոնի կայսերութեան ժամանակ, որ Հռոմէական կայսերաց մէջ առաջինն եղաւ, որ սկսաւ քրիստոնեայքը հալածել ։ Իսկ Սուրբն Պօղոս գլխատուեցաւ իբրեւ Հռոմայ քաղաքացի եւ երկուքն եւս մեռան 'ի Հռոմ մի աւուր մէջ, ինչպէս կ'ասէ աւանդութիւնն ։ Թադէոս և Բարդուղիմէոս նահատակուեցան Հայաստանի մէջ Հայոց Սանատրուկ Թագաւորի իշխանութեան ժամանակ ։

Առաքելոց գործքերն եւ Աւետարանի տարածման համար ունեցած աշխատանքը նկարագրեց Սուրբ Առաքեալն և Աւետարանիչն Ղուկաս, որ Սուրբ Պօղոսին ուղեկից էր առաքելութեան մէջ։

Առաջին Աւետարանն գրեց Սուրբն Մատթէոս. իսկ փոքր ինչ ժամանակէն յետոյ՝ գրեց Սուրբն Մարկոս, Պետրոսի աշակերտն, և ապա գրեց Սուրբն Ղուկաս, որոյ մէջ այնպիսի անցքեր կան նկարագրուած, զորս առաջին երկու Աւետարանիչներն չ'են յիշած։ Վերջապէս Քրիստոսի համբառնալէն երեսուն երկու տարի յետոյ, Սուրբն Յովհաննէս՝ Յիսուսի սիրելի աշակերտն գրեց չորրորդ Աւետարանն. որուն մէջ զգալի կերպով նկարագրուած է Փրկչի Աստուածութիւնը։

Այսպէս ահա Յիսուսի Քրիստոսի կեանքն ու վարդապետութիւնն եւ քրիստոնէական Սուրբ Եկեղեցւոյ նախկին վիճակը նկարագրուած է Նոր Ուխտի պատմութեան կամ Նոր Կտակարանի մէջ։ Նոր Կտակարանի գրքերը սոքա են՝ Սուրբ Աւետարաններ՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհաննու. Գործք Առաքելոց. եօթն ընդհանրական կամ կաթուղիկեայ Թուղթք, որոց երեքը գրած է Յովհաննէս, երկուքն՝ Պետրոս, մէկն՝ Յակովբոս եւ մէկն Յուդա. չորեքտասան Թուղթք Պօղոսի առ Հռովմայեցիս, առ Կորնթացիս, առ Գաղատացիս, առ Եփեսացիս, եւ այլն։ Բաց յայսմանէ Նոր Կտակարանի մէջ մարգարէութեան գիրք մի եւս կայ Յայտնութիւն անուամբ, որուն մէջ աստուածաբան առաքեալն Յովհաննէս նկարագրած է Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ ապագայ վիճակը։

ՃԹ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ԱՒԵՐՈՒՄՆ

Մինչդեռ Յիսուսի փրկարար արքայութիւնը կը հաստատուէր եւ կը տարածուէր երկրիս վրայ ամեն ազգերու մէջ, Հրէից թագաւորութիւնը, զոր Աստուած թողած էր, քանդուելու վրայ էր։ Յիսուսի համբառնալէն մօտ քառասուն տարի յետոյ՝ Նորա մարգարէութեանն համեմատ՝ հեթանոսներն աւերեցին Երուսաղէմը։ Հրէայք որոնք միայն իրենց ազգն Աստուծոյ ժողովուրդ կը համարէին, չ'էին կամենար հեթանոսաց իշխանութեան տակ լինիլ, ուստի եւ ապստամբեցան Հռովմայեցւոց դէմ։ Այս ապստամբութեան համար շատերը կոտորուեցան զանազան եր-

կիրներու մէջ, եւ վերջապէս Վեսպասիանոս կայսեր որդին՝ Տիտոս պաշարեց եւ առաւ Երուսաղէմը։ Պատերազմը խիստ սաստիկ էր եւ ահռելի։ Մի միլիոն եւ հարիւր հազար Հրեայք կորուսին իրենց կեանքն եւ մնացածները գերի վարեցան։ Տաճարն այրուեցաւ եւ քար քարի վրայ չը մնաց, թէպէտ եւ Տիտոս կը ջանար պահպանել։ Երուսաղէմ խապառ աւերեցաւ եւ կոտորածէն ու սովէն այնպիսի զարհուրելի անցքեր պատահեցան, որ մարդ կը սարսափի երբ պատմութեան մէջ կը կարդայ։ Այսպէս պատժեց Տէր այն քաղաքն, որ այնքան մարգարէից արիւն թափեց եւ վերջապէս խաչեց զՄեսիայն՝ Յիսուս Քրիստոս։ Հրեաները գերի եղան Հռովմայեցւոց եւ յետոյ ապստամբութեան համար իրենց հայրենիքէն աքսորուելով՝ ցրուեցան զանազան երկիրներու մէջ եւ մինչեւ ցայսօր նոյն վիճակին ունին։ Այն ժամանակէն 'ի վեր նոքա երբէք չը կարողացան միանալ եւ կազմել առանձին անկախ քաղաքական հասարակութիւն կամ մարմին։

Այս ազգի վիճակի մէջ յայտնապէս կը տեսնենք Աստուծոյ յաւիտենական խորհրդոց կատարումն հանուր մարդկային ազգի փրըկութեան համար։ Այս ազգէն ծագեցաւ

երկրիս վրայ ճշմարիտ հաւատոյ լոյսն, երեւեցան Առաքեալներ և հաւատոյ քարոզիչներ, որոնք Սուրբ Հոգին ընդունեցին։ Բայց Երուսաղեմի քանդուելէն յետոյ ջնջուեցան արարողութիւններն և Իսրայելացւոց ազգային քաղաքական օրէնքները։ Վերջացան զոհերն եւ մասամբ հրէական աստուածպաշտութեան միւս ձեւերը, իսկ մասամբ փոփոխուեցան և քրիստոնէական հաւատոյ ձեւերուն յարմարեցան։ Հրէից քաղաքական օրէնքներն յարմար էին իրենց վիճակին, զոր ունէին խոստացեալ երկրի մէջ, ուստի եւ Քրիստոնեայք պարտաւոր են Հին Կտակարանի մէջէն միայն այն օրէնքները կատարել, որոնք բարոյականութեան կը վերաբերին և ոչ քաղաքականութեան. այսինքն այն օրէնքներն, որոնք ընդհանուր են և կը կատարուին ամեն ժամանակ և ամեն երկիրներու մէջ։

ՃԺ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՎԻՃԱԿԻ ՎՐԱՅ ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԷՆ ՅԵՏՈՅ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ վարդապետութիւնն Առաքելոց հիմնած եկեղեցիներէն փոքր առ փոքր

տարածուեցաւ բոլոր երկրիս վրայ։ Հեթանոսները տեսնելով՝ որ քրիստոնէական հաւատը յառաջանալով կը ջնջէ իրենց կռապաշտութիւնը, ամենայն զօրութեամբ նորա դէմ ելնեցան։ Երեք հարիւր տարի Քրիստոսի եկեղեցին շարունակ հալածանաց մէջ էր։ Ամենադաժան տանջանքներ եւ չարչարանքներ գործ դրուեցան Քրիստոնէից դէմ, որպէս զի իրենց հաւատն ուրանան եւ կուռքեր պաշտեն։ Բայց Քրիստոնեայք արիութեամբ կը համբերէին ամեն տանջանքներուն եւ իրենց արիւնով կնքեցին քրիստոնէական հաւատոյ ճշմարտութիւնը։ Այս քաշած տառապանքներէն ամենեւին չը յուսահատեցան. վասն զի որքան աւելի կը չարչարուէին, այնքան աւելի կուրախանային, հաստատ հաւատալով, որ կարճատեւ չարչարանքէն զկնի կը ստանան իրենց արդարութեան պսակն երկնային թագաւորութեան մէջ։

Այժմ Աւետարանն ամեն յայտնի լեզուներով թարգմանուած է և կը քարոզուի ամեն ազգերու. այնպէս որ չը կայ երկրիս երեսին տեղ մի, ուր քրիստոնեայք չը լինին։ Եւրոպան, ուր առաջ կռապաշտներ կը բնակէին, այժմ լցուած է քրիստոնեաներով. իսկ ի բոլոր Ասիա ցրուած կան շատ քրիստոնեայք։ Քրիստոնէական հաւատը վերջին ժամանակներս քարոզուելով Ամերիկայի ընդարձակ երկիրներուն մէջ միակ մխիթարութիւն եղաւ խեղճ սեւ գերիներուն, եւ մարդավաճառութիւնը ջնջեց։ Աֆրիկէի այրող աւազներու բնակչաց մէջ եւս արդէն կը լսուի Յիսուսի Քրիստոսի անունն։

Անթիւ են այն բարիքներն, զորս քրիստոնէական հաւատոյ լոյսը սփռած է մեր երկրաւոր կենաց վրայ։ Նա է, որ կ'ամքէ և կը կակղացնէ ազգերու կոպիտ վարքն ու բարքը։ Նա է, որ կ'ազնուացնէ եւ կը բարձրացնէ մարդուս բնական ընդունակութիւնները. կը մաքրէ բարոյականութիւնը, առաքինութիւններ կուսուցանէ մարդկանց և կը կրթէ ամենակերպ կատարելութեանց մէջ։ Նա է, որ սրբեց եւ կը սրբէ ընկերականութեանց փոխադարձ կապերը, կը զարդարէ իշխանաց թագերը նոր եւ գեղեցիկ լուսով. խոնարհութիւն կուսուցանէ հպատակաց իրենց օրինաւոր կառավարիչներուն, կ'ամրացնէ ամուսնական կապը, և ծնողք ու որդիք փոխադարձ սիրոյ և յարգանաց մէջ կը վարժէ։ Քրիստոնէական հաւատն է, որ տարածեց և կը տարածէ մարդկանց մէջ ճշմարիտ լուսաւորութիւն։ Նա ստեղծեց նոր եւ գեղեցիկ

հոգեւոր աշխարհ, ուր մենք երկրիս վրայ անգամ կարող ենք երջանկութիւն վայելել, եթէ կատարենք Աւետարանի պատուէրներն և մաքուր սրտով և մտքով հետեւինք Քրիստոսի ուսման։ Աւետարանն բացաւ մեզ համար ամենավսեմ եւ փրկարար ճշմարտութիւններ. ուստի ոչ թէ միայն դպրոցներու մէջ, այլ եւ ամեն քրիստոնէի տան մէջ առաջին գիրքը պէտք է լինի Աւետարանն։ Վասն զի Աւետարանի ճշմարտութեանց եւ գեղեցիկ բարոյականի վրայ հիմնուած ուսումն ու կեանքը միայն կարող են լուսաւորել մեր միտքը եւ մխիթարել մեր սիրտը անպատում լուսով եւ մխիթարութեամբ։ Կատարենք ուրեմն Աւետարանի պատուէրներն եւ սիրով կապուինք մեր Փրկչի հետ, որ ազատ պահպանէ զմեզ փորձանքներէ։ Վասն զի նա է մեր Տէրն եւ Առաջնորդն մեր կենաց մէջ։ Նա է մեր Մխիթարիչն վշտաց մէջ, մեր Ուրախութիւնն՝ մանկութեան ժամանակ, մեր Նեցուկն եւ Ամրութիւնը՝ ծերութեան ժամանակ, մեր Յոյսն՝ մահուան ժամանակ և մեր Յաւիտենական երջանկութիւնն մեր մահէն յետոյ։

Ինչպէս ուրիշ ազգաց համար իրենց եկեղեցիներն, նոյնպէս մեր համար՝ Քրիստոսի ուսման աւանդապահն է մեր Հայաստանեայց Առաքելական սուրբ Եկեղեցին, որ հաստատուած է Թադէոս եւ Բարդուղիմէոս Առաքելոց քարոզութեամբ։ Ուրեմն ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ պատմութիւնն ուսանելէն զկնի՝ կը մնայ մեզ ամենայն սիրով ուսանիլ մեր Առաքելական Եկեղեցւոյ պատմութիւնն։

ՎԵՐՋ

ՀԱՅ. Խ.Հ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
С.С.Р.А. Публичная Библиотека
7/XI 1922
имени А. Мясникяна
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

ՑԱՆԿ ՆԻՒԹՈՑ

	ԵՐԵՍ
Զաքարիա եւ Եղիսաբէթ .	11
Սուրբ կոյսն Մարիամ .	14
Սուրբ կոյսն Մարիամ եւ արդարն Եղիսաբէթ .	20
Սուրբ Յովհաննէս Կարապետի ծնունդն .	23
Քրիստոսի ծնունդն .	26
Բեթղեհէմի հովիւները .	29
Յիսուսի տաճարը տարուիլը .	31
Աստուածընկալն Սիմէօն եւ Աննա մարգարէուհին .	33
Մոգերու երկրպագութիւնը .	35
Փախուստն յԵգիպտոս .	39
Տասներկու տարեկան Յիսուսն տաճարի մէջ .	42
Յովհաննէս կը քարոզէ Յորդանանի անապատին մէջ .	43
Սուրբ Յովհաննէս Կարապետի վկայութիւնը Քրիստոսի համար .	47
Յիսուս կը մկրտուի Յովհաննիսէն .	49
Յիսուս Քրիստոս կը փորձուի սատանայէն .	51
Յիսուսի առաջին աշակերտները .	55
Գալիլիայի Կանա քաղաքի հարսանիքը .	58
Յիսուս Քրիստոս կ'արտաքսէ հատավաճառները .	60
Փրկչի խօսակցութիւնը Նիկոդիմոսի հետ .	65
Սամարացի կինը .	68
Յիսուս Քրիստոս Սամարիայի մէջ .	73
Թագաւորազնի որդւոյ բժշկուիլը Կափառնաում քաղաքի մէջ .	75
Յիսուսի Քրիստոսի քարոզութիւնը Նազարէթի մէջ .	77
Ջկան հրաշալի որսը .	79
Յիսուս Քրիստոս կ'իջնէ Կափառնաում եւ կը շրջի Գալիլիայի մէջ .	81
Կափառնաում քաղաքի հարիւրապետը .	84
Անդամալոյծի բժշկուիլը .	87

	ԵՐԵՍ
Յիսուս կը յարուցանէ Յայրոսի աղջիկն եւ կը բժշկէ հիւանդ կինը .	90
Հիւանդը Պրոպատիկէ աւազանի մօտ .	95
Մի քանի խրատական անցքեր .	99
Յիսուս կը բժշկէ ձեռքով գօսացեալը .	103
Տասներկու Առաքեալները .	105
Յիսուս Քրիստոս կը յարուցանէ Նայինի այրի կնոջ որդին .	109
Յովհաննէս Մկրտիչէն ղրկուածները Յիսուսի մօտ .	111
Սերմանացանի եւ հունձի առակը .	114
Փրկչի մի քանի առակներն եւս .	117
Մի քանի խրատական առակներ , որոնք կուսուցանեն , թէ աղօթքը շատ կարեւոր է մարդուն եւ ամեն ճշմարիտ աղօթք միշտ լսելի կը լինի .	124
Ապաշխարող մեղաւոր կինը .	126
Յիսուս Քրիստոս կը սաստէ մրրկին .	130
Փրկչի մի քանի խօսքերը .	131
Յովհաննէս Մկրտչի վրայ .	137
Յիսուս Քրիստոս սակաւ հացով կը յագեցնէ մի քանի հազար հոգիներ .	141
Յիսուս կը գնայ ջրի երեսին .	145
Յիսուս Քրիստոս կ'օրհնէ մանուկները .	146
Խրատ հեզութեան եւ Աստուծոյ արքայութեան դժուար ճանապարհին վրայ .	149
Մեծատուն երիտասարդը .	151
Քանանացի կինը .	154
Յիսուսի այլակերպութիւնը .	156
Անառակ որդին .	158
Ողորմած Սամարացին .	161
Երկու պարտապաններու առակը .	164
Մաքսաւորն եւ փարիսեցին .	166
Դարձեալ մի քանի առակներ .	167
Քանքարներու առակը .	170
Այգւոյ համար վարձուած մշակներու առակը .	172

	ԵՐԵՍ
Այգւոյ առակը .	175
Թագաւորի հարսանիքը հրաւիրուածներու վրայ .	178
Տասն կոյսերու վրայ .	180
Մեծատան եւ Ղազարոսի առակը .	182
Յիսուսի Քրիստոսի հրաշքներն և բարերարութիւններն .	185
Զաքէոս .	188
Կոյր ծնածի բժշկութիւնը .	189
Ողորմութիւն գտնող մեղաւոր կինը .	195
Մարթա եւ Մարիամ .	198
Ղազարոսի յարութիւնը .	200
Մարիամ իւղով կ'օծէ զՅիսուս .	206
Յիսուս Երուսաղէմ կը մտնէ .	208
Չորացած թզենին .	213
Փրկչի խօսակցութիւնը իւր աստուածային փառաց եւ նշանակութեան վրայ .	215
Յիսուս կը գուշակէ Երուսաղեմի և տաճարի քանդումն .	219
Մարգարէութիւն աշխարհիս կատարածի եւ երկրորդ գալստեան վրայ .	222
Վերջին դատաստանի վրայ .	226
Զատկի պատրաստութիւնը .	228
Ոտնալուայ .	231
Յուդա մատնիչ .	234
Պետրոսի ուրացութեան գուշակութիւնը .	237
Խորհրդաւոր ընթրիք .	239
Յիսուսի հրաժարական խօսակցութիւնը իւր աշակերտաց հետ .	241
Յիսուս Գեթսեմանի պարտիզին մէջ .	247
Յուդան կը մատնէ զՅիսուս .	250
Յիսուս Քրիստոս Աննի առջեւ .	254
Պետրոս առաքեալի ուրացութիւնը .	258
Յիսուս Քրիստոս Պիղատոսի առջեւ .	261
Յիսուս Քրիստոս Հերովդէսի առջեւ .	265
Պիղատոս կ'աշխատի Յիսուսն ազատել .	267

ԵՐԵՍ

Յիսուս Քրիստոս կը համբերէ չարչարանաց . 269
Յիսուսի Քրիստոսի խաչելութիւնը . 275
Փրկիչը Խաչի վրայ . 281
Յիսուս Քրիստոս կ'աւանդէ հոգին . 285
Յիսուսի Քրիստոսի Թաղումն . 287
Քրիստոսի Յարութիւնը . 292
Յիսուս կը յայտնուի Մարիամ Մագդաղենացւոյն եւ ուրիշ կանանց . 296
Խնկաբեր կանայքը կ'աւետեն Յիսուսի Յարութիւնը . 299
Յիսուս կը յայտնուի աշակերտաց՝ Եմմաւուսի ճանապարհի վրայ . 302
Փրկիչը կը յայտնուի Առաքեալներուն . 305
Թովմայի հաւատալը . 308
Յիսուս կը յայտնուի աշակերտներուն Տիբերական ծովին մօտ . 310
Յիսուս Քրիստոս կը յայտնուի աշակերտաց Գալիլեայի մէկ լերան մօտ . 313
Քրիստոսի Համբարձումն . 315
Գալուստ Հոգւոյն Սրբոյ . 318
Առաջին հալածանք Առաքելոց դէմ . 323
Յաղթանակող Եկեղեցին . 327
Ստեփաննոս Նախավկայ . 332
Եթովպացի ներքինիի մկրտութիւնը . 335
Սօղոսի դարձը . 339
Կոռնելիոս հարիւրապետի դարձը . 343
Հրեշտակն կ'ազատէ Պետրոս առաքեալը բանտէն . 349
Քրիստոնէական հաւատոյ տարածումն . 353
Երուսաղէմի աւերումն . 357
Տեսութիւն քրիստոնէական Եկեղեցւոյ վիճակի վրայ Առաքեալներէն յետոյ . 359

10ու.
1069
0028049
1069
ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0028049